

LGBTİQ EŞİTLİĞİ YOL AYRIMINDA

— YAŞANAN GELİŞMELER VE KARŞILAŞILAN ZORLUKLAR

AB LGBTİQ ARAŞTIRMASI III

FRA

LGBTİQ eşitliği yol ayrımında

—

Yaşanan gelişmeler ve karşılaşılan zorluklar

Viyana, 2024

Bu yayın, Kaos GL tarafından yapılmış resmi olmayan bir çeviridir.

This publication is an unofficial translation by Kaos GL.

© Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı, 2024

Kaynak gösterilmesi koşuluyla çoğaltılmasına izin verilecektir.

Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı telif hakkı altında olmayan fotoğrafların veya diğer materyallerin herhangi bir şekilde kullanılması veya çoğaltılması için doğrudan telif hakkı sahiplerinden izin alınmalıdır.

Ne Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı ne de ajans adına hareket eden herhangi bir kişi aşağıdaki bilgilerin kullanımından sorumludur.

Lüksemburg: Avrupa Birliği Resmi Yayınlar Ofisi, 2024

Yazdır	ISBN 978-92-9489-296-6	doi:10.2811/569753	TK-02-24-171-EN-C
PDF	ISBN 978-92-9489-297-3	doi:10.2811/920578	TK-02-24-171-EN-N

PHOTO CREDITS:

Kapak: © Southworks/Adobe Stock

Sayfa 10: © CarlosBarquero/Adobe Stock

Sayfa 17: © Rawpixel.com/Adobe Stock

Sayfa 32: © august.columbo/Adobe Stock

Sayfa 37: © oneinchpunch/Adobe Stock

Sayfa 41: © Levi Meir Clancy/Adobe Stock

Sayfa 46: © Scott Griessel/Adobe Stock

Sayfa 61: © SARATSTOCK/Adobe Stock

Sayfa 66: © DMegias/Adobe Stock

Sayfa 70: © LIGHTFIELD STUDIOS/Adobe Stock

Sayfa 72: © Oleg/Adobe Stock

Sayfa 77: © stockphotograph/Adobe Stock

Sayfa 88: © MartaKlos/Adobe Stock

Sayfa 96: © LIGHTFIELD STUDIOS/Adobe Stock

Önsöz

LGBTİQ kişilere eşit davranılması açısından kritik bir dönemden geçiyoruz. Dünya çapında türünün en kapsamlı anketlerinden biri olan FRA'nın üçüncü LGBTİQ anketi, LGBTİQ kişilerin nefret saikli şiddete ve ayrımcılığa maruz kalmaya devam ettiğini göstermektedir. Söz konusu kişilerin birçoğu çekinmeden nefrete karşı meydan okusa da şiddet ve taciz furyası eşzamanlı olarak devam etmektedir. Translar ve interseksler bu durumdan en çok etkilenenlerdir.

Anket bulguları bir paradoksu ortaya koymaktadır.

Bir yandan yıllar süren çabaların, politika ve mevzuatın kampanyalarla birleşerek eşitlik mücadelesinde bazı olumlu gelişmelere yol açtığını görüyoruz. İnsanlar cinsel yönelimleri, cinsiyet kimlikleri, cinsiyet ifadeleri ve cinsiyet özellikleri konusunda daha açık hale geliyor ve toplum içinde partnerleriyle el ele tutuşurken kendilerini daha güvende hissediyorlar. Okullar LGBTİQ konularıyla eskiye kıyasen daha olumlu bir perspektiften ilgileniyor. Ancak LGBTİQ kişilere yönelik ayrımcılık, FRA'nın 2012'deki ilk anketinden bu yana kademeli olarak azalsa da hala çok yüksek.

Bu gibi ilerlemegöstergeleri olumludur ve güven vericidir. Bu noktaya AB, Üye Devletler ve sivil toplumun bütün zorluklara rağmen yıllarca süren çabaları sayesinde ulaştık.

Öte yandan, günlük taciz, okullardaki zorbalık, nefret suçu ve endişe verici derecede yüksek şiddet oranları başka bir hikaye anlatmaktadır. LGBTİQ kişilere karşı nefreti kışkırtan çevrim içi kampanyalar dezenformasyona sebep olmaktadır. Avrupa genelinde bazı sınıflarda LGBTİQ öğrenciler diğer öğrenciler tarafından zorbalığa uğruyor ve öğretmenleri tarafından alay konusu ediliyorlar. Gençleri hedef alan nefret söylemi, toplumumuzun en savunmasız üyelerinden bazılarını acımasızca izole ediyor. Günlük taciz olaylarındaki büyük artış, söz konusu durumun toplumun pek çok üyesi bakımından bir gerçeklik ifade ettiğini gösteriyor. Üstelik bunlar kapalı kapılar ardında değil, insanların kendilerini güvende hissetmeleri gereken kamusal alanlarda gerçekleşiyor.

Okullarda zorbalık hızla artıyor ve aşağılanma ve nefret saldırısıyla karşı karşıya kalan LGBTİQ'lar, kendilerini güvende hissedecekleri daha fazla yere ihtiyaç duyuyorlar. En endişe verici olanı ise her üç kişiden birinin geçen yıl intihar düşüncesine kapılmış olması. Bu oran trans kadınlar ve trans erkekler için çok daha yüksek. Translar ve interseksler, engelli LGBTİQ'lar ve işsiz ya da azınlık mensubu olanlar en ciddi zorluklarla karşı karşıya olanlar. Söz konusu kişiler özellikle sağlık hizmetlerine temel erişimden yoksunlar ve evsizlik de dahil olmak üzere maddi zorluklar yaşamaktalar. Benzer şekilde, bazı insanlar istismarcı yaklaşım nedeniyle aşağılanıyor ve zarar görüyor.

Bu bulgular açıkça tehlike sinyalleri veriyor. Kırılgan bir eşitliğin söz konusu olduğunu belirtmek gerekiyor.

Tüm LGBTİQ kişiler Avrupa'da kendilerini güvende hissetmeli ve topluma tam olarak karışabilmelidir. Hepimiz olduğumuz kişi gibi davranabilmeli ve istediğimiz kişiyi sevebilmeliyiz. Bu anlamda gençlerin korunmaya ihtiyacı var. Marjinalize edilmiş toplulukların temel ihtiyaçlarının karşılanması için desteğe ihtiyaçları var. AB Kurumları ve Üye Devletler adım atmalı ve örnek teşkil etmelidir. Acilen daha fazla sosyal koruma ve destek sağlamaları gerekmektedir. Şu anda taahhütleri yerine getirmemek, bugüne kadar kaydedilen muazzam ilerlemeyi kaybetme riski taşımaktadır.

LGBTİQ topluluklarındaki tüm grupları koruma sorumluluğumuz var. Açık olmayı güvenli hale getirme sorumluluğumuz var. Başka bir deyişle, adil ve eşit hale getirme sorumluluğu. Ancak onurlu bir yaşam sağlamak, gerçek LGBTİQ'ların eşitliğinin yolunu açabilir.

Sirpa Rautio
Direktör

Ülke kodları

AB-27 27 AB ülkesi bakımından çıkan sonuçların anket ortalaması

AB-27 + 3 Ankete katılan 30 ülke (27 AB Üye Devleti + Arnavutluk, Kuzey Makedonya ve Sırbistan) bakımından ortaya çıkan sonuçların anket ortalaması

AT Avusturya

EL Yunanistan

LT Litvanya

SE İsveç

BE Belcika

ES İspanya

LU Lüksemburg

SI Slovenya

BG Bulgaristan

FI Finlandiya

LV Letonya

SK Slovakya

CY GKRY

FR Fransa

MT Malta

CZ Çekya

HR Hırvatistan

NL Hollanda

AL Arnavutluk

DE Almanya

HU Macaristan

PL Polonya

MK North Makedonya

DK Danimarka

IE İrlanda

PT Portekiz

RS Sırbistan

EE Estonya

IT İtalya

RO Romanya

İçindekiler

Önsöz	1
Bu ankete neden ihtiyaç var?.....	7
Özetle anket	9
Anahtar kavramlar ve terminoloji.....	11
Gelişimin değerlendirilmesi - 2019 ve 2023'ten seçilen sonuçların karşılaştırılması.....	15
Temel bulgular ve FRA görüşleri.....	18
1. AYRIMCILIK VE HAKLAR ÜZERİNE FARKINDALIK.....	25
1.1. 2019-2023 ARASINDAKİ GELİŞİMİN DEĞERLENDİRİLMESİ - SEÇİLİ SONUÇLAR	27
1.2. 2023 ANKETİNİN TEMEL BULGULARI	31
2. ŞİDDET VE TACİZ	54
2.1. 2019-2023 ARASINDAKİ İLERLEMENİN DEĞERLENDİRİLMESİ - SEÇİLİ SONUÇLAR	54
2.2. 2023 ANKETİNİN TEMEL BULGULARI	64
3. KAPSAYICI TOPLUMLARDA YAŞAM VE ONUR.....	77
3.1. 2019 VE 2023 ARASINDAKİ DURUMUN DEĞERLENDİRİLMESİ – SEÇİLİ SONUÇLAR	80
3.2. 2023 ANKET SONUÇLARININ ÖNEMLİ BULGULARI.....	84
Ek: Örneklem anketi, metodoloji ve sosyo-demografik özellikler	101

TABLOLAR VE ŞEKİLLER

Şema 1A:	ÜLKELERE GÖRE, ANKETTEN ÖNCEKİ BİR YIL İÇİNDE YAŞAMIN EN AZ BİR ALANINDA LGBTİQ OLDUĞU İÇİN AYRIMCILIĞA UĞRAYANLAR, 2019 VE 2023 (%).....	28
Şema 1B:	LGBTİQ KATEGORİSİNE GÖRE ANKETE KATILAN TÜM ÜLKELERDE ANKETTEN ÖNCEKİ YIL YAŞAMIN EN AZ BİR ALANINDA LGBTİQ OLMASI NEDENİYLE AYRIMCILIĞA UĞRAYANLAR, 2019 VE 2023 (%).....	29
Şema 2A:	ÜLKELERE GÖRE ANKETTEN ÖNCEKİ YIL, İŞ ARARKEN VEYA ÇALIŞIRKEN LGBTİQ OLMASI NEDENİYLE AYRIMCILIĞA UĞRAYANLAR, 2019 VE 2023 (%).....	30
Şema 2B:	LGBTİQ KATEGORİSİNE GÖRE, ANKETTEN ÖNCEKİ YIL İŞ ARARKEN VEYA ÇALIŞIRKEN LGBTİQ OLMASI NEDENİYLE AYRIMCILIĞA UĞRAYANLAR, 2019 VE 2023 (%).....	31
Şema 3:	ÜLKELERE GÖRE ANKETTEN ÖNCEKİ 12 AY İÇİNDE LGBTİQ OLMAK NEDENİYLE AYRIMCILIK, (%).....	33
Şema 4:	ANKETTEN ÖNCEKİ 12 AY İÇİNDE CİNSEL YÖNELİM, CİNSİYET KİMLİĞİ, CİNSİYET ÖZELLİKLERİ VE SEÇİLMİŞ SOSYODEMOGRAFİK ÖZELLİKLERE GÖRE LGBTİQ NEDENİYLE AYRIMCILIK (%).....	36
Şema 5:	ANKETTEN ÖNCEKİ 12 AY İÇİNDE LGBTİQ OLMAK NEDENİYLE YAŞAMIN TEMEL ALANLARINDA AYRIMCILIK (%).....	37
Şema 6:	ANKETTEN ÖNCEKİ 12 AY İÇİNDE İSTİHDAMDA (İŞ ARARKEN VE İŞTE) AYRIMCILIK (%).....	38
Şema 7:	ANKETTEN ÖNCEKİ 12 AY İÇİNDE CİNSEL YÖNELİM, CİNSİYET KİMLİĞİ, CİNSİYET ÖZELLİKLERİ VE SEÇİLMİŞ SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERE GÖRE LGBTİQ OLMAK NEDENİYLE AYRIMCILIK (%)	40
Şema 8:	ÜLKELERE GÖRE İŞ YERİNDE LGBTİQ OLDUĞUNU “SIKLIKLA” VEYA “HER ZAMAN” GİZLEYENLER (%)	41
Şema 9:	ANKETTEN ÖNCEKİ 12 AY İÇİNDE “LGBTİQ OLMAK” DIŞINDAKİ GEREKÇELERLE AYRIMCILIĞA UĞRAYANLAR (%).....	45
Şema 10:	ANKETTEN ÖNCEKİ 12 AY İÇİNDE BİR AZINLIK GRUBUNA AİT OLMAK VE “LGBTİQ OLMAK” DIŞINDA BİR GEREKÇEYLE AYRIMCILIĞA UĞRADIĞINI HİSSETME (%)	46
Şema 11:	ÜLKEYE GÖRE LGBTİQ OLMASI NEDENİYLE SON AYRIMCILIK OLAYININ BİLDİRİLMESİ (%)	47
Şema 12:	CİNSEL YÖNELİM, CİNSİYET KİMLİĞİ, CİNSİYET ÖZELLİKLERİ, SEÇİLMİŞ SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER VE LGBTİQ OLDUĞU İÇİN YAŞANAN SON AYRIMCILIK OLAYINI BİLDİRME (%).....	49
Şema 13:	LGBTİQ OLDUĞU İÇİN YAŞANAN SON AYRIMCILIK OLAYININ BİLDİRİLDİĞİ YER	50
Şema 14:	LGBTİQ OLDUĞU İÇİN YAŞANAN SON AYRIMCILIK OLAYINI BİLDİRMEME NEDENLERİ (%)	51
Şema 15:	ÜLKELERE GÖRE EN AZ BİR ULUSAL EŞİTLİK KURUMUNDAN HABERDAR OLMA (%)	52
Şema 16a:	ÜLKELERE GÖRE 2019 VE 2023 ANKETLERİNDEN ÖNCEKİ 5 YIL İÇİNDE LGBTİQ OLDUĞU İÇİN FİZİKSEL VE/VEYA CİNSEL SALDIRIYA UĞRAMA ORANI (%)	55
Şema 16B:	LGBTİQ KATEGORİSİNE GÖRE 2019 VE 2023 ARAŞTIRMALARINDAN ÖNCEKİ 5 YIL İÇİNDE LGBTİQ OLMASI NEDENİYLE ÜÇ VEYA DAHA FAZLA FİZİKSEL VE/VEYA CİNSEL SALDIRIYA UĞRAMA ORANI (%)	56
Şema 17:	LGBTİQ KATEGORİSİNE GÖRE 2019 VE 2023 ARAŞTIRMALARINDAN ÖNCEKİ 5 YIL İÇİNDE LGBTİQ OLMASI NEDENİYLE ÜÇ VEYA DAHA FAZLA FİZİKSEL VE/VEYA CİNSEL SALDIRIYA MARUZ KALAN ŞİDDET MAĞDURLARI (%).....	57
Şema 18:	LGBTİQ KATEGORİSİNE GÖRE YAŞADIKLARI EN SON NEFRET SAİKLİ ŞİDDET OLAYINI BİLDİRENLER, 2019 VE 2023 (%)	58
Şema 19:	LGBTİQ OLDUĞU İÇİN OKULDA ALAY EDİLEN, DALGA GEÇİLEN, HAKARETE UĞRAYAN VEYA TEHDİT EDİLENLER, 2019 VE 2023 (%)	59
Şema 20:	LGBTİQ KATEGORİSİNE GÖRE SALDIRIYA UĞRAMA, TEHDİT VEYA TACİZ EDİLME KORKUSUYLA AYNI CİNSTEN PARTNERLERLE TOPLUM, İÇİNDE EL ELE TUTUŞMAKTAN “SIKLIKLA” VEYA “HER ZAMAN” KAÇINMA, 2019 VE 2023 (%).....	60
Şema 21:	LGBTİQ KATEGORİSİNE GÖRE SALDIRIYA UĞRAMA, TEHDİT VEYA TACİZ EDİLME KORKUSUYLA BELİRLİ YER VE MEKANLARDAN “SIKLIKLA” VEYA “HER ZAMAN” KAÇINMA, 2019 VE 2023 (%).....	61
Şema 22:	LGBTİQ KATEGORİSİNE GÖRE LGBTİQ OLMA KONUSUNDA “SIKLIKLA” VEYA “HER ZAMAN” AÇIK OLMA DURUMU, 2019 VE 2023 (%).....	62
Şema 23:	LGBTİQ KİŞİLERE YÖNELİK ŞİDDET, ÖN YARGI VE HOŞGÖRÜSÜZLÜKTE YAŞADIKLARI ÜLKEDE SON BEŞ YILDA ARTIŞ, AB-27 ORTALAMASI, 2019 VE 2023 (%)	64
Şema 24:	ANKETE KATILMADAN ÖNCEKİ 5 YILDA NEFRET SAİKLİ FİZİKSEL VEYA CİNSEL SALDIRILAR, ÜLKEYE GÖRE (%).....	66
Şema 25:	CİNSEL YÖNELİM, CİNSİYET KİMLİĞİ VE CİNSİYET ÖZELLİKLERİ İLE BİRLİKTE BELİRLİ SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERE GÖRE ANKETE KATILMADAN ÖNCEKİ 5 YIL İÇİNDE NEFRET SAİKLİ ŞİDDET, AB-27 (%).....	67
Şema 26:	ANKETE KATILMADAN ÖNCEKİ 12 AY İÇİNDE NEFRET SAİKLİ TACİZ, ÜLKEYE GÖRE (%)	69
Şema 27:	CİNSEL YÖNELİM, CİNSİYET KİMLİĞİ VE CİNSİYET ÖZELLİKLERİ İLE BİRLİKTE BELİRLİ SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERE GÖRE ANKETE KATILMADAN ÖNCEKİ 12 AY İÇİNDE NEFRET KAYNAKLI ŞİDDET, AB-27 (%).....	71
Şema 28:	LGBTİQ BİREYLER HAKKINDA ÇEVİRİM İÇİ ORTAMDA SEÇİLEN İFADELERLE KARŞILAŞMA VEYA GÖRME SIKLIĞI, AB-27 (%).....	73
Şema 29:	EN SON YAŞANILAN NEFRET SAİKLİ FİZİKSEL VEYA CİNSEL SALDIRIYI BİLDİRME, ÜLKEYE GÖRE (%)	75
Şema 30A:	HÜKÜMETLERİNİN LGBTİQ'LARA YÖNELİK ÖN YARGI VE HOŞGÖRÜSÜZLÜKLE “KESİNLİKLE” YA DA “MUHTEMELEN” ETKİLİ BİR ŞEKİLDE MÜCADELE ETTİĞİNİ DÜŞÜNENLERİN ORANI, ÜLKELERE GÖRE, 2019 VE 2023 (%)	81
Şema 30B:	HÜKÜMETLERİNİN LGBTİQ'LARA YÖNELİK ÖN YARGI VE HOŞGÖRÜSÜZLÜKLE “KESİNLİKLE” YA DA “MUHTEMELEN” ETKİLİ BİR ŞEKİLDE MÜCADELE ETTİĞİNİ DÜŞÜNENLERİN ORANI, LGBTİQ GRUBUNA GÖRE, 2019 VE 2023 (%)	82
Şema 31:	OKUL EĞİTİMİ BİR NOKTADA LGBTİQ KONULARINI ELE ALDI, YAŞ GRUBUNA GÖRE (%)	83
Şema 32:	LGBTİQ KATILIMCILARIN HİZMETLERİ KULLANIRKEN VEYA ERİŞMEYE ÇALIŞIRKEN ZORLUKLA KARŞILAŞTIĞI SAĞLIK HİZMETİ ALANLARI; CİNSEL YÖNELİM, CİNSİYET KİMLİĞİ VE CİNSİYET ÖZELLİKLERİNE GÖRE (%)	86
Şema 33:	İNERSEKS KATILIMCILARIN CİNSEL ÖZELLİKLERİNİN TIBBİ TEDAVİSİ, AMELİYATI VEYA HORMON TEDAVİSİ İÇİN AYDINLATILMIŞ RIZANIN VERİLDİĞİ YA DA VERİLMEYİŞ YÜZDELER (%).....	87
Şema 34:	CİNSEL YÖNELİM, CİNSİYET KİMLİĞİ VE CİNSİYET ÖZELLİKLERİNE GÖRE GENEL NÜFUS İSTATİSTİKLERİ İLE KARŞILAŞTIRMALI ŞEKİLDE SON 12 AYDA KANSER TANISI KONAN VEYA KANSER TEDAVİSİ GÖRENLER (%)	88
Şema 35:	CİNSEL YÖNELİM, CİNSİYET KİMLİĞİ VE CİNSİYET ÖZELLİKLERİNE GÖRE ANKETTEN ÖNCEKİ 12 AY İÇİNDE YAPILAN TIBBİ KONTROLLER (MAMOGRAFİ, SERVİKAL SMEAR TEST, KOLONOSKOPİ, HIV TESTİ) VE GENEL NÜFUS İSTATİSTİKLERİYLE KARŞILAŞTIRMASI (%)	89

Şema 36:	ANKETTEN ÖNCEKİ BİR YIL İÇİNDE İNTİHARI DÜŞÜNME, ÜLKELERE GÖRE (%)	90
Şema 37:	CİNSEL YÖNELİM, CİNSİYET ÇEŞİTLİLİĞİ VE CİNSİYET ÖZELLİKLERİ İLE SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERE GÖRE ANKETTEN ÖNCEKİ BİR YIL İÇİNDE NADİREN, SIK SIK VEYA HER ZAMAN İNTİHARI DÜŞÜNME (%).....	92
Şema 38:	MARUZ KALINAN DÖNÜŞÜM UYGULAMALARI, ÜLKELERE GÖRE (%)	93
Şema 39:	DÖNÜŞÜM UYGULAMALARINA MARUZ KALMA, MÜDAHALENİN TÜRÜNE GÖRE (%).....	94
Şema 40:	CİNSEL YÖNELİM, CİNSİYET ÇEŞİTLİLİĞİNE VE CİNSEL ÖZELLİKLERE VE SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERE GÖRE DÖNÜŞÜM UYGULAMALARINA MARUZ KALMA (%).....	95
Şema 41:	HAYATLARINDA EN AZ BİR KEZ EV BULMA SORUNU YAŞAYAN KATILIMCILAR, ZORLUK TÜRÜNE VE CİNSEL YÖNELİM, CİNSİYET KİMLİĞİ VE CİNSİYET ÖZELLİKLERİNE GÖRE, GENEL NÜFUS İSTATİSTİKLERİ İLE KARŞILAŞTIRILMASI (%).....	97
Şema 42:	LGBTİQ EBEVEYNLİ AİLELERDE OLMALARI NEDENİYLE SORUNLARLA KARŞILAŞANLAR (%)	98
Şema 43:	Cinsel Yönelime (Lezbiyen, Gay, Biseksüel, Panseksüel, Aseksüel, Heteroseksüel, Diğer), Cinsiyet Kimliğine (Cinsiyetlerarası, Trans) ve Cinsiyet Özelliklerine (Endoseks, İnterseks) Göre Örneklem CİNSEL YÖNELİM (LEZBİYEN, GAY, BİSEKSÜEL, PANSEKSÜEL, ASEKSÜEL, HETEROSEKSÜEL, DİĞER), CİNSİYET KİMLİĞİ (CİNSİYETLERARASI, TRANS) VE CİNSİYET ÖZELLİKLERİ (ENDOSEKS, İNTERSEKS) GÖRE ÖRNEKLEM BÜYÜKLÜĞÜ, 30 ANKET ÜLKESİNDEN (AB-27 + ARNAVUTLUK, KUZEY MAKEDONYA VE SİRBİSTAN) KATILIMCILAR DAHİL.....	103

Bu ankete neden ihtiyaç var?

Cinsel yönelim, cinsiyet kimliği ve cinsiyet ifadesi, bireyin kimliğinin temel unsurlarıdır. Bugün AB'de lezbiyen, gey, biseksüel, aseksüel veya panseksüel gibi cinsel yönelime ve/veya belirli bir cinsiyet kimliğine sahip olanların, trans kadın ve erkeklerin, non-binary ve farklı cinsiyete sahip kişilerin ve farklı cinsiyet özelliklerine veya cinsiyet ifadesine sahip interseks kişilerin çoğu, kim oldukları nedeniyle ayrımcılığa, tacize ve şiddete veya izolasyona ve dışlanmaya maruz kalmaktadır. Kendilerini korumak için genellikle cinsel yönelimlerini, cinsiyet kimliklerini veya cinsiyet özelliklerini gizleme veya saklama ihtiyacı ve baskısı hissetmektedirler.

AB, Avrupa Birliği Antlaşması (ABA) uyarınca, insan onuruna, özgürlüklere, demokrasiye, eşitliğe, hukukun üstünlüğüne ve azınlık gruplarına mensup kişilerin haklarına önem verir ve insan haklarına saygı duyar. Bu değerleri korumak ve uygulamakla yasal olarak yükümlüdür. Avrupa Birliği Temel Haklar Bildirgesi'nin (Bildirge) 21. Maddesi cinsel yönelim temelinde ayrımcılığı açıkça yasaklamaktadır.

Birincil AB hukuku düzenlemeleri, AB ve Üye Devletlere bu tür ayrımcılıklarla mücadele etme yükümlülüğü getirmektedir. Son yirmi yılda AB; lezbiyen, gey, biseksüel, trans, interseks veya queer (LGBTİQ) bireyler için ayrımcılık yasağı ve eşitlik standartlarını, cinsiyet kimliği ve ifadesi temelinde de olmak üzere güçlendirmiştir. Bununla birlikte, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği ve cinsiyet özellikleri temelinde ayrımcılığın yasak olduğu yaşam alanlarının genişletilmesi konusundaki önemli boşluklar AB hukukunda varlığını sürdürmektedir. AB Üye Devletlerinin çoğu ulusal mevzuatlarında bunu zaten yapmıştır. İkincil AB hukuku, LGBTİQ kişilere doğrudan ve dolaylı ayrımcılığa karşı hukuki koruma sağlamaktadır.

Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı'nın (FRA) 2012'deki ilk ve 2019'daki ikinci çalışmanın ardından gerçekleştirdiği üçüncü - 2023 - AB LGBTİQ Anketi'ne ilişkin rapor, AB genelindeki ve aday ülke olan Arnavutluk, Kuzey Makedonya ve Sırbistan'daki LGBTİQ'ların temel haklardan ne ölçüde yararlandıklarına ilişkin görüşlerini ortaya koymaktadır.

Söz konusu çalışma, AB ve aday ülkelerdeki LGBTİQ'ların temel haklarına saygı gösterilmesini, bu kişilerin haklarının korunmasını ve bu hakların yerine getirilmesini sağlamaya yönelik olarak politikacılara delillere dayalı politikalar hazırlamaları için sağlam bir ampirik temel sağlar.

Hukuki ve Politik Gelişmelerin Desteklenmesi

FRA, veri toplama ve sosyo-hukuki analiz yoluyla LGBTİQ eşitliği alanındaki hukuk ve politika gelişmelerine katkıda bulunmaya devam etmektedir. AB kurumları ve sivil toplum, AB genelinde lezbiyen, gey, biseksüel ve trans (LGBT) kişilerin insan hakları bakımından durumuna ilişkin karşılaştırılabilir veriler talep etmiştir. Buna cevaben FRA, 2012 yılında LGBT'lara yönelik AB çapındaki en büyük araştırmayı başlatmıştır. Elde edilen bulgular, LGBT'lerin temel haklarını günlük hayatta nasıl deneyimlediklerine dair ilk kez karşılaştırılabilir veriler sunmuştur.

Avrupa Komisyonu'nun 2015 tarihli 'LGBTİ eşitliğini ilerletmeye yönelik eylemler listesi' FRA'yı 2019'da anketini tekrarlamaya davet etmiştir. Haziran 2016'da Konsey, LGBTİ eşitliğine ilişkin ilk kararları kabul etmiş ve FRA'ya "güvenilir yöntemlere dayalı yüksek kaliteli istatistikler derleyerek LGBTİ kişilerin durumunu inceleme" çağrısında bulunmuştur ⁽¹⁾.

AVRUPA KOMİSYONU LGBTİQ EŞİTLİK STRATEJİSİ 2020-2025

Avrupa Komisyonu 2020 yılında AB'nin ilk LGBTİQ eşitlik stratejisini kabul etmiştir. Katılımcıların 2012 ve 2019 anketleri arasında cinsel yönelim, cinsiyet kimliği veya ifadesi ve cinsiyet özellikleri temelinde genel ayrımcılığın arttığını düşündüklerini gösteren 2019 FRA çalışması; lezbiyen, gey, biseksüel, trans ve interseks (LGBTİ) anketinin sonuçları üzerine inşa edilmiştir.

Strateji, FRA'yı (ve Avrupa Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Enstitüsü'nü (EIGE)) "Üye Devletlere LGBTİQ'lar hakkında hem tekli hem de çoklu zeminde veri toplama çalışmalarının tasarımı ve uygulanması konusunda teknik yardım ve metodolojik destek sağlamaya devam etmeye ve FRA, EIGE ve Üye Devletler tarafından, özellikle ayrımcılık yasağı, eşitlik ve çeşitlilik konulu Üst Düzey Grubun Eşitlik Verileri Alt Grubu aracılığıyla ayrıntılı ve örtüşen şekilde verilerin toplanmasını desteklemeye" davet etmektedir (?). Buna cevaben FRA, 2023 yılında 30 ülkeden 100.577 katılımcının iştirakiyle AB LGBTİQ Anketi'nin üçüncü çalışmasını başlatmıştır.

EŞİTLİK KURUMLARININ GÜÇLENDİRİLMESİNE YÖNELİK AVRUPA KOMİSYONU DİREKTİF ÖNERİLERİ

Ulusal eşitlik kurumlarının farkındalık düzeyinin yüksek olmasına rağmen LGBTİQ kişilerin ayrımcılık vakalarını rapor etmedikleri 2019 anketinin önemli bulgularından biriydi. Bu nedenle 2019 anket raporu, ulusal eşitlik kurumlarının güçlendirilmesini, uygun şekilde yetkilendirilmesini ve maddi eşitliğin korunmasındaki rollerini yerine getirmek için yeterli kaynak sağlanmasını tavsiye etmiştir.

FRA ayrıca eşitlik kurumlarının, eğitim ortamları dahil olmak üzere, kamuoyunu ve LGBTİ bireyleri ve örgütlerini yasaların sağladığı koruma ve eşitlik kurumlarının mağdurlara sunabileceği destek hakkında bilgilendirmek için sosyal yardım faaliyetlerini artırmaları gerektiğini vurgulamıştır. Aralık 2022'de Avrupa Komisyonu, eşitlik kurumlarının yetki ve bağımsızlıklarını güçlendirmeyi amaçlayan standartlara ilişkin iki yeni direktif önerdi. Aralık 2023'te Konsey ve Avrupa Parlamentosu iki direktif üzerinde anlaşmaya vardı.

Özetle Anket

AB LGBTİQ Anketi III'ü ⁽³⁾, kendilerini LGBTİQ olarak tanımlayan 15 yaş ve üzeri toplam 100,577 kişi, 27 Üye Devlet ve aday ülke olan Arnavutluk, Kuzey Makedonya ve Sırbistan ⁽⁴⁾ olmak üzere 30 ülkede çevrim içi olarak doldurmuştur.

Anket, AB hukukunun LGBTİQ kişilerle ilgili olarak uygulanmasını ve etkisini değerlendirmek için gerekli verileri sağlamaktadır. Buna istihdam ve meslekte eşit muamele direktifi (2000/78/EC sayılı Konsey Direktifi), istihdam ve meslek konularında kadın ve erkeklere fırsat eşitliği ve eşit muamele ilkesinin uygulanmasına ilişkin direktif (yeniden düzenleme) (2006/54/EC sayılı Direktif) ve mağdur hakları direktifi (2012/29/AB sayılı Direktif) dahildir.

AB LGBTİQ ANKETİNE KATILANLAR KİMLERDİR?

Bu ankette her katılımcı cinsel yönelim (SO), cinsiyet kimliği ile ifadesi (GIE) ve cinsiyet özelliklerine (SC) dayalı olarak kendi 'SO-GIE-SC' profilini oluşturmaktadır. Bu rapor, ilgili göstergeleri cinsel yönelim, cinsiyet kimliği ve cinsiyet özelliklerinin yanı sıra yaş, engellilik, sosyoekonomik ve istihdam durumu, bir azınlık grubuna ait olma ve eğitim durumuna göre ayarlayan bir yaklaşım kullanmaktadır ⁽⁵⁾.

Her bir anket katılımcısı cinsel yönelim, cinsiyet kimliği ve cinsiyet özellikleri açısından kendilerini en iyi tanımlayan ifadeyi seçmiştir. Bireysel katılımcılar kendilerini bu gruplardan birden fazlasına ait olarak tanımlayabilmektedir. FRA, bulguları analiz ederken ve sunarken hem önceki anketlerde kullanılan daha geniş gruplandırmaları hem de kesişen SO-GIE-SC kimliklerine sahip bazı katılımcı grupları için önemli olan belirli bulgular için katılımcıların cinsel yönelimlerine ve/veya cinsiyet kimliklerine ve/veya cinsiyet özelliklerine göre bir dağılımını kullanmaktadır.

FARKLI KİMLİKLERİN DİNAMİK ETKİLEŞİMİ

İnsanların SO-GIE-SC kimlikleri zaman içinde ve sosyal bağlama bağlı olarak değişebilir. Örneğin, geçmişte belirli ulusal bağlamlarda olumsuz bir çağrışıma sahip olan 'queer' terimi, dünyanın bazı bölgelerinde LGBTİ toplulukları için bir şemsiye terim olarak ilgi görmektedir.

2019 anketinde, özellikle gençler arasında olmak üzere, kendilerini non-binary olarak tanımlayan katılımcıların sayısında büyük bir artış kaydedilmiştir. 2023 anketi, 'panseksüel' (%13) ve 'aseksüel' (%8) terimlerinin cinsel yönelimlerine en uygun terimler olduğunu düşünen katılımcıların oranında bir artış tespit etmiştir. Ankette bulunan belirli SO-GIE-SC alt grupları hakkında daha fazla bilgi için Ek'i inceleyebilirsiniz.

ANKET NASIL GERÇEKLEŞTİRİLDİ?

Anket 2 Haziran - 22 Ağustos 2023 ⁽⁷⁾ tarihleri arasında çevrim içi olarak gerçekleştirilmiştir ⁽⁶⁾. Anket; ayrımcılık, taciz veya şiddet deneyimleri, farkındalık, LGBTİQ olma konusunda açıklık, işte ve eğitimde olumlu ve olumsuz yaşam deneyimleri,

sosyoekonomik koşullar ve yaşam koşulları, sağlık hizmetleri, ruh sağlığı ve refahın yanı sıra barınma ve evsizlik gibi çok çeşitli konuları kapsamaktadır.

Veriler, AB'deki çeşitli kurum ve kuruluşların önceki LGBTİQ anketlerinden elde edilen LGBTİQ nüfusuna ilişkin bilgilere dayanarak, her bir anket ülkesindeki ve yaş grubuna göre her bir LGBTİQ grubunun tahmini büyüklüğündeki farklılıkları dikkate alacak şekilde ele alınmıştır. Buna ek olarak veriler, katılımcıların LGBTİQ örgütlerine üyelikleri ve diğer LGBTİQ anketlerine (FRA'nın 2012 LGBT anketi dahil) katılıp katılmadıklarını da dikkate almaktadır.

Anahtar kavramlar ve terminoloji

AB LGBTİQ Anketi'nin ana hedef grupları kendilerini gey, lezbiyen, biseksüel, trans veya interseks olarak tanımlayan veya aseksüel veya panseksüel gibi diğer cinsel yönelimlere sahip olan veya non-binary ve diğer cinsiyet kategorileri gibi bir cinsiyet kimliğine sahip olan kişilerdir. Araştırma, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği temelinde eşit muamele ve ayrımcılık konularının yanı sıra ayrımcılığı yasaklayan AB hukuku ve ulusal hukuk tarafından korunan diğer temelleri de incelemektedir. Raporda LGBTİQ terimi, AB politika ve yasal belgelerinde kullanılan dile uygun olarak, ankete katılan tüm katılımcıları kapsayan bir şemsiye terim olarak kullanılmaktadır.

Analiz farklı alt gruplara atıfta bulunmaktadır. LGBTİQ topluluğu; cinsel yönelim, cinsiyet kimliği ve cinsiyet özelliklerine dayalı çeşitlilik ve çok sayıda farklı kesişen kimlik temelinde yaşamda farklı oranlarda ayrımcılık ve şiddete maruz kalmaktadır. Bu raporda kullanılan terimler, bir dizi yetkili kurum ve insan hakları kuruluşu tarafından kullanılan terimlerdir. Bunlar arasında uluslararası antlaşma kuruluşları ve Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiserliği, BM Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Komitesi ve BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği gibi diğer insan hakları kurumları yer almaktadır. Terim ve tanımlara ilişkin bir diğer önemli kaynak ise cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğine ilişkin uluslararası insan hakları hukukunun uygulanmasına dair 2007 tarihli Yogyakarta İlkeleridir. Terimler aynı zamanda EIGE ve LGBTİQ toplulukları tarafından, Uluslararası Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Trans ve İnterseks Derneği - Avrupa (ILGA-Avrupa), Transgender Europe (TGEU) ve Organisation Intersex International - Europe (OI Europe) gibi başlıca topluluk ağları ve örgütlerinin sözlüklerine dayanılarak kullanılmaktadır.

Aşağıdaki sözlük, anket katılımcılarının profillerini ve çoklu ve birbiriyile bağlantılı kimliklerini açıklamak için kullanılan farklı terimler ve kavramlar arasında gezinmeye yardımcı olmaktadır. Okuyucunun ayrıca Ayrımcılıkla Mücadele, Eşitlik ve Çeşitlilik Üst Düzey Grubu'nun Eşitlik Verileri Alt Grubu tarafından hazırlanan ve Avrupa Komisyonu tarafından Mart 2023'te yayınlanan LGBTİQ eşitliğine yönelik verilerin toplanması ve kullanılmasına ilişkin Kılavuz'u incelemesi tavsiye edilir (*).

(*) Avrupa Komisyonu Adalet ve Tüketici Genel Müdürlüğü, D Müdürlüğü - Eşitlik ve Ayrımcılık Yasağı Birimi D1 - Ayrımcılık Yasağı: LGBTİQ, Yaş, Yatay Konular: Eşitlik Verileri Alt Grubu (2023) [LGBTİQ eşitliği için verilerin toplanması ve kullanılmasına ilişkin kılavuz](#).

Cinsel yönelim (SO, sexual orientation)

— Cinsel yönelim, 'her bir kişinin farklı cinsiyetten veya aynı cinsiyetten veya birden fazla cinsiyetten bireylere karşı derin duygusal, ilgisel ve cinsel çekim ve bunlarla yakın ve cinsel ilişki kurma kapasitesini' kapsar. Cinsel yönelim; kimlik (varlık), davranış (tutum) ve diğer insanlarla nasıl ilişki kurduğunuzu (ilişkiler) ifade eder.

(*) **Yogyakarta İlkeleri:** Cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği ile ilgili olarak uluslararası insan hakları hukukunun uygulanmasına ilişkin ilkeler, Mart 2007, s. 6.

— Heteronormativite, heteroseksüelliğin sosyal norm olarak varsayılmasıdır. Herkesin 'doğal olarak' heteroseksüel olduğu varsayımını içerir.

(*) EIGE (Avrupa Cinsiyet Eşitliği Enstitüsü), '**Sözlük & eş anlamlılar sözlüğü**'

— Heteroseksüel, kendini erkek olarak tanımlayan ve cinsel ve/veya duygusal olarak sadece kendini kadın olarak tanımlayan kişilere ilgi duyan bir kişiyi; veya kendini kadın olarak tanımlayan ve cinsel ve/veya duygusal olarak sadece kendini erkek olarak tanımlayan kişilere ilgi duyan bir kişiyi ifade eder.

(*) ILGA-Avrupa (Uluslararası Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Trans ve İnterseks Birliği – Avrupa) (2022), '**Sözlük**'.

— Gey, aynı cinsiyetten insanlara cinsel ve/veya duygusal olarak ilgi duyan kişi anlamına gelir. Geleneksel olarak erkekleri ifade eder, ancak aynı cinsiyetten veya birden fazla cinsiyetten insanlara ilgi duyan diğer insanlar da kendilerini gey olarak tanımlayabilir.

(*) EIGE, '**Sözlük & eş anlamlılar sözlüğü**'.

— Lezbiyen, cinsel ve/veya duygusal olarak kadınlara ilgi duyan bir kadını ifade eder (*). Bazı non-binary kişiler de kendilerini bu terimle tanımlayabilirler (**).

(*) ILGA-Europe (2022), '**Sözlük**'.

(**) Avrupa Komisyonu'nun (2023), **LGBTİQ eşitliği için verilerin toplanması ve kullanılmasına ilişkin kılavuzu**, s. 52'de Stonewall (2022) '**LGBTQ+ terimleri listesi**'ne atıfta bulunarak belirtildiği şekilde.

— Biseksüel, duygusal ve/veya cinsel olarak birden fazla cinsiyetten insana ilgi duyan bir kişiyi ifade eder.

(*) ILGA - Avrupa (2022), '**Sözlük**'.

— Panseksüel, insanlara cinsiyetlerinden bağımsız olarak duygusal ve/veya cinsel olarak ilgi duyan kişi anlamına gelir

(*) ILGA-Avrupa (2022), '**Sözlük**'.

— Aseksüel, cinsel çekim yaşamayan bir kişiyi ifade eder. Bazı aseksüel kişiler romantik çekim yaşarken, diğerleri yaşamaz. Romantik çekim yaşayan aseksüel kişiler, romantik çekimlerinin yönünü tanımlamak için aseksüel ile birlikte gey, biseksüel, lezbiyen, heteroseksüel ve queer gibi terimleri de kullanabilirler.

(*) Stonewall (2022), '**LGBTQ+ terimleri listesi**

Cinsiyet kimliği ve ifadesi (GIE, gender identity and expression)

— Cis, kendini trans (*) veya non-binary olarak tanımlamayan ve doğumunda atanmış (**) cinsiyet kimliği kendi cinsiyeti ile örtüşen bir kişiyi ifade eder.

(*) ILGA-Avrupa (2022), '**Sözlük**'.

(**) Ulusal Bilim, Mühendislik ve Tıp Akademileri (2022), *Measuring Sex, Gender Identity, and Sexual Orientation*, The National Academies Press, Washington, DC, s. 4.

— Cinsiyet kimliği, "her bireyin derinden hissettiği içsel ve bireysel cinsiyet deneyimini" ifade eder. Bu, "bedenin kişisel algılanışı (özgürce seçilmişse, tıbbi, cerrahi veya diğer yollarla bedensel görünüm veya işlevin değiştirilmesini içerebilir) ve kıyafet, konuşma ve tavırları da içeren diğer cinsiyet ifadeleri dahil olmak üzere, doğumda atanan cinsiyete karşılık gelebilir veya gelmeyebilir'.

(*) ILGA-Avrupa (2022), '**Sözlük**'.

— Cinsiyet ifadesi, bir kişinin cinsiyetini fiziksel görünüm - elbise, saç modeli, aksesuarlar, kozmetikler dahil - ve tavır, konuşma, davranış kalıpları, isimler ve kişisel referanslar aracılığıyla sunmasıdır. Cinsiyet ifadesi bir kişinin cinsiyet kimliği ile uyumlu olabilir veya olmayabilir.

(*) **Yogyakarta İlkeleri**: Cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği ile ilgili olarak uluslararası insan hakları hukukunun uygulanmasına ilişkin ilkeler, Mart 2007, s. 6.

— Trans, doğumda atanan cinsiyetlerinden farklı bir cinsiyet kimliğine sahip kişileri içeren şemsiye bir terimdir. Transseksüel, transgender, travesti/ karşı cinsin kıyafetini giyme, androjen, poligender, queer, cins-i muhtelif, ve gender non-conforming olarak tanımlanan kişileri veya cinsiyet kimliğine ilişkin toplumsal ve kültürel beklentileri karşılamayan diğer cinsiyet kimliği ve/veya ifadesine sahip kişileri içerebilir ancak bunlarla sınırlı değildir (*).

(*) ILGA-Avrupa (2022), 'Sözlük'.

— Non-binary "erkek veya kadın dışındaki cinsiyet kimliklerini ifade eder." (*).

(*) ILGA-Avrupa (2022), 'Sözlük'.

Cinsiyet Özellikleri – interseks ve endoseks (SC, sexual characteristics)

— İnterseks bireyler, tipik erkek veya kadın tanımına uymayan cinsiyet özellikleriyle (cinsel anatomi, üreme organları, hormonal yapı ve/veya seviyeler ve/veya kromozomal modeller) doğarlar. "İnterseks" terimi, cinsiyet özelliklerinde doğal olarak meydana gelen varyasyonların spektrumu için kullanılan bir şemsiye terimdir. İnterseks terimi, fiziksel olarak cinsiyetin bir spektrum olduğunu ve cinsiyet özelliklerinde erkek veya kadın dışında varyasyonlara sahip insanların var olduğunu kabul eder.

— Endoseks, "erkek veya kadın bedenlerinin tipik ikili kavramlarına uyan cinsiyet özellikleriyle doğmuş bir kişiyi tanımlayan bir terimdir. Endoseks bir kişi kendini herhangi bir cinsiyet kimliği veya cinsel yönelimle tanımlayabilir." (*).

(*) IOM (Uluslararası Göç Örgütü) (2021), 'SOGIESC tam terimler sözlüğü', s. 7.

— Queer, LGBTIQ topluluğuna mensup kişileri kapsayan, SO-GIE-SC unsurlarının herhangi birine veya tümüne atıfta bulunabilen şemsiye bir terimdir. Daha önce İngilizce'de aşağılayıcı bir terim olarak kullanılan "queer", geleneksel cinsiyet kategorilerinin ve heteronormatif sosyal normların ötesinde tanımlayanlar tarafından geri kazanılmıştır. Bununla birlikte, bağlama göre, bazı insanlar tarafından hala rahatsız edici bulunabilir.

(*) TGEU (Transgender Avrupa), 'Sözlük', ve ILGA-Avrupa (2022), 'Sözlük'.

Kesişimsellik

EIGE, kesişimselliği "cinsiyet ve toplumsal cinsiyetin diğer kişisel özellikler/ kimliklerle kesişmesi ve bu kesişimlerin kişiye özel ayrımcılığa etki etmesi" olarak tanımlamaktadır (*).

Bu rapor kesişimsel bir yaklaşım benimseyerek katılımcıları cinsel yönelim, cinsiyet kimliği ve cinsiyet özelliklerinin (SO-GIE-SC) yanı sıra yaş, cinsiyet, engellilik, sosyoekonomik ve istihdam durumu, eğitim durumu ve bir azınlık grubuna aidiyete göre gruplara ayırmaktadır. Bu şekilde, ayrımcılık veya mağduriyet biçimlerinin, katılımcılar ve diğerleri tarafından algılanan kimliklerin çoklu ve kesişen katmanları üzerinden nasıl ortaya çıkabileceğini göstermektedir.

Kesişimsel yaklaşım, çeşitli ayrımcılık temellerine eş zamanlı olarak maruz kalınan ve onları çoğaltan veya onlar üzerinde bileşik etki yaratan durumların analiz edilmesine yardımcı olur (** (**).

(*) EIGE, 'Sözlük & Eş Anlamlılar Sözlüğü'.

(**) Ayrıca bakınız Yogyakarta İlkeleri Artı 10 (2017), *Yogyakarta İlkeleri'ni tamamlamak üzere cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, cinsiyet ifadesi ve cinsiyet özelliklerine ilişkin uluslararası insan hakları hukukunun uygulanmasına dair ek ilkeler ve devlet yükümlülükleri , 10 Kasım'da Cenevre'de kabul edilmiştir.*

Gelişimin Değerlendirilmesi - 2019 ve 2023'ten seçilen sonuçların karşılaştırılması

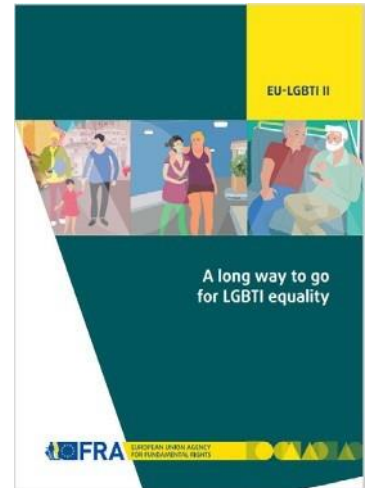
ANKET ÇALIŞMALARININ SONUÇLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Çevrimiçi ortamlarda gerçekleşen kişisel seçim anketlerinin sonuçlarını zaman içinde doğrudan karşılaştırmak zordur. Katılımcılar, farklı ülkelerdeki farklı LGBTİQ, SO-GİE-SC ve yaş gruplarının internet ve sosyal medyayı ne ölçüde kullandıkları ve uzun çevrimiçi anketlere katılma motivasyonları gibi faktörlere bağlı olarak zaman içinde değişebilmektedir. FRA, üç anket çalışmasının (2012, 2019 ve 2023) sonuçlarının karşılaştırılabilmesi için uygun bilimsel yöntemler kullanmaktadır.

Anketler arasındaki karşılaştırmalarda FRA, tüm anket çalışmalarına dahil edildikleri için yalnızca 18 yaş ve üstü LGBT katılımcılara ilişkin verileri kullanmaktadır. İnterseks kişiler 2012 yılında ankete dahil edilmemiştir, bu sebeple karşılaştırma interseks katılımcıları içermemektedir. Arnavutluk, Sırbistan ve Kuzey Makedonya'dan katılımcılar da aynı nedenle karşılaştırmaya dahil edilmemiştir.

En son 2019 ve 2023 anketleri arasındaki karşılaştırmalar için FRA yalnızca her iki anket çalışmasına da dahil olan katılımcıların verilerini kullanmaktadır. Buna AB-27 Üye Devletleri, Kuzey Makedonya ve Sırbistan'dan 15 yaş ve üzeri LGBT katılımcılar dâhildir. Karşılaştırma Arnavutluk'tan katılımcıların yanı sıra 2019'da ankete katılmayan bazı katılımcıları (trans veya interseks olmayan cisgender, panseksüel ve aseksüel veya queer kişiler,) içermemektedir.

2019 ve 2023 anketlerinin örneklem yapısındaki bu farklılıklar nedeniyle, 2023 anketinin yüzdelerinde küçük farklılıklar ortaya çıkabilir. Bu durum, 2019 anketi ile 2023 anketi karşılaştırıldığında ve ankete katılan 30 ülkenin tamamını kapsayan ve tüm LGBTİ kategorilerini içeren 2023 tam anket sonuçları karşılaştırıldığında ortaya çıkmaktadır. Daha fazla ayrıntı ilerleyen sayfalardaki teknik raporda sunulacaktır.

Ayrımcılık

- Tüm anket katılımcıları arasında, anketten önceki 12 ay içinde yaşamın en az bir alanında ayrımcılığa uğradığını hissedenlerin oranı 2019'da %42'den 2023'te %36'ya düşmüştür.
- Algılanan ayrımcılık oranları (iş ararken) üç anket çalışmasında da benzerdir (2012, %13; 2019, %10; 2023, %9).
- 2023'te iş yerinde ayrımcılığa uğradığını hissettiğini bildiren 2023 anketi katılımcılarının oranı (%18) 2019'a (%21) kıyasla biraz azalmıştır.
- Translar ve interseksler ayrımcılığa maruz kalma konusunda hâlâ en yüksek oranları bildirmektedir. Ankete katılan her üç trans katılımcıdan biri, 2019'daki %35'lik orana kıyasla 2023'te (%30) iş yerinde ayrımcılığa uğradığını hissettiğini bildirmiştir. İnterseks katılımcılar, örneğin 2023 yılında iş ararken (%31) 2019 yılına göre (%27) veya 2023 yılında kiralamak veya satın almak için konut ararken (%28) 2019 yılına göre (%20) daha yüksek bir oranda ayrımcılığa maruz kaldıklarını bildirmiştir.
- Bir ayrımcılık vakasını bir eşitlik kurumuna veya başka bir kuruluşa bildirdiğini söyleyen LGBTİ katılımcıların oranı, önceki anket bulgularına benzer şekilde çok düşük kalmaya devam etmektedir (2023'te %8'e karşı 2019'da %9).

Şiddet ve taciz

- 2023'te, tüm LGBTİQ katılımcıların %5'i, 2019'da ve 2012'de olduğu gibi, anketten önceki 12 ay içinde fiziksel veya cinsel saldırıya uğradığını söylemiştir. Bu oran interseks ve trans katılımcılar, özellikle de trans kadınlar ve erkekler için diğerlerine kıyasla daha yüksektir.
- Anketten önceki 5 yıl içinde fiziksel ve cinsel saldırılar da dâhil olmak üzere nefret saikli şiddete maruz kalan katılımcıların oranı 2023'te (%14) 2019'a kıyasla daha yüksektir. (%11)
- Anketten önceki 5 yıl içinde bir veya daha fazla fiziksel veya cinsel saldırıya maruz kaldığını söyleyen interseks katılımcıların oranı 2023'te (%34) 2019'a kıyasla daha yüksektir. (%23)
- Nefret saikli şiddet mağduru her üç LGBTİQ'den biri (%33), 2023 araştırmasından önceki 5 yıl içinde bu türden üç veya daha fazla şiddet saldırısına maruz kaldığını söylemiştir. Bu oran 2019'da her dört kişiden biridir. (%26)
- Anketten önceki 12 ay içinde günlük yaşamda nefret saikli tacize maruz kalan katılımcıların oranı 2023 yılında (%55) 2019 yılına (%37) kıyasla daha yüksektir. Bu oran interseks katılımcılar (2019'da %42 iken 2023'te %74) ve trans katılımcılar (2019'da %47 iken 2023'te %69) için daha yüksektir.
- En son nefret saikli fiziksel veya cinsel şiddet olayını yetkililere bildirmeyen katılımcıların oranı 2019'da (%80) olduğu gibi 2023'te de çok yüksek kalmıştır. (%82)
- Katılımcıların yarısından fazlası son 5 yılda ülkelerinde şiddetin az veya çok arttığına (%59) ve önyargı ve hoşgörüsüzlüğün çoğaldığına inanmaktadır. (%53)

LGBTİQ olarak açıkça yaşamak ve şiddete karşı güvenlik

- LGBTİQ olma konusunda genelde veya her zaman açık (8) olan 15 yaş ve üzeri katılımcıların oranı 2023 yılında (%52) 2019 yılına kıyasla daha yüksektir. (46 %).
- Aynı cinsiyetten partnerlerle toplum içinde el ele tutuşmaktan sıklıkla veya her zaman kaçınan katılımcıların oranı 2023'te (%54) 2019'a kıyasla daha düşüktür. (%61)
- LGBTİQ olduğu için saldırıya uğrama, tehdit veya tacize uğrama korkusuyla belirli yer veya mekânlardan sıklıkla veya her zaman kaçınan katılımcıların oranı 2023 (%30) ve 2019'da benzerdir. (%33)

Hükümetin çalışmalarından memnuniyet

- 2023 anketine katılan her dört kişiden sadece biri (%26), yaşadıkları ülkenin hükümetinin LGBTİQ kişilere karşı önyargı ve hoşgörüsüzlükle etkin bir şekilde mücadele ettiğini düşünmektedir; bu oran 2019 anketinin bulgularına kıyasla azalmıştır. (%30) Bu durum, aralarındaki önemli farklılıklara rağmen Üye Devletlerin çoğu için geçerlidir.
- Güven seviyelerindeki en büyük düşüş Malta'dan katılımcılar tarafından bildirilmiştir (2019'da %83'e kıyasla 2023'te %61). Benzer sonuçlar Lüksemburg (2023, %64; 2019, %75) ve İrlanda'nın (2023, %40; 2019, %67) yanı sıra Hollanda, Portekiz, Danimarka, İsveç ve Finlandiya'daki katılımcılar tarafından da bildirilmiştir.

Eğitimde endişe verici sonuçların arasında olumlu işaretler

- Anket katılımcılarının yaklaşık üçte ikisi (%62) okul eğitimlerinde LGBTİQ konularına hiç değinilmediğini (2019'da bu oran %71 idi) ve sadece %7'si bu konuların olumlu bir şekilde ele alındığını (2019'da %6) belirtmiştir.
- LGBTİQ konuları artık okullarda daha sık ele alınmaktadır. 2019'da 15-17 yaş arası katılımcıların %47'si okullarında bu konuların hiç ele alınmadığını söylerken, bu oran günümüzde sadece %35'tir. 2019'da 15-17 yaş arası katılımcıların %13'ü LGBTİQ konularının olumlu bir şekilde ele alındığını söylerken bu oran 2023'te %17'dir.
- Tüm katılımcıların üçte ikisi (%67) okulda geçirdikleri süre boyunca LGBTİQ oldukları için zorbalık, alay, sataşma, hakaret veya tehdide maruz kaldıklarını söylemiştir ki bu oran 2019 yılındaki orana (%46) kıyasla ciddi bir artış göstermektedir.

Temel bulgular ve FRA görüşleri

Bu raporda sunulan görüşler, 2023 anket bulgularına ve verilerin 2019 ile 2023 arasında bir karşılaştırmaya izin verdiği durumlarda zaman içindeki değişimlerine ilişkin verilere dayanmaktadır. Bu görüşlerden bazıları geçmişte de sunulmuştur ve geçerliliklerini korudukları için burada tekrarlanmaktadır. Bu bölümün yapısı, anket sonuçlarından beslenen üç temel unsur ile AB LGBTİQ eşitlik stratejisi 2020-2025'i takip etmektedir: LGBTİQ'lara yönelik ayrımcılıkla mücadele; LGBTİQ'ların güvenliğinin sağlanması; ve LGBTİQ kapsayıcı toplumların inşa edilmesi.

Genel olarak anket sonuçları, LGBTİQ kişilerin ve özellikle de trans ve interseks grupların, AB hukuku tarafından sağlanan korumaya rağmen, nefret saikli şiddete, doğrudan ve dolaylı ayrımcılığa ve mağduriyete maruz kalmaya devam ettiğini göstermektedir. Aynı zamanda sonuçlar, el ele tutuşmaktan kaçınmak veya korkudan belirli yerlerden kaçınmak gibi açıklığın göstergeleriyle ölçülen gelişim belirtilerini de göstermektedir.

LGBTİQ kişilerin üçte birinden fazlası günlük yaşamlarında ayrımcılıkla karşılaşmaktadır. 2019'da %42 olan bu oran 2023'te %36'ya düşmüştür.

FRA GÖRÜŞÜ 1

Ajans, diğer temellerin yanı sıra cinsel yönelim temelinde ayrımcılığa karşı korumayı sosyal yaşam, eğitim ve barınma da dâhil olmak üzere kamuya açık mal ve hizmetlere erişim alanlarında genişletecek olan eşit muamele direktifinin kabul edilmesi için Avrupa Birliği Konseyi'ne yaptığı çağırımı yineler. Bu aynı zamanda AB hukuku tarafından sağlanan ayrımcılık karşıtı korumanın standardını yükseltecek ve çoğunluğu zaten yasal korumayı istihdam ve meslek dışındaki alanlara da yansıtmış olan Üye Devletler arasında tutarlı hale getirecektir.

LGBTİQ'lara yönelik ayrımcılıkla mücadele

2023 anket sonuçları, katılımcıların önceki 12 ay içinde, ankete dahil edilen tüm yaşam alanlarında maruz kaldıkları ayrımcı davranışların küçük bir düşüşe uğradığını göstermektedir (2019'da %42'den 2023'te %36'ya düşmüştür). Ancak katılımcıların büyük bir kısmı, AB hukuku tarafından özel olarak korunan bir alan olan istihdam alanında ayrımcılık yaşamaya devam etmektedir (%19).

Anket ayrıca LGBTİQ kişilerin yürürlükteki AB hukuku tarafından ayrımcılığa karşı korunmadığı eğitim (%15), sağlık (%14), barınma (%12) ve sosyal yaşam (%17) gibi alanlarda da ayrımcılık yaşandığını göstermektedir. Bununla birlikte, Üye Devletlerin çoğunluğu cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği temelinde ayrımcılığa karşı korumayı yaşamın daha fazla alanına genişletmiştir; örneğin Belçika, Almanya, İspanya ve Fransa.

LGBTİQ kişilerin yalnızca %11'i olayları resmi kurumlara bildirdiği için maruz kalınan ayrımcılık görünmez olmaya devam etmektedir.

LGBTİQ katılımcıların çoğu eşitlik kurumlarından haberdar olsa da ayrımcılık vakalarını herhangi bir kuruma bildirmemeye devam etmektedir: Bu kişilerin %60'ı ülkelerindeki en az bir eşitlik kurumundan haberdar olmasına rağmen (2019'da %61), yalnızca küçük bir oranı (2019'da olduğu gibi %11) yaşadıkları ayrımcılık vakalarını bir kuruma bildirdiklerini söylemiştir. Ayrımcılık vakalarını bildirmeyen katılımcıların neredeyse yarısı (%49) hiçbir şey değişmeyeceği için bunu yapmadıklarını söylerken, her dört kişiden biri (%37) bunun her zaman olduğunu ve bildirmeye değmeyeceğini söylemiştir. Anket, LGBTİQ kişilerin genellikle birden fazla ve kesişen özelliklere dayalı olarak çeşitli gerekçelerle ayrımcılığa uğradıklarını hissettiklerini ortaya koymuştur. LGBTİQ olduğu için ayrımcılığa uğradığını düşünen katılımcıların yedide biri (%14) "engellilik", %9'u "din veya inanç" ve %7'si "etnik veya göçmen kökenlerini" uğradıkları ayrımcılık için ek gerekçeler olarak belirtmiştir.

Geçmiş FRA araştırmalarının gösterdiği gibi, algoritma modelleri ayrımcılığa yol açabilmektedir. Örneğin, "gey" teriminin kullanılması, saldırgan konuşma (ing. "offensive speech") tespiti yapan algoritmaların önyargılı tahminlerde bulunmasına, yorumları ve içeriği saldırgan olarak yanlış sınıflandırmasına ve nitelendirmesine yol açabilir.

FRA GÖRÜŞÜ 2

Üye Devletler, eşitlik kurumlarının bağımsızlıklarını ve mali, beşeri ve teknik kapasitelerini garanti altına alan standartlar da dâhil olmak üzere, eşitlik kurumlarını düzenleyen mevcut AB yasası kapsamındaki rol ve yükümlülüklerini yerine getirebilmeleri için yeterli şekilde güçlendirilmelerini, yetkilendirilmelerini ve kaynak sağlanmasını temin etmelidir; böylece LGBTİQ kişiler ayrımcılık vakalarını bildirdiklerinde dinleneceklerinden ve kendilerine yardım edileceğinden emin olabilecektir. Kabul edildikten sonra, Üye Devletler eşitlik kurumları için bağlayıcı standartlara ilişkin AB direktiflerini süratle ulusal hukuklarına yansıtmalıdır. Bunu yaparken Üye Devletler, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, cinsiyet özellikleri veya diğer herhangi bir temelde ayrımcılığa karşı korunmaya yönelik özel ihtiyaçları ele almak üzere ayrımcılık yasağı, eşitlik ve çeşitliliğe ilişkin Üst Düzey Grubun rehberliğinden ve FRA, Equinet, eşitlik kurumları ve sivil toplumun çalışmalarından yararlanabilirler. AB ve Üye Devletler, LGBTİQ kişilerin cinsel yönelimleri, cinsiyet kimlikleri ve cinsiyet özellikleri bakımından çoklu ve kesişen kimliklerini kabul etmeli ve LGBTİQ eşitliğini teşvik eden mevzuat veya politikanın, LGBTİQ kişilerin gerçekliğini ve deneyimlerini yansıtacak şekilde kesişimsel bir yaklaşım benimsemesini sağlamalıdır. Üye Devletler ve ulusal eşitlik kurumları, ayrımcılığın eşitlik kurumlarına bildirilmesini teşvik etmek için yol gösterici ilkeler ve çevrimiçi ve üçüncü taraf raporlama gibi somut araçlar ve mekanizmalar geliştirmeyi düşünebilirler. Bu kurumlar ayrıca, eğitim ortamları dâhil olmak üzere, hak sahipleri ve yükümlülük sahipleri arasında LGBTİQ kişilerin temel haklarına ilişkin farkındalığı artırmak için sosyal yardım faaliyetlerini güçlendirmelidir. Ayrıca eşitlik kurumlarına ilişkin farkındalığın (hem 2019 hem de 2023 anketlerinde %60) ayrımcılığı bildirme ve şikâyetinde bulunma konusunda kolay ve bir erişim noktasına dönüşmesini sağlamalıdır.

FRA GÖRÜŞÜ 3

Ajans, AB ve Üye Devletlerinin, kamu ve ticari karar alma süreçlerinde algoritmalara ve yapay zekaya artan bağımlılığın eşit muamele ve ayrımcılık yapmama üzerindeki potansiyel etkisini değerlendirmesi gerektiği görüşünü yineler. Bu nedenle, özellikle algoritmadaki potansiyel ayrımcı önyargılarla ilgili olarak, temel haklar üzerindeki olumsuz etkileri önlemek ve hafifletmek için yasal ve teknik güvenceler getirmelidir (*).

(*) FRA (2022), *Bias in Algorithms – Artificial Intelligence and discrimination*, Publications Office of the European Union, Luxembourg.

LGBTİQ'lara yönelik şiddet ve taciz yeni bir eşiğe ulaşmıştır. Katılımcıların %14'ü araştırmadan önceki 5 yıl içinde saldırıya uğramış, en fazla şiddete ise interseks bireyler maruz kalmıştır.

FRA GÖRÜŞÜ 4

Üye Devletler, nefret söylemi ve nefret suçuyla mücadeleyle ilişkin Üst Düzey Grubun ve ayrımcılık yasağı, eşitlik ve çeşitliliğe ilişkin Üst Düzey Gruba bağlı Eşitlik Verileri Alt Grubunun çalışmalarından yararlanarak cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, cinsiyet ifadesi ve cinsiyet özelliklerini ceza hukukunda ağırlaştırıcı saikler olarak kabul etmeyi düşünmelidir. Bu, LGBTİQ kişilere karşı işlenen nefret suçlarının etkin bir şekilde kaydının tutulmasını, soruşturulmasını ve kovuşturulmasını kolaylaştıracaktır.

FRA GÖRÜŞÜ 5

Üye Devletler, mağdur hakları direktifini uygulamak, LGBTİQ nefret suçu mağdurlarını destekleme çabalarını artırmak, örneğin özel ve eğitimli irtibat görevlileri görevlendirmek ve LGBTİQ karşıtı nefret suçlarının mağdurlarını nasıl tanıyacakları, onlara nasıl yardımcı olacakları ve destekleyecekleri konusunda eğitim vermek ve mağdurun bakış açısını çalışmalarına daha etkili bir şekilde entegre etmek de dahil olmak üzere, kolluk kuvvetlerinin LGBTİQ kişileri nefret suçlarına karşı etkili bir şekilde koruma kapasitesini artırmaya yönelik tedbirler ve araçlar benimsemelidir. Yetkili makamlar ile insan hakları kuruluşları, kurumları ve yerel düzeydeki LGBTİQ toplulukları ve dernekleri arasındaki ortaklıklar yoluyla "çevrimiçi raporlama" veya "üçüncü taraf raporlama" gibi araçlar da kullanılabilir (*).

(*) FRA (2021), *Nefret Suçu Raporlamalarının Teşvik Edilmesi – Kolluk kuvvetlerinin ve diğer yetkililerin rolü* Avrupa Birliği Yayınlar Ofisi, Lüksemburg

LGBTİQ'lara yönelik nefret suçlarıyla mücadele

Katılımcıların büyük çoğunluğu LGBTİQ oldukları için şiddet ve taciz olaylarına maruz kaldıklarını belirtmekle birlikte, bunların çok az bir kısmı bu olayları polise veya başka bir kuruma bildirdiğini ifade etmektedir. 2019 ve 2023 yılı anketleri karşılaştırıldığında, araştırmadan önceki 12 ay içinde, saldırıya uğradığını bildiren katılımcıların genel oranı aynıdır. (%5) Bununla birlikte, bütün gruplar ve ülkelerde geçerli olmak üzere veriler katılımcıların daha uzun bir dönemdeki (5 yıl) maruz kaldıkları mağduriyet deneyiminde küçük bir artış (2019'da %11'den 2023'te %14) olduğunu göstermektedir. Şiddet deneyimlerindeki bu artış interseks katılımcılar arasında daha belirgindir. (2019'da %22 olan bu oran 2023'te %34'tür.) Ayrıca 2023 yılına ait anketin tam sonuçları, trans katılımcıların anketten önceki 5 yıl içinde tüm AB ortalamasından daha yüksek oranda saldırıya maruz kaldığını göstermektedir. Trans kadınlarda bu oran %29 ve trans erkeklerde %23'tür.

Ankete katılanların yarısından fazlası (%54) anketten önceki 12 ay içinde iş yerinde, sokakta, toplu taşıma araçlarında, bir mağazada, internette veya başka bir yerde cinsel içerikli olaylar da dahil olmak üzere saldırgan veya tehdit edici durumlar gibi en az bir taciz vakası yaşamıştır. Ancak sadece her beş katılımcıdan birinden daha azı (%18) en son yaşadıkları nefret saikli fiziksel veya cinsel saldırıyı polise veya herhangi bir kuruma bildirdiklerini ifade etmiştir.

Her üç mağdurdan biri (%34) polise güvenmediğini veya polisin homofobik/transfobik tepkisinden korktukları için (%33) bu tür saldırıları bildirmediğini söylemiştir.

Katılımcıların sadece 12'de 1'i (%8) taciz olaylarını polise veya başka bir kuruma bildirmiştir. Tacize uğrayan bu kişiler arasındaki her beş kişiden biri (%21) polise güvenmediğini veya polisin homofobik/transfobik tepkilerinden korktuğu için (%16) bu durumu bildirmediğini ifade etmiştir.

Dezenformasyon ve çevrimiçi nefret yaygın bir durumdur. LGBTİQ kişilerin çoğu, internette sıklıkla kendileri hakkında nefret dolu paylaşımlar gördüklerini söylemektedir.

Dezenformasyonun önlenmesi ve LGBTİQ kişilerin çevrimiçi nefrete karşı korunması

Ankete katılanların neredeyse üçte ikisi (%63), LGBTİQ'lara yönelik şiddet çağrıları dahil olmak üzere, "LGBTİQ propagandası" veya "toplumsal cinsiyet ideolojisi"ne atıfta bulunan, LGBTİQ'ların cinsel tehdit veya "geleneksel değerlere" tehdit oluşturduğunu belirten, LGBTİQ'ları "doğal olmayan" veya akıl hastası olarak gören ve diğer nefret biçimlerini içeren çevrimiçi ifadelerle genellikle veya her zaman karşılaştıklarını söylemektedir.

Bireysel olarak tacize uğrayıp uğramadıkları sorulduğunda, katılımcılar anketten önceki 12 ay içinde çevrimiçi tacize (%16) günlük hayatta karşılaştıkları kişisel tacizden (%52) daha az maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların % 11'i ise internette kendileri hakkında saldırgan veya tehdit içeren yorumlar paylaşıldığını, %9'u ise saldırgan veya tehditkar e-postalar aldığını belirtmiştir.

FRA GÖRÜŞÜ 6

Üye Devletler, 17 Şubat 2024 tarihinde yürürlüğe giren ve çevrimiçi platformların kullanıcıların temel haklarını koruma yükümlülüklerine ilişkin çeşitli hükümler ihtiva eden Dijital Hizmetler Yasasının tam ve etkili bir şekilde uygulanmasını sağlamalıdır.

LGBTİQ'lara yönelik nefret suçlarıyla mücadele çabalarında AB ve Üye Devletler, Avrupa Birliği'nin İşleyişi Hakkında Antlaşma'nın (TFEU) 83(1). Maddesinde yer alan mevcut "AB suçları" listesini, Avrupa Komisyonu'nun önerisinde olduğu gibi, nefret suçları ve nefret söylemini de kapsayacak şekilde genişletmeyi düşünmelidir.

Daha kapsayıcı ve koruyucu bir Avrupa, AB suçları listesinin nefret söylemi ve nefret suçlarını da kapsayacak şekilde genişletilmesi ile mümkün.

Okullar artık LGBTİQ'ların sorunlarına daha olumlu yaklaşıyor, ancak zorbalık hala devam ediyor. LGBTİQ'ların üçte ikisi okulda zorbalığa maruz kalmakta.

FRA GÖRÜŞÜ 7

FRA, Üye Devletlerin tüm eğitim ortamlarının - özellikle okulların - tüm LGBTİ çocuklar ve gençler için taciz, zorbalık ve şiddetten uzak, güvenli ve destekleyici bir öğrenme ortamı olmasını sağlaması yönündeki 2020 tarihli görüşünü yinelemektedir. Eğitim makamları, zorbalığı bildirmek ve bu davranışı cezalandırmak için okul bazlı mekanizmalar kurmayı düşünmelidir. AB ve Üye Devletler, eğitim ortamlarında zorbalık ve tacizi ele almak için çeşitli tedbirler almalı, ilham verici uygulamalar paylaşmalı ve LGBTİQ öğrencilere ve öğretmenlere yönelik taciz ve zorbalığa karşı sıfır tolerans yaklaşımını benimsemelidir. Üye Devletler, Birleşmiş Milletler Herkesin Ulaşılabilir En Yüksek Fiziksel ve Ruhsal Sağlık Standardına Sahip Olma Hakkı Özel Raportörü, Cinsel Yönelim ve Cinsiyet Kimliğine Dayalı Şiddet ve Ayrımcılığa Karşı Koruma Bağımsız Uzmanı, Eğitim Hakkı Özel Raportörü ve Kadın ve Kız Çocuklarına Yönelik Ayrımcılık Çalışma Grubu tarafından derlenen *Kapsamlı Cinsellik Eğitimi Özeti'nde (2023)* yer alan kılavuz ilkeleri kullanabilir. Erasmus+ gibi AB programları çerçevesinde, eğitim yetkilileri ve profesyoneller, homofobik ve transfobik zorbalıkla mücadele etmek amacıyla, ilham verici uygulamaların paylaşılması dâhil olmak üzere, okullar ve eğitimciler arasında eğitimlerden ve ekranlar arası öğrenmeden faydalanabilir.

FRA GÖRÜŞÜ 8

Üye Devletler, ulusal insan hakları kurumları, eşitlik kurumları, çocuklar için ombudsmanlık kurumları da dahil olmak üzere ombudsmanlık kurumları ve ilgili sivil toplum örgütleri ile yakın işbirliği içinde LGBTİQ konularına ilişkin eğitim ve öğretim müfredatlarını ve materyallerini gözden geçirmeyi düşünmelidir. Bu tür revizyonların sağlam bir bilimsel temeli ve AB temel haklar hukukunda açık bir dayanağı, temellendirmesi olmalıdır. Söz konusu revizyonlar; cinsel yönelim, cinsiyet kimliği ve cinsiyet özellikleri açısından LGBTİQ kişilerin yaşam deneyimlerini ve gerçeklerini yansıtmalı ve LGBTİQ kişilerin hem bilimsel olarak temelsiz hem de etik olmayan hastalık veya anormallik terimleriyle anılmaması için yeterli güvenceyi sağlamalıdır. Bu tür eylemler eğitim ortamlarında uygulanmalı ve uygun olduğunda yerel topluluklar, işletmeler, hizmet sağlayıcılar ve inanç kuruluşları ile birlikte geliştirilmeli ve bunlar arasında yaygınlaştırılmalıdır.

Okulda Zorbalık

Sonuçlar, LGBTİQ konularının işleniş biçiminde kaydedilen gelişmelere rağmen okullarda şiddet ve tacizin hala devam ettiğini göstermektedir.

Anket sonuçları, katılımcıların büyük bir çoğunluğunun - bu oran tüm katılımcı yaş grupları için %60 ila %70 arasındadır - okulda buldukları zaman boyunca LGBTİQ oldukları için zorbalık, alay, sataşma, hakaret veya tehdide maruz kaldıklarını belirttiklerini göstermektedir. 2019'daki bulgulara kıyasla bu oran (AB-27 ortalaması %46 iken) ciddi bir artış göstermektedir. Sonuçlar, 15-17 yaş arası katılımcılar için 2019 ve 2023 arasında biraz gelişme kaydetmektedir: 2019 anketinde katılımcıların %47'si okul eğitimlerinde LGBTİQ konularına hiç değinilmediğini söylerken, 2023'te katılımcıların sadece %35'i aynı şeyi ifade etmektedir.

LGBTİQ kişilerin üçte birinden fazlası anketten önceki yıl içinde intihar etmeyi düşünmüştür. Gençler, translar, non-binary ve diğer cinsiyetlerden bireyler intihara meyilli düşüncelere en fazla sahip olanlardır.

Kapsayıcı toplumların desteklenmesi ve erdemli bir yaşamın garanti altına alınması

Anket sonuçları, birçok katılımcının barınma ve evsizlik konusunda genel nüfusa kıyasla orantısız zorluklarla karşılaştığını göstermektedir. Örneğin, interseks katılımcıların %6'sı, genel nüfustaki %0,2'ye kıyasla hayatları boyunca en az bir kez kamusal alanda zor şartlarda uyumak zorunda kaldıklarını bildirmektedir.

Anket, LGBTİQ'ların sağlık hizmetlerine erişimde ciddi zorluklarla karşılaştığını, bunun da çoğu durumda tedaviden vazgeçmeye (%5), gerekli sağlık hizmetini almaktan kaçınmaya (%6) veya sağlık uzmanları tarafından tedavinin reddedilmesine (%2) yol açtığını ortaya koymuştur. Katılımcıların endişe verici bir bölümü (%10) acil sağlık hizmetlerine erişimde bu tür sorunlarla karşılaştıklarını veya pratisyen hekimlerini değiştirmek zorunda kaldıklarını belirtmiştir.

Trans ve interseks katılımcılar sağlık hizmetleriyle ilgili sorunlar yaşadıklarını bildirmiştir. Interseks katılımcıların yarısından fazlası (%57), cinsiyet özelliklerini değiştirmek için yapılan ameliyat veya hormon tedavisinin kendilerinin veya ebeveynlerinin aydınlatılmış onamı olmadan gerçekleştirildiğini, nitekim çoğu durumda tedavinin çok küçük yaşlarda, genellikle çocuğun cinsiyet özelliklerini resmî belgelerde ve doğum kayıtlarında kullanılan ikili (erkek veya kadın) cinsiyet kategorisinden biriyle eşleştirmeye çalışmak için yapıldığını söylüyor.

Ankete katılanların üçte birinden fazlası (%37) anketten önceki bir yıl içinde intihar etmeyi düşünmüştür. Bu oran trans kadınlar (%59) ve trans erkekler (%60) veya non-binary ve diğer cinsiyetlerden katılımcılar (%55) için çok daha yüksektir. Bu oran aynı zamanda engelleri nedeniyle ciddi şekilde kısıtlı olanlar (%66) ve maddi zorluklar yaşayanlar (%58), işsizler (%53) veya LGBTİQ olmak dışında başka bir azınlık grubuna mensup olanlar (%49) arasında da çok yüksektir.

Anket sonuçları ayrıca her dört katılımcıdan birinin (%24) cinsel yönelimlerini ve/veya cinsiyet kimliklerini değiştirmeye yönelik zararlı müdahaleler olan "dönüştürme uygulamalarına" maruz kaldığını göstermektedir. Bahsi geçen diğer uygulamalar ise aile üyelerinin müdahaleleri (%11) ve dini tavsiyeler (%5) olmuştur.

FRA GÖRÜŞÜ 9

Üye Devletler, bir dizi yasaklanmış uygulamayı ve bunların reklamını yasalarda açıkça tanımlamak ve yaptırıma bağlamak suretiyle "dönüştürme terapilerini" yasaklama konusunda cesaretlendirilmektedir. Üye Devletler, Şart'ın 4. Maddesi hükümleriyle tutarlı olarak, LGBTİQ kişilere yönelik işkence ve zalimane, insanlık dışı veya aşağılayıcı muamelelere ve cinsel yönelimleri, cinsiyet kimlikleri, cinsiyet ifadeleri veya cinsiyet özellikleriyle ilgili müdahaleci ve geri döndürülemez uygulamalara karşı etkili yasal koruma sağlamalıdır. Üye Devletler, interseks bebekler ve ergenlerde, kendilerinin veya ebeveynlerinin aydınlatılmış onamı olmaksızın, onları tipik erkek veya kadın tanımlarına uydurmak için tasarlanan, hayati olmayan ameliyatlara ve tıbbi müdahalelere son vermeye teşvik edilmelidir. Üye Devletler, kimlik belgelerindeki ve doğum kayıtlarındaki cinsiyet tanımlarının kişinin cinsiyet kimliğini ve ifadesini yansıtmamasını sağlamalıdır.

FRA GÖRÜŞÜ 10

Üye Devletler, LGBTİQ kişilerin özel tıbbi ihtiyaçlarını dikkate alarak eşit bir şekilde kaliteli, uygun fiyatlı önleyici ve tedavi edici sağlık hizmetlerine erişimlerini sağlamalıdır. Bunu başarmak için, birinci ve ikinci derecede sağlık hizmetleri sunan sağlık uzmanları LGBTİQ'ların özel sağlık ihtiyaçları konusunda iyi bir şekilde bilgilendirilmelidir.

Üye Devletler; cinsiyet, ırk ve etnik köken, din veya inanç, engellilik, yaş veya cinsel yönelim, cinsiyet kimliği ve cinsiyet özelliklerine göre ayrıştırılmış güvenilir eşitlik verilerini sistematik olarak toplayarak sağlık alanındaki eşitsizlikleri gözlemlemelidir. Üye Devletler, sağlık ve ruh sağlığı hizmetlerine ihtiyaç duyan LGBTİQ kişileri desteklemeli, yoksulluk ve evsizlikten korumalıdır.

Dipnotlar

- (1) Avrupa Birliği Konseyi (2016), '**LGBTİ eşitliğine ilişkin Konsey kararları**', basın açıklaması, 16 Haziran 2016.
- (2) Ayrımcılık yapmama, eşitlik ve çeşitliliğe ilişkin Üst Düzey Grubun Eşitlik Verileri Alt Grubunun önemli çıktılarından biri, Avrupa Komisyonu Adalet ve Tüketiciler Genel Müdürlüğü D- Eşitlik ve Ayrımcılık Yapmama Birimi D.1 - Ayrımcılık Yapmama tarafından Mart 2023'te yayınlanan **LGBTİQ eşitliğine yönelik verilerin toplanması ve kullanılmasına ilişkin Kılavuz**: LGBTİQ, Yaş, Diğer Konular: Eşitlik Verileri Alt Grubu
- (3) Ek, anket metodolojisi, örneklemin bileşimi ve özellikleri hakkında daha fazla bilgi vermektedir. FRA ayrıca 2024 yılında bir teknik rapor yayınlayacaktır. Bu rapor, FRA'nın ölçüme ilişkin yaklaşımları da dahil olmak üzere daha ayrıntılı bilgi sağlayacaktır.
- (4) Arnavutluk, Sırbistan ve Kuzey Makedonya, FRA Yönetim Kurulu'nda gözlemcileri bulunan aday ülkeler olarak incelenmiştir.
- (5) Bkz: BM Kadın Birimi (2021), **Kesışimsellik Kaynak Rehberi ve Araç Seti- Kimseyi geride bırakmamak için kesışimsel bir yaklaşım**.
- (6) Çevrimiçi anketler, ilgili örnekleme çerçevelerinin bulunmaması nedeniyle LGBTİQ'lar gibi 'örnekleme zor' kişilere erişimi kolaylaştırmaktadır.
- (7) FRA'nın rehberliği ve gözetimi altında, arka plan araştırması, çevrimiçi veri toplama, hazırlama ve veri işleme Agilis SA ve Metron Analysis SA tarafından yürütülmüştür. Çevrimiçi anket iletişim kampanyası ve tanıtımı Homoevolution ve onun Avrupa'daki ulusal anket destekçileri ağı tarafından tasarlanmış ve uygulanmıştır.
- (8) Anket, açıklığı; katılımcıların ailelerine, arkadaşlarına, komşularına, iş yerlerine veya sağlık personeline LGBTİQ olduklarını açıkça ifade etmelerine ilişkin cevaplarından hesaplanan dört kategorili bir ölçek üzerinden ölçmüştür: neredeyse hiç açık değil, nadiren açık, olduğu kadar açık ve çok açık.

1

AYRIMCILIK VE HAKLAR ÜZERİNE FARKINDALIK

Eşitlik ilkesi ve cinsel yönelime dayalı ayrımcılık yasağı AB antlaşmalarında açık bir hukuksal dayanağa sahiptir.

Şartlar'ın 21(1). maddesi 'cinsiyet, ırk, renk, etnik veya sosyal köken, genetik özellikler, dil, din veya inanç, siyasi veya başka bir görüş, ulusal bir azınlığa mensup olma, mülkiyet, doğum, engellilik, yaş veya cinsel yönelim gibi herhangi bir temele dayalı ayrımcılığı' yasaklamaktadır.

TEU'nun 2. Maddesi eşitlik ilkesini korumaktadır. **TFEU'nun 10. Maddesi** AB'nin politika ve faaliyetlerini tanımlarken ve uygularken cinsiyet, ırk veya etnik köken, din veya inanç, engellilik, yaş veya cinsel yönelime dayalı ayrımcılıkla mücadele etme gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Cinsel yönelim, AB hukuku kapsamında yerleşik bir ayrımcılık sebebidir. Buna rağmen, cinsel yönelime dayalı ayrımcılığa karşı yasal korumanın uygulama alanı istihdamla sınırlıdır ve sosyal yaşam, sağlık hizmetleri, eğitim veya mal ve hizmetlere erişimi kapsamamaktadır. Bunun sonucunda, AB hukukunda LGBTİQ bireyler hayatın her alanında ayrımcılığa karşı korunmamaktadır ve bu durum AB LGBTİQ Anketi tarafından da tespit edilmiş bir boşluktur.

İstihdam eşitliği direktifi (2000/78/EC sayılı Direktif), cinsel yönelim temelinde ayrımcılığa maruz kalmama ve istihdam bağlamında tacize karşı korunma hakkını güvence altına almaktadır. Madde 3, direktifin sadece istihdam ve meslek, mesleki eğitim, çalışma koşulları ve işçi veya işveren örgütlerine üyelik kapsamında geçerli olduğunu belirtmektedir.

AB hukuku ayrıca, istihdamda ve mal ve hizmetlere erişimde cinsiyet ayrımcılığını yasaklamaktadır (cinsiyet eşitliği direktifi - yeniden düzenleme - Direktif 2006/54/EC ve mal ve hizmetler direktifi, Direktif 2004/113/EC) ve kısmen de olsa transları kapsamaktadır. **Toplumsal cinsiyet eşitliği direktifi**; ücret, istihdama erişim ve mesleki sosyal güvenliğe ilişkin faaliyetlerde doğrudan ve dolaylı cinsiyet ayrımcılığını, tacizi ve cinsel tacizi yasaklamaktadır. Direktif; cinsiyet kimliği veya translarla ilgili konular nezdinde ayrımcılığa karşı koruma için açık bir hüküm getirmemektedir. Translar istihdam bağlamında 'cinsiyet' temelinde ayrımcılığa karşı korunmaktadır ancak bu korumanın kapsamı cinsiyet geçiş ameliyatı geçirmiş veya geçirmeyi planlayan bireylerle sınırlıdır ve cinsiyet kimliği veya translarla ilgili olan konuları tüm yönleriyle kapsamamaktadır.

2008 yılında Komisyon, cinsel yönelime dayalı ayrımcılığa karşı AB yasal korumasını istihdam ve mesleki eğitim alanlarının ötesine taşıyacak bir **eşit muamele direktifi** için teklif sunmuştur. Önerilen direktif, AB hukuku kapsamında ayrımcılığa karşı korumada önemli eksiklikleri kapatacak olsa da Konsey tarafından engellenmiş durumdadır.

Bununla birlikte, çoğu Üye Devlet cinsel yönelime ve bazı durumlarda cinsiyet kimliğine dayalı ayrımcılığa karşı yasal korumayı,

ırk eşitliği direktifinin (2000/43/EC sayılı Direktif) uygulandığı yaşam alanlarının bir kısmını veya tamamını kapsayacak şekilde genişletmiştir. Bunlar arasında istihdam ve meslek, mesleki eğitim, çalışma koşulları ve işçi veya işveren örgütlerine üyelik, sosyal güvenlik ve sağlık hizmetleri dahil olmak üzere toplumsal koruma, sosyal avantajlar, eğitim ve barınma dahil olmak üzere kamuya açık mal ve hizmetlere erişim ve bunların tedariki yer almaktadır.

Avrupa Parlamentosu Şubat 2019'da **intersekslerin haklarına ilişkin bir karar** aldı. Avrupa Parlamentosu kararda Üye Devletlere, intersekslerin haklarını ve onurlarını, özellikle de gerekli olmayan ameliyatlardan ve çeşitli ayrımcılık biçimlerinden korumak için daha sağlam politikalar benimsemeleri için çağrıda bulunuldu.

AB eşitlik hukuku kapsamında, Üye Devletlerin ırk veya etnik köken ve cinsiyet/toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılıkla mücadele etmek, ayrımcılık mağdurlarına destek sağlamak ve ayrımcılıkla ilgili konularda bağımsız araştırmalar yapmak, raporlar yayınlamak ve tavsiyelerde bulunmak üzere **'eşitlik kurumları'** belirlemeleri gerekmektedir. Çoğu Üye Devlet, çeşitli ayrımcılık sebepleri ve bunlarla ilgili konularla uğraşan "çok kapsamlı" eşitlik kurumları kurmuş olup Belçika, Almanya ve İspanya gibi bazı ülkeler AB hukuku tarafından getirilen korumaların da ötesine geçen ek ayrımcılık sebepleri eklemiştir. Ancak bazı durumlarda, ulusal eşitlik kurumları henüz 2000/78/EC ve 79/7/EEC sayılı Direktiflerin kapsadığı gerekçeleri ve alanları ele almamaktadır.

7 Aralık 2022 tarihinde Komisyon, eşitlik kurumlarının güçlendirilmesine yönelik iki **teklif** yayınlamıştır:

- **İstihdam ve meslek konularında kadın ve erkekler arasında eşit muamele ve fırsat eşitliği alanında eşitlik kurumlarına ilişkin standartlar hakkında KONSEY ve Avrupa Parlamentosu Direktifi için teklif;**

- **İrk veya etnik kökenlerine bakılmaksızın kişiler arasında eşit muamele, din veya inanç, engellilik, yaş veya cinsel yönelimlerine bakılmaksızın kişiler arasında istihdam ve meslek alanında eşit muamele, sosyal güvenlik ve mal ve hizmetlere erişim ve tedarik konularında kadın ve erkeklere eşit muamele gösterilmesine ilişkin eşitlik kurumlarının takip etmesi gereken standartlar hakkında bir KONSEY direktifi teklifi.**

Ayrımcılıktan korunmayla ilgili olan diğer AB ilkeleri, global ilkeler ve politika hedefleri aşağıdaki gibidir.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS)- 14. Madde: Ayrımcılık yasağı. AİHS'nin 14. Maddesi, sözleşmede yer alan haklardan (yaşam hakkı, özel ve aile hayatına saygı hakkı, ifade özgürlüğü, düşünce, vicdan ve din özgürlüğü, vb) yararlanma sırasında "cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya toplumsal köken, ulusal bir azınlığa aidiyet, servet, doğum başta olmak üzere herhangi başka bir durum" gibi herhangi bir nedenle insanlar arasında ayırım yapılmasını yasaklamaktadır.

Avrupa Sosyal Haklar Sütunu- 3. İlke: Eşit fırsatlar. "Cinsiyet, ırk veya etnik köken, din veya inanç, engellilik, yaş veya cinsel yönelime bakılmaksızın herkes istihdam, sosyal koruma, eğitim ve kamuya açık mal ve hizmetlere erişim konularında eşit muamele görme ve fırsatlardan yararlanma hakkına sahiptir. Yeteri kadar temsil edilmeyen grupların eşit fırsatlara sahip olması teşvik edilecektir."

Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (SDGs). Eylül 2015'te dünya liderleri tarafından kabul edilen ve KONSEY tarafından desteklenen konuyla ilgili hedefler aşağıdaki gibidir:

- SDG 10 – Ülke içinde ve ülkeler arasında eşitsizliğin azaltılması;
- SDG 4 – Kapsayıcı ve eşitlikçi kaliteli eğitimin sağlanması ve herkes için yaşam boyu öğrenme fırsatlarının teşvik edilmesi;

- SDG 5 – Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve tüm kadın ve kız çocuklarının güçlendirilmesi;
- SDG 8 – Sürekli, kapsayıcı ve sürdürülebilir ekonomik büyümenin, tam ve üretken istihdamın ve herkesin insan onuruna yakışır bir işe sahip olmasının teşvik edilmesi;
- SDG 16 – Sürdürülebilir kalkınma için barışçıl ve kapsayıcı toplumların teşvik edilmesi, herkes için adalete erişim sağlanması ve her seviyede etkili, hesap verebilir ve kapsayıcı kurumlar inşa edilmesi.

1.1. 2019-2023 ARASINDAKİ GELİŞİMİN DEĞERLENDİRİLMESİ - SEÇİLMİŞ SONUÇLAR

AB hukukuna göre, bir kişiye karşı ayrımcılık yapılması, aynı durumdaki bir başka kişiye kıyasla ona cinsel yönelimi veya korunan başka özellikleri sebebiyle daha az elverişli muamelede bulunulmasından dolayı ortaya çıkmaktadır.

Dolaylı ayrımcılık, ilk bakışta nötr olarak gözükken bir düzenlemenin, ihtiva ettiği kriter veya uygulanması ile bir kişiyi cinsel yönelimi veya diğer korunan özellikleri nedeniyle diğer kişilere kıyasla belirli bir dezavantaja soktuğu durumlarda ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte dolaylı ayrımcılık da yasaktır. Dolaylı ayrımcılık ilk bakışta hemen göze çarpmayabilir ve politika, uygulama veya kuralın herkes için aynı olduğu düşünülebilir ancak uygulanması halinde korunan belirli bir özelliğe sahip kişiler bakımından orantısız ve olumsuz bir dezavantaja yol açması halinde söz konusu olacaktır.

Bu ankette, katılımcılara LGBTİQ olmaları nedeniyle veya Şart'ın 21. Maddesi kapsamında korunan ancak ikincil AB hukuku kapsamında olmayan diğer gerekçelerle ayrımcılığa uğradıklarını hissedip hissetmedikleri sorulmuştur. Ankette katılımcılara "ayrımcılıktan kastımız, bir kişinin etnik kökeni, cinsiyeti, cinsiyet kimliği, cinsiyet ifadesi, cinsel yönelimi, cinsiyet özellikleri, ırkı veya ten rengi, göçmenlik geçmişi veya uyruğu, dini veya inancı, yaşı, engelliliği veya başka herhangi bir nedenle diğerlerine göre daha az elverişli muamele görmesidir" şeklinde bilgi verilmiştir.

Bu nedenle anket sonuçları, doğrudan veya dolaylı ayrımcılığın yetkili makamlar veya organlar tarafından tespit edildiği vakaları içermeyen, kişinin kendine göre algılamış olduğu ayrımcılık olaylarına atıfta bulunmaktadır.

1.1.1. Yaşam alanlarında ayrımcılık

2023 AB LGBTİQ Anketi, LGBTİQ'ların temel haklarının korunmasına yönelik eylem planları, yasal reformlar ve politika tedbirleri gibi AB'de eşitliği teşvik etmeye yönelik politika çabalarının damga vurduğu bir dönemin ardından gerçekleştirilmiştir. Anket, yavaş ama kademeli ilerleme işaretlerini yansıtmakla birlikte LGBTİQ'lara yönelik nefret saikli şiddet ve tacizin devam ettiğini de gözler önüne sermektedir.

Rapor boyunca, anket bulgularına, çevrimiçi anketi tamamladıktan sonra anketi doldururken yoruma açık alanlarda kişisel hikayelerini veya görüşlerini paylaşan katılımcıların ifadelerinden alıntılar eşlik etmektedir. Bu alıntılar, katılımcıların duygularını ve yaşam deneyimlerini kendi kelimeleriyle aktararak anket sonuçlarına insani bir dokunuş eklemektedir.

Bazı durumlarda istatistiksel hata sınırları içinde olsa da 2019 ve 2023 anket bulguları arasındaki karşılaştırma açık LGBTİQ kişilere yönelik ayrımcılıkta hafif bir azalma olduğu yönünde bazı olumlu işaretler göstermektedir.

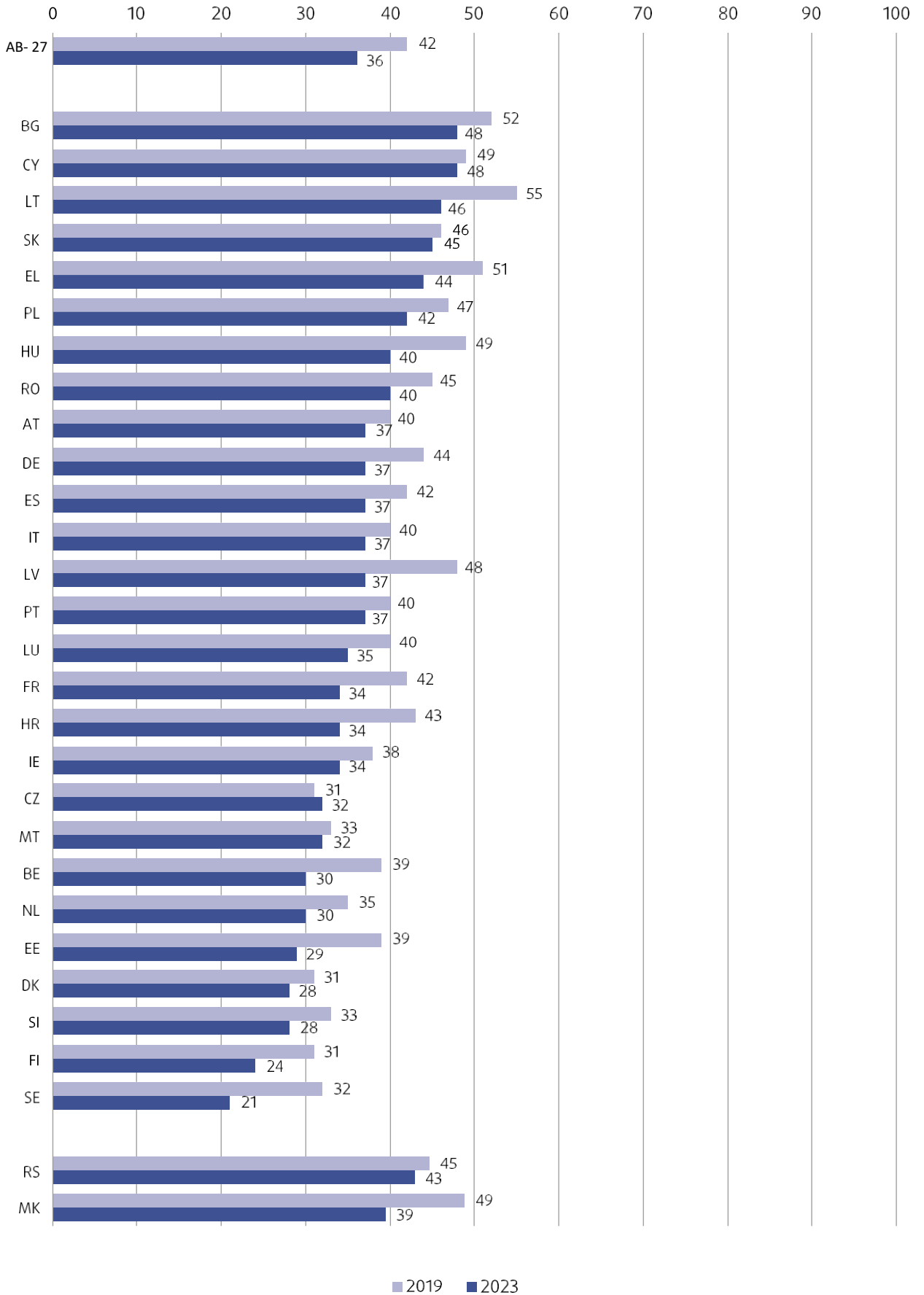
Şema 1, 2023 anketi katılımcılarının ankete katılan tüm ülkeler arasında ve bütün LGBTİQ grupları içinde yaklaşık üçte birinin (%36) istihdam, sağlık, eğitim, barınma veya yaşamın diğer alanlarında ayrımcılığa uğradığını hissettiğini göstermektedir. 2019'da bu oran %42'dir.

“Yasal gelişmeler, çok sayıda haber ve dezenformasyonla birlikte tepki de yarattı.”

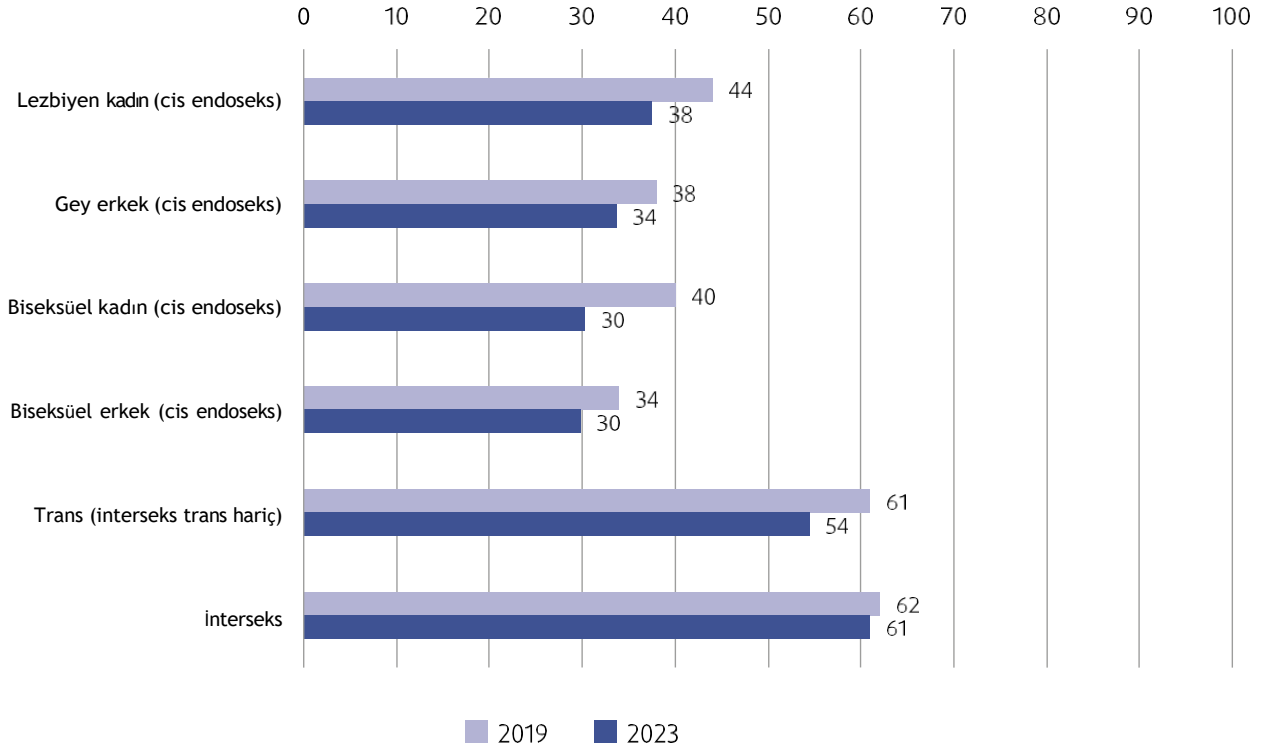
(İspanya, lezbiyen kadın, yaş 28)

ŞEMA 1A: ÜLKELERE GÖRE, ANKETTEN ÖNCEKİ BİR YIL İÇİNDE YAŞAMIN EN AZ BİR ALANINDA LGBTİQ OLDUĞU İÇİN AYRIMCILIĞA UĞRAYANLAR, 2019 VE 2023 (%)

ŞEMA 1B: LGBTİQ KATEGORİSİNE GÖRE ANKETE KATILAN TÜM ÜLKELERDE ANKETTEN ÖNCEKİ YIL YAŞAMIN EN AZ BİR ALANINDA LGBTİQ OLMAK NEDENİYLE AYRIMCILIĞA UĞRAYANLAR, 2019 VE 2023 (%)

Kaynaklar: FRA, AB LGBTİ Anketi II (2019) ve AB LGBTİQ Anketi III (2023).

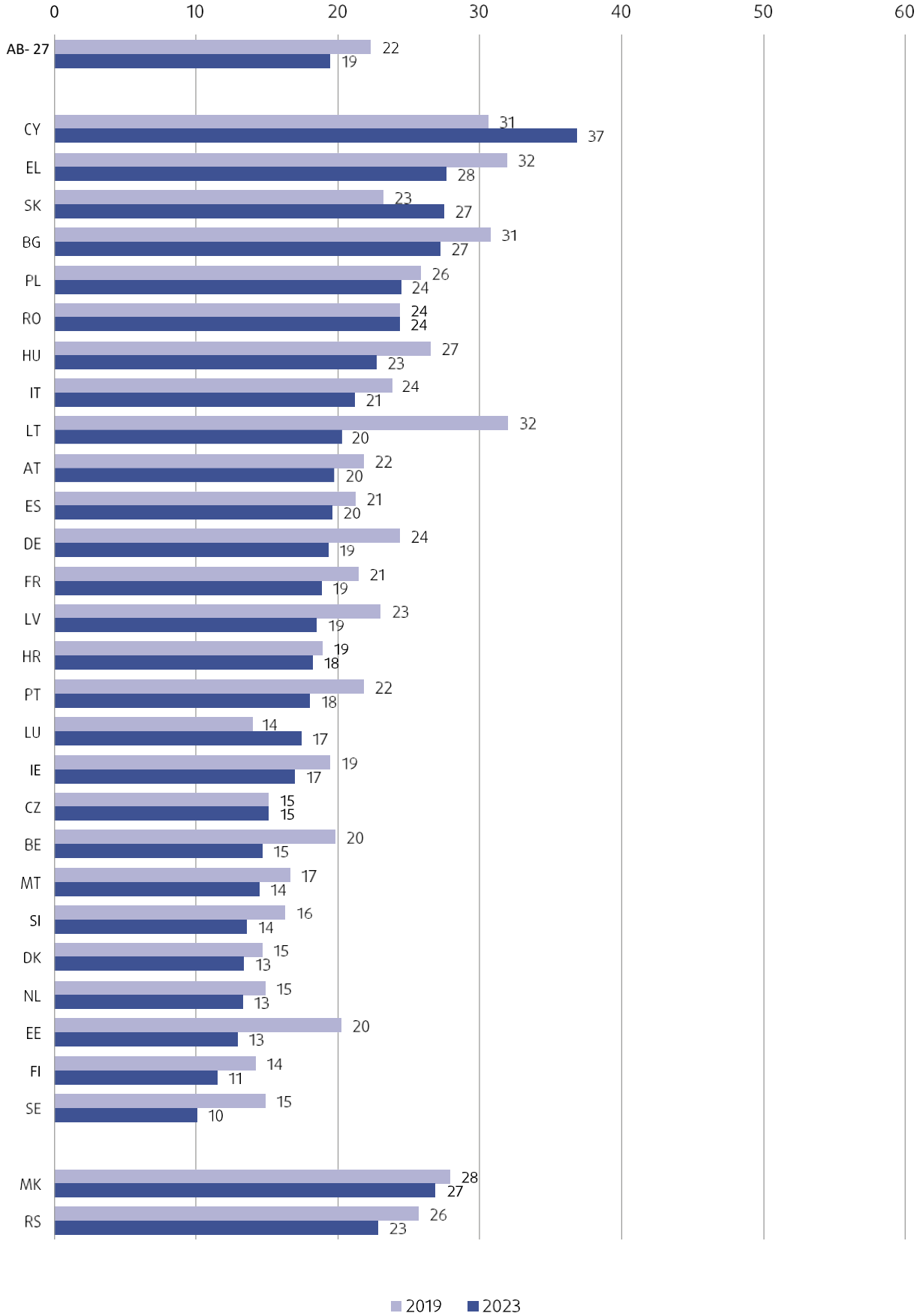
▲ *Notlar:*

Anketten önceki 12 ay içinde yaşamın en az bir alanında ayrımcılığa uğrayan tüm katılımcılar için sonuçlar (AB-27 n = 35.998, AB-27 + 2 n = 36.812); toplamlar ölçülen sonuçlara göre her bir yaşam alanı için farklılık göstermektedir;

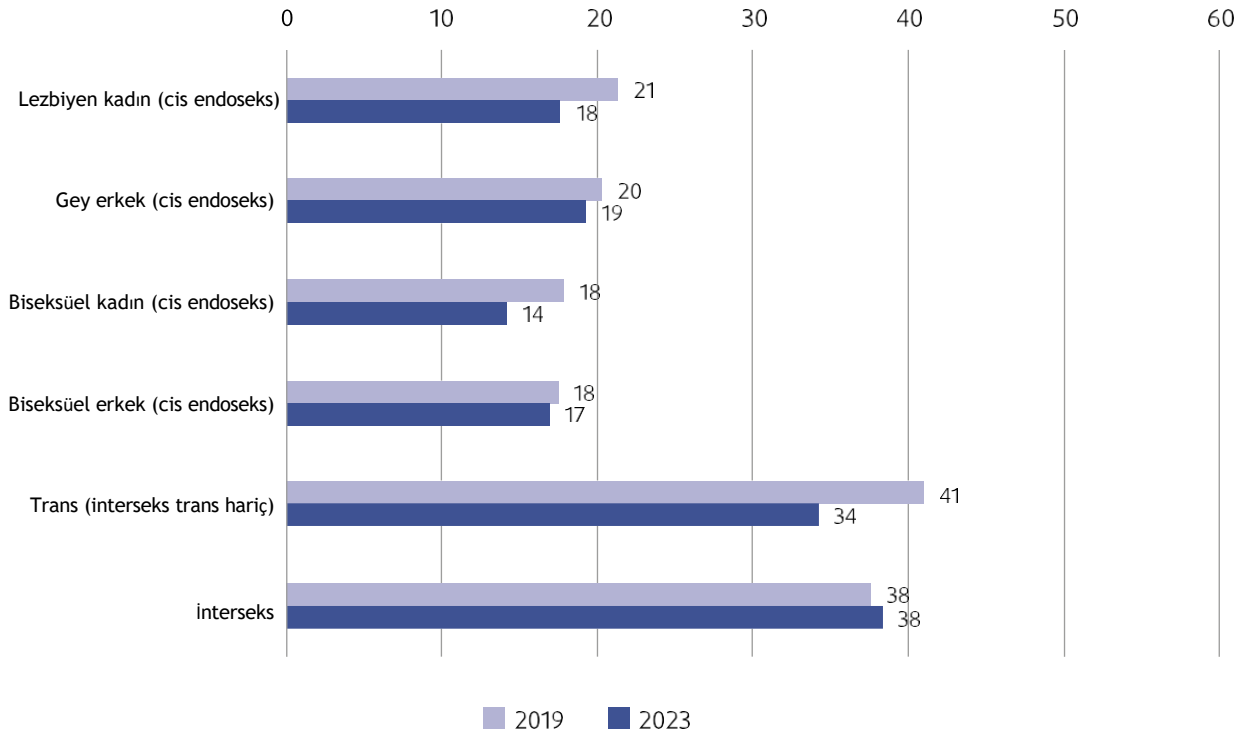
Şemada yer verilen yüzdeler, C1 sorusunda en az bir duruma 'evet' cevabını veren katılımcıları ifade etmektedir: "Son 12 ay içinde, aşağıdaki durumlardan herhangi birinde [2019: KATILIMCI KATEGORİSİ / 2023: LGBTİQ] olduğunuz için kişisel olarak ayrımcılığa uğradığınızı hissettiniz mi? A. İş ararken; B. İş yerinde; C. Kiralamak veya satın almak için bir ev veya daire ararken (kamu veya özel konut kurumunda çalışan kişiler, bir ev sahibi tarafından) D. Sağlık veya sosyal hizmetler personeli tarafından (örneğin bir resepsiyonist, hemşire veya doktor, bir sosyal hizmet uzmanı; E. Okul/üniversite personeli tarafından. Bu bir öğrenci veya ebeveyn olarak başınıza gelmiş olabilir; F. Bir kafe, restoran, bar veya gece kulübünde; G. Bir mağazada; H. Kimliğinizi veya cinsiyetinizi tanımlayan herhangi bir resmi belgeyi gösterirken."

Şekil 2A ve 2B; Kıbrıs, Slovakya, Lüksemburg ve Romanya hariç birçok anket ülkesinde ve interseks katılımcılar hariç neredeyse tüm LGBTİ kategorilerinde, istihdamda (iş ararken veya iş yerinde) ayrımcılığa uğradığını düşünen anket katılımcılarının oranının 2019'a (%22) kıyasla 2023'te (%19) biraz daha düşmüş olduğunu göstermektedir.

ŞEMA 2A: ÜLKELERE GÖRE, ANKETTEN ÖNCEKİ YIL İŞ ARARKEN VEYA ÇALIŞIRKEN LGBTİQ OLMASI NEDENİYLE AYRIMCILIĞA UĞRAYANLAR, 2019 VE 2023 (%)

ŞEMA 2B: LGBTİQ KATEGORİSİNE GÖRE, ANKETTEN ÖNCEKİ YIL İŞ ARARKEN VEYA ÇALIŞIRKEN LGBTİQ OLMASI NEDENİYLE AYRIMCILIĞA UĞRAYANLAR, 2019 VE 2023 (%)

Kaynaklar: FRA, AB LGBTİ Anketi II (2019) ve LGBTİQ Anketi III (2023).

▲ **Notlar:**

Anketten önceki 12 ay içinde istihdam süreçlerinde (iş ararken veya işteyken) ayrımcılığa uğrayan tüm katılımcılar için sonuçlar (AB-27n = 14 836, AB-27 + 2 n = 15 128); toplam her bir yaşam alanı için ağırlıklı sonuçlardan farklılık göstermektedir.

Yüzdeler, C1 sorusunda en az bir duruma "evet" cevabı veren katılımcıları ifade etmektedir: "Son 12 ay içinde, aşağıdaki durumlardan herhangi birinde [2019: KATILIMCI KATEGORİSİ / 2023: LGBTİQ] olduğunuz için kişisel olarak ayrımcılığa uğradığınızı hissettiniz mi? A. İş ararken veya B. İş yerinde."

Sütunların uzunlukları tam sayılara dayanırken, değerler yuvarlatılmış sayıları göstermektedir.

"Bu ülke kağıt üzerinde çok dostane ama meslektaşlarımın, sınıf arkadaşlarımın, hocalarımla, rahiplerin ve akrabalarımın LGBT +'lara karşı sürekli ayrımcılık yaptığını şahit oldum."

(Malta, aseksüel non-binary, yaş 19)

Anket bulguları, özellikle interseks katılımcılar için konutlarla ilgili ayrımcılıkta bir artış olduğunu göstermektedir (2019'da %20 olan bu oran 2023'te %28'e yükselmiştir.). Eğlence ve gece hayatı, tüm gruplar arasında hafif bir düşüş olmasına rağmen yüksek ayrımcılık oranlarının hala mevcut olduğu bir alan olarak gözükmektedir. Trans katılımcıların daha küçük bir kısmı (2023'te %23; 2019'da %30) bir kafe, restoran, bar veya gece kulübünde ayrımcılığa uğradıklarını hissettiklerini bildirirken, interseks katılımcılar 2019 ve 2023'te benzer şekilde yüksek ayrımcılık oranları bildirmişlerdir (sırasıyla bu oranlar %33 ve %32'dir.).

1.1.2. Ayrımcılığın raporlanması ve eşitlik kurumlarının farkındalığı

Ayrımcılığa uğradığını bir eşitlik kurumu veya başka bir kuruluşa bildiren katılımcıların oranı 2023'te (%8) tüm LGBTİQ gruplarında 2019'daki verilere kıyasla (%9) hemen hemen aynı kalırken, trans ve interseks katılımcılar açısından bu oranın daha düşük olduğu bildirilmiştir: Bahsedilen oranlar trans katılımcılar için 2019 yılında %11'iken, 2023 yılında bu oran %9 ve interseks katılımcılar için 2019 yılında %13'e iken 2023'te %10 şeklindedir.

2023 yılında, ülkeler arasında kayda değer farklılıklar olmasına rağmen katılımcılar, aynı şekilde yüksek bir oranla (%60), ülkelerinde en az bir eşitlik kurumunun adını duyduklarını bildirmiştir. Daha fazla ayrıntı aşağıdaki ilgili bölümde ve Ek'te yer almaktadır.

1.2. 2023 ANKETİNİN TEMEL BULGULARI

- LGBTİQ katılımcıların %37'si genel olarak anketten önceki yıl LGBTİQ oldukları için ayrımcılığa uğradıklarını düşünmektedir ve bu durum ülkeler arasında önemli farklılıkları ortaya koymaktadır.
- LGBTİQ katılımcılar yaşamın her alanında ayrımcılığa maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. 12 aylık değerlere göre en yüksek ayrımcılık iş yerinde (%18) ve kafe, restoran, bar veya gece kulübünde (%17) yaşanırken, bunu eğitim (%15) ve sağlık (%14) sistemlerinde yaşanan ayrımcılık izlemektedir.

- Genel olarak, 2019 anket çalışmasında olduğu gibi, son yaşanan ayrımcılık olaylarının sadece %11'i rapor edilip bildirilmiştir. Benzer bir şekilde, 2019'a göre, ülkeler arasında önemli farklılıklar olsa da tüm LGBTİQ katılımcıların çoğunluğu (%60) ülkelerinde en az bir eşitlik kurumu olduğundan haberdardır.
- Cinsel yönelim açısından, kendilerini lezbiyen (%42) ve panseksüel (%45) olarak tanımlayan katılımcılar en yüksek ayrımcılık oranlarını bildirirken, onları gey katılımcılar (%36) takip etmektedir.
- Cinsiyet kimliği açısından, en yüksek ayrımcılık oranları trans kadınlar (%64) ve trans erkekler (%63) tarafından bildirilirken, bunları non-binary ve diğer cinsiyetlerden katılımcılar (%51) takip etmektedir.
- İnterseks katılımcılar hala yüksek bir oranda ayrımcılığa maruz kaldıklarını bildirmektedir. Her iki interseks katılımcıdan biri (%56) anketten önceki yıl ayrımcılığa uğradığını hissetmiştir ve bu oran tüm gruplar için genel ortalama olan %37'nin oldukça üzerindedir.
- Kendilerini "sığınmacı veya mülteci" olarak tanımlayan katılımcılar, LGBTİQ oldukları için ayrımcılığa uğradıklarını hissetme oranlarının (%54) bu şekilde tanımlamayanlara (%37) kıyasla çok daha yüksek olduğunu bildirmiştir. Benzer bir eğilim din (%47'ye karşı %37), etnik köken veya göçmenlik geçmişi (%43'e karşı %37) ve ten rengi (%43'e karşı %37) bakımından kendini bir azınlık grubunun üyesi olarak tanımlayanlar için de gözlenmektedir.
- Katılımcıların üçte birinden fazlası (%36) "LGBTİQ olduğu" için ayrımcılığa uğradıklarını hissetmelerinin yanında cinsiyet, %17'si yaş, %14'ü engellilik, %9'u din veya inanç ve %7'si etnik köken veya göçmenlik olmak üzere başka alanlar bakımından da ayrımcılığa uğradıklarını hissettiklerini belirtmiştir.

Ankette ne soruldu?

Katılımcılara, anketten önceki 12 ay içinde yaşamın önemli alanlarında LGBTİQ oldukları için ayrımcılığa uğradıklarını hissedip hissetmedikleri sorulmuştur. Bunlar arasında istihdam (iş ararken ve işteyken), barınma, sağlık veya sosyal hizmetler, eğitim, idari ofisler veya kamu hizmetleriyle temas, kimlik veya kişinin cinsiyetini tanımlayan herhangi bir resmi belge gösterme, bir mağaza veya bir kafe, restoran, bar veya gece kulübü gibi alanlar bulunmaktadır.

Anketten bir yıl önce LGBTİQ olduğu için ayrımcılığa uğradığını düşünen katılımcılara ayrıca LGBTİQ olmak dışında etnik veya göçmenlik geçmişi, cinsiyet, ten rengi,

yaş, din veya inanç, engellilik veya diğer temel alanlar dahil olmak üzere başka herhangi bir nedenle ayrımcılığa uğradıklarını düşünüp düşünmedikleri sorulmuştur. Ayrıca, katılımcılardan ayrımcılık vakalarını bildirme ve bildirmeme nedenleri veya vakaların bildirildiği kişi veya kurum hakkında bilgi gibi en son yaşanan ayrımcılık vakası hakkında daha fazla bilgi istenmiştir.

Ayrımcılığın genel yaygınlığı, anketten önceki yıl içinde yaşamın bir veya daha fazla alanında LGBTİQ olduğu için ayrımcılığa uğradığını düşünen katılımcıların yüzdesi olarak kaydedilmektedir. Ayrımcılık oranları her bir yaşam alanı için ayrıca hesaplanmaktadır.

Bu bölümde 2023 anketi için ayrıştırılmış sonuçlar sunulmaktadır. Anketin önceki çalışma bulguları ile karşılaştırılması Bölüm 1.1'de yer almaktadır.

"İstedığımız tek şey, nefretten uzak, heteroseksüel meslektaşlarımızla aynı hak ve yükümlülüklerle sahip, huzurlu bir yaşam."

(İspanya, gey erkek, yaş 35)

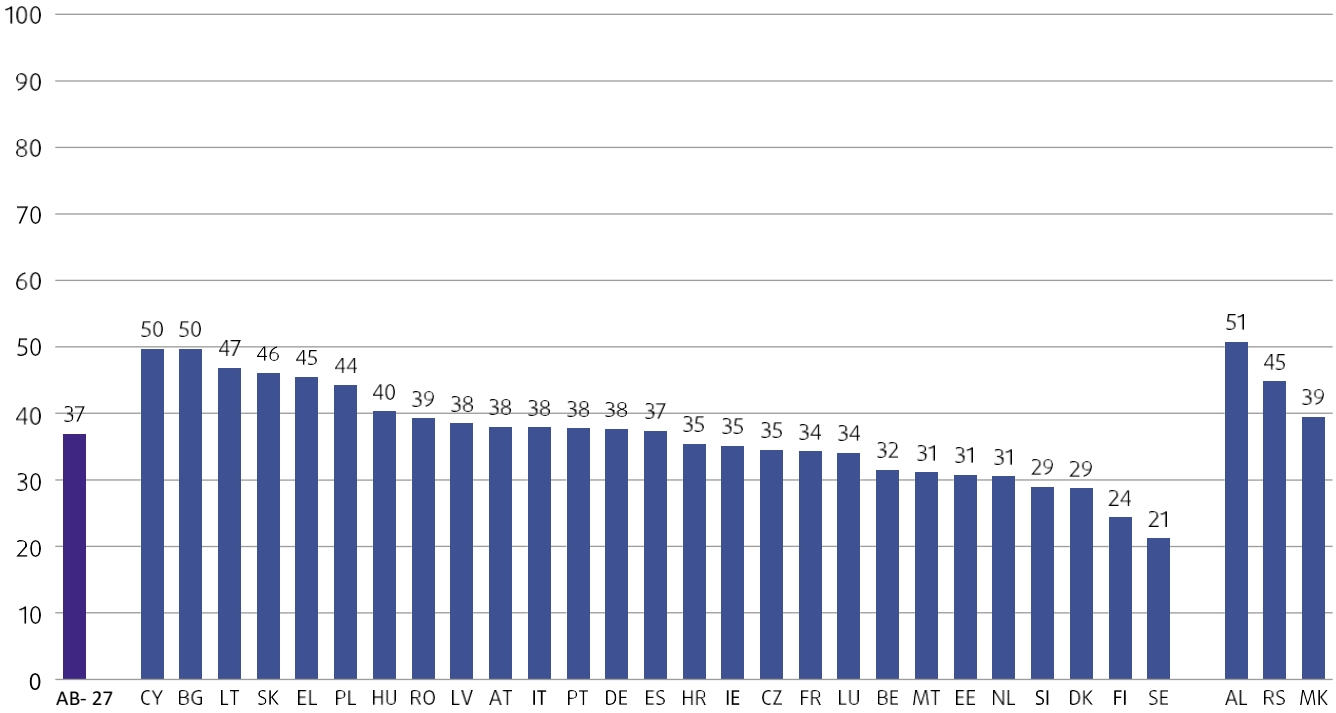
1.2.1. Ayrımcılığın yaygınlığı

2020-2025 AB LGBTİQ eşitlik stratejisi dört temel sütun üzerinden bir dizi hedefli eylem ortaya koymaktadır. Stratejinin ilk ayağı LGBTİQ'lara yönelik ayrımcılıkla mücadele etmeyi amaçlamaktadır. Strateji, kesişimsel ayrımcılığa maruz kalan en hassas grupların ve bu durumdan en çok etkilenen trans, non-binary ve interseks kişilerin ihtiyaçları dahil olmak üzere çeşitli ihtiyaçlarının altını çizmektedir.

Üçüncü AB LGBTİQ Araştırmasının sonuçları, 2023 yılında LGBTİQ'lara yönelik ayrımcılığın 2019 yılına kıyasla biraz daha düşük seviyelerde de olsa AB genelinde devam ettiğini göstermektedir. Genel olarak, LGBTİQ katılımcıların % 37'si anketten önceki yıl LGBTİQ olmaları nedeniyle ayrımcılığa uğradıklarını hissettiklerini bildirmiştir. Bu oran ülkeler arasında önemli derecede farklılaşabilmektedir. (Şekil 3).

Şema 3, anketten bir yıl önce AB-27'de, Üye Devletlerde ve üç aday ülkede katılımcıların maruz kaldığı genel ayrımcılık düzeyini göstermektedir. Bulgaristan, Kıbrıs (her ikisi de %50) ve aday ülke Arnavutluk'ta (%51) 2023 yılında cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, cinsiyet ifadesi ve/veya cinsiyet özelliklerine dayalı ayrımcılığa maruz kalan katılımcıların oranı en yüksekken, bu ülkeleri Litvanya (%47), Slovakya (%46) ve Yunanistan'daki (%45) katılımcılar takip etmektedir. Anketten önceki yıl LGBTİQ olduğu için ayrımcılığa maruz kaldığını söyleyen katılımcı oranının en düşük olduğu ülke ise %21 ile İsveç'tir.

ŞEMA 3: ÜLKELERE GÖRE ANKETTEN ÖNCEKİ 12 AY İÇİNDE LGBTİQ OLMAK NEDENİYLE AYRIMCILIK, (%)

Kaynak: FRA, AB LGBTİQ Anketi III (2023).

▲ Notlar:

Tüm 30 ülkede (n = 93 654) ve AB-27 ortalamasında (n = 91 577) anketten önceki 12 ay içinde ankette sorulan yaşam alanlarında faaliyetlerde bulunmuş olan tüm katılımcılar için sonuçlar; 12 aylık orana göre sıralanmış ağırlıklı sonuçlar.

"Geçtiğimiz 12 ay içinde aşağıdaki durumlardan herhangi birinde [LGBTİQ] olduğunuz için kişisel olarak ayrımcılığa uğradığınızı hissettiniz mi? A. İş ararken; B. İş yerinde; C. Kiralamak veya satın almak için bir ev veya daire ararken (kamu veya özel bir konut kurumunda çalışan kişiler, bir ev sahibi tarafından); D. Sağlık veya sosyal hizmetler personeli tarafından (örneğin bir resepsiyonist, hemşire veya doktor, bir sosyal hizmet uzmanı); E.

Okul/üniversite personeli tarafından. Bu bir öğrenci veya ebeveyn olarak başınıza gelmiş olabilir; F. Bir kafe, restoran, bar veya gece kulübünde; G. Bir mağazada; H. Kimliğinizi veya cinsiyetinizi tanımlayan herhangi bir resmî belgeyi gösterirken."

Burada verilen AB-27 ortalamasının, 2019 ve 2023 anketlerinin karşılaştırıldığı yukarıdaki şekilden (Şekil 1a) biraz farklı olduğunu unutmayın. Bu durum, iki anketin farklı örneklem yapısından kaynaklanmaktadır. Ayrıntılı bilgi için "Anket çalışmalarının sonuçlarının karşılaştırılması" bölümünü inceleyiniz.

2020-2025 AB LGBTİQ eşitlik stratejisi, LGBTİQ kişiler arasında engelli, etnik veya dini azınlık kökenli, yaşlı veya göçmen olanların ayrımcılığa karşı özellikle daha savunmasız olduğunu belirtmektedir (1). Şema 4, LGBTİQ kategorisine ve seçilmiş sosyo-demografik özelliklere göre ayrıştırılmış genel ayrımcılık oranını göstermektedir.

Cinsel yönelim açısından, kendini lezbiyen (%42) ve panseksüel (%45) olarak tanımlayan katılımcılar en yüksek ayrımcılık oranlarına sahipken, bu kişileri gey katılımcılar (%36) takip etmektedir. Çoğu ülkede, özellikle Litvanya (%56), Bulgaristan (%54), Romanya (%49) ve Slovakya'da (%48) **lezbiyen** katılımcılar tarafından daha yüksek ayrımcılık oranları bildirilmiştir.

Gey katılımcılar tarafından bildirilen ayrımcılık yaygınlığı AB-27 ortalamasına daha yakın olmakla birlikte Arnavutluk (%53), Slovakya (%51), Kıbrıs (%49) ve Bulgaristan'da (%46) yüksektir. Ayrımcılığa uğradığını düşünen **panseksüel** katılımcıların oranı Bulgaristan (%62) ve Sırbistan'da (%56) en yüksektir. Bu ülkeleri Litvanya (%54), Polonya (%53), Yunanistan ve Slovakya (her ikisi de %52) izlemektedir. **Biseksüel** katılımcılar AB-27 LGBTİQ ortalamasından daha az ayrımcılık vakası bildirmiştir (%33'ken %37), ancak önemli ülke farklılıkları vardır. En yüksek ayrımcılık Bulgaristan (%45) ve Litvanya'daki (%44) biseksüel katılımcılar tarafından bildirilmiştir. **Aseksüel** katılımcılar da benzer bir oran bildirmiştir (%34).

Biseksüel ve **aseksüel** katılımcılar cinsel yönelimleri konusunda ortalama en az "açık" olanlardır. Her 10 aseksüel katılımcıdan 4'ü (%41) ve biseksüel katılımcıların %35'i cinsellikleri hakkında "hiçbir zaman açık olmadıklarını" söylemiştir; bu oran LGBTİQ katılımcılar için AB-27 ortalamasından (%25) daha yüksektir.

Cinsel yönelimlerini "**heteroseksüel**" olarak tanımlayan LGBTİQ katılımcıların yarısından fazlası (%55) anketten önceki bir yıl içinde ayrımcılığa uğradığını hissetmiştir. "Heteroseksüel" katılımcıların çoğunun (%86) kendilerini **trans** veya **diğer cinsiyet kimliklerinden** olarak tanımladığını belirtmek gerekir. ("Heteroseksüel" katılımcıların %63'ü kendilerini trans ve %23'ü diğer cinsiyet kimliklerinden olarak tanımlamaktadır).

Şema 4, **cinsiyet kimliği** açısından en yüksek ayrımcılık oranlarının **trans kadınlar** (%64) ve **trans erkekler** (%63) arasında görüldüğünü göstermektedir. Trans katılımcıların neredeyse üçte ikisi anketten önceki bir yıl içinde ayrımcılığa uğradığını düşünürken (%64), bunu her iki katılımcıdan birinin aynı dönemde ayrımcılığa uğradığı **non-binary** ve **diğer cinsiyet kimliklerinden kişiler** (%51) takip etmektedir.

Trans kadınlara yönelik genel ayrımcılık oranlarında ülkeler arasında önemli farklılıklar gözlemlenmiştir. En yüksek oranlar Portekiz (%77), İtalya (%75) ve Fransa'da (%70) görülürken, bu ülkeleri İrlanda (%69), Belçika (%67), Almanya ve Avusturya (her ikisi de %65) takip etmektedir. Trans kadınlar tarafından bildirilen en düşük ayrımcılık yaygınlık değerleri Finlandiya (%41) ve Çekya'dadır (%44). En fazla ayrımcılığa uğradığını düşünen **trans erkeklerin** olduğu ülkeler Bulgaristan (%82), Yunanistan (%78) ve Fransa (%71), en az olduğu ülkeler ise İsveç'tir (%41).

Non-binary ve diğer cinsiyet kimliklerinden katılımcılar tarafından bildirilen en yüksek ayrımcılık oranları Bulgaristan, Slovakya ve Sırbistan'da (hepsi %62) görülürken, bu ülkeleri Yunanistan (%61) ve Avusturya'daki (%60) katılımcılar takip etmektedir. Bu gruptaki en düşük ayrımcılık yaygınlık değerleri İsveç (%35) ve Finlandiya'daki (%38) katılımcılar tarafından bildirilmiştir.

İnterseks katılımcıların yarısından fazlası (%56) anketten önceki 12 ay içinde ayrımcılığa uğradığını hissetmiştir; bu oran AB-27 LGBTİQ ortalamasından (%37) oldukça yüksektir.

Yaş açısından incelendiğinde, tüm anket katılımcıları arasından ayrımcılığa uğradığını düşünenlerin oranı 15-17 yaş grubunda %45 iken, 55 yaş ve üzeri grupta bu oran %26'dır (Şema 4).

Ankete katılanların eğitim durumları ile ayrımcılık deneyimleri ilişkilidir. Ayrımcılığın yaygınlığı daha **düşük eğitim seviyesine sahip katılımcılar arasında daha yüksektir** (Uluslararası Standart Eğitim Sınıflandırması'nın (ISCED) 1-3 arası seviyelerine ulaşanlar için %41, ISCED'in 5-8 arası seviyelerine ulaşanlar için %36).

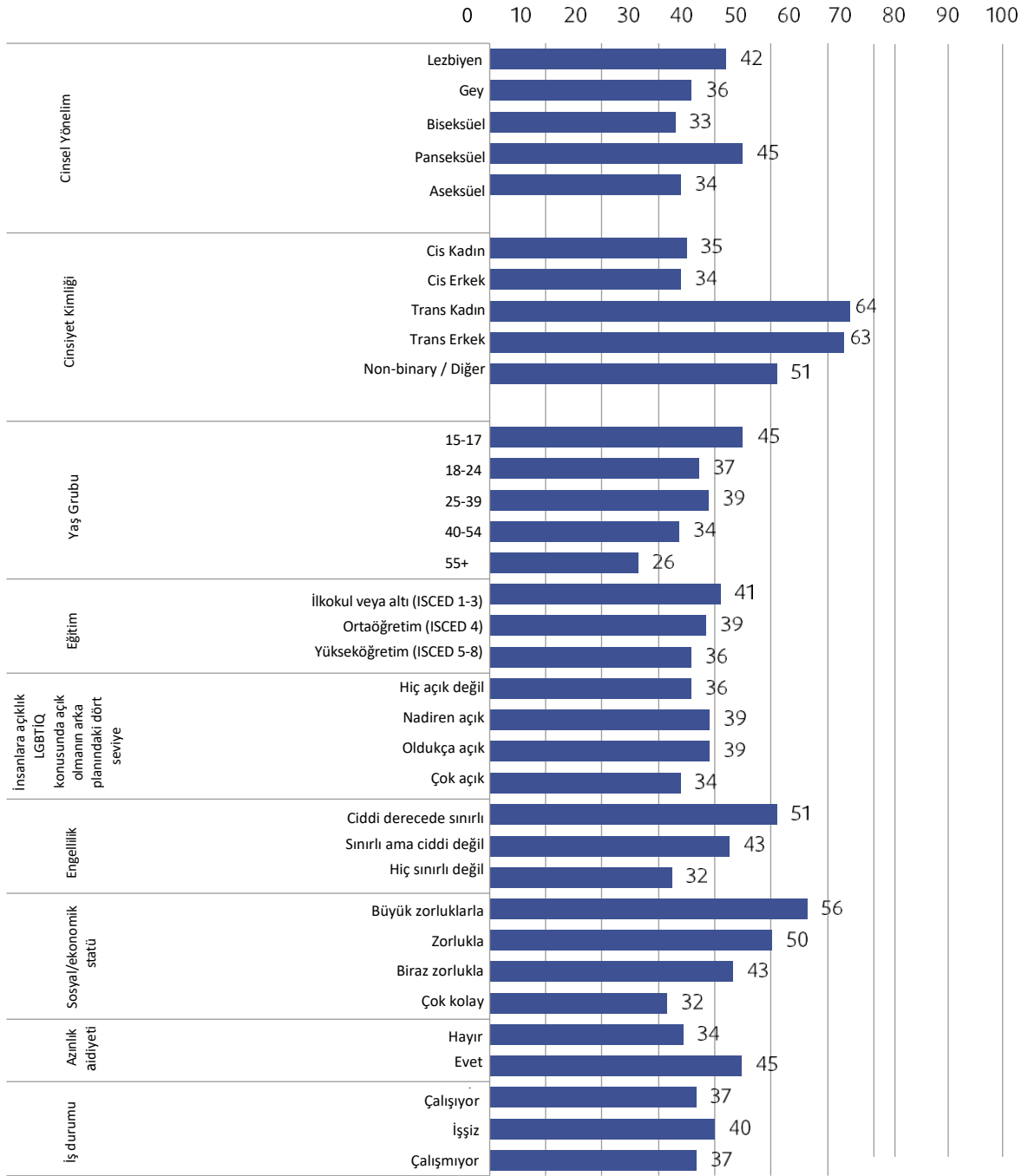
Ayrıca, "**ay sonunu getirme**" konusunda zorluk yaşayan katılımcılar, finansal konularla kolaylıkla başa çıkan kişilere kıyasla daha fazla ayrımcılığa maruz kaldığını bildirmiştir ("çok zorlukla başa çıkan kişilerin" oranı: %56'ya karşılık "çok kolay başa çıkan kişilerin" oranı: %32'dir).

Engelliliği nedeniyle faaliyetlerinde sınırlamalar yaşayan katılımcıların çok daha yüksek bir oranı (%51) hiç sınırlama yaşamayanlara (%32) kıyasla ayrımcılıkla karşılaştığını bildirmiştir. Ayrıca, **kendini engelli olarak tanımlayan katılımcılar** (%47), kendini engelli olarak tanımlamayanlara (%36) kıyasla daha yüksek oranda ayrımcılığa uğradıklarını belirtmiştir.

Ayrıca, katılımcılardan kendilerini **sığınmacı veya mülteci** olarak tanımlayanlar, bu şekilde tanımlamayanlara (%37) kıyasla LGBTİQ olmaları nedeniyle daha fazla ayrımcılığa maruz kaldıklarını bildirmişlerdir (%54). Benzer bir eğilim **din** (%47'ye karşı %37), **etnik köken veya göçmenlik geçmişi** (%43'e karşı %37) ve **ten rengi** (%43'e karşı %37) bakımından kendini azınlık olarak tanımlayanlar için de gözlemlenebilir.

Bu bulgular, ayrımcılığın **kesişimsel bir mercekle** ele alınmasının önemini vurgulamakta (ayrıca bkz. bu raporun 1.2.3. Bölümü) ve LGBTİQ kişilerin çeşitliliğini dikkate alan kapsayıcı politikalara duyulan ihtiyacın altını çizmektedir.

ŞEMA 4: ANKETTEN ÖNCEKİ 12 AY İÇİNDE CİNSEL YÖNELİM, CİNSİYET KİMLİĞİ, CİNSİYET ÖZELLİKLERİ VE SEÇİLİ SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERE GÖRE LGBTİQ OLMAK NEDENİYLE AYRIMCILIK (%)

Kaynak: FRA, AB LGBTİQ Anketi III (2023).

▲ Notlar:

Anketten önceki 12 ay içinde ankette sorulan yaşam alanlarında faaliyetlerde bulunmuş olan tüm katılımcılar için sonuçlar (n = 91 577); ağırlıklı sonuçlar.

ISCED 0-2, örgün eğitime hiç katılmamış veya ilköğretimi tamamlamamış olanları, ilköğretimde olanları ve ortaöğretimde olanları kapsamaktadır. ISCED 3-4, ISCED 35, 45 ve 55'e karşılık gelen ortaöğretim, mesleki eğitim, ortaöğretim sonrası yükseköğretim dışı eğitim ve yurtdışında tamamlanan her türlü mesleki eğitimi içerir. ISCED 5-8 kısa dönemli yükseköğretimi, lisans düzeyini veya eşdeğer eğitimi, yüksek lisans düzeyini veya eşdeğer eğitimi ve doktora düzeyini veya eşdeğer eğitimi içerir.

"Son 12 ay boyunca, aşağıdaki durumlardan herhangi birinde [LGBTİQ] olduğunuz için kişisel olarak ayrımcılığa uğradığınızı hissettiniz mi? A. İş ararken; B. İş yerinde; C. Kiralamak veya satın almak için bir ev veya daire ararken (kamu veya özel bir konut kurumunda çalışan kişiler, bir ev sahibi tarafından); D. Sağlık veya sosyal hizmetler personeli tarafından (örneğin bir resepsiyonist, hemşire veya doktor, bir sosyal hizmet uzmanı); E. Okul/üniversite personeli tarafından. Bu bir öğrenci veya ebeveyn olarak başınıza gelmiş olabilir; F. Bir kafe, restoran, bar veya gece kulübünde; G. Bir mağazada; H. Kimliğinizi veya cinsiyetinizi tanımlayan herhangi bir resmi belgeyi gösterirken."

"Eyaletteki iki eski işimde eşcinsel olduğum için ayrımcılık ve zorbalığa maruz kaldım. Şehirdeki işyerlerinde eşcinsellere karşı daha fazla hoşgörü söz konusu."

(Danimarka, lezbiyen kadın, yaş 45)

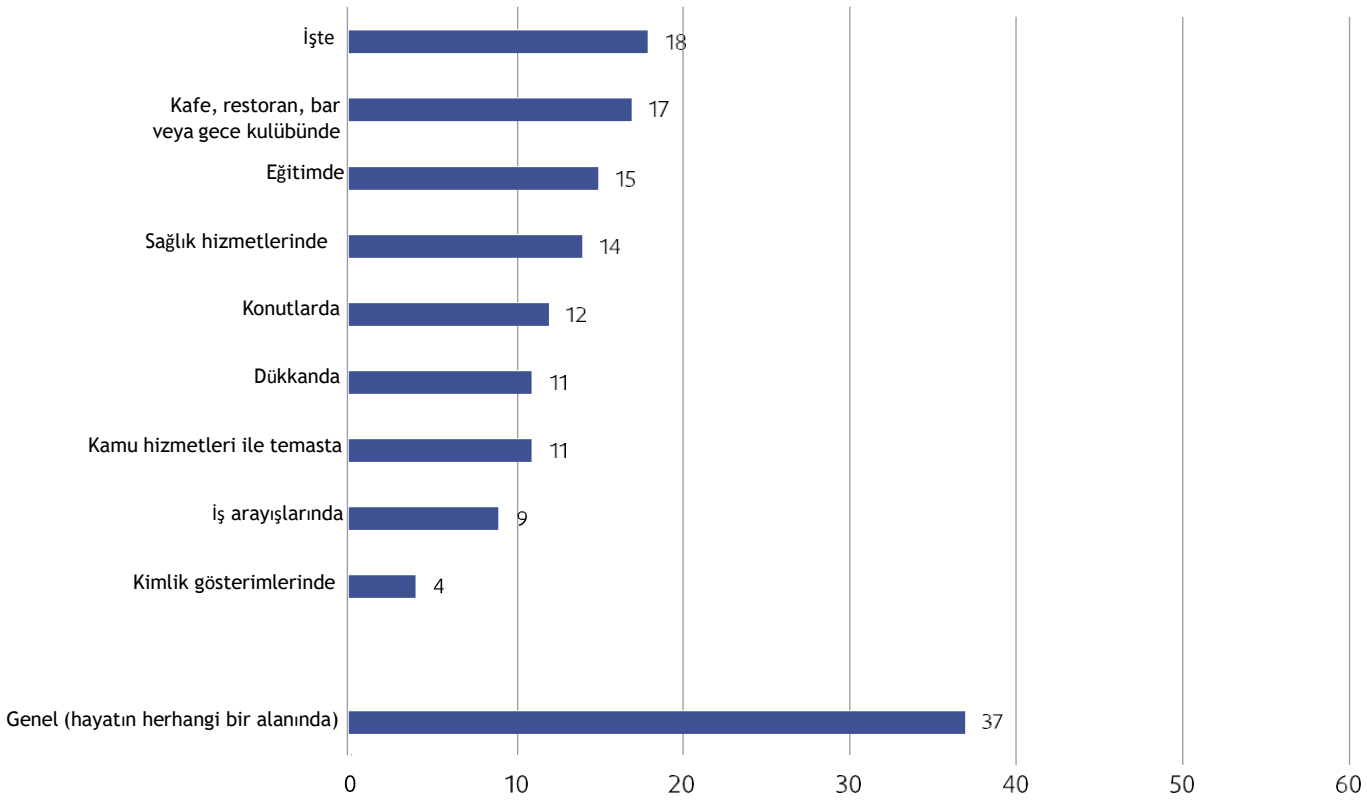

1.2.2. Yaşamın farklı alanlarında ayrımcılık

Bu bölümde, istihdamda ve anket kapsamındaki diğer yaşam alanlarında ayrımcılık deneyimlerine ilişkin seçilmiş bulgular özetlenmektedir.

Şema 5, katılımcıların çoğunun istihdamda ve hayatın diğer alanlarında ayrımcılığa maruz kaldıklarını belirttiklerini göstermektedir. Ayrımcılık anket öncesi 12 aylık veriler ışığında en çok iş yerinde (%18); kafe, restoran, bar veya gece kulübünde (%17) yaygındır; bu bulguları eğitimde (%15) ve sağlık sisteminde (%14) yaşanan ayrımcılık izlemektedir. Ankete katılan ülkeler arasında her bir yaşam alanı bakımından maruz kalınan ayrımcılık oranlarında önemli farklılıklar bulunmaktadır.

ŞEMA 5: ANKETTEN ÖNCEKİ 12 AY İÇİNDE LGBTİQ OLMAK NEDENİYLE YAŞAMIN TEMEL ALANLARINDA AYRIMCILIK (%)

Kaynak: FRA, AB LGBTİQ Anketi III (2023).

▲ Notlar:

Anketten önceki 12 ay içinde ankette sorulan yaşam alanlarında faaliyette bulunmuş olan tüm katılımcılar için sonuçlar (n = 91 577); iş aramak (n = 46 190); işte olmak (n = 68 055); eğitim (öğrenci veya ebeveyn olarak) (n = 58 034); sağlık (n = 69 024); barınma (n = 40 856); idari ofisler veya kamu hizmetleri (n = 67 240); restoran ve bar gibi özel hizmetler (n = 79 665); mağazalarda (n = 82 654); kimlik gösterirken (n = 66 476); en yüksek ayrımcılık yaygınlığına göre sıralanmış ağırlıklı sonuçlar.

"Son 12 ay boyunca, aşağıdaki durumlardan herhangi birinde [LGBTİQ] olduğunuz için kişisel olarak ayrımcılığa uğradığınızı hissettiniz mi? A. İş ararken; B. İş yerinde; C. Kiralamak veya satın almak için bir ev veya daire ararken (kamu veya özel bir konut kurumunda çalışan kişiler, bir ev sahibi tarafından); D. Sağlık veya sosyal hizmetler personeli tarafından (örneğin bir resepsiyonist, hemşire veya doktor, bir sosyal hizmet uzmanı); E. Okul/üniversite personeli tarafından. Bu bir öğrenci veya ebeveyn olarak başınıza gelmiş olabilir; F. Bir kafe, restoran, bar veya gece kulübünde; G. Bir mağazada; H. Kimliğinizi veya cinsiyetinizi tanımlayan herhangi bir resmi belgeyi gösterirken."

1.2.2.1. İstihdamda Ayrımcılık

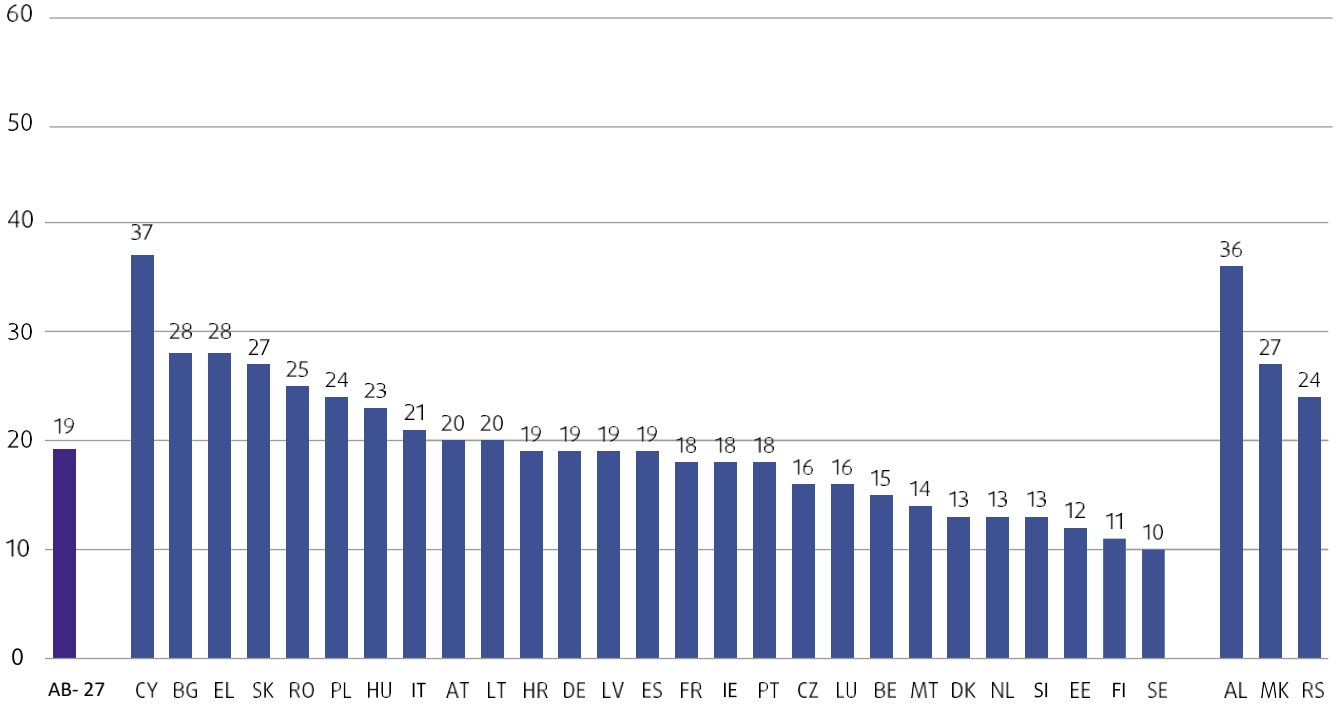
Ankette katılımcılara iş ararken ve isteyken LGBTİQ oldukları için ayrımcılığa uğradıklarını hissedip hissetmedikleri sorulmuştur. 2019 LGBTİ anketinde olduğu gibi katılımcılar iş ararken uğradıklarının (%9) iki katı kadar iş yerinde (%18) ayrımcılığa uğradığını hissetmiştir (Şema 5).

Sonuçlar ankete katılan ülkeler arasında önemli farklılıklar göstermektedir (Şema 6). Üye Devletlerde, Kıbrıs'taki katılımcılar %37 ile istihdamda en yüksek ayrımcılık oranını bildirirken, bunu Bulgaristan, Yunanistan (her ikisi de %28) ve Slovakya (%27) takip etmiştir. AB dışında ise Arnavut katılımcılar %36 ile en yüksek ayrımcılık oranını bildirmiştir. Spektrumun diğer ucunda, AB içindeki en düşük oranlar İsveç (%10), Finlandiya (%11) ve Estonya'dadır. (%12)

"Bir trans kadın olarak cinsiyet kimliğimi işverenlerime açıkladığımda, görevimi başarılı bir şekilde yerine getirmeme rağmen işimi kaybettim. Görevimi başarıyla yerine getiriyorum... İşsizim ve artık dairemi kiralamaya dahi gücüm yetmiyor... Sokakta, evsiz kalmayı kabul edemem ve kızımın beni bu durumda görmesine izin vermeyeceğim... Bir işe ihtiyacım var ancak seks işçisi olmayacağım... Yakında başaramazsam hayatıma son vereceğim."

(Yunanistan, lezbiyen trans kadın, yaş 46)

ŞEMA 6: ANKETTEN ÖNCEKİ 12 AY İÇİNDE LGBTİQ OLMAK NEDENİYLE İSTİHDAMDA (İŞ ARARKEN VE İŞTE) AYRIMCILIK (%)

Kaynak: FRA, AB LGBTIQ Anket III (2023).

Farklı cinsel yönelim grupları istihdamda benzer düzeyde ayrımcılığa maruz kalıyor gibi görünse de, transların istihdam sürecinde daha fazla ayrımcılığa uğradığı belirtilmiştir (Şema 7). İş arama ve çalışma sürecinde, trans kadınların %43'ü ve trans erkeklerin ise %35'i LGBTİQ olmaları nedeniyle ayrımcılığa maruz kaldıklarını söylerken; bu oran cis kadınların %16'sı ve cis erkeklerin %19 oranları ile karşılaştırıldığında cis meslektaşların yaklaşık iki katıdır. Aynı durum, %32'si anketten önceki yıl istihdamda ayrımcılığa uğradığını düşünen non-binary ve diğer cinsiyetlerden katılımcılar ve interseks katılımcılar için de geçerlidir.

▲ Notlar:

Tüm 30 ülkede (n = 71 388) ve AB-27 genelinde anketten önceki 12 ay içinde istihdam faaliyetlerinde bulunan (iş ararken ve isteyken) tüm katılımcılar için sonuçlar.

"Son 12 ay boyunca, aşağıdaki durumlardan herhangi birinde [LGBTİQ olduğunuz için kişisel olarak ayrımcılığa uğradığınızı hissettiniz mi? A. İş ararken; B. İş yerinde."

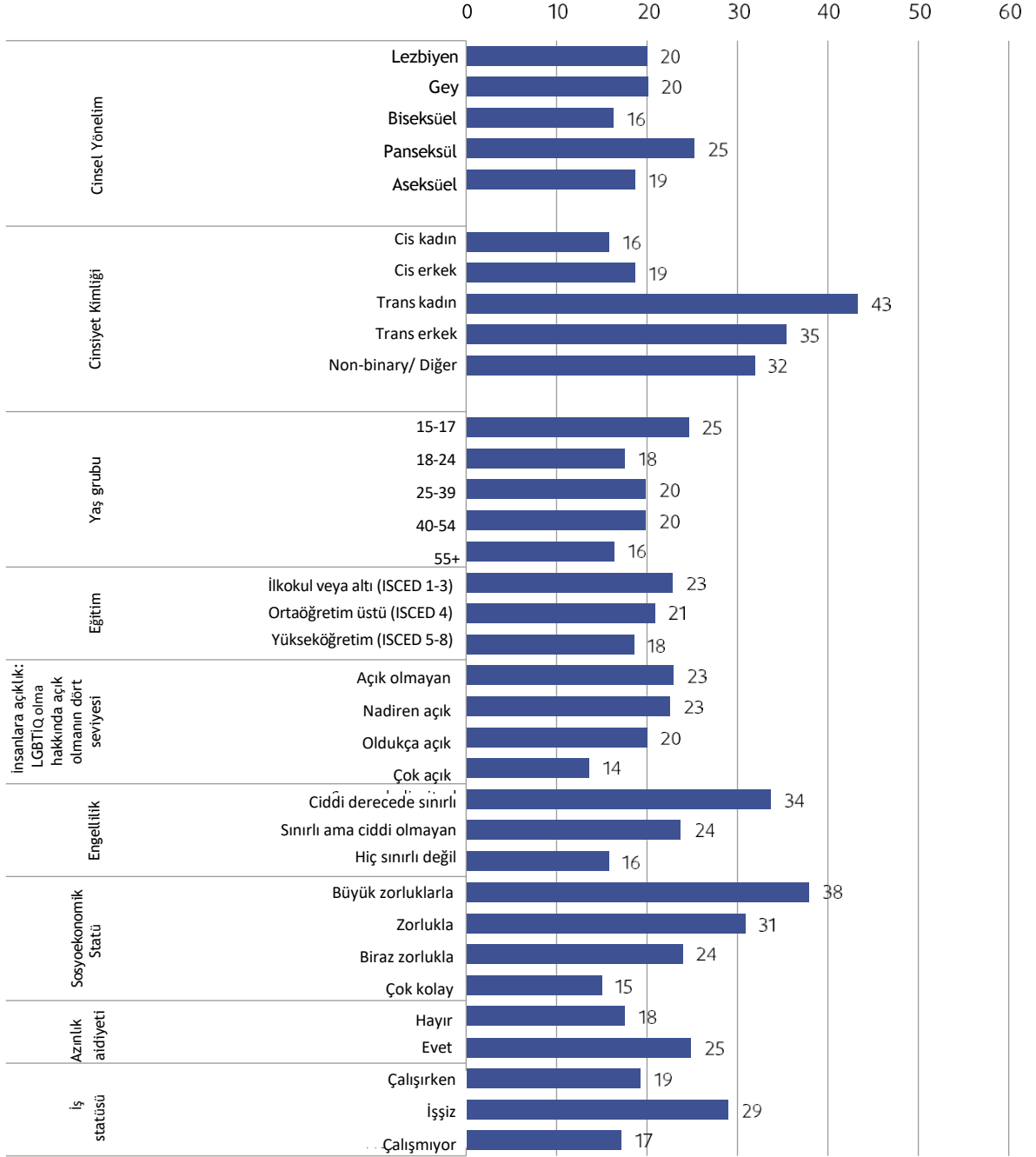
Yüksek eğitim seviyesine sahip katılımcılar, diğer katılımcılara kıyasla daha az ayrımcılığa maruz kalmaktadır. Örneğin, yüksek öğrenim görmüş katılımcıların %18'i ve lise sonrası eğitim almış olanların %21'i istihdamda ayrımcılığa maruz kalırken, daha düşük eğitim seviyesine sahip katılımcıların %23'ü ayrımcılığa maruz kalmaktadır. (ISCED düzeyleri 1–3).

Finansal zorluklarla karşılaşan katılımcılar, LGBTİQ oldukları için daha fazla ayrımcılığa maruz kaldıklarını bildirmiştir. Hiçbir maddi zorlukla karşılaşmayan ya da "çok kolay" geçiren katılımcıların %15'i anketten önceki yıl istihdamda ayrımcılığa uğradığını düşünürken, bu oran "oldukça kolay" geçirenlerde %24'e, "biraz zor" geçirenlerde ise %31'e yükselmektedir. Geçimini "büyük zorluklarla" sağlayan katılımcıların oranı ise %38'dir.

Engellilik nedeniyle faaliyetleri ciddi şekilde kısıtlanan katılımcılardan istihdamda LGBTİQ oldukları için ayrımcılığa maruz kaldıklarını söyleyenlerin oranı (%34), hiç kısıtlanmayanların oranından (%16) iki kat daha fazladır.

Kendilerini sığınmacı veya mülteci olarak tanımlayan katılımcılar, LGBTİQ olmaları nedeniyle istihdamda ayrımcılığa maruz kaldıklarını, kendilerini bu şekilde tanımlamayan katılımcılara kıyasla daha fazla bildirmiştir (%36'ya karşı %19).

ŞEMA 7: ANKETEN ÖNCEKİ 12 AY İÇİNDE CİNSEL YÖNELİM, CİNSİYET KİMLİĞİ, CİNSİYET ÖZELLİKLERİ VE SEÇİLMİŞ SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERE GÖRE İSTİHDAMDA LGBTİQ OLMA NEDENİYLE AYRIMCILIK (%)

Kaynak: FRA, AB LGBTİQ Anketi III (2023).

▲ Notlar:

Anketten önceki 12 ay içinde istihdamda olan tüm katılımcılar için sonuçlar (n = 70 044); ağırlıklı sonuçlar.

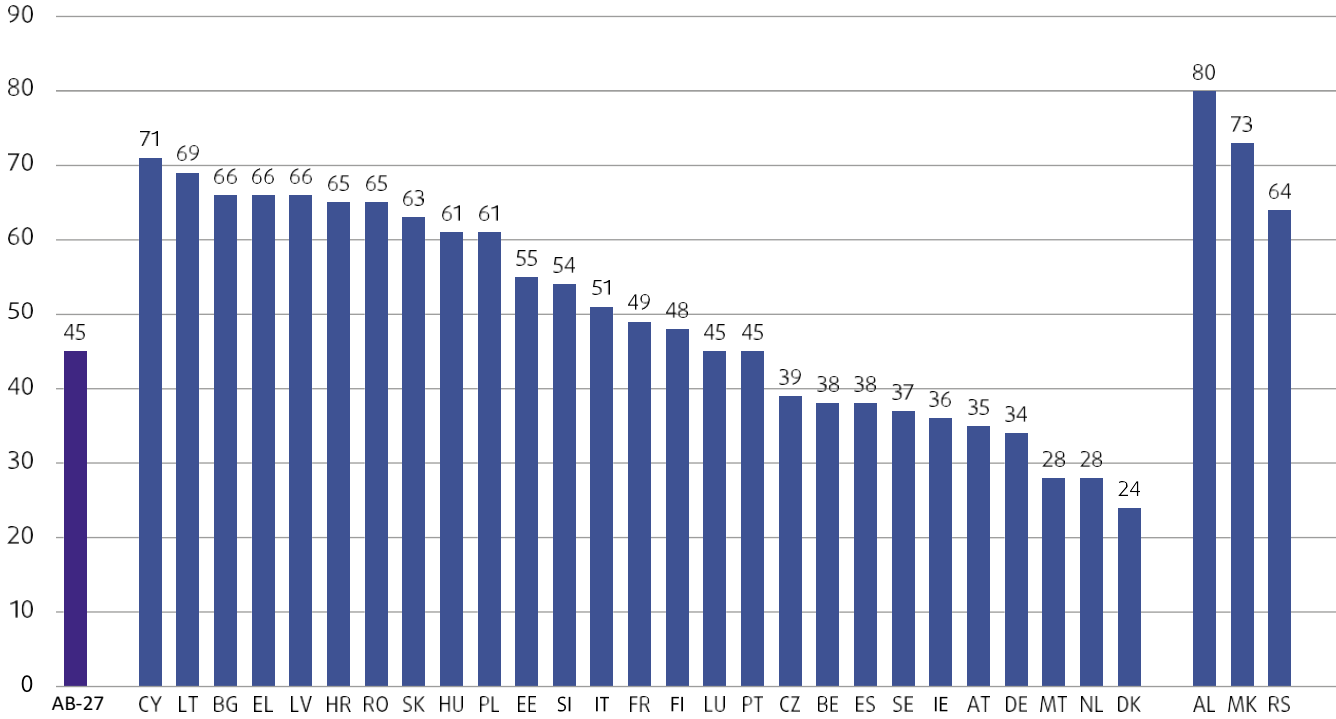
ISCED 0-2, örgün eğitime hiç katılmamış veya ilköğretimi tamamlamamış olanları, ilköğretimde olanları ve ortaöğretimde olanları kapsamaktadır. ISCED 3-4, ISCED 35, 45 ve 55'e karşılık gelen ortaöğretim, mesleki eğitim, ortaöğretim sonrası yükseköğretim dışı eğitim ve yurtdışında tamamlanan her türlü mesleki eğitimi kapsamaktadır. ISCED 5-8 kısa dönemli yükseköğretimi, lisans seviyesini veya eşdeğer eğitimi, yüksek lisans seviyesini veya eşdeğer eğitimi ve doktora seviyesini veya eşdeğer eğitimi içerir.

"Son 12 ay boyunca, aşağıdaki durumlardan herhangi birinde [LGBTİQ] olduğunuz için kişisel olarak ayrımcılığa uğradığınızı hissettiniz mi? A. İş ararken; B. İş yerinde."

Katılımcıların önemli bir kısmı (%31) işyerinde LGBTİQ olduklarını "nadiren" açıkladıklarını, %28'i "hiçbir zaman" açıklamadıklarını belirtirken, katılımcıların %25'i işyerinde LGBTİQ kimliklerini "sıklıkla" gizlediklerini veya sakladıklarını, %20'si ise bunu "her zaman" yaptıklarını ifade etmiştir. Katılımcıların yarısından fazlası (%57) iş yerinde LGBTİQ kimlikleri nedeniyle hiçbir zaman olumsuz yorum veya davranışla karşılaşmadıklarını belirtmiştir. Ancak, katılımcıların %34'ü bu durumla ara sıra (%8'i "sık sık" ve %1'i sürekli olarak) karşılaştığını belirtirken, katılımcıların %31'i iş yerinde genel olarak olumsuz bir tutumla "hiçbir zaman" karşılaşmadığını, %41'i ise "nadiren" karşılaştığını belirtmiştir. Bununla birlikte, katılımcıların %24'ü "sıklıkla" olumsuz tutumlarla karşılaştıklarını belirtirken, %4'ü "her zaman" iş yerinde olumsuz bir atmosferle karşılaştıklarını ifade etmiştir.

Şema 8, iş yerinde LGBTİQ kimliğini gizleyen katılımcıların oranı ankete katılan ülkeler arasında farklılık göstermektedir. Aday ülkeler Arnavutluk ve Kuzey Makedonya'da daha fazla katılımcı "sıklıkla" veya "her zaman" iş yerinde kimliklerini gizlemektedir (sırasıyla %80 ve %73). AB içinde, rapor edilen oran Kıbrıs (%71) ve Litvanya'da (%69) en yüksek, Danimarka (%24), Malta ve Hollanda'da (her ikisi de %28) ise en düşüktür.

ŞEMA 8: ÜLKELERE GÖRE İŞ YERİNDE LGBTİQ OLDUĞUNU "SIKLIKLA" VEYA "HER ZAMAN" GİZLEYENLER (%)

Kaynak: FRA, AB LGBTİQ Anketi III (2023).

▲ Notlar:

İş yerinde LGBTİQ olduğunu saklamak veya gizlemekle ilgili anket sorusunu yanıtlayan tüm katılımcılar için sonuçlar (n = 77 035).

"Son 5 yıl içinde çalıştığınız iş yerinde tanıştığınız insanlardan LGBTİQ olduğunuzu gizlediniz mi veya sakladınız mı?" sorusuna verilen yanıt

"Yalnızım, ancak aynı cinsiyetten partner aramaya cesaret edemiyorum, çünkü o zaman işimi kaybedeceğim ve maddi olarak desteklediğim ailemin ve kendimin geçimini sağlamayacağımdan korkuyorum."

(Macaristan, biseksüel kadın, yaş 38)

1.2.2.2. **Hayatın diğer alanlarındaki ayrımcılık**

AB genelinde ortalama olarak katılımcıların %17'si istihdam dışındaki yaşam alanlarında da ayrımcılığa maruz kalmaktadır ve bu oran Üye Devletler arasında farklılıklar göstermektedir. Kafe, restoran, bar veya gece kulübünde LGBTİQ olmak nedeniyle ayrımcılığa maruz kalan katılımcıların en yüksek oranları Kıbrıs (%30), Bulgaristan (%30), Slovakya (%27) ve Litvanya'da (%26) görülmüştür. Tüm AB aday ülkelerinde, yaşamın bu alanında ayrımcılığın yaygınlığı AB ortalamasından yüksektir ve Arnavutluk'ta %35'e ulaşmaktadır. Anket kapsamındaki diğer birçok alanda olduğu gibi yaşamın bu alanında ayrımcılığa maruz kalan katılımcıların en düşük oranı İsveç'tedir (%8).

Benzer sonuçlar, bir mağazaya girerken veya diğer özel işletmeleri kullanırken de görülmüştür. AB genelinde ortalama olarak, katılımcıların %11'i anketten önceki yıl içinde bir mağazaya veya başka bir özel işletmeye girdiklerinde ayrımcılığa uğradıklarını hissettiklerini bildirmişlerdir. Katılımcılar ortamlarda en yüksek ayrımcılığa Slovakya (%19), Litvanya (%19) ve Kıbrıs'ta (%18) maruz kaldıklarını bildirmiştir; AB dışında bildirilen en yüksek oran Arnavutluk'tadır (%22).

Eğitim alanında (öğrenci ya da ebeveyn olarak), AB'de ayrımcılık deneyimi olan katılımcıların en yüksek oranları Litvanya (%34), Bulgaristan (%31), Kıbrıs ve Romanya'da (her ikisi de %30) görülmektedir. En düşük oranlar ise Finlandiya (%6), Hollanda (%7) ve İsveç'tedir (%9). Sağlık sistemindeki ayrımcılık vakaları için de benzer örüntüler gözlemlenmiştir.

Eğitim

Tüm katılımcıların neredeyse yarısı (%46) okulda LGBTİQ olmak hakkında hiçbir zaman açıkça konuşmadıklarını ve %29'u LGBTİQ olmak hakkında nadiren açık tartışmalara girdiklerini bildirmiştir. Genel olarak, katılımcıların %18'i "sıklıkla" veya "her zaman" (%7) okulda LGBTİQ olmak hakkında açıkça konuşmaktadır. Ayrıca, her 10 katılımcıdan yaklaşık 4'ü (%38) okulda LGBTİQ olduğunu her zaman gizlemekte veya saklamakta, %26'sı ise bunu sıklıkla yapmaktadır. Geylelerin ve trans kadınların (her ikisi de %59), lezbiyen (%42) ve biseksüel (%40) katılımcıların büyük bir kısmı okulda LGBTİQ olduklarını saklamakta veya gizlemektedir. Non-binary ve diğer cinsiyet kimliklerinden katılımcıların oranları sırasıyla %32 ve %45'tir.

Tüm katılımcıların yaklaşık üçte biri (%31), **LGBTİQ olmaları nedeniyle okulda hiçbir zaman doğrudan olumsuz yorum veya davranışla** karşılaşmadıklarını söylemiştir. Katılımcıların neredeyse yarısı (%49), LGBTİQ olduğu düşünülen bir okul arkadaşını veya akranını hedef alan olumsuz yorumları veya davranışları sık sık duyduklarını veya gördüklerini söylemiştir.

Katılımcıların çoğunluğu (%59) **banyo ve soyunma odalarına giderken hiçbir sorunla karşılaşmadıklarını**, %19'u ise bunun "nadiren" olduğunu söylemiştir. Ancak, her beş kişiden biri (%21) bu sorunla "sık sık" veya "her zaman" karşılaştığını söylemiştir. Ayrıca, %49'u kendi cinsiyetlerine uygun bir spor takımına kabul edilmek konusunda hiçbir zaman sorun yaşamadıklarını belirtirken, %21'i bu konuda "her zaman" zorluklarla karşılaştıklarını ifade etmiştir.

Sağlık Hizmetleri ve Sosyal Hizmetler

Sağlık veya sosyal hizmetler personeliyle temas halindeyken ayrımcılığa maruz kaldığını söyleyen katılımcıların oranı Üye Devletler arasında farklılık göstermekle birlikte hayatın diğer alanlarına kıyasla daha azdır. Buna göre, %6 oranı ile Estonya'dan başlayarak Kıbrıs ve Macaristan'da %21 oranına kadar değişmektedir.

"Kendimi bir dolabın içinde yaşıyor gibi hissediyorum. Mesela bir okulda çalışıyorum ve dışarı çıkmıyorum çünkü bunun okulun itibarını zedeleyeceğini düşünüyorum."

(Hırvatistan, lezbiyen kadın, yaş 42)

Gruplar arasındaki farklar önemlidir: Ayrımcılığa maruz kaldığını söyleyen trans katılımcıların oranı, diğer cinsiyet kimliklerine göre önemli ölçüde daha yüksektir (trans erkeklerin %40'ı ve trans kadınların %39'u, cis kadınların %13'ü ve cis erkeklerin %10'u). Sağlık hizmetlerine erişimde ayrımcılığa maruz kalan interseks katılımcıların oranı da yüksektir (%31).

Katılımcıların ekonomik durumlarının ayrımcılığa maruz kalma oranlarını etkilediği görülmektedir. Geçimlerini "biraz" veya "çok zorlukla" sağlayanlar arasında ayrımcılığa maruz kaldığını bildirenlerin oranı (%30), geçimlerini "çok kolay" sağlayan katılımcılara (%11) kıyasla daha fazladır. Ayrıca, engellilik veya bir sağlık sorunu nedeniyle günlük faaliyetlerinde "**ciddi şekilde kısıtlanan**" ve sağlığa erişimde ayrımcılığa maruz kalan katılımcıların oranı, "hiç kısıtlanmadığını" söyleyen katılımcıların oranından üç kat daha fazladır (%29'a karşı %10).

Barınma, kamu hizmetleriyle temasa geçme ve kimlik ibraz etme

Ankette katılımcılara kiralama veya satın alma için ev veya daire ararlarken ayrımcılığa uğradıklarını hissedip hissetmedikleri sorulmuştur. AB ortalaması olan %12 ile karşılaştırıldığında, katılımcıların Macaristan (%21), Yunanistan ve Kıbrıs'ta (her ikisi de %20) en yüksek oranda bu konuda ayrımcılığa maruz kaldıkları belirlenmiştir. Üye Devletlerin çoğunda, konut konusunda bildirilen ayrımcılık oranı %15'in altındadır ve en düşük oran %3 ile Estonya, Finlandiya ve İsveç'tedir.

Genel olarak, AB genelinde, katılımcıların %11'i idari makamlarla veya kamu hizmetleriyle temas halindeyken ayrımcılığa maruz kaldıklarını belirtmiştir. Bu oran Polonya'da %25 ve Kıbrıs'ta %24 iken Finlandiya, Slovenya, İsveç ve Hollanda'da %5 veya daha azdır.

Ankette katılımcılara kimlik kartlarını veya cinsiyetlerini belirten herhangi bir resmi belgeyi ibraz ettiklerinde ayrımcılığa uğradıklarını hissedip hissetmedikleri sorulmuştur. AB genelinde bu durumu bildiren katılımcıların oranı ortalama olarak %2 ile %7 arasındadır. Ancak, trans kadın ve erkeklerin bu durumu bildirme oranı (%35), özellikle trans erkekler için Bulgaristan'da (%67) ve trans kadınlar için Polonya'da (%51) ortalamadan çok daha yüksektir.

1.2.3. Kesişen temeller ve çoklu ayrımcılık

İnsanlar birden fazla temelde ayrımcılığa maruz kalabilirler. Anket, bir önceki yıl LGBTİQ olduğu için ayrımcılığa uğradığını düşünen katılımcılara, "LGBTİQ olmak" dışında "etnik veya göçmen geçmişi", "cinsiyet (erkek/kadın)", "ten rengi", "yaş (çok genç/çok yaşlı)", "din veya inanç", "engellilik" veya "diğer" gibi nedenlerle de ayrımcılığa uğrayıp uğramadıklarını belirtmelerini istemiştir.

Şema 9, genel olarak, LGBTİQ oldukları için ayrımcılığa uğradıklarını düşünen katılımcıların üçte birinden fazlasının (%36) anketten önceki yıl içinde cinsiyetleri nedeniyle de ayrımcılığa uğradıklarını hissettiklerini söylediğini göstermiştir. Söz konusu katılımcıların %17'si yaşları nedeniyle de böyle hissettiklerini belirtmiştir. LGBTİQ oldukları için ayrımcılığa uğradığını düşünen katılımcıların yedide biri (%14) ayrıca "engellilik", %9'u "din veya inanç" ve %7'si "etnik veya göçmen geçmişi" sebebiyle ayrımcılığa uğradığını belirtmiştir.

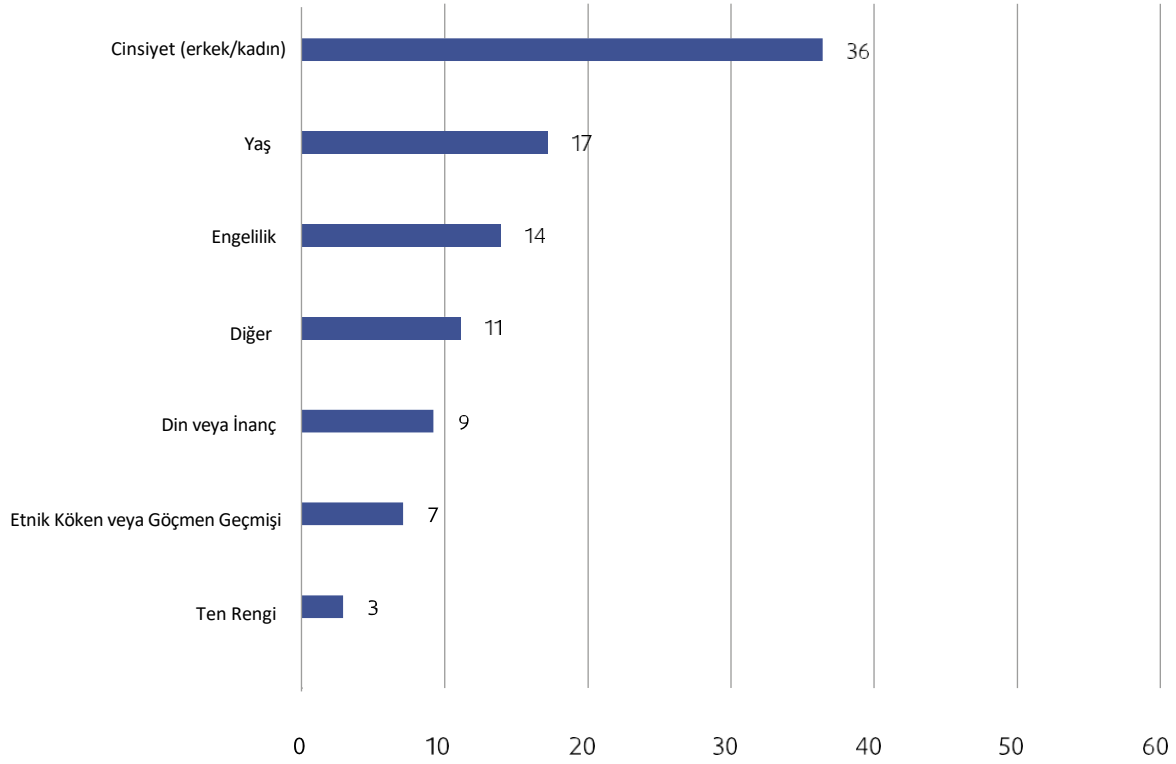
"Günlük hayatımda, non-binary kimliğimin ya da transların tanınmamasından muzdaribim. Genellikle form doldururken yalnızca erkek veya kadın seçeneğini işaretleyebiliyorum, biyolojik cinsiyetin sıklıkla cinsiyetle aynı olduğu varsayılıyor ve androjen ve 'kafa karıştırıcı' görünmeme rağmen birçok insanın aklına non-binary veya trans olabileceğim bile gelmiyor. Yani bu konuda çok az farkındalık var gibi görünüyor."

(Hollanda, biseksüel non-binary, yaş 22)

"İspanya'da göçmen ve LGTBİ olmak son derece zor bir durum çünkü iki farklı cephede ayrımcılık var ve bu yüzden kişi ölçülü olmak ve saklanmak zorunda."

(İspanya, lezbiyen genderqueer, yaş 22)

ŞEMA 9: ANKETTEN ÖNCEKİ 12 AY İÇİNDE "LGBTİQ OLMAK" DIŞINDAKİ GEREKÇELERLE AYRIMCILIĞA UĞRAYANLAR (%)

Kaynak: FRA, AB LGBTİQ Anketi III (2023).

▲ **Notlar:**

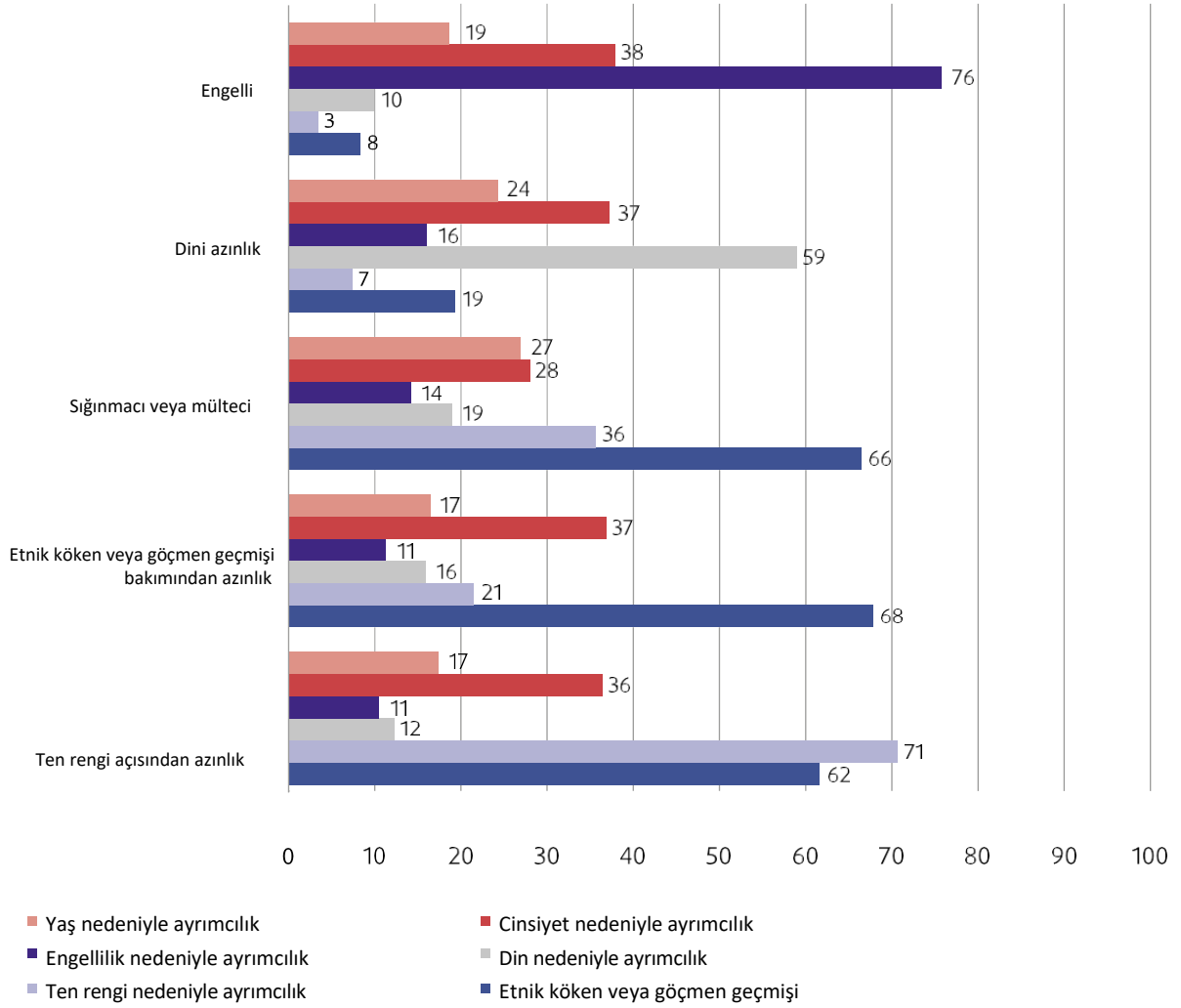
Anketten önceki 12 ay içinde LGBTİQ ayrımcılığına maruz kalan tüm katılımcılar için sonuçlar (n = 41 247); ağırlıklı sonuçlar.

"Son 12 ay boyunca, LGBTİQ olmanız dışında başka bir nedenle ayrımcılığa uğradığınızı hissettiniz mi?" sorusuna verilen yanıtlar:

"etnik köken veya göçmen geçmişi", "cinsiyet", "ten rengi", "yaş", "cinsiyet", "din veya inanç" ve "engellilik".

Şema 10, diğer sebeplere dayalı ayrımcılığın yaygınlığının, beklendiği gibi, kendini bir azınlık grubunun üyesi olarak tanımlayan katılımcılar için daha yüksek olduğunu göstermektedir. LGBTİQ olmaları nedeniyle ayrımcılığa maruz kalan tüm katılımcılardan, kendisini engelli olarak tanımlayanların %76'sı, anketten önceki bir yıl içinde engelleri nedeniyle de ayrımcılığa uğradığını belirtmiş; %38'i cinsiyetleri ve %19'u ise yaşları nedeniyle ayrımcılığa uğradığını belirtmiştir. Ayrımcılığa maruz kalan ve kendini ten rengi açısından bir azınlık grubunun üyesi olarak tanımlayan tüm katılımcıların %71'i ten rengi, %62'si etnik kökenleri veya göçmen kökenleri ve %17'si de yaşları nedeniyle ayrımcılığa maruz kaldıklarını belirtmiştir.

ŞEMA 10: ANKETTEN ÖNCEKİ 12 AY İÇİNDE BİR AZINLIK GRUBUNA AİT OLMAK VE "LGBTİQ OLMAK" DIŞINDA BİR GEREKÇEYLE AYRIMCILIĞA UĞRADIĞINI HİSSETME (%)

Kaynak: FRA, AB LGBTİQ Anket III (2023).

▲ Notlar:

LGBTİQ temelinde ayrımcılığa maruz kalan ve kendini etnik köken veya göçmen geçmişi (n = 3 058), ten rengi (n = 1 064), sığınmacı veya mülteci olmak (n = 186), dini azınlık olmak (n = 2 054) veya engelli olmak (n = 6 067) açısından bir azınlığa ait olarak tanımlayan tüm katılımcılar için sonuçlar; ağırlıklandırılmış sonuçlar.

"Son 12 ay boyunca, LGBTİQ olmanız dışında başka bir nedenle ayrımcılığa uğradığınızı hissettiniz mi?" sorusuna verilen yanıtlar: "etnik köken veya göçmen geçmişi", "cinsiyet", "ten rengi", "yaş", "cinsiyet", "din veya inanç" ve "engellilik".

"Olaylar yönetime bildirildiğinde, genellikle bireylere bunu kabullenmelerini tavsiye ederek karşılık veriyorlar. Bu, her seviyede gerçekleşen sistematik zorbalık ve taciz durumunu yansıtıyor."

(Danimarka, lezbiyen non-binary, yaş 29)

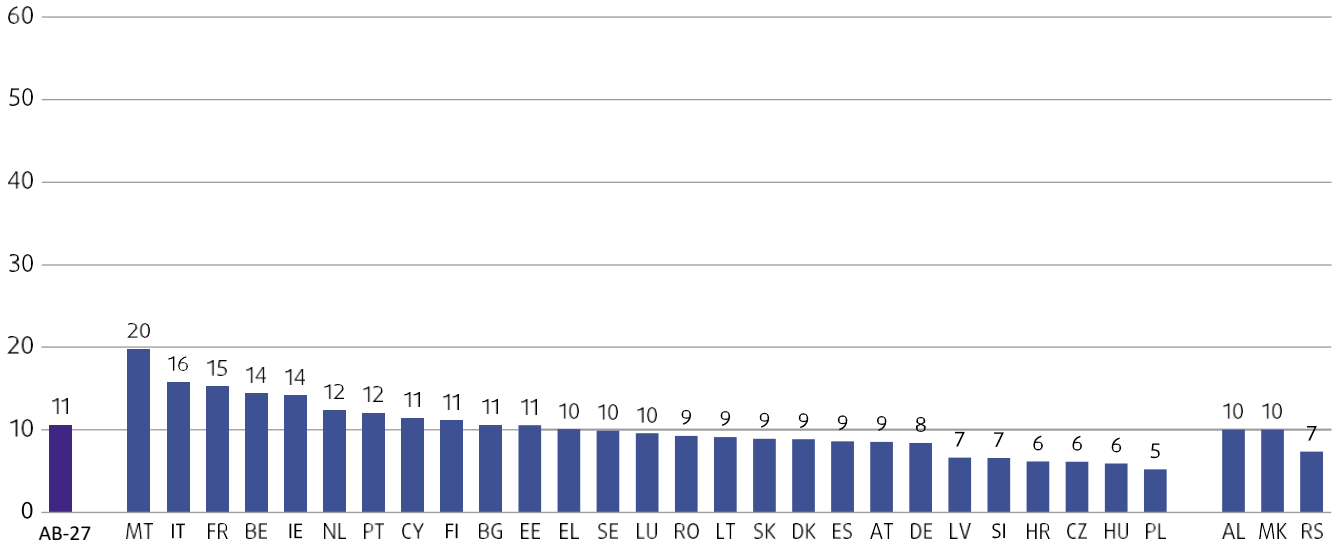

1.2.4. Ayrımcılığın bildirilmesi

Ankette, ayrımcılığa uğradığını düşünen katılımcılara, kendilerinin veya bir başkasının yaşadığı en son ayrımcılık olayını herhangi bir kurum veya kuruluşa bildirip bildirmedikleri veya şikayette bulunup bulunmadıkları sorulmuştur.

Genel olarak, AB genelinde sonuçlar 2019 anketiyle benzerlik göstermektedir. En yüksek oranlar Malta (%20), İtalya (%16), Fransa (%15), Belçika, İrlanda'da (her ikisi de %14) olmak üzere ayrımcılık vakalarının sadece %11'i bildirilmiştir (şekil 11). Anketten nceki 12 ay içinde ayrımcılık vakası bildirenlerin en düşük oranları Polonya (%5), Çekya, Hırvatistan ve Macaristan'dadır (hepsi %6).

şEMA 11: ÜLKEYE GÖRE, LGBTİQ OLMA NEDENİYLE YAşANAN SON AYRIMCILIK OLAYININ BİLDİRİLMESİ (%)

Kaynak: FRA, AB LGBTİQ Anketi III (2023).

▲ Notlar:

Son 12 ay içinde ankette sorulan yaşam alanlarından en az birinde herhangi bir nedenle ayrımcılığa uğradığını hisseden tüm katılımcıların sonuçları (n = 4 164); ağırlıklı sonuçlar, en yüksek bildirim oranlarına göre sıralanmıştır.

"En son olayı düşündüğünüzde, siz veya başka biri bunu herhangi bir yere bildirdi mi?" sorusuna verilen cevap.

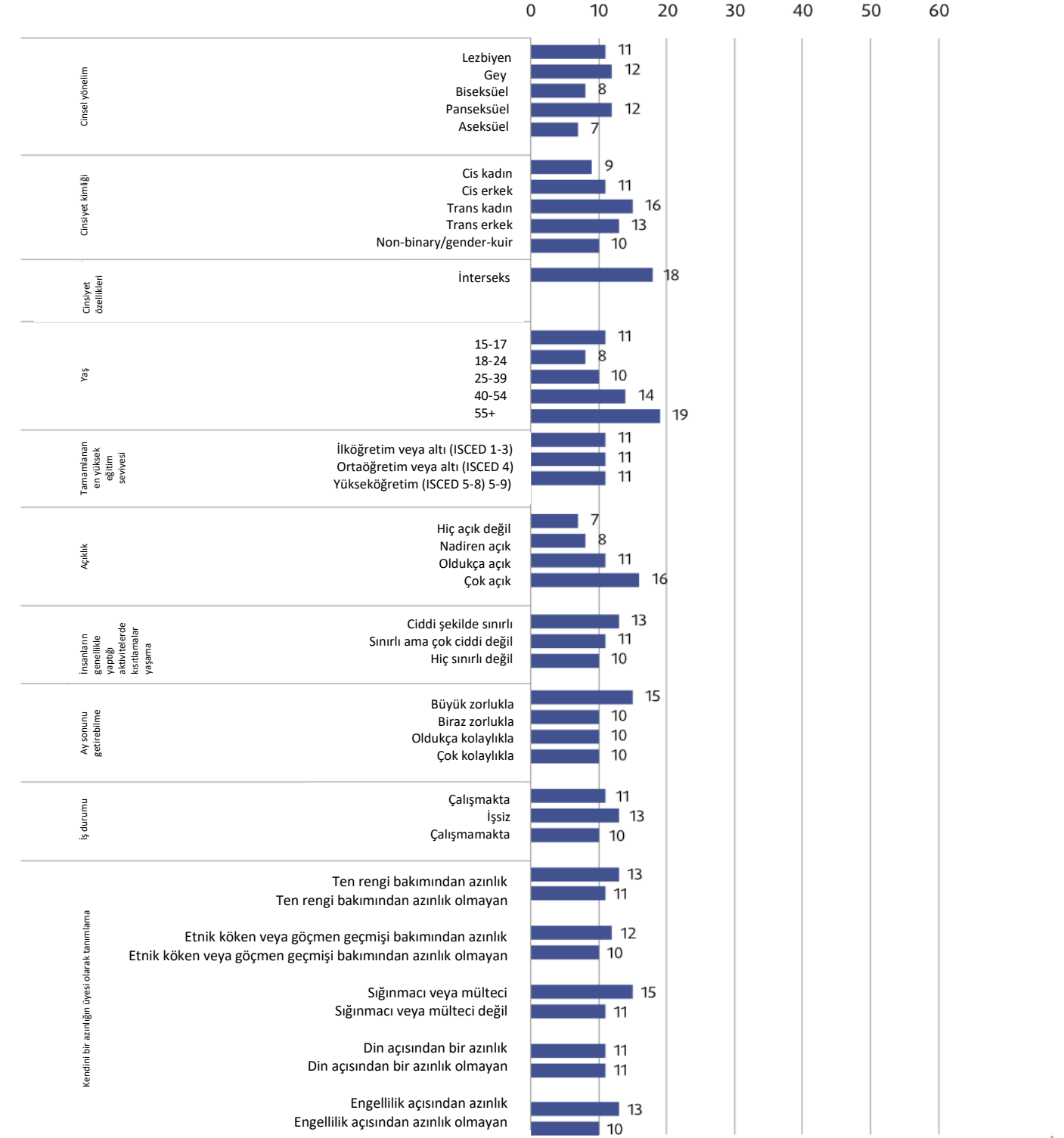
LGBTİQ grupları arasındaki raporlama oranlarında da bazı farklılıklar bulunmaktadır (şema 12). Örneğın, anketten önceki yıl LGBTİQ oldukları için ayrımcılığa uğradıklarını düşünen **trans katılımcıların** (trans kadınlar %16; trans erkekler %13) ve **interseks katılımcıların** (%18) yaşadıkları en son ayrımcılık olayını yetkililere bildirme olasılıkları tüm grupların ortalamasından (%11) daha yüksektir.

Sosyo-demografik özellikler açısından, **daha yaşlı** katılımcıların raporlama oranlarının **daha genç** katılımcılara göre biraz daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir (55 yaş ve üzerindekilerin %19'u, 15-17 yaş arasındakilerin %11'i ve 18-24 yaş arasındakilerin %8'i).

Dahası, LGBTİQ olma konusunda kendilerini "**çok açık**" olarak ifade eden katılımcıların en son ayrımcılık olayını bildirme olasılığı en yüksektir (%16). Buna karşılık, LGBTİQ kimlikleri konusunda "hiç açık olmayan" veya "nadiren açık olan" kişilerin bu tür olayları bildirme olasılığı önemli ölçüde düşüktür ("hiç açık olmayan" %7; "nadiren açık olan" %8). Anket, LGBTİQ olma konusunda aileye, arkadaşlara, komşulara, iş yerinde veya sağlık hizmetlerini kullanırken açık olma durumunu hiç açık olmama, nadiren açık olma, oldukça açık olma veya her zaman açık olma şeklinde dört kategorili bir ölçek kullanarak ölçmüştür.

ŞEMA 12: CİNSEL YÖNELİM, CİNSİYET KİMLİĞİ, CİNSİYET ÖZELLİKLERİ, SEÇİLMİŞ SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER VE LGBTİQ OLMA NEDENİYLE YAŞANAN SON AYRIMCILIK OLAYINI BİLDİRME (%)

Kaynak: FRA, AB LGBTİQ Anket III (2023).

▲ Notlar:

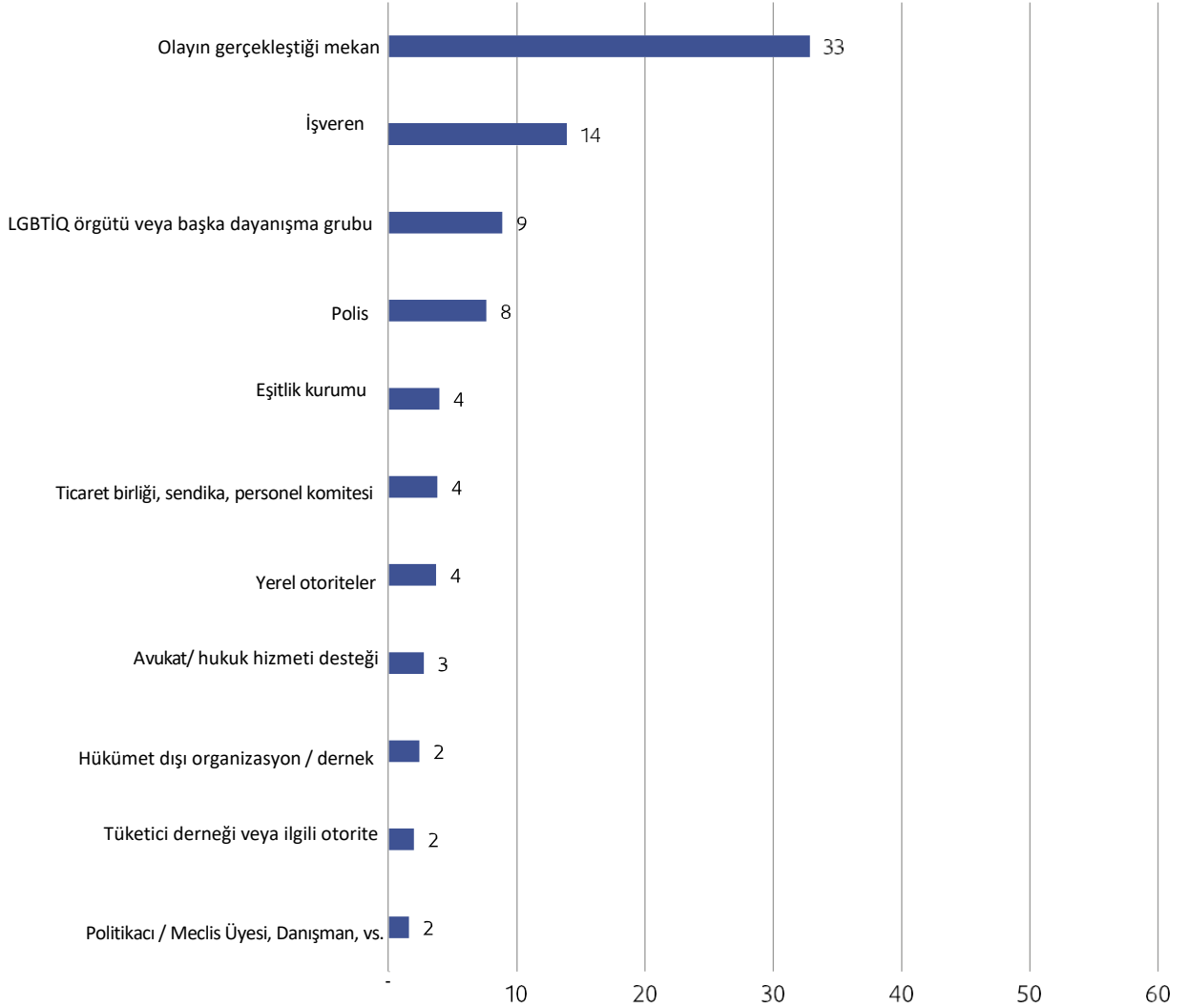
Anketten önceki 12 ay içinde ankette sorulan yaşam alanlarından en az birinde herhangi bir nedenle ayrımcılığa uğradığını hisseden ve en son ayrımcılık olayını bildiren tüm katılımcılar için sonuçlar (n = 4 082); ağırlıklı sonuçlar.

ISCED 0-2, örgün eğitime hiç katılmamış veya ilköğretimi tamamlamamış olanları, ilköğretimde olanları ve ortaöğretimde olanları kapsamaktadır. ISCED 3-4, ISCED 35, 45 ve 55'e karşılık gelen ortaöğretim, mesleki eğitim, ortaöğretim sonrası yükseköğretim dışı eğitim ve yurtdışında tamamlanan her türlü mesleki eğitimi kapsamaktadır. ISCED 5-8 kısa dönemli yükseköğretimi, lisans seviyesini veya eşdeğer eğitimi, yüksek lisans seviyesini veya eşdeğer eğitimi ve doktora seviyesini veya eşdeğer eğitimi kapsamaktadır.

"En son yaşanan olayı düşündüğünüzde, siz veya bir başkası bunu herhangi bir yere bildirdi mi?" sorusuna verilen cevap.

Şema 13, en son yaşadıkları ayrımcılık olayını bildiren az sayıdaki katılımcıların üçte birinin (%33) bunu olayın gerçekleştiği yerdeki birine, %14'ünün ise işverenlerine bildirdiğini göstermektedir. Her 10 kişiden 1'inden daha azı polise (%8) veya bir LGBTİQ destek grubuna (%9) başvurduğunu bildirmiştir. Çok azı bir eşitlik kurumuna şikayette bulunmuştur (%4).

ŞEMA 13: LGBTİQ OLMA NEDENİYLE YAŞANAN SON AYRIMCILIK OLAYININ BİLDİRİLDİĞİ YER (%)

Kaynak: FRA, AB LGBTİQ Anketi III (2023).

▲ Notlar:

Anketten önceki 12 ay içinde ankette sorulan yaşam alanlarından en az birinde herhangi bir nedenle ayrımcılığa uğradığını hisseden ve en son ayrımcılık olayını bildiren tüm katılımcılar için sonuçlar (n = 4 082); ağırlıklı sonuçlar.

"Bu konuyu ilgili kurum veya kuruluşlara bildirdiniz mi? Lütfen tüm seçenekleri okuyun ve geçerli olan tüm seçenekleri işaretleyin," sorusuna verilen cevap.

"Macaristan'da, özellikle de polis teşkilatı çoğunlukla aşırı homofobik insanlardan oluştuğu için başvurulabilecek hiçbir yer yok."

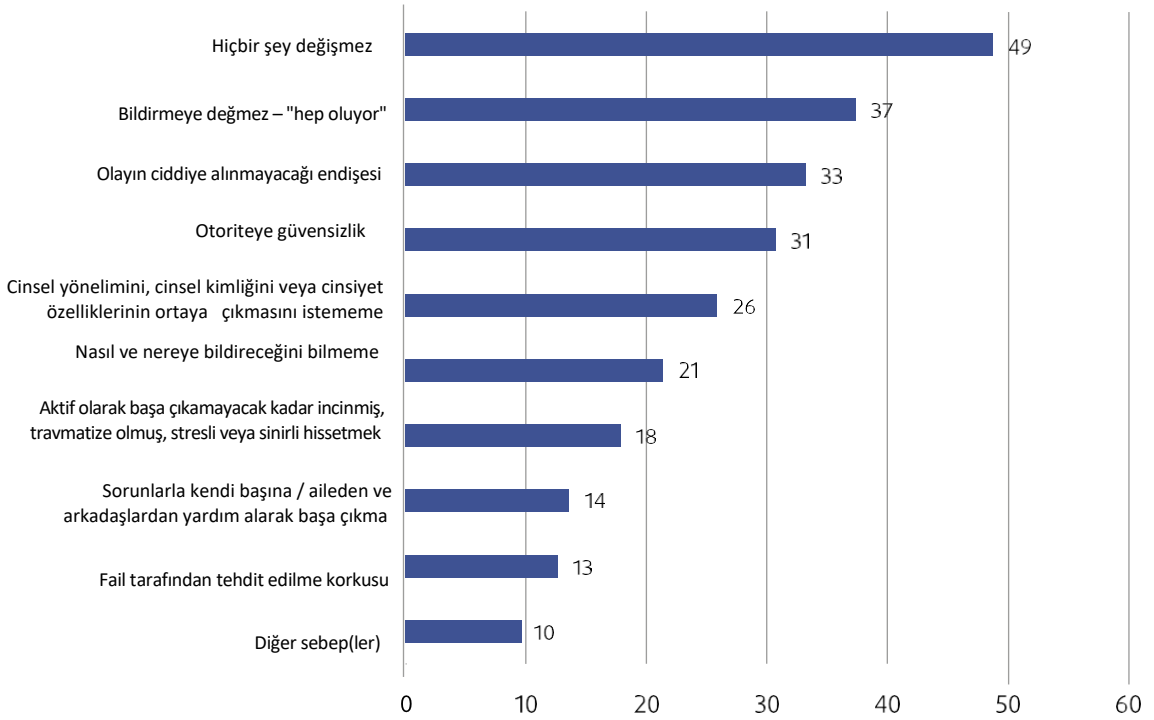
(Macaristan, 'diğer' cinsel yönelim, erkek, yaş 32)

1.2.4.1 Son ayrımcılık olayının bildirilmemesinin nedenleri

Şema 14 ayrımcılık vakalarının bildirilmemesine ilişkin en sık belirtilen nedenin 'bildirmekle bir şey olmayacağı veya değişmeyeceği' (%49) olduğunu göstermektedir. Diğer yaygın nedenler arasında olayın 'bildirmeye değmeyeceği - her zaman olduğu' inancı (%37), katılımcının 'olayın ciddiye alınmayacağı endişesi' (%33), yetkililere güven eksikliği (%31) ve 'nasıl veya nereye bildirileceğini bilmemek' (%21) yer almaktadır. Bu sonuçlar diğer FRA anketlerinin sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir (2). Bu anket, her dört kişiden birinin (% 26) 'LGBTİQ kimliklerini açıklamak istemedikleri' için bildirimde bulunmadığını ortaya koymuştur. Bu tür nedenler, geçmiş AB LGBTİ anketlerinde verilen nedenlerle benzerlik göstermektedir.

ŞEMA 14: LGBTİQ OLDUĞU İÇİN YAŞANAN SON AYRIMCILIK OLAYINI BİLDİRMEME NEDENLERİ (%)

Kaynak: FRA, AB LGBTİQ Anketi III (2023).

▲ Notlar::

Ankette sorulan yaşam alanlarında ayrımcılığa maruz kalmış ve anketten önceki 12 ay içinde en son ayrımcılık olayını bildirmemiş olan tüm katılımcılar için sonuçlar (n = 36 147); ağırlıklı sonuçlar.

"Ayrımcılık olay(tar)ını bildirmediğinizi veya şikâyetle bulunmadığınızı belirttiniz. Neden olayı bildirmediniz veya şikâyetle bulunmadınız?" sorusuna verilen cevap.

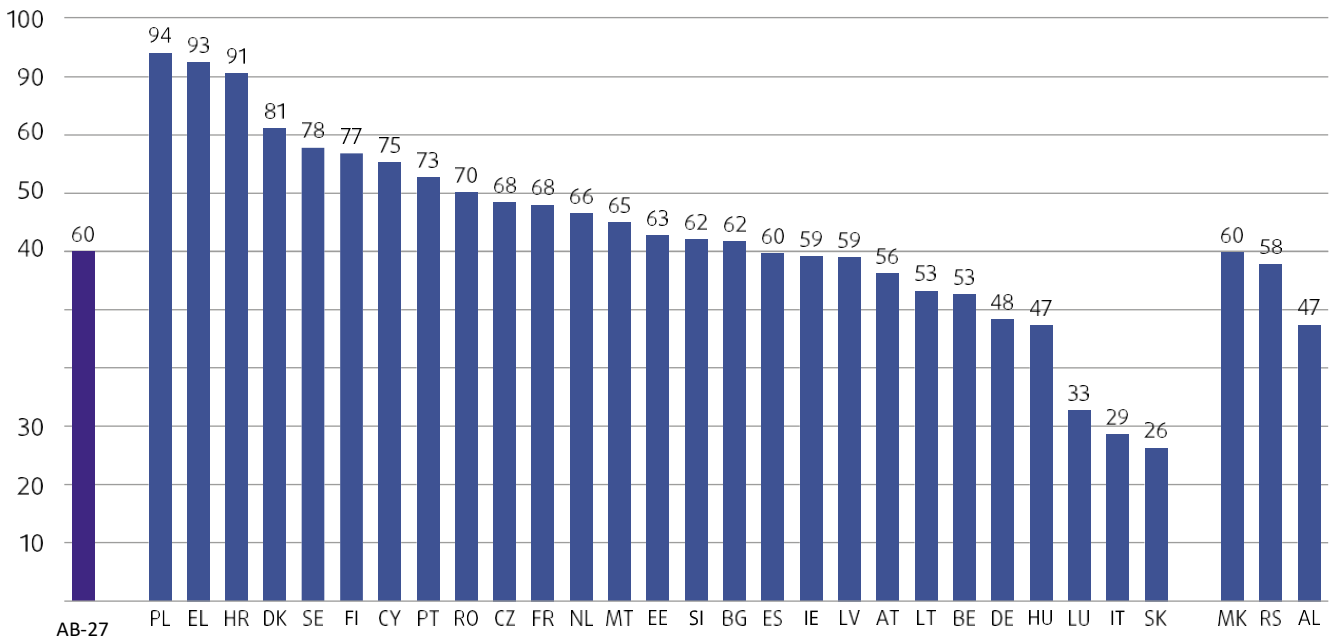
1.2.5. Mağdurlara destek sağlayan kuruluşlar hakkında farkındalık

Genel olarak ve 2019 anketinin bulgularıyla uyumlu olarak, ülkeler arasında önemli farklılıklar bulunmasına rağmen tüm LGBTİQ katılımcıların %60'ı, ülkelerindeki en az bir eşitlik kurumunu duymuştur (Şema 15). Örneğin, Hırvatistan (%91), Yunanistan (%93) ve Polonya'da (%94) katılımcıların çoğu en az bir eşitlik kurumundan haberdar olduklarını söylerken, Slovakya (%26) ve İtalya'da (%29) katılımcıların üçte birinden azı bu tür kurumları duyduklarını ifade etmiştir.

"Her gün aşırı homofobik ve transfobik yorumlar okuyorum ve kimse tepki vermiyor. Elimden geldiğince tüm yorumları bildiriyorum (özellikle Instagram üzerindeki), ancak hiçbir şey çözülüyor ya da kaldırılmıyor. Bu iç karartıcı bir durum."

(Fransa, panseksüel akışkan cinsiyet, yaş 23)

ŞEKİL 15: ÜLKELERE GÖRE EN AZ BİR ULUSAL EŞİTLİK KURUMUNDAN HABERDAR OLMA (%)

Kaynak: FRA, AB LGBTİQ Anketi III (2023).

Ortalama olarak, yaşlı LGBTİQ katılımcıların ulusal eşitlik kurumlarını bilme olasılığı genç katılımcılara göre daha yüksektir. Örneğin, 55 yaş ve üzerindekiilerin üçte ikisi (%76) ülkelerindeki en az bir eşitlik kurumundan haberdarken bu oran 15-17 yaşındakiler için %42'ye ve 18-24 yaşındakiler için %47'ye düşmektedir. Ayrıca, yüksek eğitim düzeyine sahip olanların ulusal eşitlik kurumlarını bilme olasılığı daha düşük eğitim düzeyine sahip olanlara göre daha yüksektir (yüksek eğitim %65; düşük eğitim düzeyi %46). Katılımcıların eşitlik kurumları hakkındaki bilgileri istihdam durumuna göre de değişmektedir. Ücretli bir işte çalışanların (%65) bu kurumların varlığından haberdar olma olasılığı, işsiz olanlara (%56) veya çalışmayanlara (%51) göre daha yüksektir.

▲ Notlar:

Tüm katılımcılar için sonuçlar (n = 100 577); ağırlıklı sonuçlar.

"Hiç [EŞİTLİK KURUMU]'nu duydunuz mu?" sorusuna verilen cevap.

Dipnotlar

- (1) **EU LGBTIQ equality strategy 2020–2025**, pp. 6–7.
- (2) FRA (2020), *A Long Way to Go for LGBTI Equality*, Publications Office of the European Union, Luxembourg; FRA (2023), *Being Black in the EU – Experiences of people of African descent*, Publications Office of the European Union, Luxembourg; FRA (2017), *Second European Union Minorities and Discrimination Survey – Main results*, Publications Office of the European Union, Luxembourg; FRA (2018), *Experiences and Perceptions of Antisemitism – Second survey on discrimination and hate crime against Jews in the EU*, Publications Office of the European Union, Luxembourg.

2

ŞİDDET VE TACİZ

Bir mağdurun algılanan cinsel yönelimi veya cinsiyet kimliği nedeniyle işlenen suç, bu kişinin insan onurunu (Şart'ın 1. Maddesi), yaşam hakkını (Şart'ın 2. Maddesi) ve fiziksel ve tinsel bütünlük hakkını (Şart'ın 3. Maddesi) ihlal eder niteliktedir. Nefret suçu veya önyargı saikli suç olarak bilinen suç tipleri, yalnızca bu suçların hedefindeki bireyleri değil, aynı zamanda toplulukları ve genel olarak toplumu da bir bütün olarak etkilemektedir. AB hukuku - örneğin; Mağdur Hakları Direktifi ve önyargı saikini nefret suçlarının ağırlaştırıcı bir nedeni olarak kabul eden ırkçılık ve yabancı düşmanlığının belirli biçimleri ve görünüşleriyle ceza hukuku yoluyla mücadeleye ilişkin 2008/913/JHA sayılı Konsey Çerçeve Kararı - nefret saikli suçların özel hassasiyet gerektirdiğini kabul etmektedir.

Mağdur Hakları Direktifi, nefret suçu mağduru LGBTİ'lerin haklarını korumaktadır. Direktif, mağdurların haklarını düzenlerken cinsel yönelim, cinsiyet kimliği ve cinsiyet ifadesi unsurlarını da kapsamakta, bu, suç mağdurlarının uygun bilgi, destek ve koruma almasını ve ceza yargılamalarına katılabilmelerini sağlamaya yardımcı olmaktadır. Üye Devletler, önyargı veya ayrımcılık saikiyle işlenen suçların mağdurlarının özel koruma ihtiyaçlarını tespit etmek için bireysel değerlendirmeler yapmakla yükümlüdür (Direktif'in 22. Maddesi)

Avrupa Komisyonu, LGBTİQ kişileri nefret suçlarına karşı korumak için girişim önerilerinde bulunmuştur. 9 Aralık 2021 tarihinde **Komisyon**, ABİHA'nın 83(1) Maddesinde yer alan mevcut 'AB suçları' listesinin nefret suçu ve nefret söylemini de kapsayacak şekilde genişletilmesine yönelik bir Konsey kararı alınmasını öngören **bir tebliği kabul etmiştir**. Bu Konsey kararı kabul edildiğinde, Avrupa Komisyonu, AB'nin ırkçı veya yabancı düşmanı saiklere ek olarak, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, cinsiyet ifadesi ve cinsiyet özelliklerini koruma altındaki unsurlar olarak içeren nefret söylemi ve nefret suçu tiplerini suç kapsamına alma yetkisi veren ikincil mevzuat önerilerinde bulunabilecektir.

2020-2025 LGBTİQ eşitlik stratejisi, LGBTİQ kişileri hedef alan nefret suçu, nefret söylemi ve şiddete karşı yasal korumayı güçlendirmeyi amaçlamaktadır.

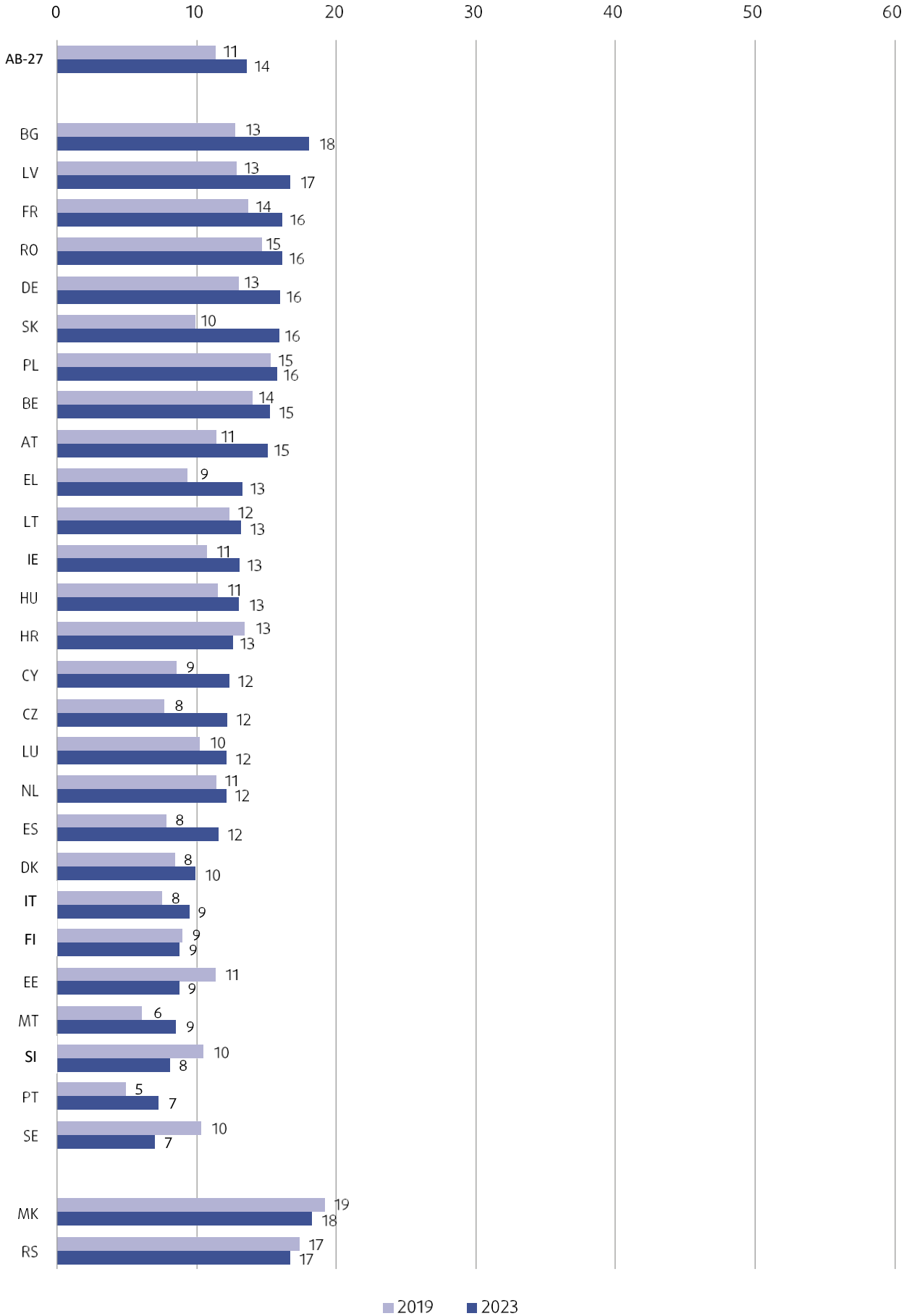
2.1. 2019-2023 ARASINDAKİ İLERLEMENİN DEĞERLENDİRİLMESİ - SEÇİLİ SONUÇLAR

2.1.1. Şiddet ve taciz

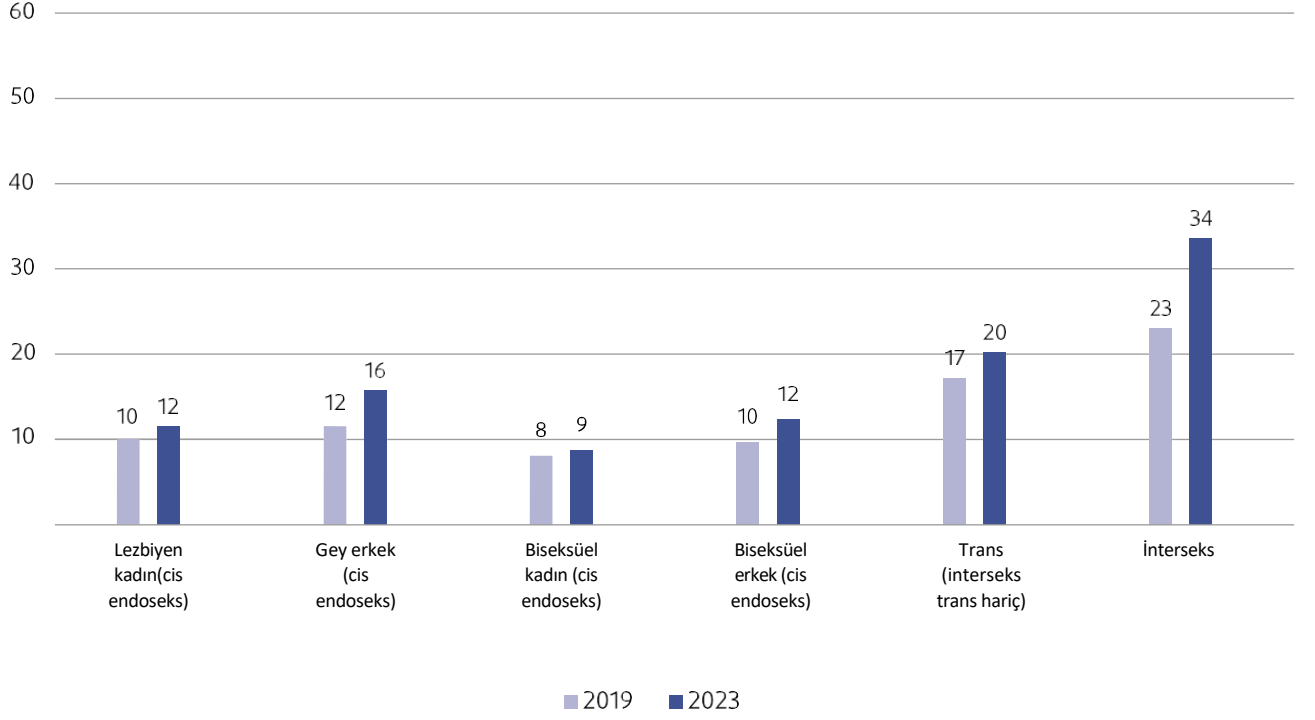
2023 anket sonuçları, ankete katılan 30 ülkenin tamamında yüksek düzeyde şiddet ile taciz olayı yaşandığını ve 2019 anket sonuçlarına kıyasla bir artış olduğunu göstermektedir.

Şema 16, LGBTİQ kişilere yönelik önyargı saikli şiddetin 5 yıllık genel görülme sıklığının 2019'dan (%11) 2023'e (%14) interseks katılımcılar dışındakiler bakımından bir miktar arttığını göstermektedir: 2023'te, 2019'a (%23) kıyasla çok daha fazla interseks katılımcı (%34) ankettten önceki 5 yıl içinde bir veya daha fazla fiziksel veya cinsel saldırıya maruz kaldıklarını ifade etmiştir.

ŞEMA 16A: ÜLKELERE GÖRE, 2019 VE 2023 ANKETLERİNDEN ÖNCEKİ 5 YIL İÇİNDE LGBTİ OLMA NEDENİYLE FİZİKSEL VE/VEYA CİNSEL SALDIRIYA UĞRAMA ORANI (%)

ŞEMA 16B: LGBTİ KATEGORİSİNE GÖRE 2019 VE 2023 ANKETLERİNDEN ÖNCEKİ 5 YIL İÇİNDE LGBTİ OLMA NEDENİYLE FİZİKSEL VE/VEYA CİNSEL SALDIRIYA UĞRAMA ORANI (%)

Kaynak: FRA, AB LGBTİQ Anketi III (2023).

▲ Notlar:

Tüm katılımcılar için sonuçlar (AB-27 n = 98 272, AB-27 + 2 n = 100 324); ağırlıklı sonuçlar.

"Son 5 yıl içinde, [2019: KATILIMCI KATEGORİSİ / 2023: LGBTİQ] olduğunuz için evde veya başka bir yerde (sokakta, toplu taşıma araçlarında, iş yerinizde, vb.) kaç kez fiziksel veya cinsel saldırıya uğradınız?" sorusuna verilen cevaplar. Sonuçlar, en az bir olay yaşamış olan katılımcıların yüzdesini göstermektedir.

Anket katılımcıları tarafından bildirilen nefret saikli şiddet olaylarının sıklığı, 2019 ve 2023 anketleri arasında tüm LGBTİQ grupları için artmıştır. Şema 17, 2019'da katılımcıların %26'sının, 2023'te ise %33'ünün anketten önceki 5 yıl içinde üç veya daha fazla şiddet saldırısına maruz kaldığını belirttiğini göstermektedir.

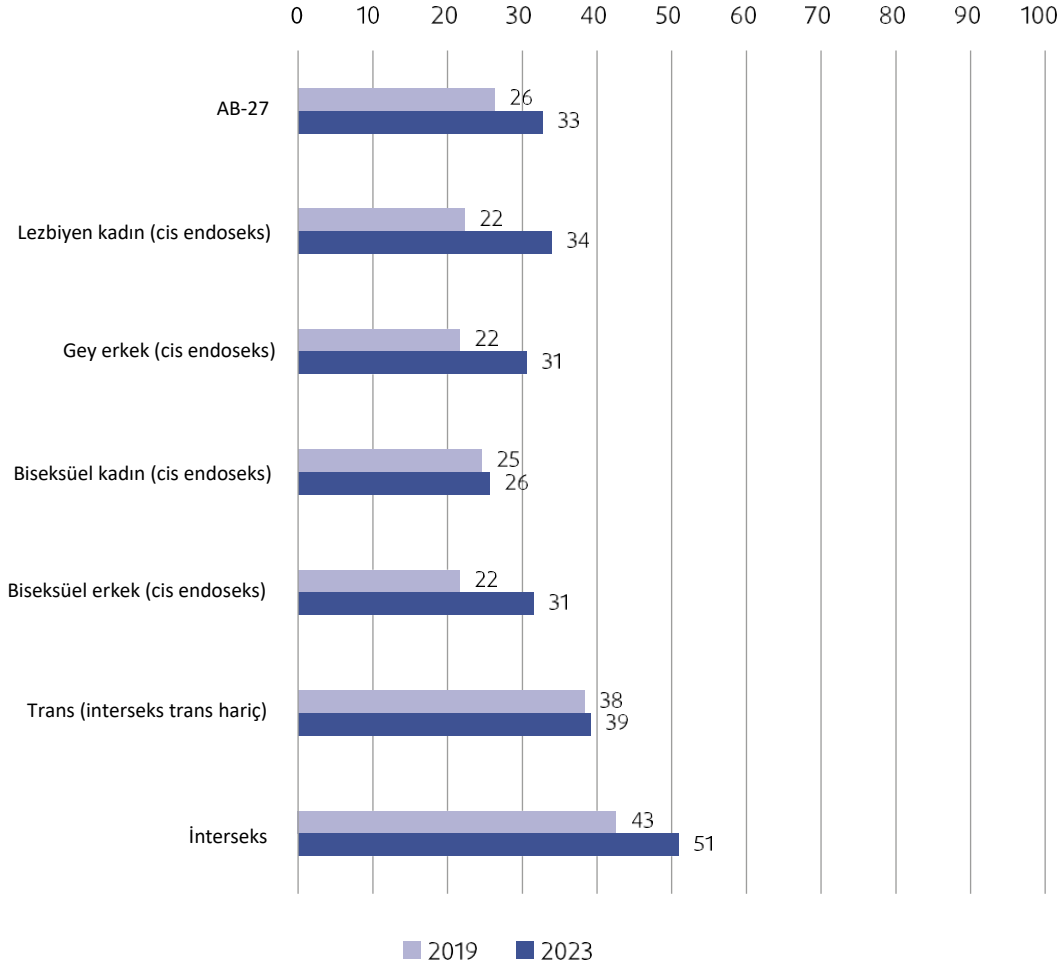
2023'te interseks katılımcıların yarısından fazlası (%51), anketten önceki 5 yıl içinde üç veya daha fazla fiziksel veya cinsel saldırıya maruz kaldıklarını ifade etmiştir. Bu oran 2019 anketi için %43'tür.

"Son yıllarda LGB'lerin daha fazla kabul gördüğünü düşünüyorum ancak translar daha görünür oldukça onların daha az kabul gördüğüne inanıyorum ki bu durum endişe verici."

(Almanya, lezbiyen bir kadın, yaş 25)

ŞEMA 17: LGBTİ KATEGORİSİNE GÖRE 2019 VE 2023 ARAŞTIRMALARINDAN ÖNCEKİ 5 YIL İÇİNDE LGBTİ OLMA NEDENİYLE ÜÇ VEYA DAHA FAZLA FİZİKSEL VE/VEYA CİNSEL SALDIRIYA MARUZ KALAN ŞİDDET MAĞDURLARI (%)

Kaynak: FRA, AB LGBTİ Anketi II (2019) ve LGBTİQ Anketi III (2023).

▲ Notlar:

Fiziksel veya cinsel saldırıya uğradığını belirten tüm katılımcılar için sonuçlar (AB-27 n = 6 014); ağırlıklı sonuçlar.

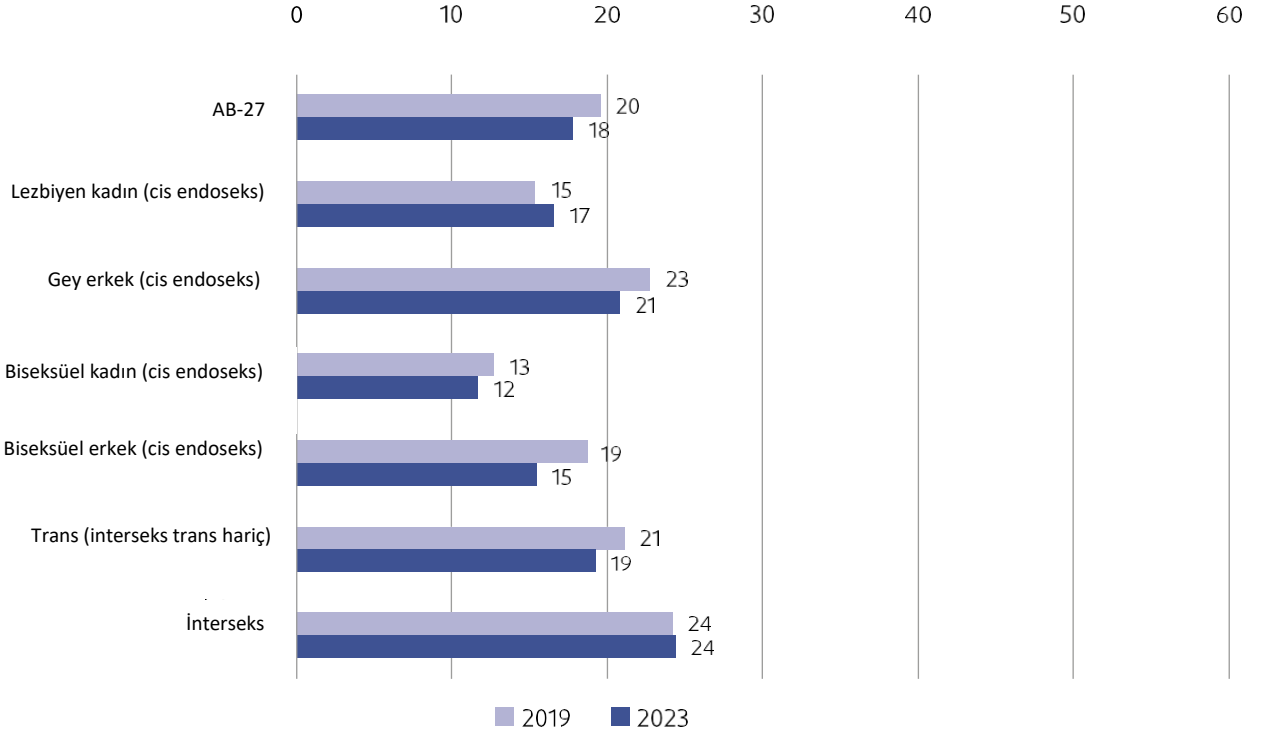
"Son 5 yıl içinde, [2019: KATILIMCI KATEGORİSİ / 2023: LGBTİQ] olduğunuz için evde veya başka bir yerde (sokakta, toplu taşıma araçlarında, iş yerinizde, vb.) kaç kez fiziksel veya cinsel saldırıya uğradınız?" sorusuna verilen cevaplar. Sonuçlar, en az üç olay yaşamış olan katılımcıların yüzdesini göstermektedir.

"Polise güvenmiyorum çünkü en son hem fiziksel hem de cinsel şiddetle ve öldürülmekle tehdit edildiğimde olay polisin duruma tanık olduğu sırada gerçekleşmişti."

(Finlandiya, aseksüel akışkan cinsiyet, yaş 27)

Anket bulguları, devamlı olarak önyargı saikli suçların eksik raporlanmasına yönelik bir eğilimi ortaya koymaktadır. Şema 18, 2023 anketinde LGBTİQ oldukları için fiziksel veya cinsel şiddete maruz kalan katılımcıların sadece %18'inin son yaşadıkları olayı polise veya başka bir kuruluşa bildirdiğini göstermektedir. 2019 anketinde bu oran %20'dir.

ŞEKİL 18: LGBTİ KATEGORİSİNE GÖRE YAŞADIKLARI EN SON NEFRET SAİKLİ ŞİDDET OLAYINI BİLDİRENLER, 2019 VE 2023 (%)

Kaynak: FRA, AB LGBTİ Anketi II (2019) ve LGBTİQ Anketi III (2023).

▲ Notlar:

Anketten önceki 5 yıl içinde LGBTİQ oldukları için yaşadıkları en son fiziksel veya cinsel saldırı olayını (AB -27 n = 14 984) anlatan tüm katılımcılar için sonuçlar; ağırlıklı sonuçlar.

"Siz veya başka biri bu olayı aşağıdaki kurum veya kuruluşlara bildirdi mi?" sorusuna verilen cevaplar - Polis - Ulusal insan hakları kurumları / eşitlik kurumları / ombudsmanlar, - LGBTİ örgütleri, - Genel mağdur destek örgütleri, - Hastane veya diğer tıbbi hizmetler, - Olayın gerçekleştiği kurum/kuruluştan biri (iş yerinde, hizmet sağlayıcı), - Medya, - Diğer kuruluşlar, - Hayır, olay herhangi bir kuruluşa bildirilmedi.

2.1.2. Okuldaki zorbalık deneyimleri

Okullarda zorbalık yaygın olarak görülmektedir. Şema 19, AB genelinde ankete katılanların büyük bir kısmının (%67) okulda geçirdikleri süre boyunca LGBTİQ oldukları için zorbalık, alay, sataşma, hakaret veya tehditlere maruz kaldıklarını söylediğini ve 2019 (%46) ile 2023 anketleri arasında belirgin bir artış olduğunu göstermektedir.

Gey (%79), panseksüel (%66), interseks (%76), trans erkek (%76), non-binary ve diğer cinsiyet kimliklerinden (%73) katılımcılar bu tür zorbalık deneyimlerini bir diğer cinsel yönelime sahip ve diğer gruplara göre daha yüksek oranlarda bildirmiştir.

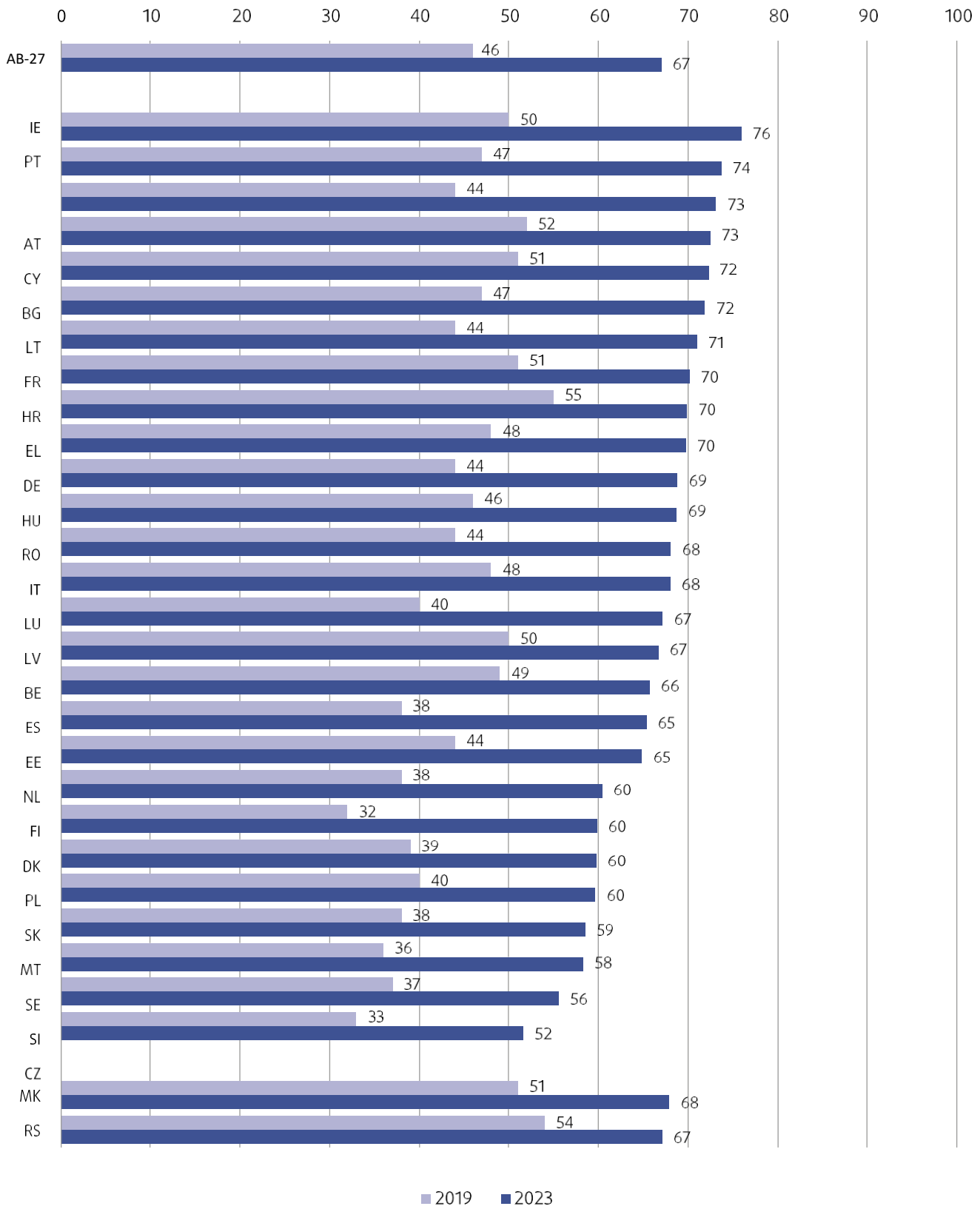
"Hayatımın en kötü zamanları ergenlik dönemimdi, her gün aşağılandım, hakarete uğradım ve dayak yedim, en çirkin yakıştırmalarda bulunuldu..."

Okul hayatım boyunca zorbalığa maruz kaldım, her zaman yalnızdım, bunlar şimdi içimde yer etmiş olan büyük travmalara yol açtı, sosyal fobim var, ilgi odağı olamıyorum, anksiyete atakları geçiriyorum, evde ağabeyim de beni kabul etmedi, beni dövdü ve benimle dalga geçti."

(Portekiz, biseksüel erkek, yaş 30)

ŞEMA 19: LGBTİQ OLDUĞU İÇİN OKULDA ALAY EDİLEN, DALGA GEÇİLEN, HAKARETE UĞRAYAN VEYA TEHDİT EDİLENLER, 2019 VE 2023 (%)

Kaynaklar: FRA, AB LGTBİ Anketi II (2019) ve AB LGTBİQ Anketi III (2023).

▲ Notlar:

Tüm katılımcılar için sonuçlar (AB-27 n = 49 040, AB-27 + 2 n = 50 438); ağırlıklı sonuçlar.

"Okulda geçirdiğiniz süre boyunca, LGTBİQ olduğunuz için sizinle hiç alay edildi mi, dalga geçildi mi, hakarete uğradınız mı veya tehdit edildiniz mi? Tüm seçenekleri okuyun ve uygun olanları seçin: A. Evet, akranlarım (okul arkadaşlarım) tarafından; B. Evet, öğretmenlerim veya diğer okul personeli tarafından; C. Hayır, hiçbir zaman."

2.1.3. LGBTİQ olarak açıkça yaşamak ve şiddete karşı güvenlik

2.1.3.1. Ele ele tutuşmak

Şema 20, 2023 anket sonuçlarında, 2019 anket sonuçlarına (%61) kıyasla; saldırıya, tehdide veya tacize uğrama korkusuyla aynı cinsiyetten partnerleriyle sık sık veya her zaman el ele tutuşmaktan kaçınan LGBTİQ katılımcıların oranında (%54) bir düşüş olduğunu göstermektedir.

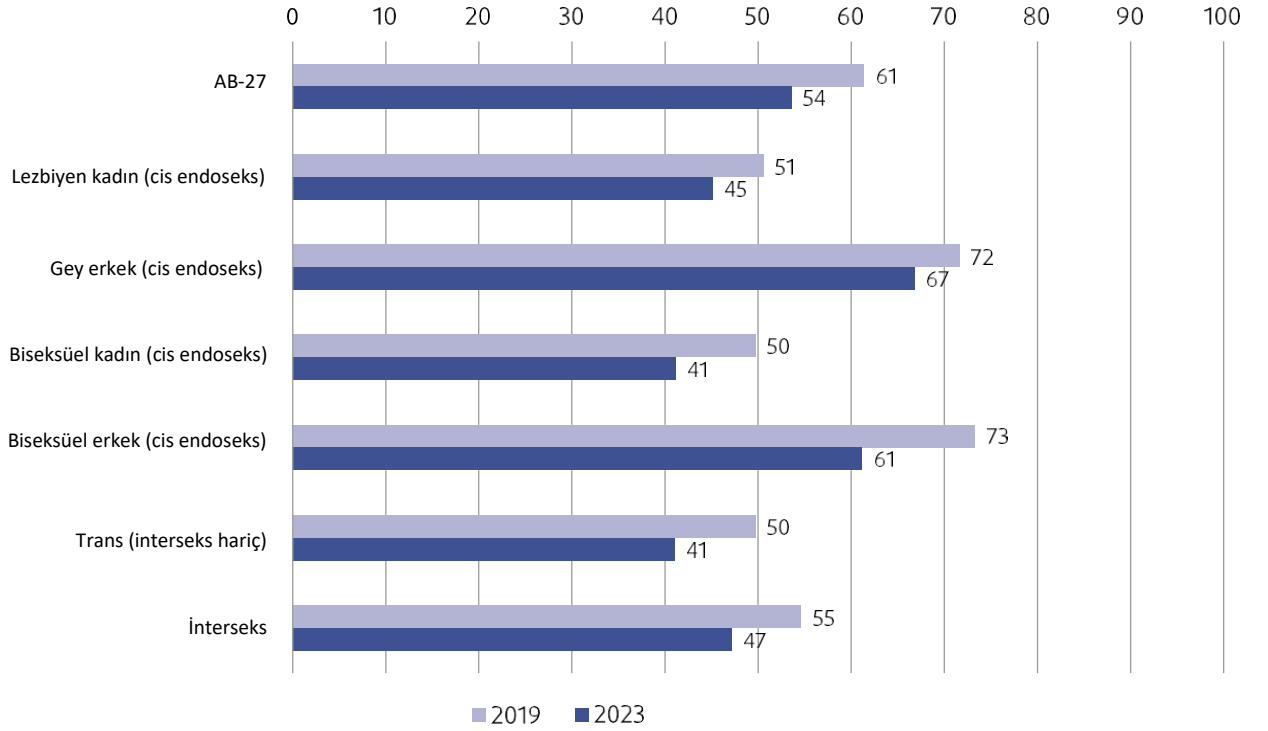
Bununla birlikte, 2023 anket sonuçları, Slovakya (%80), Hırvatistan (%79), Bulgaristan (%76), Polonya (%74), Macaristan ve Romanya (her ikisi de %72), Estonya (%63), Fransa (%61) ve AB dışında Sırbistan (%80) ve Kuzey Makedonya'da (%73) olduğu gibi bazı ülkelerde aynı cinsiyetten partnerlerle sık sık veya her zaman el ele tutuşmaktan kaçınanların oranının hala çok yüksek olduğunu göstermektedir.

'Partnerim ve ben, toplum içinde ne zaman, nerede ve hangi koşullarda sarılmak, öpüşmek veya el ele tutuşmak gibi yakınlaşmalarda bulunmanın uygun olacağı konusunu sürekli düşünmek zorundayız.

Çekya, biseksüel erkek, yaş 22)

ŞEMA 20: LGBTİ KATEGORİSİNE GÖRE SALDIRIYA UĞRAMA, TEHDİT VEYA TACİZ EDİLME KORKUSUYLA AYNI CİNSTEN PARTNERLERLE TOPLUM, İÇİNDE EL ELE TUTUŞMaktan "SIKLIKLA" VEYA "HER ZAMAN" KAÇINMA, 2019 VE 2023 (%)

Kaynaklar: FRA, AB LGBTİ Anketi II (2019) ve AB LGBTİQ Anketi III (2023).

▲ Notlar:

Tüm katılımcılar için sonuçlar (AB-27 n = 98 272); ağırlıklı sonuçlar.

"Saldırıya uğrama, tehdit veya tacize uğrama korkusuyla aynı cinsiyetten bir partnerle toplum içinde el ele tutuşmaktan kaçınıyor musunuz? 1. Hiçbir zaman; 2. Nadiren; 3. Sık sık; 4. Her zaman; 99. Aynı cinsiyetten partnerim yok."

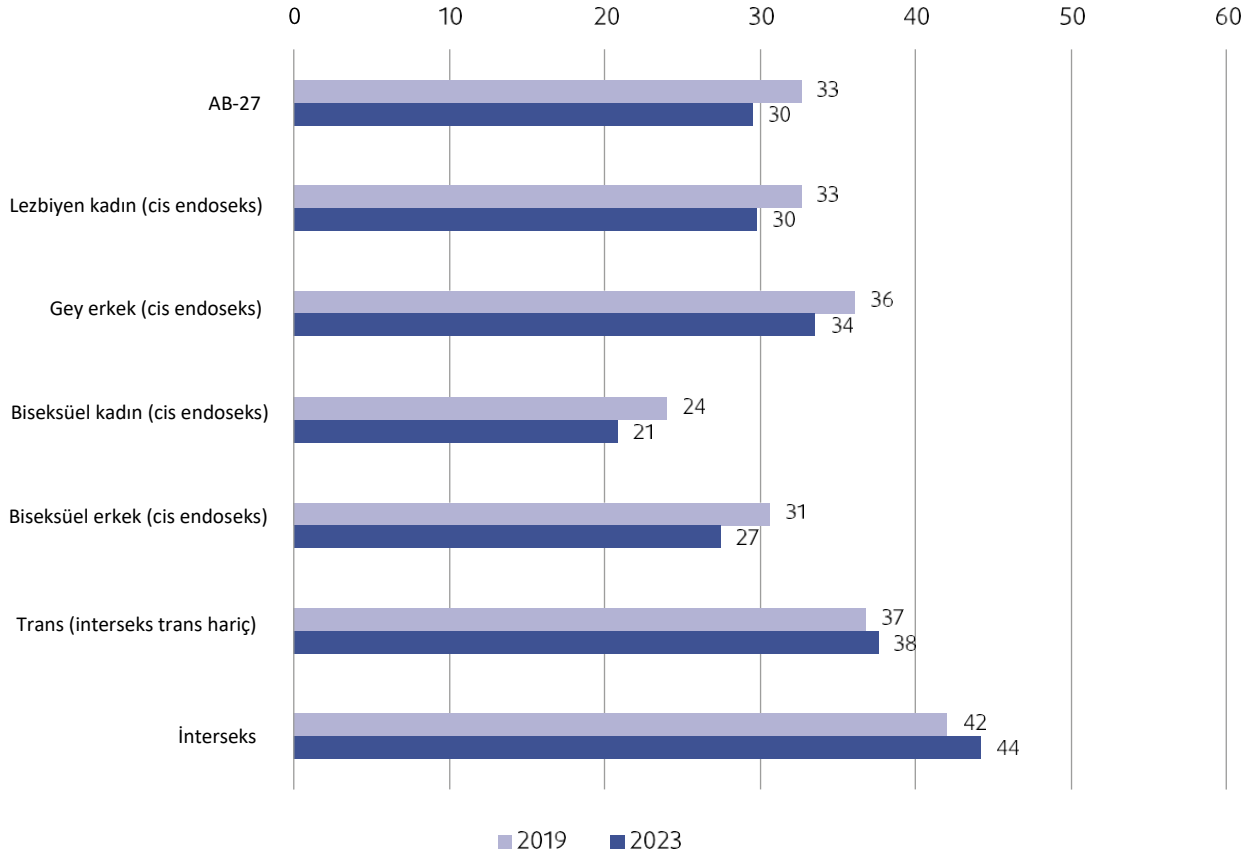
"Cinsel yönelimimi toplum içinde ve yabancıların bulunduğu yerlerde ifade etmiyorum çünkü korkuyorum."

(Yunanistan, lezbiyen kadın, yaş 24)

2.1.3.2. Kaçınılan yerler

Şema 21, saldırıya, tehdide veya tacize uğramaktan korktukları için belirli yerlerden sıklıkla veya her zaman kaçınan katılımcıların oranının 2023'te (%30) 2019'a (%33) kıyasla biraz daha düşük olduğunu ve trans (2019'da %37'den 2023'te %38'e) ve interseks (2019'da %42'den 2023'te %44'e) katılımcılar gibi belirli gruplar için biraz daha yüksek olduğunu göstermektedir.

ŞEKİL 21: LGBTİ KATEGORİSİNE GÖRE SALDIRIYA UĞRAMA, TEHDİT VEYA TACİZ EDİLME KORKUSUYLA BELİRLİ YER VE MEKANLARDAN "SIKLIKLA" VEYA "HER ZAMAN" KAÇINMA, 2019 VE 2023 (%)

Kaynaklar: FRA, AB LGBTİ Anketi II (2019) ve AB LGBTİQ Anketi III (2023).

▲ Notlar:

Tüm katılımcılar için sonuçlar (AB-27 n = 98 272); ağırlıklı sonuçlar.

"[2019: KATILIMCI KATEGORİSİ / 2023: LGBTİQ] olduğunuz için saldırıya uğrama, tehdit veya tacize uğrama korkusuyla belirli yerlerden veya mekanlardan kaçınıyor musunuz?" sorusuna verilen cevaplar. 1. Hiçbir zaman; 2. Nadiren; 3. Sık sık; 4. Her zaman; 99. Hiçbir zaman. Bilmiyorum."

2.1.3.3. LGBTİQ olma konusunda sıklıkla veya her zaman açık olma

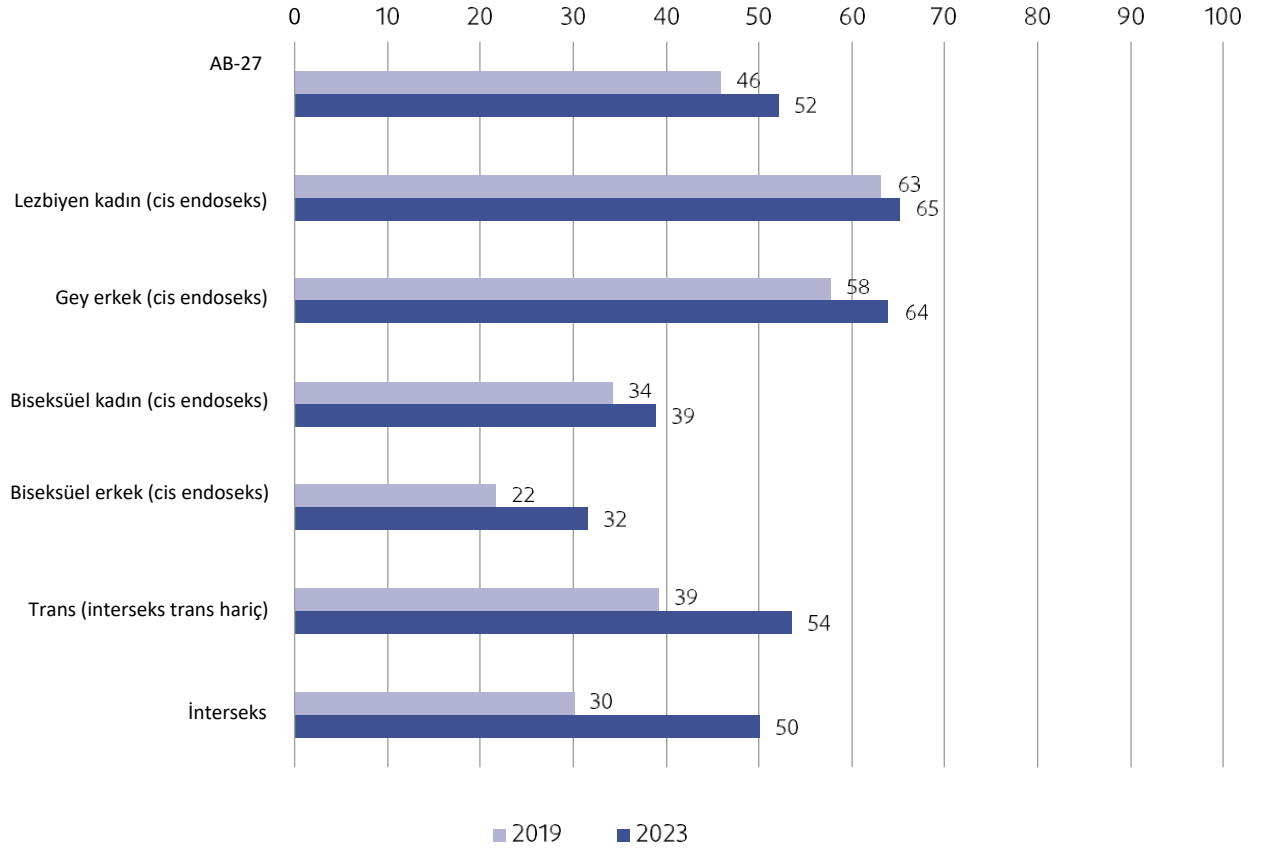
Şema 22, LGBTİQ anketi katılımcılarının sosyal çevrelerinde 2019'a kıyasla daha açık olduklarını göstermektedir (2019'da %46'dan 2023'te %52'ye). Bu değişim trans (2019'da %39'dan 2023'te %54'e) ve interseks (2019'da %30'dan 2023'te %50'ye) katılımcılarda daha belirgindir.

"Görünürde LGBTQ değilim ve görünüşüm nedeniyle insanlar gay olduğumu düşünmüyor. Kendimi dışa vurmuyorum, partnerim ve ben çok nadiren dışarı çıkıyoruz ve bakışlar, yorumlar, bağırışlar, tehditler ve beni bilmeyen ve aşırı homofobik olan (birkaç tane var) tanıdığım beni göreceği korkusu nedeniyle ilişkimizi toplum içinde gizliyoruz."

(Bulgaristan, gey erkek, yaş 26)

ŞEMA 22: LGBTİ KATEGORİSİNE GÖRE LGBTİ OLMA KONUSUNDA "SIKLIKLA" VEYA "HER ZAMAN" AÇIK OLMA DURUMU, 2019 VE 2023 (%)

Kaynaklar: FRA, AB LGBTİ Anketi II (2019) ve AB LGBTİQ Anketi III (2023).

▲ Notlar:

Tüm katılımcılar için sonuçlar (AB-27 n = 98 272); ağırlıklı sonuçlar.

G1 sorusuna cevaplar: "Aşağıdaki gruplardan hangilerine karşı [2019: KATILIMCI KATEGORİSİ / 2023: LGBTİQ] olduğunuz konusunda açıklsınız? A. Aile üyeleri (partner(ler)iniz dışında); B. Arkadaşlar; C. Komşular; D. İş arkadaşları; E. Okul arkadaşları / Üniversite arkadaşları; F. Bir üst amir / bölüm başkanı; G. İş yerindeki müşteriler, müşteriler, vb.; H. Sağlık personeli / sağlık hizmeti sağlayıcıları."

"Kendimi açabileceğim bir toplum bulmak çok zor. Hayatımı bir gölgede, bir [tür] kutuda yaşıyor gibi görüyorum."

(Estonya, lezbiyen trans kadın, yaş 44)

"Topluluğumuza yönelik artan nefretten giderek daha fazla endişe duyuyorum. Bu yaz Onur Yürüyüşlerine katılmayı planlıyorum ancak planlanan ya da gerçekleşmiş saldırılarla ilgili haberleri endişeyle takip ediyorum. Bu nefret söyleminin politikacılardan da, özellikle de çok fazla cehalete sahip yada sahip oldukları etkiye ilişkin amaçlarıyla merkez/sağcılar tarafından tetiklendiğini hissediyorum."

(Almanya, lezbiyen kadın, yaş 28)

2.1.4. **LGBTİ'lere yönelik şiddet, önyargı ve hoşgörüsüzlük algıları**

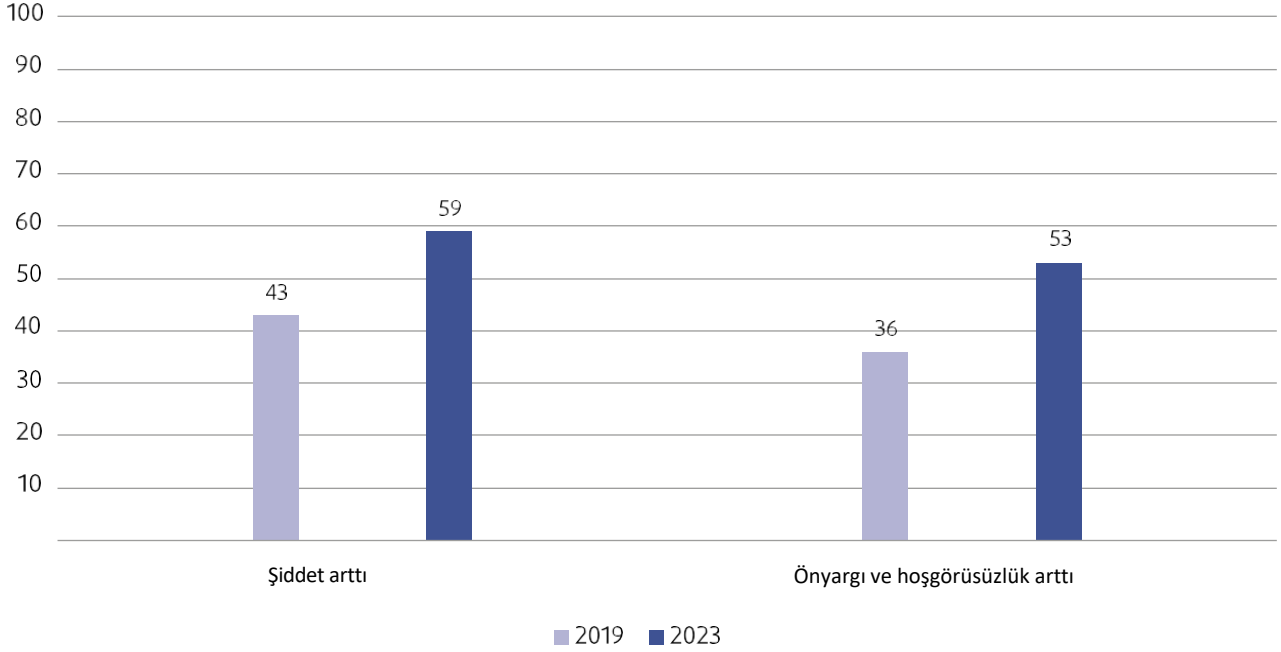
2023 anketinde katılımcılara, yaşadıkları ülkede son 5 yılda LGBTİQ'lere yönelik şiddet, önyargı ve hoşgörüsüzlükte herhangi bir artış veya azalma olup olmadığına dair algıları sorulmuştur.

Şema 23, 2019 ve 2023 anketlerinin sonuçlarını karşılaştırmaktadır. Tüm gruplardaki anket katılımcılarının yarısından fazlasının (%59) 2019'da %43 iken 2023'te yaşadıkları ülkede şiddetin biraz veya çok arttığını söylediğini göstermektedir. Benzer şekilde, katılımcıların yarıdan fazlası (%53), 2019'da sadece %36 olan önyargı veya hoşgörüsüzlük oranının 2023'te az veya çok arttığını belirtmiştir.

Ayrıca, her 10 trans kadından 7'si (%70) ve non-binary ve diğer cinsiyet kimliklerinden katılımcıların benzer bir oranı (%65) şiddetin arttığını düşünmektedir. Her 10 interseks katılımcıdan yaklaşık 6'sı ülkelerinde LGBTİQ'lara yönelik şiddetin (%61) veya önyargı ile hoşgörüsüzlüğün (%57) arttığını düşünmektedir.

ŞEMA 23: LGBTİQ KİŞİLERE YÖNELİK ŞİDDET, ÖNYARGI VE HOŞGÖRÜSÜZLÜKTE YAŞADIKLARI ÜLKEDE SON BEŞ YILDA ARTIŞ, AB-27 ORTALAMASI, 2019 VE 2023 (%)

Kaynak: FRA, AB LGBTİQ Anketi III (2023).

Üye Devletler arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır: Şiddetin biraz veya çok arttığını düşünenlerin oranı, Slovakya (%81), İspanya (%76), Fransa (%71), Almanya (%65), Macaristan (%62), Polonya (%61), Hollanda (%61), İtalya (%61), İrlanda (%60) ve Bulgaristan (%60) gibi ülkelerde Malta (%10), Estonya (%21), Litvanya (%24) ve Danimarka (%26) gibi ülkelere göre daha yüksektir.

Önyargı ve hoşgörüsüzlüğün arttığını belirten katılımcıların en büyük çoğunluğu Macaristan'da (%74), İspanya'da (%66), Polonya'da (%62) ve Hollanda'da (%58) yaşamaktadır.

Önyargı ve hoşgörüsüzlüğün ülkelerinde azaldığını belirten katılımcıların en büyük oranı Estonya (%62), Malta (%57) ve Letonya'da (%55) yaşamaktadır.

Trendlerin algısı, anket yapılan tüm LGBTİQ ve SO-GIE-SC grupları arasında az ya da çok aynı şekilde dağılmıştır.

▲ Notlar:

Tüm katılımcılar için sonuçlar (AB-27 n = 98 272); ağırlıklı sonuçlar.

D1 sorularına yanıtlar: "Geçtiğimiz 5 yıl içinde, [ÜLKE]'de LGBTİQ kişilere karşı önyargı ve hoşgörüsüzlük arttı mı, aynı mı kaldı veya azaldı mı? 1. Çok arttı; veya 2. Biraz arttı;" ve D2: "Geçtiğimiz 5 yıl içinde LGBTİQ kişilere yönelik şiddet arttı mı, aynı mı kaldı? veya [ÜLKE]'de azaldı mı? 1. Çok arttı; veya 2. Biraz arttı."

"LGBTİQ olmak şu anda politikacılar ve diğer liderler tarafından yaratılan nefret nedeniyle korkutucu."

(Almanya, lezbiyen non-binary, yaş 35)

2.2. 2023 ANKETİNİN TEMEL BULGULARI

— AB'deki her sekiz LGBTİQ katılımcıdan biri (%13) anketten önceki 5 yıl içinde LGBTİQ oldukları için fiziksel veya cinsel saldırıya uğradıklarını söylemiştir.

Trans (trans kadınlar %29, trans erkekler %23) ve interseks (%32) katılımcılar diğer LGBTİQ gruplarına kıyasla daha yüksek oranda saldırıya maruz kalmıştır. Bununla birlikte, ankette saldırıya uğradığını söyleyen katılımcıların beşte birinden azı (%18) en son yaşadıkları olayı bir kuruma bildirmiştir.

— Anketten önceki yıl, her iki katılımcıdan biri (%54) LGBTİQ olduğu için tacize maruz kalmıştır. Bu oranlar trans kadınlar (%77), trans erkekler (%72), non-binary (%66) ve panseksüel (%62) katılımcılar ile interseks (%67) katılımcılar arasında ortalamanın üzerindedir.

"Bulgaristan'da hayat zor. Sayısız kez saldırıya uğradım, taciz edildim, şiddetle tehdit edildim, cinsel istismara uğradım ve dövüldüm; sayılamayacak kadar çok kez transfobi ve interseks-fobiye maruz kaldım. Aşırı sağcı insanlar tarafından saldırıya uğradıktan sonra kolluk kuvvetlerinden yardım alamadım ve onlar tarafından tuhaf görüldüğüm, 'travesti' olduğum ya da uyuşturucu kullandığım (uyuşturucu kullanmıyordum) için alay konusu edildim. Ayrıca interseks durumum için hormon tedavisi görmeye zorlandım."

(Bulgaristan, biseksüel interseks trans erkek, yaş 20)

- Kendilerini engellilik, din, etnik köken, göçmen köken veya ten rengi bakımından bir azınlık grubuna ait olarak tanımlayan en genç katılımcılar ve maddi zorluklarla karşılaşan kişiler, LGBTİQ oldukları için nefret saikli tacize uğrama konusunda diğer katılımcılara göre daha yüksek risk altındadır.
- Katılımcılar tarafından bildirilen nefret saikli tacizin en yaygın biçimi bireysel vakalardır (%52).
- Çevrimiçi ortamda nefret saikli siber tacizin genel yaygınlığı (% 16) gerçek hayatta veya kamusal alanlarda yaşanan bireysel vakalardan daha düşüktür, ancak tüm katılımcıların çoğunluğu (% 63) çevrimiçi ortamda LGBTİQ'lar hakkında düzenli olarak olumsuz ifadelere maruz kaldıklarını belirtmiştir.
- Nefret saikli taciz mağdurlarının onda birinden azı (%8) en son yaşadıkları olayı herhangi bir kuruluşa bildirmiştir.
- Hem nefret saikli fiziksel veya cinsel saldırılar hem de taciz söz konusu olduğunda, katılımcılar anketten önceki 5 yıl içinde birden fazla olay yaşadıklarını belirtmişlerdir: %46 ve %43'ü sırasıyla iki ila beş kez saldırıya veya tacize uğradıklarını, %12 ve %17'si ise sırasıyla altı veya daha fazla kez saldırıya veya tacize uğradıklarını belirtmiştir.
- Fiziksel veya cinsel saldırı mağdurlarının çoğunluğu (%63) olumsuz psikolojik sonuçlar (örneğin depresyon veya anksiyete) yaşadıklarını belirtmiştir. Mağdurların yarısından fazlası (%52) evden çıkmaya veya bir yerlere gitmeye korktuklarını belirtmiştir.

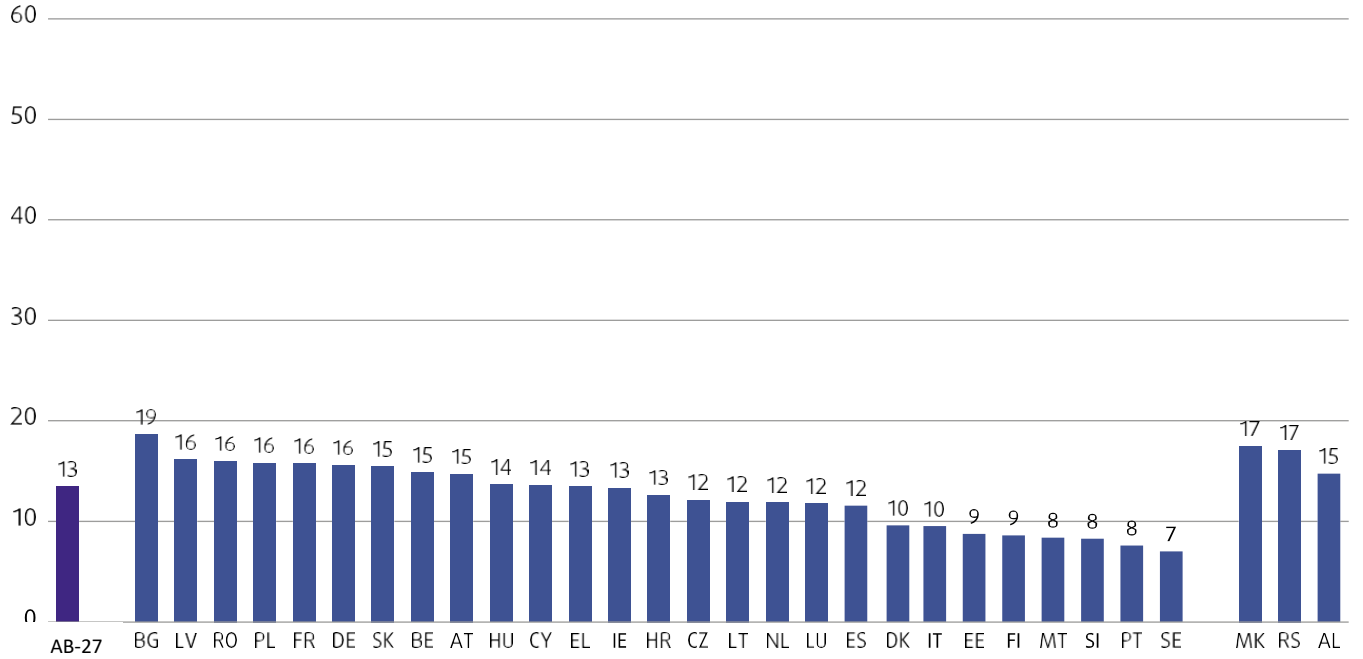
Bu bölümde, LGBTİQ olmak nedeniyle maruz kalınan fiziksel veya cinsel saldırı ve taciz, en son yaşanan olayın özellikleri ve bu tür olayların mağdurların sağlığı ve refahı üzerindeki etkisine ilişkin seçilmiş anket bulgularını özetlenmektedir. Ayrıca, LGBTİQ katılımcıların maruz kaldığı tacizin yaygınlığı ve niteliği, olayları polise ve diğer kuruluşlara bildiren bildirmedikleri ve bazılarının olayları bildirmeme nedenlerine ilişkin seçilmiş sonuçlar da sunulmaktadır. Bölüm, katılımcıların mağduriyet deneyimleri ve güvenlik endişeleri nedeniyle benimsedikleri kaçınma stratejilerine ilişkin seçilmiş sonuçlarla sona ermektedir.

2.2.1. Fiziksel veya cinsel saldırılar

Ankette katılımcılara LGBTİQ oldukları için fiziksel veya cinsel saldırıya maruz kalıp kalmadıkları sorulmuştur. Anket soru formunda fiziksel veya cinsel şiddet biçimleri tanımlanmamış, katılımcıların fiziksel veya cinsel saldırı ya da her ikisi olarak değerlendirebilecekleri herhangi bir deneyimden bahsetmelerine izin verilmiştir.

Şema 24, mağduru LGBTİQ olması nedeniyle fiziksel veya cinsel saldırıya maruz kalma oranının en yüksek olduğu ülkelerin Bulgaristan (%19), Kuzey Makedonya ve Sırbistan (her ikisi de %17) ve Almanya, Fransa, Letonya, Polonya ve Romanya (hepsi %16) olduğunu göstermektedir. En düşük oranlar İsveç (%7), Malta, Portekiz ve Slovenya (hepsi %8) ile Estonya ve Finlandiya'da (her ikisi de %9) görülmektedir.

ŞEMA 24: ANKETE KATILMADAN ÖNCEKİ 5 YILDA NEFRET SAİKLİ FİZİKSEL VEYA CİNSEL SALDIRILAR, ÜLKEYE GÖRE (%)

Kaynak: FRA, EU LGBTİQ Anketi III (2023).

Mağdurun LGBTİQ olması nedeniyle meydana gelen nefret saikli şiddetin genel 12 aylık yaygınlık oranı %5'tir. Mağdurun LGBTİQ olması nedeniyle gerçekleşen fiziksel veya cinsel saldırıların en yüksek ve en düşük oranları, 5 yıllık dönemde benzer ülkelerde (yani Bulgaristan, Kuzey Makedonya ve Romanya'da %8; Portekiz ve İsviçre'de %2) gözlemlenmiştir.

Şema 25, ankete katılmadan önceki 5 yıl içinde, gey ve panseksüel katılımcıların %17'sinin fiziksel ve cinsel şiddete maruz kaldığını göstermektedir. Trans kadınlar (%29), trans erkekler (%23) ve interseksler (%32) arasında daha yüksek oranlarda fiziksel veya cinsel saldırı bildirilmiştir.

Anket sonuçları, günlük hayatlarında ciddi şekilde kısıtlanan LGBTİQ katılımcıların nefret saikli fiziksel şiddete maruz kaldıklarını söyleme oranlarının (%22), kısıtlı ama ciddi şekilde olmayan (%17) veya hiç kısıtlı olmayanlara (%11) göre daha fazla olduğunu göstermektedir. Ayrıca, geçinmekte "büyük" zorluk çeken katılımcıların (%23) nefret saikli şiddete maruz kalma riski bu tür zorluklar yaşamayanlara (%9) göre daha yüksektir.

Azınlık gruplarıyla özdeşleşen LGBTİQ katılımcılar, bu gruplarla özdeşleşmeyenlere kıyasla daha fazla nefret motivasyonlu şiddet riski altında olma eğilimindedir. Örneğin, sığınmacı olan LGBTİQ katılımcıların %33'ü, din veya engellilik bakımından azınlık olduğunu belirtenlerin %20'si ve ten rengi açısından azınlık olduğunu belirtenlerin %19'u bu risk altındadır.

▲ Notlar:

Tüm katılımcılar için sonuçlar (AB-27 n = 98.272, AB-27 + 3 n = 100.577); ağırlıklı sonuçlar.

Son 5 yıl içinde, evde veya başka bir yerde (sokakta, toplu taşıma araçlarında, iş yerinde vb.) LGBTİQ olduğunuz için kaç kez fiziksel veya cinsel saldırıya uğradınız?" sorusuna verilen cevaplar. Sonuçlar, en az bir olay yaşamış olan katılımcıların yüzdesini göstermektedir.

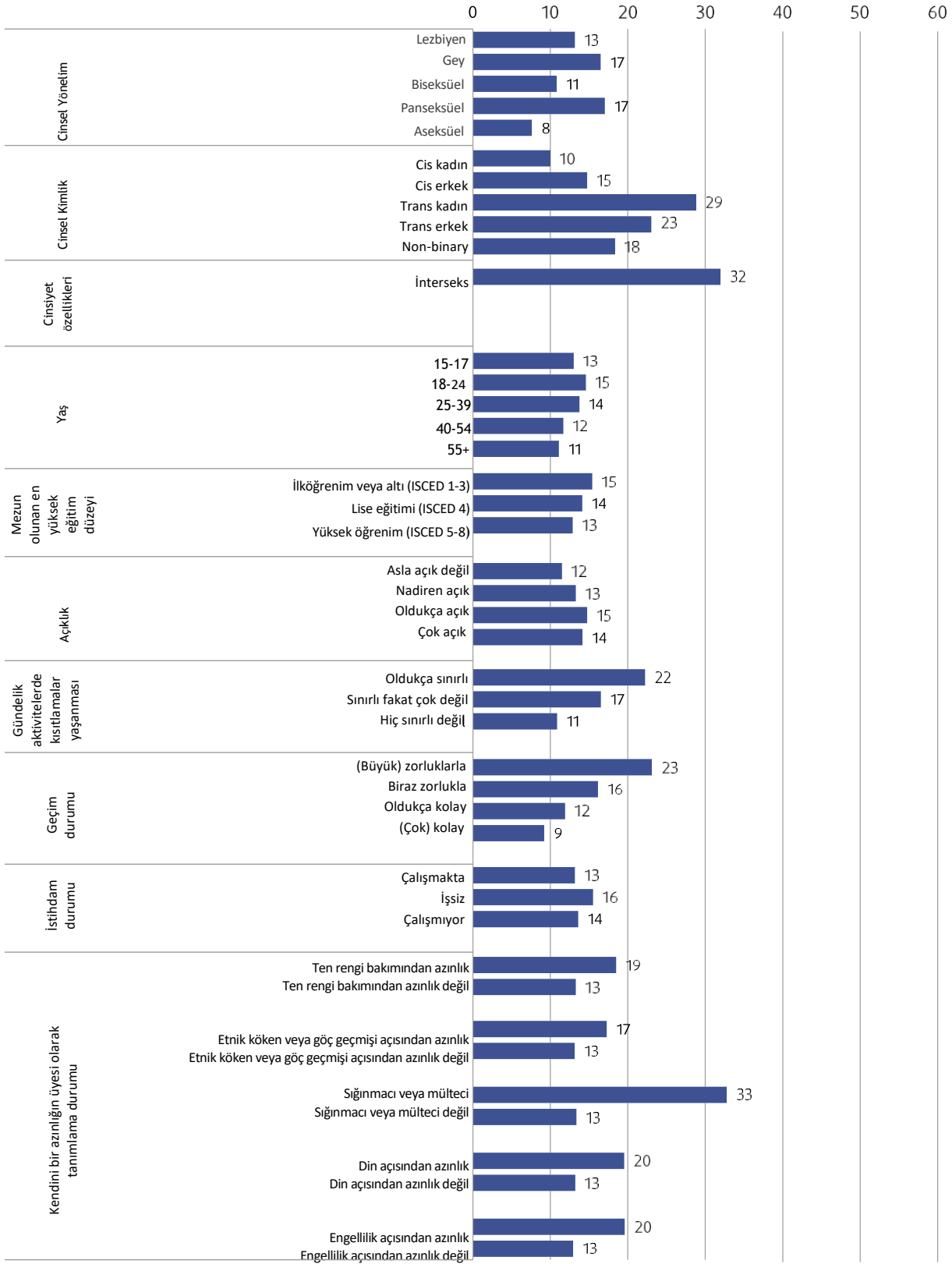
Burada verilen AB-27 ortalamasının, 2019 ve 2023 anketlerinin karşılaştırıldığı Şema 16a'daki rakamdan biraz farklı olduğu not edilmeli. Bu, iki anketin farklı örneklem yapısından kaynaklanmaktadır. Ayrıntılar için "Anket Çalışmalarının Sonuçlarını Karşılaştırma" bölümüne bakınız.

"Trans olduğum için tecavüze uğradım ve istismar edildim, bir seks işçisi oldum ve ayrıca Gitano'yum. Bu, yaşadığım yerin belediye polisi tarafından ırkçılığa uğradığım anlamına geliyor. Birçok kez intihar etmeyi düşündüm."

(İspanya, aseksüel trans erkek, yaş 23)

ŞEMA 25: CİNSEL YÖNELİM, CİNSİYET KİMLİĞİ VE CİNSİYET ÖZELLİKLERİ İLE BİRLİKTE BELİRLİ SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERE GÖRE ANKETE KATILMADAN ÖNCEKİ 5 YIL İÇİNDE NEFRET SAİKLİ ŞİDDET, AB-27 (%)

Kaynak: FRA, AB LGBTİQ Anketi III (2023).

▲ Notlar:

Tüm katılımcılar için sonuçlar (AB-27 n = 98.272); ağırlıklı sonuçlar.

"Son 5 yıl içinde, evde veya başka bir yerde (sokakta, toplu taşıma araçlarında, iş yerinde vb.) LGBTİQ olduğunuz için kaç kez fiziksel veya cinsel saldırıya uğradınız?" sorusuna verilen cevaplar. Sonuçlar, en az bir olay yaşamış olan katılımcıların yüzdesini göstermektedir.

Ankete katılmadan önceki 5 yıl içinde LGBTİQ olduğu için nefret saikli fiziksel veya cinsel saldırıya uğrayan katılımcıların çoğu, bunun bir kereden fazla yaşandığını söyledi: Katılımcıların %46'sı saldırıların iki ila beş kez gerçekleştiğini ve %12'si saldırıların altı veya daha fazla kez ya da sürekli olarak gerçekleştiğini bildirdi. İnterseks katılımcıların çoğunluğu (%72) birden fazla nefret kaynaklı fiziksel veya cinsel saldırıya uğradığını söyledi. Benzer şekilde, trans kadınların %67'si, trans erkeklerin %65'i ve non-binary katılımcıların %65'i birden fazla saldırı yaşadığını bildirdi.

Ankete katılmadan önceki 5 yıl içinde nefret kaynaklı fiziksel veya cinsel saldırıya uğrayan katılımcılardan en son yaşadıkları olay hakkında daha fazla detay vermeleri istendi. Çoğu (%71), olayın sadece fiziksel şiddet içerdiğini söyledi ve %26'sı olayı ya cinsel saldırı olarak ya da cinsel saldırının fiziksel saldırı ile birleştiği bir olay olarak tanımladı.

Ankete katılmadan önceki 5 yıl içinde cinsel saldırı yaşama konusunda katılımcı grupları arasında dikkate değer farklar bulunmaktadır: Aseksüel katılımcıların %44'ü, biseksüel katılımcıların %31'i, interseks katılımcıların %31'i, lezbiyen katılımcıların %28'i ve gey katılımcıların %17'si en son yaşadıkları olayın bir cinsel saldırı içerdiğini belirtti. Cis kadınların %33'ü ve trans kadınların %35'i de cinsel saldırıya uğradıklarını söylediler. Trans erkekler için bu oran %27, cis erkekler için ise %20'dir.

Katılımcılara göre, en fazla fiziksel veya cinsel saldırı kamuya açık yerlerde; sokakta, meydana, parkta, otoparkta veya diğer kamuya açık alanlarda (%54), toplu taşıma araçlarında (%11) veya kafe, restoran, bar veya kulüpte (%11) gerçekleşmiştir.

"Geçen yıl iki arkadaşım ülkemizdeki ilk terörist saldırıda öldürüldü. Bir yıldan kısa bir süre geçti ama Slovakya'daki queer insanların durumu her zamankinden daha kötü. ... Doğu güvenli değil, batı güvenli değil, bizim için hiçbir yer güvenli değil; hayatımızı, herhangi bir anda ölebileceğimizi bilerek yaşamaya çalışıyoruz. Bu yaşam değil, neredeyse hayatta kalmak."

(Slovakya, biseksüel non-binary, yaş 22)

2.2.2. Taciz ve Çevrimiçi Nefret

Ankette, katılımcılara aşağıdaki altı tür tacizi içeren, saldırgan veya tehdit edici buldukları durumlarla ilgili deneyimleri sorulmuştur:

- yüz yüze yapılan saldırgan veya tehdit edici yorumlar;
- yüz yüze yapılan şiddet tehditleri;
- saldırgan hareketler veya uygunsuz bakışlar;
- tehdit edici bir şekilde etrafta dolanma veya kasıtlı olarak takip edilme gibi davranışlar;
- saldırgan veya tehdit edici e-postalar veya kısa mesajlar;
- çevrimiçi olarak kişi hakkında yapılan saldırgan yorumlar.

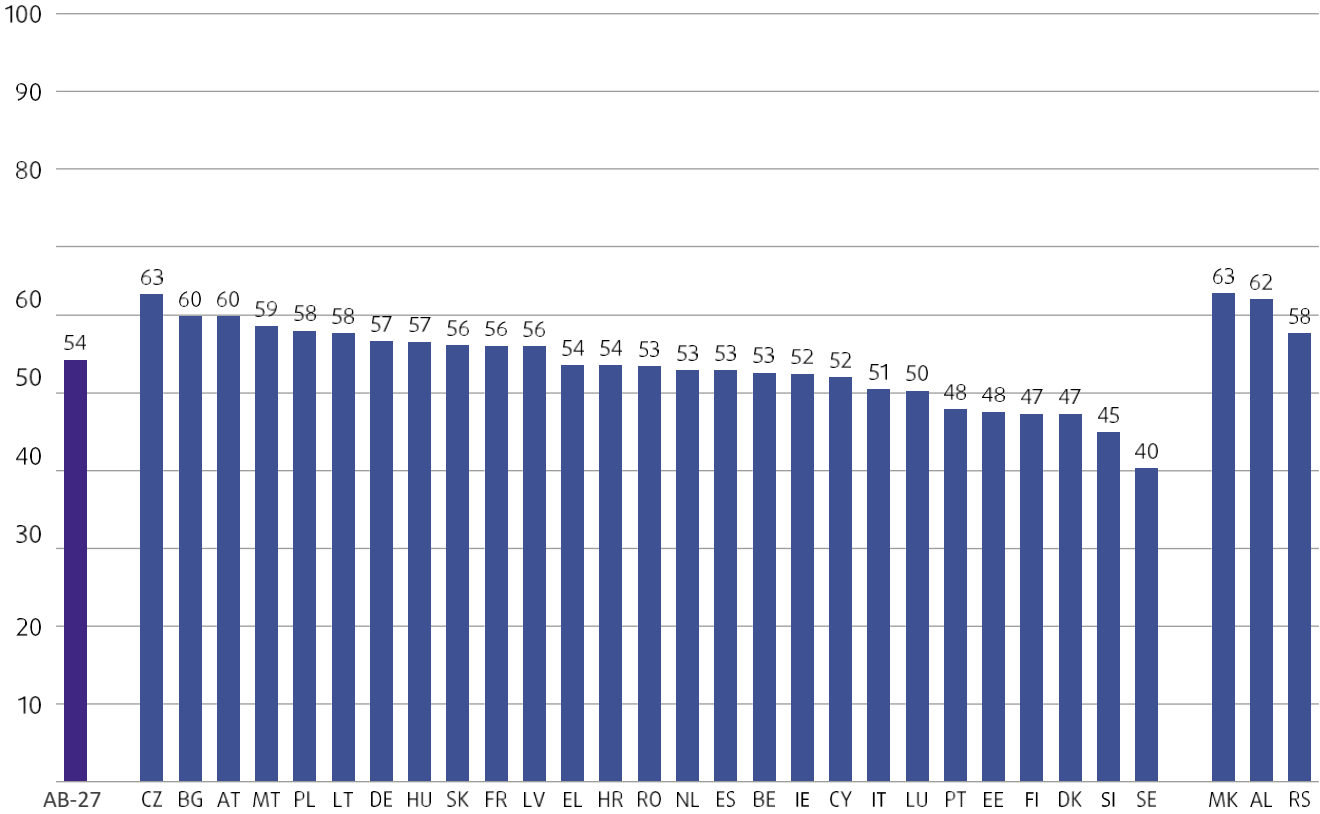
Bu olaylar, özel veya kamuya açık herhangi bir yerde gerçekleşebilmektedir.

Şema 26, genel olarak, ankete katılmadan önceki 12 ay içinde AB'deki her iki katılımcıdan birinin (%54) LGBTİQ oldukları için en az bir taciz olayına maruz kaldığını göstermektedir. Nefret kaynaklı tacizin yaygınlık oranları, ankete konu ülkeler arasında değişiklik göstermektedir. En yüksek oranlar Çek Cumhuriyeti ve Kuzey Makedonya'da (%63), Arnavutluk'ta (%62) ve Avusturya ve Bulgaristan'da (%60) gözlemlenmektedir. En düşük oranlar ise İsveç'te (%40), Slovenya'da (%45), Danimarka ve Finlandiya'da (%47) ile Estonya ve Portekiz'de (%48) gözlemlenmektedir.

"Sık sık sokakta sözlü şiddet, takip ve tehditlerle karşılaşıyorum. Ayrıca başkalarının bana tükürdüğü, beni yakalamaya ve korkutmaya çalıştığı ve peşimden koştuğu olaylar da yaşandı."

(Slovenya, diğer cinsel yönelimli non-binary, yaş 19)

ŞEMA 26: ANKETE KATILMADAN ÖNCEKİ 12 AY İÇİNDE NEFRET SAIKLİ TACİZ, ÜLKEYE GÖRE (%)

Kaynak: FRA, AB LGBTİQ Anketi III (2023).

▲ Notlar:

Tüm katılımcılar için sonuçlar (AB-27 n = 98.272, AB-27 + 3 n = 100.577); ağırlıklı sonuçlar.

"Son 12 ay içinde, size LGBTİQ olduğunuz için aşağıdaki şeylerden herhangi birine [yani ankette sorulan altı tür tacizden her birine] kaç kez maruz kaldınız?" sorusuna verilen cevaplar. Sonuçlar, en az bir olay yaşamış olan katılımcıların yüzdesini göstermektedir.

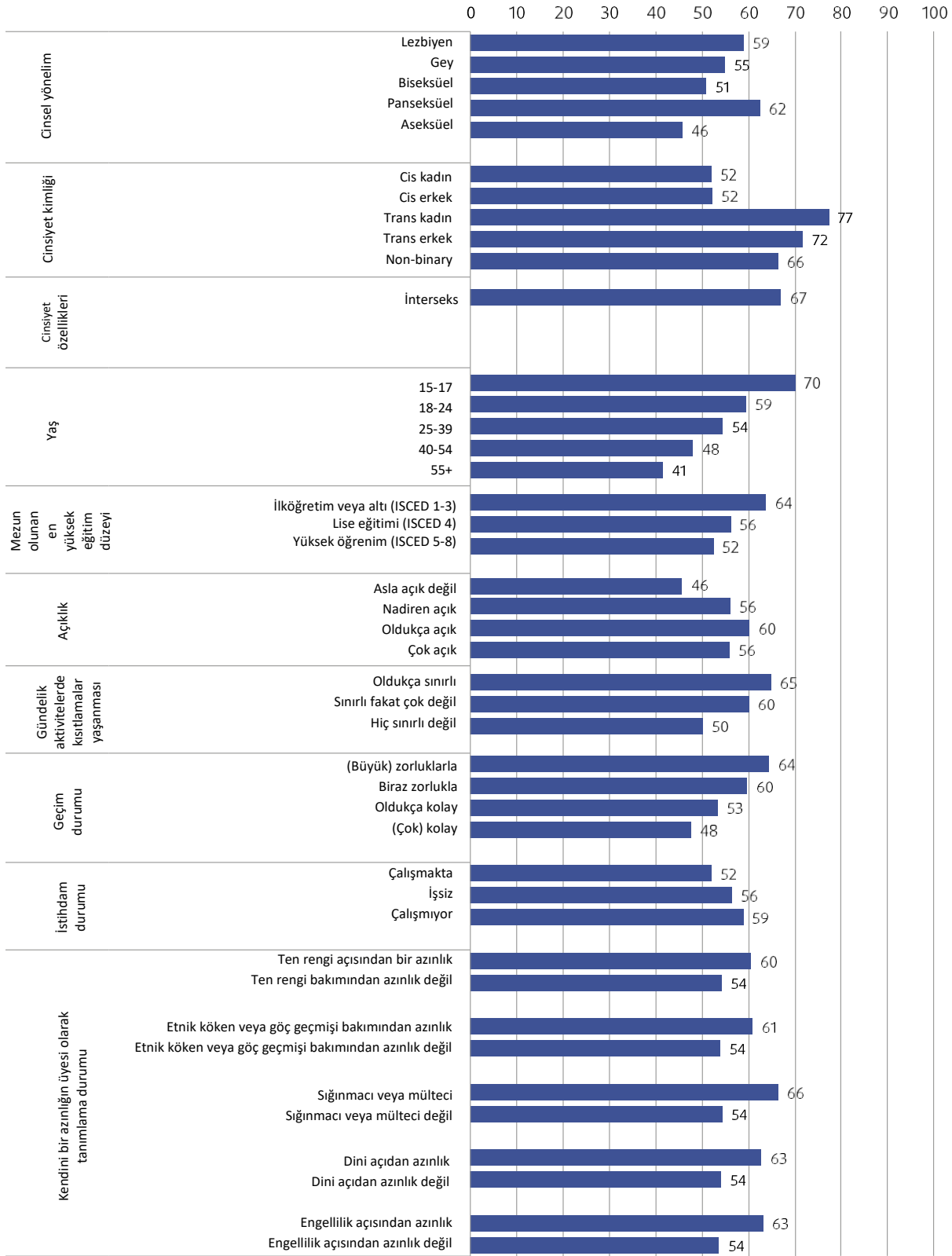
Cinsel yönelim açısından, nefret saikli tacizin en yüksek yaygınlık oranları panseksüel katılımcılarda (%62) gözlemlenmektedir (Şema 27). Cinsiyet kimliği açısından, birçok trans kadın (%77), trans erkek (%72) ve non-binary (%66) katılımcı ankete katılmadan önceki yıl nefret saikli tacize maruz kalmıştır. Ayrıca interseks katılımcıların %67'si de aynı şeyi deneyimlemiştir. En genç katılımcılar, LGBTİQ oldukları için nefret saikli tacizde en yüksek risk altında bulunanlardır: 15–17 yaş aralığındaki katılımcıların %70'i son yıl içinde buna maruz kalırken, 55 yaş ve üstü olanlarda bu oran %41'dir.

Günlük hayatlarında ciddi fiziksel kısıtlamalar yaşayan LGBTİQ katılımcılar, hiç kısıtlaması olmayanlara (%50) kıyasla daha fazla nefret saikli tacize maruz kalmaktadır (%65).

Finansal zorluklarla karşılaşan LGBTİQ katılımcılar, LGBTİQ oldukları için daha yüksek nefret saikli taciz riski altındadır: Geçinmekte (büyük) zorluk çekenlerin %64'ü, geçinmekte (çok) kolaylık yaşayanların ise %48'i tacize uğramıştır.

Şema 27, nefret saikli taciz olaylarının, sığınmacı veya mülteci olan LGBTİQ katılımcılarda (%66) veya engellilik (%63), din (%63), etnik köken veya göçmen geçmişi (%61) veya ten rengi (%60) açısından azınlık grubuna ait olarak kendini tanımlayanlarda daha sık olduğunu göstermektedir. Katılımcıların LGBTİQ olma konusundaki açıklık seviyesine göre nefret saikli tacizin yaygınlığında belirgin bir fark bulunmamaktadır.

ŞEMA 27: CİNSEL YÖNELİM, CİNSİYET KİMLİĞİ VE CİNSİYET ÖZELLİKLERİ İLE BİRLİKTE BELİRLİ SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERE GÖRE ANKETE KATILMADAN ÖNCEKİ 12 AY İÇİNDE NEFRET KAYNAKLI ŞİDDET, AB-27 (%)

Kaynak: FRA, AB LGBTİQ Anketi III (2023).

▲ Notlar:

Tüm katılımcılar için sonuçlar (AB-27 n = 98.272); ağırlıklı sonuçlar.

"Son 12 ayda, LGBTİQ olduğunuz için [ankette sorulan altı tür tacizden birine] herhangi birine kaç kere maruz kaldınız?" sorusuna verilen cevaplar. Sonuçlar, en az bir olay yaşamış olan katılımcıların yüzdesini göstermektedir.

Anketten önceki 12 ayda en yaygın yaşanan nefret kaynaklı taciz türü yüz yüze gerçekleşen tacizlerdir (%52). Bu tür tacizler arasında aşağılayıcı davranışlar veya uygunsuz bakışlar (%42), aşağılayıcı veya tehditkar yorumlar (%40), şiddet içerikli tehditler (%14) ve oyalanma veya tehditkar bir şekilde bekletilme (%14) yer almaktadır. Daha az derecede (%16) çevrimiçi taciz yaşamış katılımcıların %11'i internette kendileri hakkında aşağılayıcı veya tehditkar yorumlar yapıldığını, %9'u ise aşağılayıcı veya tehditkar e-postalar aldığını belirtmiştir.

Katılımcıların yarısından fazlası (%52), taciz olaylarının sadece LGBTİQ olmalarından kaynaklandığını belirtse de, her dört mağdurdan biri (%28) bu tacizlerin aynı zamanda cinsiyetlerinden (kadın/erkek) kaynaklandığını söylemiştir. Mağdurların daha küçük bir kısmı, etnik veya göçmen kökenlerine (%5), din veya inançlarına (%4) ya da engellilik durumlarına (%4) bağlı olarak tacize uğradığını belirtmiştir.

Anketten önceki 12 ayda nefret kaynaklı tacize maruz kalanların %43'ü iki ila beş olay, %17'si ise altı veya daha fazla olay yaşadığını söylemiştir.

Katılımcılar, son yaşadıkları nefret kaynaklı taciz olaylarının neredeyse yarısının (%43) sokakta, bir meydanda, parkta, otoparkta veya başka bir kamusal alanda gerçekleştiğini belirtmiştir. Bu arada, olayların %13'ü sosyal medya dahil olmak üzere, çevrimiçi ortamda yaşanmıştır.

2.2.3. LGBTİQ Kişilere Yönelik Çevrimiçi Nefret

Anket katılımcılarına, ankete katılmadan önceki 12 ay içinde çevrimiçi ortamlarda LGBTİQ'lar hakkında aşağılayıcı (hakaret içeren) ifadelerle karşılaşmış olup olmadığını sorulmuştur. Bu tür ifadeler arasında LGBTİQ'lara yönelik şiddet çağrıları, "LGBTİQ propagandası" veya "cinsiyet ideolojisi"ne yapılan atıflar, LGBTİQ'ların cinsel bir tehdit veya "geleneksel değerlere" tehdit teşkil ettiğine dair ifadeler, LGBTİQ'ları "doğal olmayan" veya zihinsel hastalığı olan kişiler olarak değerlendiren ifadeler ve LGBTİQ'lara karşı diğer nefret biçimleri bulunmaktadır.

Genel olarak, katılımcıların %15'i bu ifadelerden en az biriyle her zaman karşılaştıklarını belirtirken, %48'i bu tür ifadelerle sıkça karşılaştıklarını, %9'u ise bu tür ifadelerle hiç karşılaşmadıklarını bildirmiştir.

"Nefret söylemi her yerde. Sosyal medyada, şehirdeki çeşitli afişlerde, LGBTİQ'ların Şeytan tarafından yaratıldığını anlatan yeni yayımlanan kitaplarda, kamu figürlerinin ve daha pek çok kişinin ağzında."

(Bulgaristan, lezbiyen kadın, yaş 23)

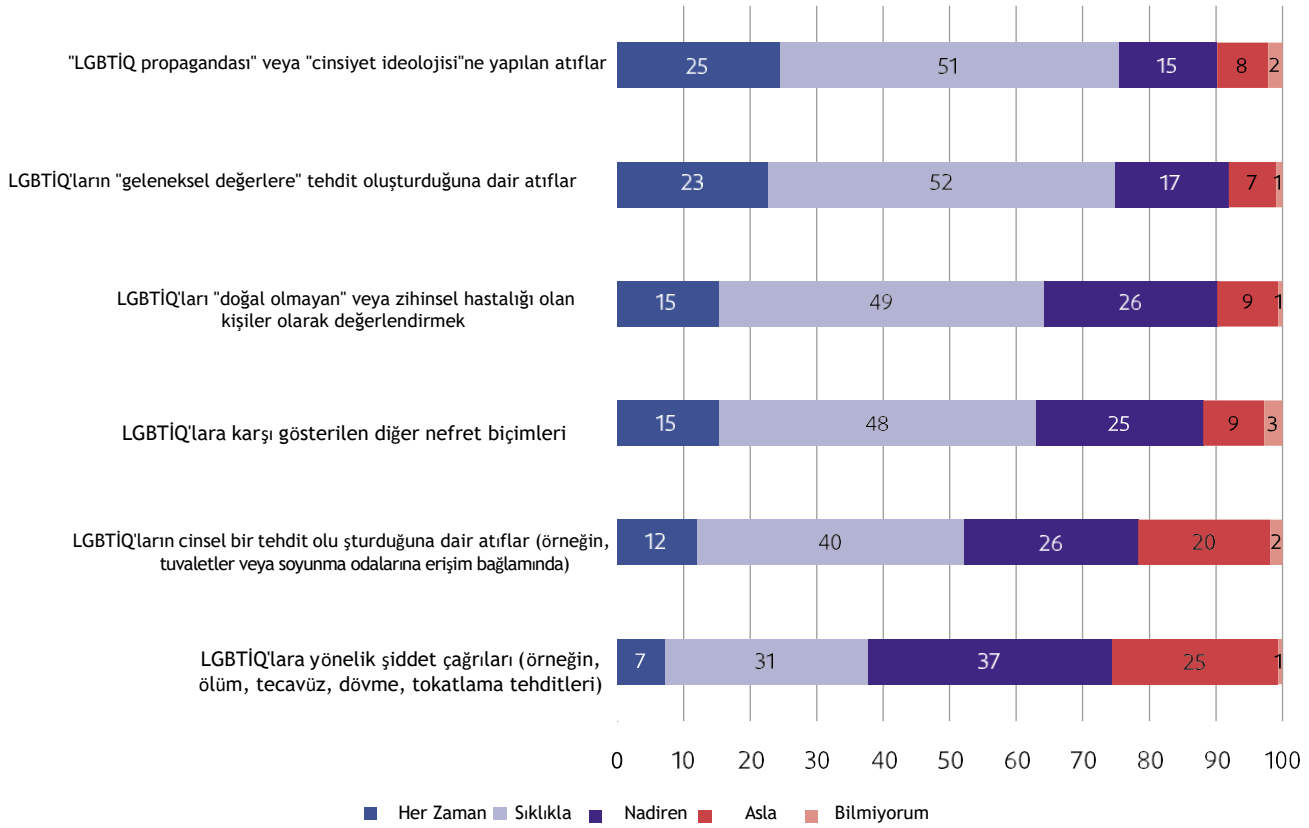
"Çevrimiçi nefret artış gösteriyor; cinsel azınlıklar geleneksel değerlere tehdit olarak görülüyor."

(Lüksemburg, lezbiyen kadın, yaş 24)

Şema 28, katılımcıların sıkça "LGBTİQ propagandası" veya "cinsiyet ideolojisi"ne ve LGBTİQ'ların "geleneksel değerler"e tehdit oluşturduğuna dair ifadelerle karşılaştığını göstermektedir. Katılımcıların çoğu bu tür ifadelerle "her zaman" veya "sıkça" karşılaştıklarını belirtmiştir (sırasıyla %76 ve %75). Katılımcıların çoğunluğu, LGBTİQ'ları "doğal olmayan" veya zihinsel hastalığı olan kişiler olarak değerlendiren ifadelere, (%64'ü bu tür ifadeleri "her zaman" veya "sıkça" gördüğünü belirtmiştir), LGBTİQ'ların cinsel bir tehdit oluşturduğuna dair ifadelere (%52) ve LGBTİQ'lara yönelik diğer nefret biçimlerine (%63) çevrimiçi olarak maruz kalmıştır. Katılımcıların %38'i çevrimiçi olarak LGBTİQ'lara yönelik şiddet çağrısıyla "her zaman" veya "sıkça" karşılaştıklarını ifade etmiştir."

ŞEMA 28: LGBTİQ'LAR HAKKINDA ÇEVİRİMİÇİ ORTAMDA SEÇİLEN İFADELERLE KARŞILAŞMA VEYA GÖRME SIKLIĞI, AB-27 (%)

Kaynak: FRA, AB LGBTİQ Anketi III (2023).

▲ Notlar:

Tüm katılımcılar için sonuçlar (AB-27 n = 98.272); ağırlıklı sonuçlar, "her zaman" kategorisine göre sıralanmıştır.

"Son 12 ay içinde, aşağıdaki [yani, şekilde listelenen öğeler] ile çevrimiçi olarak ne sıklıkla karşılaştınız/bunları gördünüz?" sorusuna verilen cevaplar.

"Kişisel olarak, olumsuz yorumların neden olduğu psikolojik stresi azaltmak için ve sosyal medya platformları nefret söylemi konusunda sosyal sorumluluklarını ciddiye almadıkları için bazı sosyal medya hesaplarımı kapattım. İnsanlar, öfkelerini dışa vurmak için anonim hesapların arkasına gizleniyorlar."

(İsveç, lezbiyen non-binary, yaş 37)

2.2.4. Failler

LGBTİQ olmaları nedeniyle şiddet veya tacize maruz kalan katılımcılardan, en son yaşadıkları olayın faillerini ve olayın nerede gerçekleştiğini tanımlamaları istendi.

Katılımcılardan, fiziksel veya cinsel saldırının faillerini tanımlayan bir listeden bir veya daha fazla kategoriye seçmeleri istendi. Nefret kaynaklı şiddet genellikle katılımcıların tanımadığı kişiler tarafından gerçekleştirilmektedir. Nefret kaynaklı şiddet yaşayan katılımcıların çoğunluğu (%55) en son yaşadıkları olayın failini tanımadıklarını belirtirken, %18'i failleri "bir genç veya bir grup genç" olarak tanımlamış, %8'i "aşırı sağcı/ırkçı grup üyesi" olarak tanımlamış ve %7'si "okul, kolej veya üniversiteden birisi" olarak tanımlamıştır. Ancak, %2'si şiddet saldırısının failinin bir polis memuru veya sınır muhafızı olduğunu ve %1'i ise failin başka bir kamu görevlisi veya devlet memuru olduğunu belirtmiştir. Tüm katılımcı grupları arasında, non-binary ve diğer cinsiyet kimliklerinden katılımcıların %3'ünden fazlası failin bir polis memuru veya sınır muhafızı olduğunu söylemiştir.

Cinsel şiddet içeren olaylar farklı bir şekilde ortaya çıkmaktadır: Cinsel saldırıya uğradığını belirten katılımcıların %15'i, bu saldırıların "bir tanıdık veya arkadaş" tarafından gerçekleştirildiğini belirtirken, %10'u failin bir partner veya eski partner olduğunu söylemiştir.

Katılımcıların yarısından fazlası (%60), yaşadıkları nefret saikli fiziksel veya cinsel saldırıların tek bir fail tarafından gerçekleştirildiğini belirtirken, dikkate değer bir oranı (%40) bu saldırıların iki veya daha fazla fail tarafından gerçekleştirildiğini söylemiştir.

Nefret saikli şiddet yaşayan katılımcıların çoğu (%78), en son fiziksel veya cinsel saldırının failinin bir erkek olduğunu belirtirken, %13'ü failin bir kadın olduğunu söylemiştir. Sadece %7'si şiddetin hem kadınlar hem de erkekler tarafından gerçekleştirildiğini ifade etmiştir.

Nefret kaynaklı fiziksel veya cinsel şiddet yaşayanlarla benzer şekilde, nefret kaynaklı taciz yaşayanların %60'ı, en son olayda tek bir failin yer aldığını belirtirken %40'ı birden fazla failin bulunduğunu ifade etmiştir.

Nefret saikli taciz yaşadığını belirtenlerin çoğu (%54) failini tanımadığını, %17'si failerin bir genç veya bir grup genç olduğunu, %9'u failin okul, kolej veya üniversiteden biri olduğunu ve %8'i işyerinden bir meslektaşı olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca, %7'si failin bir "tanıdık veya arkadaş" olduğunu ve aynı oranda %7'si failin bir "aile üyesi veya akraba" olduğunu ifade etmiştir.

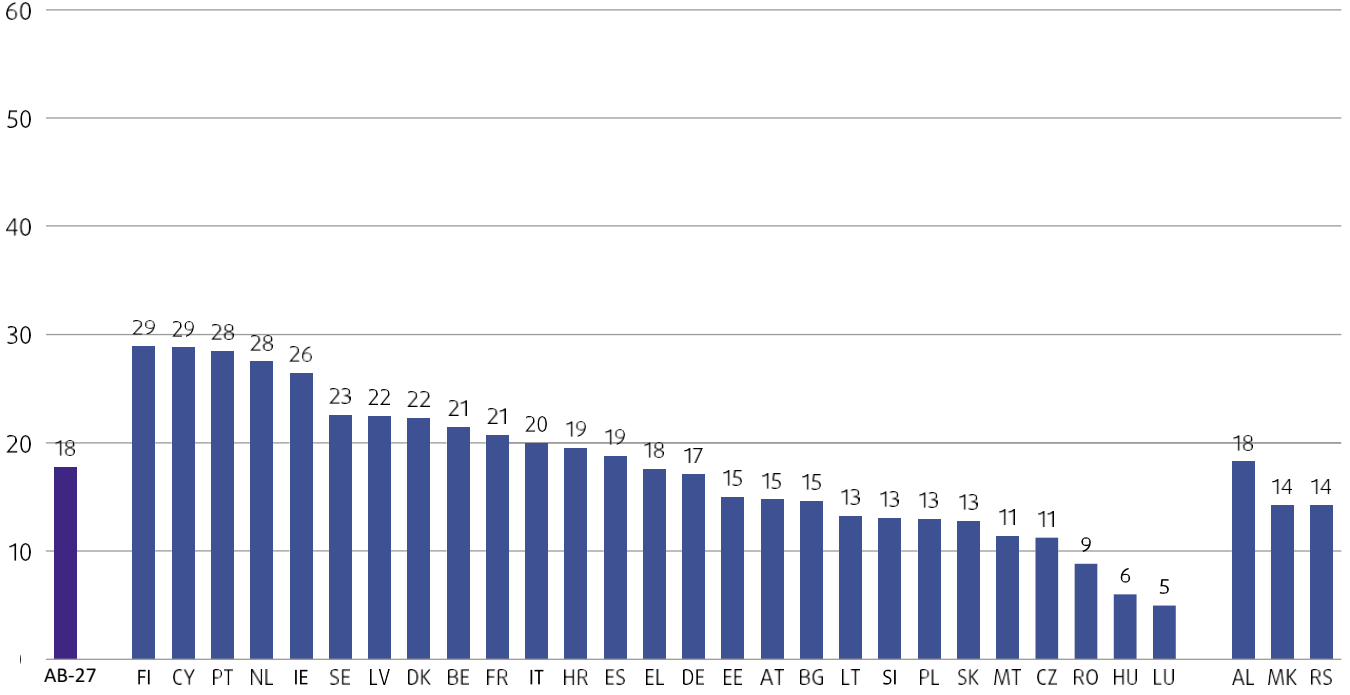
Taciz yaşayan katılımcıların üçte ikisi (%68), en son olayda bir erkek failin yer aldığını belirtirken, %15'i failin bir kadın olduğunu ve %13'ü ise hem kadın hem de erkek failerin bulunduğunu söylemiştir.

2.2.5. Şiddeti ve Tacizi Bildirme

Şema 29, nefret saikliğinde maruz kalan katılımcıların sadece %18'inin olayı herhangi bir yetkili kurum veya kuruluşa bildirdiğini göstermektedir. En yüksek bildirme oranları Kıbrıs ve Finlandiya'da (%29), Hollanda ve Portekiz'de (%28) ve İrlanda'da (%26) gözlemlenmektedir. En düşük bildirme oranları ise Lüksemburg (%5), Macaristan (%6), Romanya (%9) ve Çek Cumhuriyeti ve Malta'da (%11) görülmektedir.

ŞEMA 29: EN SON YAŞANILAN NEFRET SAIKLİ FİZİKSEL VEYA CİNSEL SALDIRIYI BİLDİRME, ÜLKEYE GÖRE (%)

Kaynak: FRA, AB LGBTIQ Anket III (2023).

Nefret kaynaklı fiziksel veya cinsel şiddet yaşayan ve en son olayları bildiren katılımcıların çoğu bunu polise (%63), %18'i LGBTIQ örgütlerine, %17'si olayın gerçekleştiği kurum veya kuruluştaki birine (iş yerinde, hizmet sağlayıcısı), %13'ü hastaneye veya diğer tıbbi hizmetlere ve %4'ü genel bir mağdur destek kuruluşuna bildirmeyi tercih etmiştir.

Katılımcıların yalnızca %8'i, ankete katılmadan önceki yıl içinde yaşadıkları nefret saikli taciz olaylarını herhangi bir yetkili kuruma veya kuruluşa bildirdiklerini ifade etmiştir. En yüksek bildirme oranları Kıbrıs'ta (%13), Fransa, İrlanda ve Hollanda'da (%11) gözlemlenmiştir. En düşük bildirme oranları ise Hırvatistan, Çek Cumhuriyeti ve Macaristan'da (%5) görülmektedir.

En son olayı bildiren katılımcıların %29'u olayı polise, %28'i olayın gerçekleştiği kurum/kuruluştaki birine (iş yerinde, hizmet sağlayıcısı) bildirmiş, %13'ü bir LGBTIQ örgütüne ve %2'si genel bir mağdur destek kuruluşuna başvurmuştur.

Katılımcılara, yaşadıkları en son nefret saikli fiziksel veya cinsel saldırıyı neden bildirmediklerini sorulduğunda, bir veya daha fazla yanıt seçebilme olanağı verilmiştir. %44'ü "bildirmenin hiçbir şey değiştirmeyeceğini veya bir şey olmayacağını" söyledi, %35'i "olayın bildirmeye değer olmadığını", %34'ü "polise güvenmediklerini", %33'ü "polislin homofobik/transfobik tepkilerinden korktuklarını" ve %20'si "utandıklarını veya mahcup olduklarını ve kimsenin bilmesini istemediklerini" belirtmiştir.

▲ Notlar:

Ankete katılmadan önceki 5 yıl içinde nefret kaynaklı fiziksel veya cinsel saldırılara maruz kalan tüm katılımcılar için sonuçlar (AB-27 n = 12.935); ağırlıklı sonuçlar.

Son olayı [en son yaşadığınız olay] aşağıdaki kurumlardan veya kuruluşlardan herhangi birine bildirdiniz mi ya da başka biri bildirdi mi?" sorusuna verilen cevaplar.

"Polis memurları, bir kadının lezbiyen olduğunu ima eden bir kıyafet, saç stili veya yürüyüş gördüklerinde küçümseyebilir, aşağılayabilir ve bazen yardım etme konusunda umursamayabilirler"

(Yunanistan, lezbiyen kadın, yaş 47)

Taciz yaşayan katılımcıların yarısından fazlası (%53), olayı bildirmediklerini çünkü olayın bildirilecek kadar ciddi olmadığını belirtirken, %36'sı "bildirmenin hiçbir şey değiştirmeyeceğini" ve %21'i polise güvenmediklerini ifade etmiştir. %16'sı ise polisin homofobik/transfobik tepkilerinden korktuklarını söylemiştir.

Nefret saikli fiziksel şiddet olaylarında %69 ve nefret saikli taciz olaylarında %65 olmak üzere nefret saikli suçları polise bildirenlerin çoğunluğu polisin şikayeti ele alma şekli konusunda memnun değildir.

2.2.6. Olayların yaşandığı yerler ve belirli yerlerden kaçınma – güvenlik hissi

Ankette, nefret saikli fiziksel veya cinsel saldırıya maruz kaldığını belirten katılımcılara, en son yaşadıkları olayın sağlık ve esenlik durumları üzerindeki etkileri sorulmuştur.

Fiziksel veya cinsel saldırıya maruz kalanların üçte biri (%33) olayın kendileri üzerinde bir etkisi olmadığını söylemiştir. Ancak, çoğunluk (%63) psikolojik sonuçlar yaşadıklarını (örneğin, depresyon veya kaygı) belirtmiştir. Yarısından fazlası (%52) evlerinden çıkmaktan veya belirli yerleri ziyaret etmekten korktuklarını, %8'i tıbbi yardım veya hastaneye yatış gereksinimi yaşadıklarını ifade etmiştir ve %5'i iş göremezlik yaşadığını ya da olay nedeniyle finansal sorunlar yaşadığını söylemiştir.

Cinsiyetsiz ve panseksüel katılımcıların çoğu (sırasıyla %75 ve %68) psikolojik sonuçlar yaşadıklarını belirtmiştir. Bu, diğer cinsel yönelimlerden örneğin, gey (%57) veya lezbiyen (%61) katılımcılardan farklıdır. Daha fazla trans kadın (%72), trans erkek (%71) ve interseks katılımcı (%69) da saldırının psikolojik sonuçlarını yaşadıklarını söylemiştir.

Anketten önceki yıl nefret saikli tacize maruz kaldığını söyleyen katılımcıların üçte ikisi (%73) LGBTİQ oldukları için saldırıya uğramaktan, tehdit edilmekten veya taciz edilmekten korktukları için belirli yerlere veya alanlara gitmekten kaçındıklarını belirtmiştir.

Ankette ayrıca katılımcılara, saldırıya uğramaktan, tehdit edilmekten veya taciz edilmekten korktukları için belirli ortamlarda, alanlarda veya yerlerde LGBTİQ kimliklerini açığa çıkarmaktan kaçınıp kaçınmadıklarını da sorulmuştur. Genel olarak, sadece bir azınlık (%7) açık olmaktan kaçınmadığını belirtmiştir. Bu oran Malta'da (%16), Danimarka'da (%13) ve Portekiz'de (%12) daha yüksektir. Her yerde her zaman açık olmayanların çoğunluğu "bir cadde, meydan, park, otopark veya diğer kamusal alanlar" (%54), toplu taşıma (%52), iş yeri (%35), kamu alanları veya binalar (%36), aile ortamı (%35), bir kafe, restoran, pub veya kulüp (%32), sağlık hizmetleri ortamı (%26) ve okulda (%16) açık olmaktan kaçındıklarını belirtmiştir.

"Yıllar önce tecavüze uğradım ve bunu yapan adam, 'bir kadınla birlikte olmuş olduğumu düşündüğü için heyecanlandığını' belirterek kendini motive etti. Adam beraat etti ve ben akıl hastalığıyla suçlandım."

(Polonya, biseksüel kadın, yaş 22)

"Bir trans olarak hayatım sürekli stres, belirsizlik ve korku içinde geçiyor ve bu ülkede geleceğim olduğunu hiç hissetmiyorum."

(Macaristan, heteroseksüel trans erkek, yaş 46)

3

KAPSAYICI TOPLUMLARDA YAŞAM VE ONUR

Hukuk köşesi

AB Temel Haklar Sözleşmesi

Madde 1 – İnsan onuru

İnsan onuru, ihlal edilemez. Saygı gösterilmeli ve korunmalıdır.

Madde 3 – Kişinin bedensel ve ruhsal dokunulmazlık hakkı

- Herkes, kendi bedensel ve ruhsal bütünlüğüne saygı gösterilmesi hakkına sahiptir.
- Tıp ve biyoloji alanında, özellikle aşağıdakilere saygı gösterilmelidir:
 - yasada belirtilen usullere uygun olarak, ilgili kişinin özgür ve aydınlatılmış olarak vereceği onamı;

[...]

Madde 35 – Sağlık hizmeti

Herkes, ulusal yasalar ve uygulamalarda belirtilen şartlar çerçevesinde koruyucu sağlık hizmetlerinden yararlanma hakkına ve tıbbi tedaviden yararlanma hakkına sahiptir. Bütün Birlik politikaları ve faaliyetlerinin tanımlanmasında ve uygulanmasında yüksek düzeyde bir insan sağlığı koruması sağlanmalıdır.

Madde 34 – Sosyal güvenlik ve sosyal yardım

- Birlik, Topluluk hukuku ve ulusal yasalar ve uygulamalarda belirtilen usullere göre doğum, hastalık, iş kazaları, bakıma muhtaç olma veya yaşlılık gibi durumlarda ve işten çıkarılma durumunda koruma sağlayan sosyal güvenlik yardımları ve sosyal hizmetlerden yararlanma hakkını tanımakta ve saygı göstermektedir.
- Avrupa Birliği'nde yasal olarak ikamet eden ve dolaşan herkes, Topluluk hukuku ve ulusal yasalar ve uygulamalara göre sosyal güvenlik yardımları ve sosyal desteklerden yararlanma hakkına sahiptir.
- Birlik, Topluluk hukuku ve ulusal yasalar ve uygulamalarda belirtilen usullere göre sosyal dışlanma ve yoksullukla mücadele için yeterli imkanlara sahip olmayan herkes için uygun bir yaşam sağlamak amacıyla sosyal ve konut yardımından yararlanma hakkını kabul etmekte ve saygı göstermektedir.

İstihdam eşitliği direktifini (2000/78/EC sayılı Direktif) ulusal hukuka dahil ederken ve uygularken, çoğu Üye Devlet cinsel yönelim temelli korunmayı genişletmiş ve bazı durumlarda toplumsal cinsiyet kimliğini de kapsayacak şekilde sosyal güvenlik ve sağlık hizmetlerine, eğitim, mal ve hizmetlere erişim ve temini, konut da dahil olmak üzere diğer alanları da kapsayacak şekilde genişletmiştir. AB hukuku, ayrıca istihdamda ve mal ile hizmetlere erişimde cinsiyet ayrımcılığını da yasaklamaktadır (cinsiyet eşitliği direktifi - yeniden düzenlenmiş - (2006/54/EC sayılı Direktif) ve mal ve hizmetler direktifi (2004/113/EC sayılı Direktif)), kısmen trans kişileri kapsamaktadır.

AB, BM ve Avrupa Konseyi anlaşmaları, politikaları ve bağlayıcı olmayan hukuk kurallarına yansıtılan uluslararası yasal standartlar, giderek artan bir şekilde dönüşüm terapilerini önlemeye ve bunlarla mücadele etmeye odaklanmaktadır. Çeşitli ülkeler dönüşüm terapilerini yasaklamış olup, çoğu sayıda devlet bu uygulamaları yasaklama adımları atmaktadır. Bu uygulamaların zararlı ve ayrımcı doğası açıkça kabul edilmekte, bunları yasaklayan ve cezalandıran yasal çerçeveler oluşturma çabaları sürdürülmektedir.

— **Avrupa Birliği.** AB, dönüşüm terapilerine karşı net bir tavır almıştır. Avrupa Komisyonu, 2020-2025 LGBTİQ eşitlik stratejisinde, "bu uygulamaların sona erdirilmesine yönelik Üye Devletler arasında iyi uygulama değişimini teşvik etmeyi" taahhüt etmiştir. Avrupa Parlamentosu da bu uygulamaları eleştirmiş ve bunlarla mücadele edilmesini teşvik eden önlemleri desteklemiştir ⁽¹⁾.

— **Avrupa Konseyi.** Bu kuruluş da dönüşüm terapilerinin sona erdirilmesi çabalarının ön saflarında yer almıştır. İnsan Hakları Komiseri, bu uygulamaların sona erdirilmesi gerektiğini vurgulamış ve bu uygulamalarda terapötik bir şey olmadığını belirtmiştir ⁽²⁾. Avrupa İrkçılık ve Hoşgörüsüzlüğe Karşı Komisyonun (ECRI) LGBTİ kişilere yönelik hoşgörüsüzlük ve ayrımcılıkla mücadeleye ilişkin 17 No'lu Genel Politika Tavsiyesi ve Avrupa Konseyi de, LGBTİ gençlerin dönüşüm terapilerine karşı savunmasızlığını ve bu uygulamalara karşı daha kararlı eylemde bulunulması gerektiğini ele almıştır ⁽³⁾.

— **Birleşmiş Milletler.** BM, dönüşüm terapileriyle mücadelede aktif rol almaktadır. BM İnsan Hakları Konseyi'nin cinsel yönelim ve toplumsal cinsiyet kimliği temelinde şiddet ve ayrımcılığa karşı koruma konusundaki bağımsız uzmanı, dönüşüm terapisi uygulamalarının yasaklanmasını talep etmiştir. Bu, yasaklanan uygulamaların net tanımlarının belirlenmesini ve kamu fonlarının bu uygulamaları desteklemek için kullanılmamasının sağlanmasını içermektedir.

Sağlık hizmetlerine ve konuta erişim ile onurlu bir yaşam sürdürme, daha kapsayıcı toplumlar için AB ve küresel temel politika ilkeleri ve büyük politika hedefleri tarafından da teşvik edilmektedir.

Avrupa Sosyal Haklar Sütunu

16. İlke: Sağlık hizmetleri

Herkes; uygun fiyatlı, koruyucu ve tedavi edici nitelikte kaliteli sağlık hizmetlerine zamanında erişim hakkına sahiptir.

19. İlke: Konut sağlanması ve evsizlere yardım

İhtiyaç sahiplerine, kaliteli sosyal konut veya konut yardımı sağlanmalıdır. Savunmasız kişiler, zorla tahliye karşı uygun yardım ve koruma hakkına sahiptir.

Birleşmiş Milletler sürdürülebilirlik kalkınma hedefleri

Dünya liderleri tarafından Eylül 2015'te kabul edilen ve Konsey tarafından onaylanan hedefler:

- SKH 1 – Her yerde yoksulluğun tüm biçimleri sona erdirilmeli;
- SKH 3 – Her yaşta herkes için sağlıklı bir yaşam sağlanmalı ve refah teşvik edilmeli;
- SKH 8 – Sürdürülebilir ekonomik büyümeyi, tam ve verimli istihdamı ve herkes için insan onuruna yakışır bir iş teşvik edilmeli;
- SKH 11 – Şehirler ve yerleşim yerleri; kapsayıcı, güvenli, dayanıklı ve sürdürülebilir hale getirilmelidir.

"Direnc/hoşgörüsüzlük/ ayrımcılık hem daha iyi hem daha kötü hale geldi. Birçok kişi, özellikle gençler, daha olumlu hale geldi, ancak aksine bazıları daha olumsuz ve daha belirgin şekilde nefret dolu hale geldi."

(Danimarka, non-binary, yaş 28)

3.1. 2019 VE 2023 ARASINDAKİ DURUMUN DEĞERLENDİRİLMESİ – SEÇİLİ SONUÇLAR

Bu bölüm, 2019 ve 2023 anketlerindeki aynı sorulara verilen yanıtları karşılaştırarak sonuçlar arasındaki önemli farklılıkları ortaya koymaktadır.

2019 ile karşılaştırıldığında, ülkelerindeki hükümetin LGBTİQ'lara karşı önyargı ve hoşgörüsüzlükle etkin bir şekilde mücadele ettiğini düşünen katılımcıların oranında belirgin bir azalma vardır (2019'da %30'dan 2023'te %25'e). Bu fark, bazı ülkelerde diğerlerinden daha belirgindir.

2023 anketine katılanların üçte ikisi (%62), okul eğitimlerinin LGBTİQ konularına hiç değinmediğini belirtmiştir; bu oran 2019'da %71 idi.

Bugün AB'deki okulların çoğunluğu, geçmişe kıyasla LGBTİQ konularını ele alma konusunda daha fazla çaba göstermektedir. 2019'da okullarının LGBTİQ konularına hiç değinmediğini belirten 15-17 yaş arası katılımcıların oranı %47 iken, 2023 anketinde bu oran %35'e düşmüştür.

3.1.1. Katılımcıların hükümetlerin çabalarından memnuniyeti Ankette, katılımcılardan hükümetlerinin LGBTİQ'lara yönelik önyargı ve hoşgörüsüzlükle nasıl mücadele ettiğini değerlendirmelerini istenmiştir. Genel olarak, katılımcıların yaklaşık dörtte biri (%26), ülkelerindeki hükümetin LGBTİQ'lara yönelik önyargı ve hoşgörüsüzlükle etkin bir şekilde mücadele ettiğini düşünmektedir. Bu oran trans katılımcılar için daha düşüktür (%19). Estonya, İspanya ve Slovenya dikkat çekici istisnalar olmakla birlikte, genel bir eğilim gözlemlenmiştir. 2023 anketi, 2019'da bu güvenin yüksek olduğu ülkelerde, örneğin Lüksemburg, Malta, İrlanda, Hollanda, İsveç, Finlandiya, Portekiz, Danimarka ve Yunanistan'da hükümet çabalarına duyulan güvende büyük bir düşüş olduğunu göstermiştir.

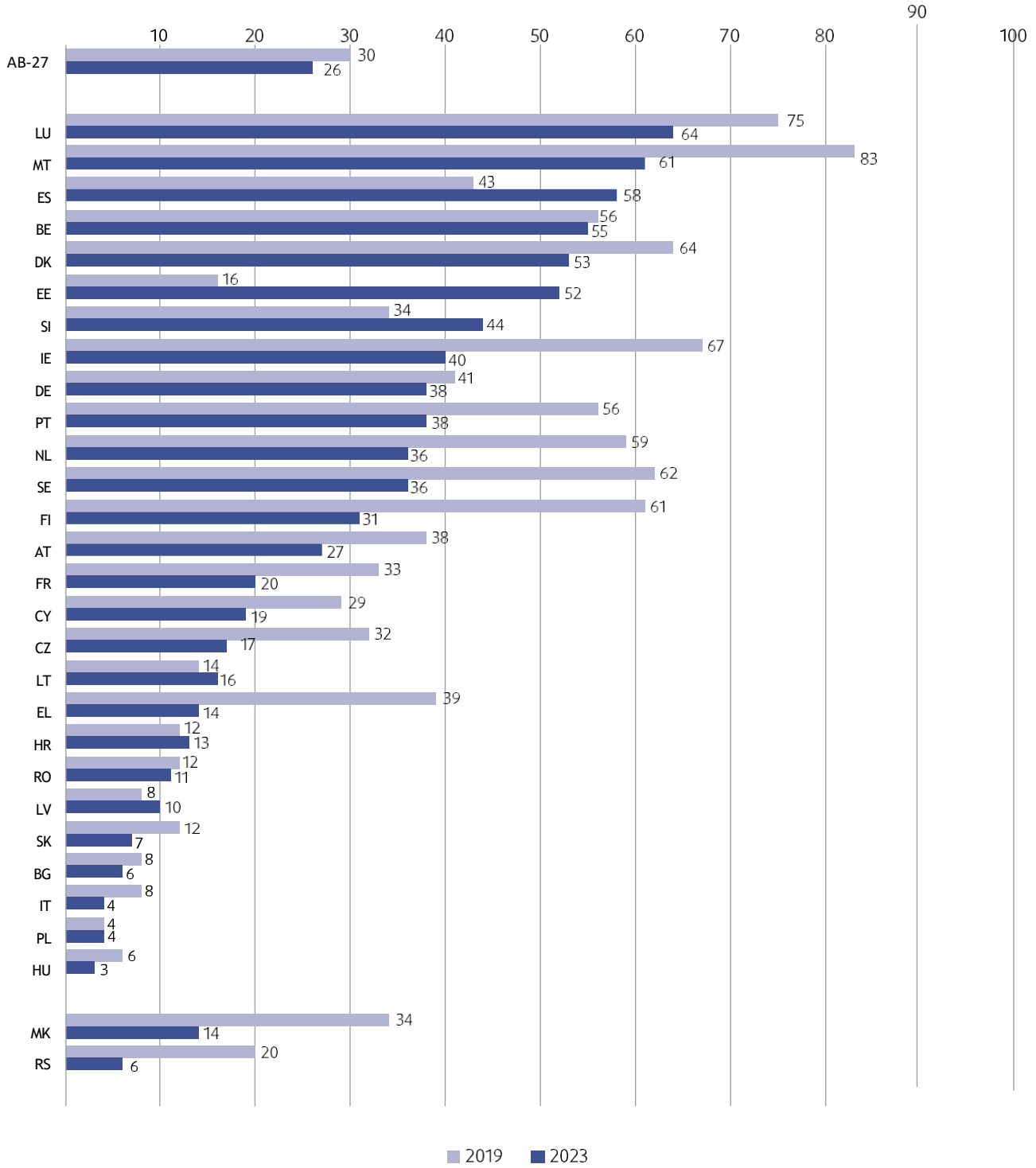
Şema 30, 2019 ve 2023 yılları arasında hükümet çabalarına duyulan güvende azalmayı ortaya koymaktadır, ancak bulgular ülkeler arasında önemli ölçüde farklılık göstermektedir. Altı Üye Devlet'te, katılımcıların çoğunluğu, hükümetlerinin önyargı ve hoşgörüsüzlükle kesinlikle veya büyük oranda mücadele ettiğini söylemiştir. Bu oran Lüksemburg'da %64, Malta'da %61, İspanya'da %58, Belçika'da %55, Danimarka'da %53 ve Estonya'da %52 kadar yüksektir. Buna karşılık, 12 Üye Devlet'te bu oran %20'nin altındadır ve 5 ülkede (Macaristan (%3), İtalya ve Polonya (%4), Bulgaristan (%6) ve Slovakya (%7)) %10'un altına düşmektedir.

"Hükümet kurumları şu anda çok az şey yapıyor ve polis de LGBTQ+ kişilere yönelik şiddet suçları ve tehditlerle aktif olarak mücadele etmiyor, bu yüzden failer genellikle cezasız kalıyor."

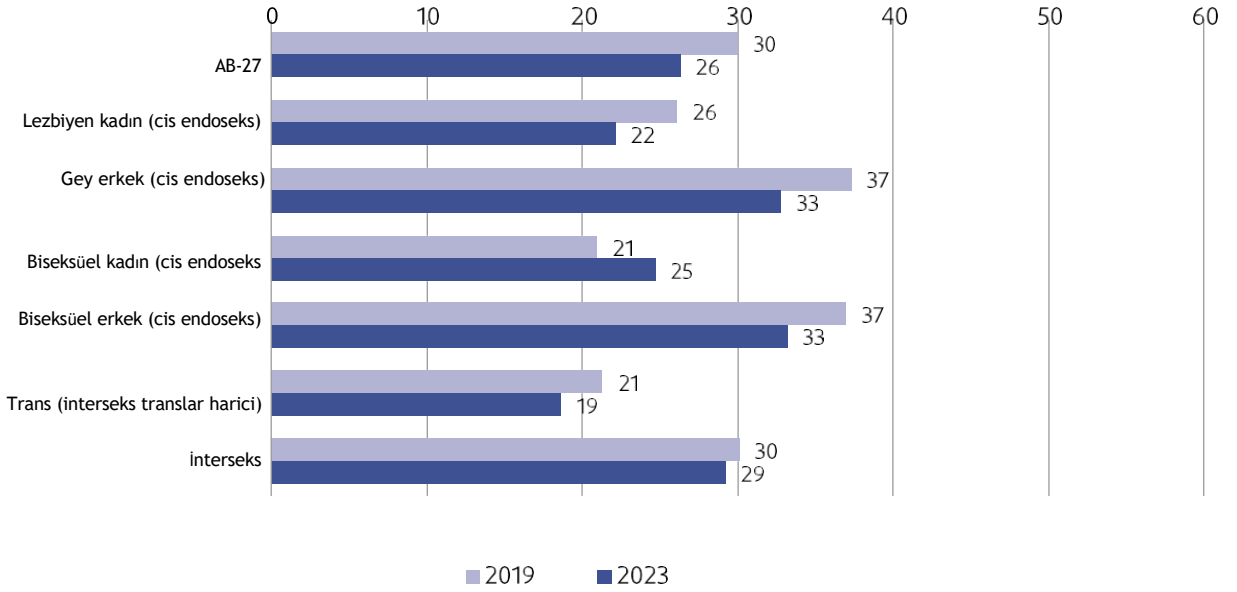
(Hollanda, gey erkek, yaş 21)

ŞEMA 30A: HÜKÜMETLERİNİN LGBTİQ'LARA YÖNELİK ÖNYARGI VE HOŞGÖRÜSÜZLÜKLE "KESİNLİKLE" YA DA "BÜYÜK ORANDA" ETKİLİ BİR ŞEKİLDE MÜCADELE ETTİĞİNİ DÜŞÜNENLERİN ORANI, ÜLKELERE GÖRE, 2019 VE 2023 (%)

ŞEKİL 30B: HÜKÜMETLERİNİN LGBTİQ'LARA YÖNELİK ÖNYARGI VE HOŞGÖRÜSÜZLÜKLE "KESİNLİKLE" YA DA "BÜYÜK ORANDA" ETKİLİ BİR ŞEKİLDE MÜCADELE ETTİĞİNİ DÜŞÜNENLERİN ORANI, LGBTİ GRUBUNA GÖRE, 2019 VE 2023 (%)

Kaynak: FRA, AB LGBTIQ Anket III (2023).

▲ Notlar:

Tüm katılımcılar için sonuçlar (2023: AB-27 n = 98.272, AB-27 + 3 n = 100.324; 2019: n = 139.799); ağırlıklı sonuçlar.

"[ÜLKE] hükümetinin LGBTİQ'lara karşı önyargı ve hoşgörüsüzlükle etkili bir şekilde mücadele ettiğini düşünüyor musunuz?" sorusuna verilen cevaplar. 1. Evet, kesinlikle; 2. Evet, muhtemelen; 3. Hayır, muhtemelen hayır; 4. Hayır, kesinlikle hayır; 99. Bilmiyorum

2023 ve 2019 anket bulguları karşılaştırıldığında, neredeyse tüm karşılaştırılabilir LGBTİQ gruplarındaki katılımcılar, ülkelerindeki hükümetin çabalarına duydukları güvenin benzer veya hafifçe azaldığını göstermektedir. Gey erkeklerden üçte biri (%33), yaşadıkları ülkenin hükümetinin LGBTİQ kişilere yönelik önyargı ve hoşgörüsüzlükle etkili bir şekilde mücadele ettiğini düşündüğünü belirtirken, bu oran trans katılımcılar için yaklaşık beşte biri (% 19) ve lezbiyen kadınlar için ise (%22) olmuştur.

"İspanya'da büyük ilerlemeler kaydedildi ve sağ, söylemlerini uyardı, ... AB, LGBTİQ+ kişilere destek olmak için daha fazla şey yapmalı. Çocukluğum ve gençliğim 70'ler ve 80'lerde geçti, hoşgörüsüzlük ve homofobi yüzünden aşkıma yaşama ve gençlik ile çocukluğumu diğerleri gibi yaşama gücüm benden alındı, cinselliğimi normal bir şekilde yaşamaya başlayabilmem için 24 yıl beklemek zorunda kaldım. Bu, kimsenin başına gelmemeli ve İtalya, Polonya, Macaristan'da yaşananları gördüğümde, ilerlemek yerine geri gittiğini görüyorum."

(İspanya, gey erkek, yaş 54)

"Çifte vatandaş olarak (Macar ve Sırp) her iki ülkenin de halktan oy kazanmak için ortak bir düşman bulmaya çalıştığını görüyorum. Macaristan'da bu durum kontrolden çıktı. Günlük nefret olayları gözle görülür şekilde arttı. Hükümet ve propaganda medyasının yönlendirdiği sözlü saldırılar gündelik hale geldi ve bu çok sağlıksız bir yaşama yol açıyor. Yeni arkadaşlıklar ve ilişkiler kurmaya aktif olarak çalışan biri olarak, LGBTQ kişilerin toplumdan giderek daha fazla dışlandığını hissediyorum, ancak örneğin gençler bugünlerde bu durumu kolayca kabulleniyorlar."

(Sırbistan, gey erkek, yaş 48)

"Okuldaki öğretmenim LGBTQ'ların topluma zarar verdiğini ve dünyanın onlarsız daha iyi olacağını söyledi. Sınıf arkadaşlarım da buna katıldı ve birlikte güldüler."

(Romanya, biseksül trans erkek, yaş 18)

"Arnavutluk'ta, özellikle okulda, her gün homofobik hakaretler duyuyorum. Görünüşe göre, yalnızca yabancı öğretmenlerim biraz olsun umursuyor. Sınıf arkadaşlarımdan biri tüm geylerin ölmesi gerektiğini söyledi ve Arnavut öğretmenim hiçbir şey söylemedi."

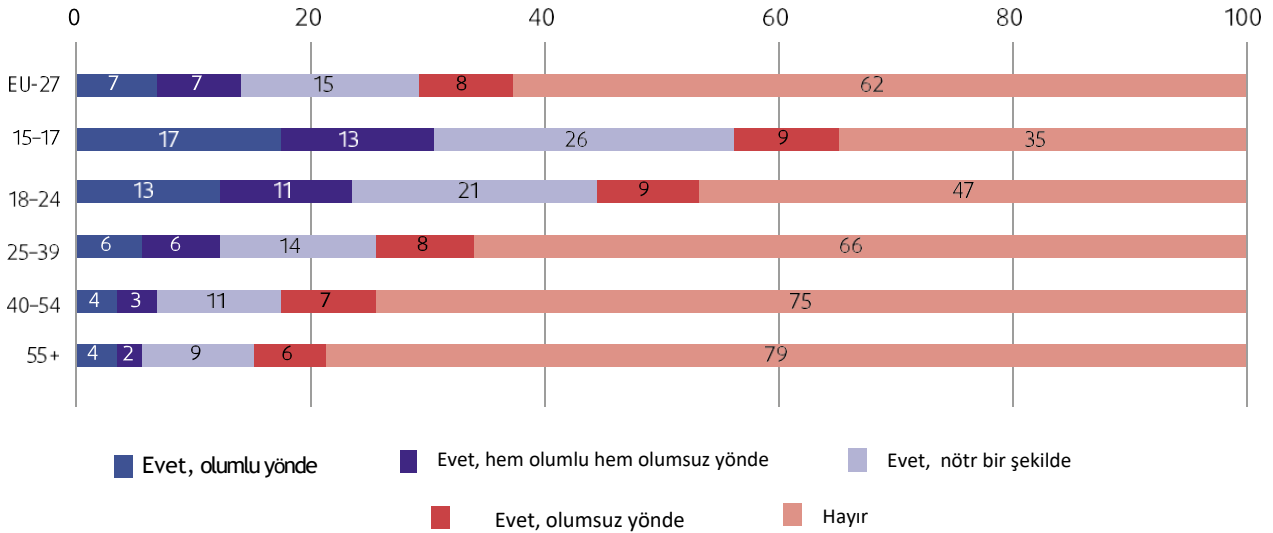
(Arnavutluk, lezbiyen queer, yaş 18)

3.1.2. Okulların LGBTQ konularını ele alması

Genel olarak, AB genelinde katılımcıların %62'si okul eğitimlerinin LGBTQ konularına hiç değinmediğini belirtti. Kuşaklar arasında dikkate değer farklar gözlemlenmektedir. Şema 31, daha genç yaş grubundaki kişilerin daha olumlu deneyimlere sahip olduğunu göstermektedir.

Şema 31, 2023 yılında 15-17 yaş arasındaki katılımcıların %35'inin okul eğitimlerinin LGBTQ konularına hiç değinmediğini söylediğini göstermektedir. Aynı grup için bu oran 2019 anketinde %47'di.

ŞEMA 31: OKUL EĞİTİMİ BİR NOKTADA LGBTQ KONULARINI ELE ALDI, YAŞ GRUBUNA GÖRE (%)

Kaynak: FRA, AB LGBTQ Anket III (2023).

▲ Notlar:

Tüm katılımcılar için sonuçlar (AB-27 n = 98.272); ağırlıklı sonuçlar.

"Okul eğitiminiz herhangi bir noktada LGBTQ konularını ele aldı mı?" sorusuna verilen cevaplar. A. Evet, olumlu bir şekilde; B. Evet, hem olumlu hem de olumsuz bir şekilde; C. Evet, nötr bir şekilde; D. Evet, olumsuz bir şekilde; E. Hayır.

Ancak, 15-17 yaş arası katılımcıların %9'u okul eğitimlerinin LGBTİQ konularını olumsuz bir şekilde ele aldığını söylemiştir. %26'sı ise bu konuların hem olumsuz hem de olumlu bir şekilde ele alındığını belirtmiştir.

3.2. 2023 ANKET SONUÇLARININ ÖNEMLİ BULGULARI

- Anket katılımcılarının %5'i, trans kadınların %18'i ve trans erkeklerin %17'si, ayrımcılık ve olumsuz tepkilerden korktukları için ihtiyaç duydukları tıbbi tedaviyi reddetmiştir.
- Her yedi trans kadın katılımcıdan biri tıbbi tedavi talebinin reddedildiğini söylemiştir.
- Katılımcıların %10'u acil sağlık hizmeti erişiminde zorluklarla karşılaştığını belirtmiştir.
- İnterseks katılımcıların %57'si, kendilerinin veya ailelerinin, cinsiyet özelliklerini değiştirmeyi amaçlayan cerrahi veya hormonal tedavi öncesinde aydınlatılmış onamlarının alınmadığını söylemiştir.
- Tüm katılımcıların %12'si geçtiğimiz yıl "sık sık" veya "her zaman" intihar düşüncesi yaşadığını bildirmiştir. Bu oran, trans kadınlarda %24, trans erkeklerde %28 ve non-binary ve queer katılımcılarda %22'dir.
- Evsizlik, katılımcılar için büyük bir endişe kaynağıdır. Özellikle interseks katılımcılar arasında dikkat çekici bir oran (%6) hayatlarında en az bir kez kamu alanında geceyi geçirmek zorunda kalmıştır; bu oran genel nüfusta %0,2'dir.
 - Geçtiğimiz yıl kanser teşhisi konulan interseks katılımcıların oranı (%2), genel nüfus (%0,6) ve LGBTİQ katılımcılarının ortalamasından (%0,7) yüksektir.
 - Geçtiğimiz yıl kanser öncesi tıbbi kontroller yaptıran katılımcıların oranı, genel nüfustan belirgin şekilde düşüktür, ancak kolonoskopi hariç, bu tetkiklerde daha yüksek oranlar bildirilmiştir.

Sağlık hizmetlerine erişim

- Tüm katılımcıların %6'sı, trans erkeklerin %22'si ve trans kadınların %16'sı, genel olarak sağlık hizmetlerinden kaçınmıştır.
- Sağlık hizmetlerine erişimde zorluk çeken bu katılımcıların %45'i aradıkları hizmetlerin cinsel sağlık hizmetleri olduğunu ve %44'ü ise genel ve diğer tıbbi hizmetler olduğunu belirtmiştir.

Dönüşüm uygulamaları

- Tüm katılımcıların dörtte biri (%24) cinsel yönelimlerini ve/veya cinsiyet kimliklerini değiştirmeyi amaçlayan çeşitli "dönüştürme uygulamaları"na maruz kalmıştır.
- Bu uygulamalar, aile üyelerinden gelen müdahaleler (%11) veya dini ritüeller ve danışmanlıklardan (%5), fiziksel (%3) veya cinsel (%1) şiddet ve sözlü hakaret ve küçümseme (%14) gibi çeşitli şekillere kadar çeşitlilik göstermiştir. Trans erkeklerin (%48) neredeyse yarısı bu tür uygulamalara maruz kaldıklarını söylemiştir.
- Bu tür uygulamalara maruz kalan katılımcıların dörtte üçü (%76) bunlara onay vermemiş, %13'ü ise baskı ve tehditler sonucu onay vermiştir.

"Okullar; homofobik, transfobik ve ırkçı olmayan iyi insanlar yetiştirme konusunda daha iyi bir iş çıkarmalı. Kendi deneyimime göre, öğretmenler genellikle LGBTİQ veya diğer azınlık gruplar hakkındaki düşüncelerini ilk olarak ifade edenlerdir (olumsuz düşünceler ve önyargılar) ve tabii ki öğrenciler de onlara katılır..."

(Letonya, queer, yaş 15)

"Transfobi en fazla cinsiyet kimliğimi açıkladıktan sonra, intihar girişiminde bulunduğum psikiyatri hastanesindeki personelden gördüm. ... Şantaja maruz kaldım. Doktor, mesleki terapilere katılmayı reddettiğimde tedavimi ve kapalı serviste kalmamı uzatmakla tehdit etti, bu sırada sürekli olarak yanlış adlandırıldım ve yanlış cinsiyetlendirildim."

(Polonya, panseksüel kadın, yaş 29)

"Birçok yıl jinekolojik muayeneden kaçındım çünkü cinselliğimi açıklarsam doktorun tepkisinden korkuyordum."

(Yunanistan, lezbiyen kadın, yaş 26)

"Benim durumumda en eksik olan şey iyi, erişilebilir ve uygun fiyatlı psikolojik bakım. ... Bu, LGBTİQ+ bir kişi olarak engellerimle birlikte hayatımdaki farklı durumları yönetmeyi (veya yönetememeyi) zorlaştırıyor."

(İspanya, panseksüel trans erkek, yaş 26)

AB içinde serbest hareket

- Katılımcıların %16'sı, aynı cinsiyetten çiftler olarak başka bir Üye Devlet'e taşındıklarında heteroseksüel çiftlere sunulan hak ve hizmetlere erişimde kısıtlamalarla karşılaştıklarını söyledi.
- LGBTİQ-ebeveynli ailelerdeki katılımcıların %14'ü, ebeveynliklerinin yasal olarak tanınmasında sorunlar yaşadı.

3.2.1 Sağlık hizmetlerine erişim

Ankette, katılımcıların sağlık hizmetlerine erişimde karşılaştıkları belirli problemleri sorulmuştur.

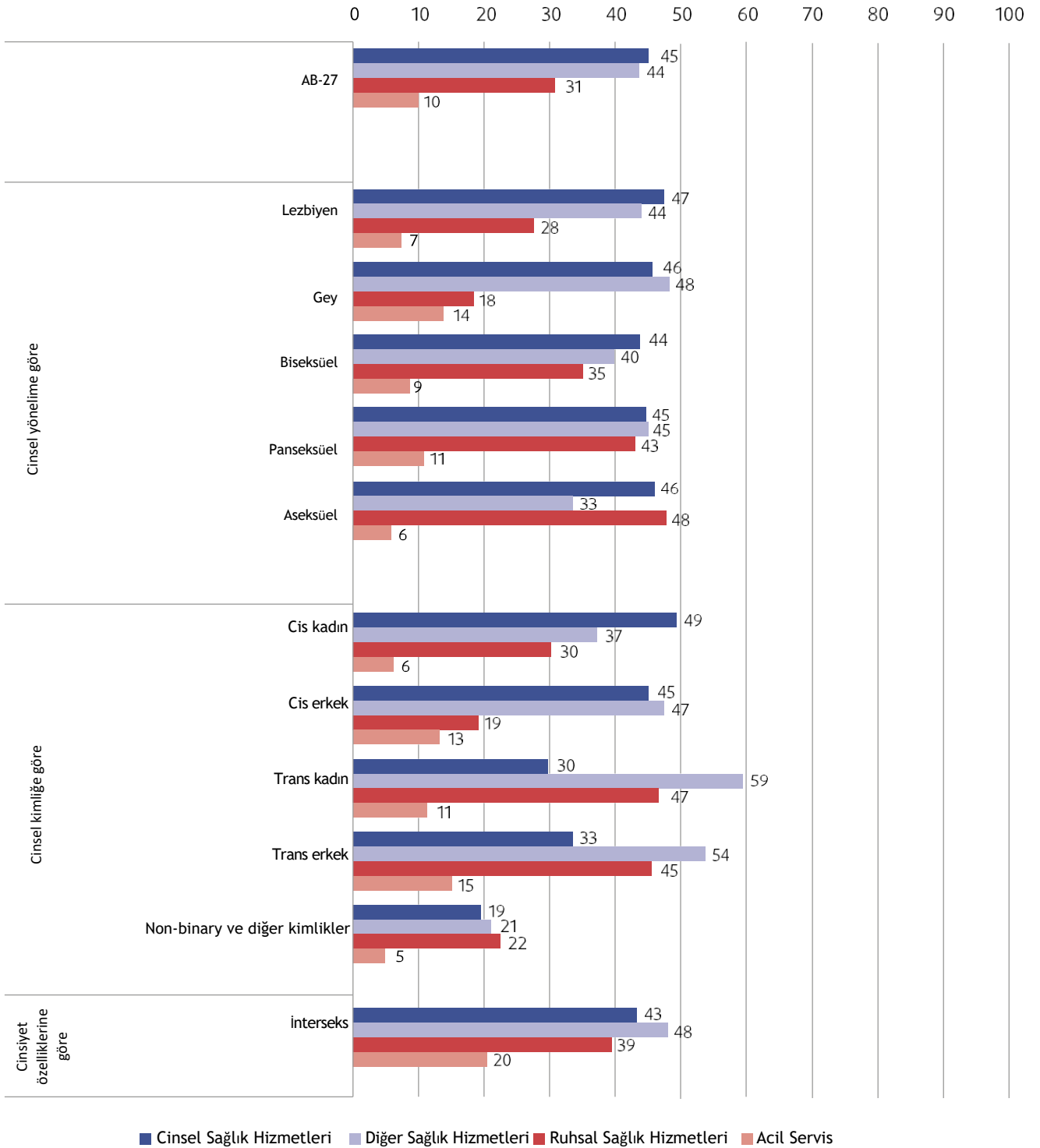
Her yedi trans kadından biri (%13), trans erkeklerin %10'u ve interseks katılımcıların %8'i tedavi talebinin reddedildiğini belirtmiştir. Trans kadınların, trans erkeklerin ve interseks katılımcıların yaklaşık beşte biri, olumsuz tepkiler nedeniyle tıbbi pratisyenlerini veya uzmanlarını değiştirmek zorunda kaldıklarını söylemiştir. Tüm katılımcıların %6'sı, ayrımcılık veya hoşgörüsüz tepkilerden korktukları için sağlık hizmetlerine başvurmaktan kaçınmıştır.

Tüm katılımcılar için sağlık hizmetlerinde karşılaşılan en sık sorun, uygunsuz merak veya yorumlar olmuştur. Bu durum özellikle trans erkekler (%38), trans kadınlar (%33), non-binary ve diğer (%23), interseks (%24), panseksüel (%19) ve lezbiyen (%16) katılımcılar için yaygındır.

Şema 32, tüm katılımcıların %45'inin sağlık hizmetlerine erişimde zorluk yaşadığını göstermektedir. Trans kadınlar ve erkekler ile interseks katılımcılar daha yüksek oranlarda zorluk yaşamıştır.

Tüm anket katılımcılarının %10'u ve sağlık hizmetlerine erişimde sorun yaşayan interseks katılımcıların %20'si, bu sorunların acil servis bağlamında yaşandığını belirtmiştir.

ŞEMA 32: LGBTİQ KATILIMCILARIN HİZMETLERİ KULLANIRKEN VEYA ERİŞMEYE ÇALIŞIRKEN ZORLUKLA KARŞILAŞTIĞI SAĞLIK HİZMETİ ALANLARI; CİNSEL YÖNELİM, CİNSİYET KİMLİĞİ VE CİNSİYET ÖZELLİKLERİNE GÖRE (%)

Kaynak: FRA, AB LGBTİQ Anketi III (2023).

▲ Notlar:

Tüm katılımcılar için sonuçlar (AB-27 n = 98.272); ağırlıklı sonuçlar.

“Sağlık hizmetlerini kullanırken veya erişmeye çalışırken hangi sağlık alanlarında zorluklarla karşılaştınız?” sorusuna verilen cevaplar.

A. Ruhsal sağlık hizmetleri; B. Cinsel sağlık hizmetleri; C. Acil servis; D. Diğer tıbbi hizmetler.

"Ben, tüm hayatımı durumunu gizleyerek ve baskın cis-heteronormatif paradigmaya uymaya çalışarak geçirmiş interseks bir insanım. ... Vücutumda cinsellikle ilgili kültürel normlara uyması için rızam olmadan değişiklik yapıldı."

(İtalya, biseksüel kadın, interseks, yaş 37)

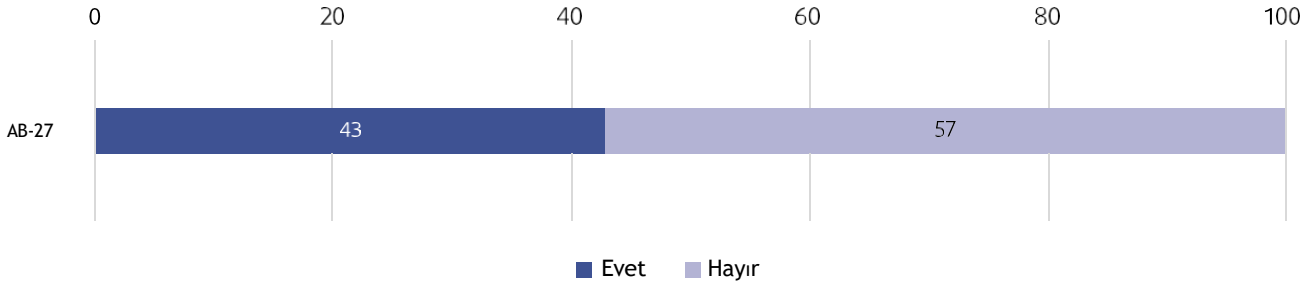
3.2.2. *İnterseksler: varyasyonların tıbben ele alınması için özgür ve aydınlatılmış onam*

AB Şartı, fiziksel ve ruhsal bütünlük hakkını güvence altına alır; "ilgili kişinin serbest ve aydınlatılmış onamı" saygı gösterilmesi gereken bir ilkedir (Madde 3 – Başlık I "Onur"). Bakım ve tedavi seçenekleri hakkında aydınlatılmış karar verme hakkı ve tedaviyi reddetme hakkı, temel hasta haklarıdır.

Herhangi bir tıbbi müdahale için, özellikle kişinin cinsiyet özelliklerini değiştiren müdahaleler için özgür ve aydınlatılmış onamın bulunmaması, hastanın insan onuru ile fiziksel ve ruhsal bütünlük hakkını ihlal eder.

Şema 33, interseks katılımcıların %57'sinin, cinsiyet özelliklerini değiştiren ilk tedavileri öncesinde kendilerinin veya ebeveynlerinin aydınlatılmış onamlarının alınmadığını ve bu onamın kendilerinden istenmediğini belirttiğini, %49'unun hormon tedavisi için de aynı şeyi söylediğini göstermektedir.

ŞEKİL 33: İNTERSEKS KATILIMCILARIN CİNSİYET ÖZELLİKLERİNİN TIBBİ TEDAVİSİ, AMELİYATI VEYA HORMON TEDAVİSİ İÇİN AYDINLATILMIŞ ONAMIN VERİLDİĞİ YA DA VERİLMEDİĞİ YÜZDELER (%)

Kaynak: FRA, AB LGBTIQ Anket III (2023).

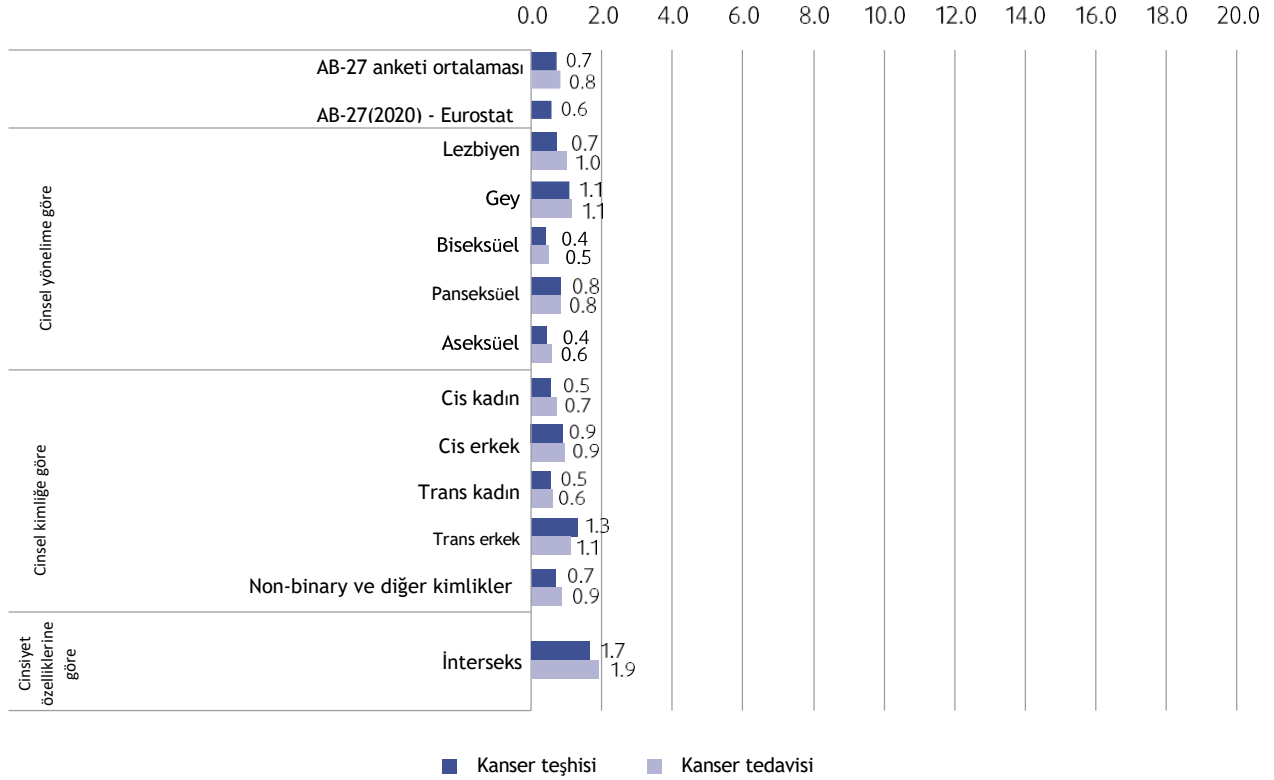
▲ Notlar:

Tüm interseks katılımcılar için sonuçlar, cinsiyet özelliklerini değiştirmek için herhangi bir tıbbi tedavi veya müdahale geçirenler (AB-27 n = 192). "Cinsiyet özelliklerinizi değiştiren ilk tıbbi tedavi veya müdahale öncesinde kim onam verdi?" sorusuna verilen cevaplar. Ben onam verdim; Ebeveynlerim onam verdi; Hem ben hem de ebeveynlerim onam verdik; Başkası / Hiç kimse.

3.2.3. *Kanser teşhisi, tedavisi ve önlemleri ile HIV önleme*

Katılımcılara kanser tanısı konulup konulmadığı veya tedavi görüp görmedikleri sorulmuştur. Şema 34, genel nüfusa benzer şekilde, kanser tanısı bildiren katılımcıların oranının genel nüfus için %0.7, genel oran için %0.6 olduğunu göstermektedir. Trans ve interseks katılımcılar ise biraz daha yüksek oranlar bildirmiştir.

ŞEMA 34: CİNSEL YÖNELİM, CİNSİYET KİMLİĞİ VE CİNSİYET ÖZELLİKLERİNE GÖRE GENEL NÜFUS İSTATİSTİKLERİ İLE KARŞILAŞTIRMALI ŞEKİLDE SON 12 AYDA KANSER TANISI KONULAN VEYA KANSER TEDAVİSİ GÖRENLER (%)

Kaynak: FRA, AB LGBTİQ Anketi III (2023).

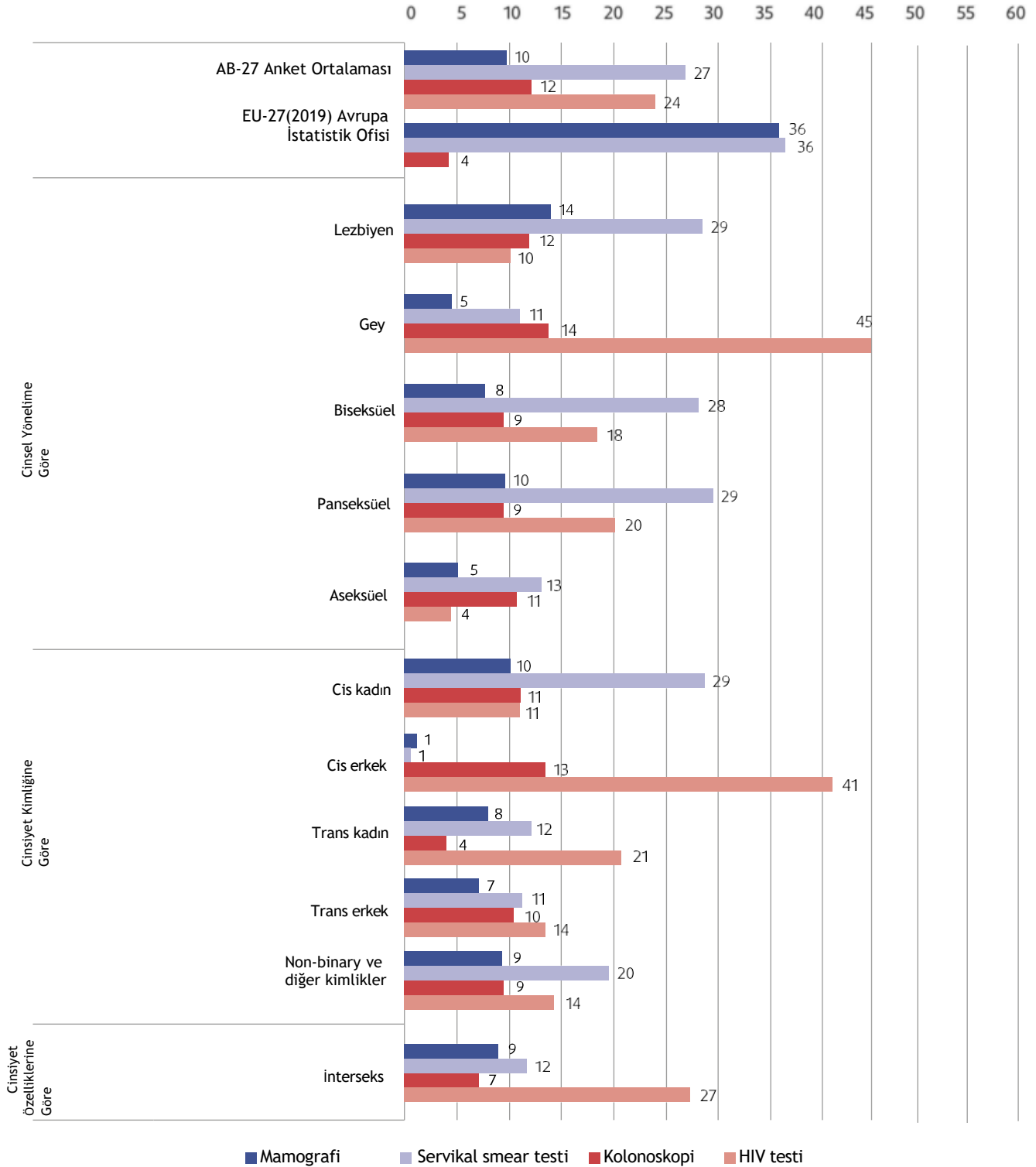
▲ Notlar:

Tüm katılımcılar için sonuçlar (AB-27 n = 98.272).

"Son 12 ay içinde ... kanser tanısı konuldu mu? ... kanser tedavisi gördünüz mü?" sorusuna verilen cevaplar. Evet; Hayır; Söylemek istemiyorum; Bilgi sahibi değilim.

Ankette, katılımcılara kanser ve insan bağışıklık yetmezliği virüsü (HIV) enfeksiyonunu önlemek amacıyla yapılan sağlık kontrollerinin sıklığı sorulmuştur. Şema 35, genel olarak, ankete katılanların %10'unun son bir yıl içinde mamografi yaptırdığını, genel nüfusta bu oranın %36 olduğunu göstermektedir. Katılımcıların yaklaşık dörtte biri (%27), anketten önceki yıl içinde servikal smear testi yaptırmışken, genel nüfusta bu oran %36'dır. Ankete göre, katılımcıların %12'si son bir yıl içinde kolonoskopi geçirmiştir; genel nüfusta bu oran %4'tür. Katılımcıların dörtte biri (%24) ve daha sık olarak cis erkekler (%41), geyler (%45) ve interseksler (%27), anketten önceki 12 ayda HIV testi yaptırmıştır.

ŞEKİL 35: CİNSEL YÖNELİM, CİNSİYET KİMLİĞİ VE CİNSİYET ÖZELLİKLERİNE GÖRE ANKETTEN ÖNCEKİ 12 AY İÇİNDE YAPILAN TIBBİ KONTROLLER (MAMOGRAFİ, SERVİKAL SMEAR TESTİ, KOLONOSKOPI, HIV TESTİ) VE GENEL NÜFUS İSTATİSTİKLERİYLE KARŞILAŞTIRMASI (%)

KAYNAK: FRA, AB LGBTİQ Anketi III (2023).

▲ Notlar:

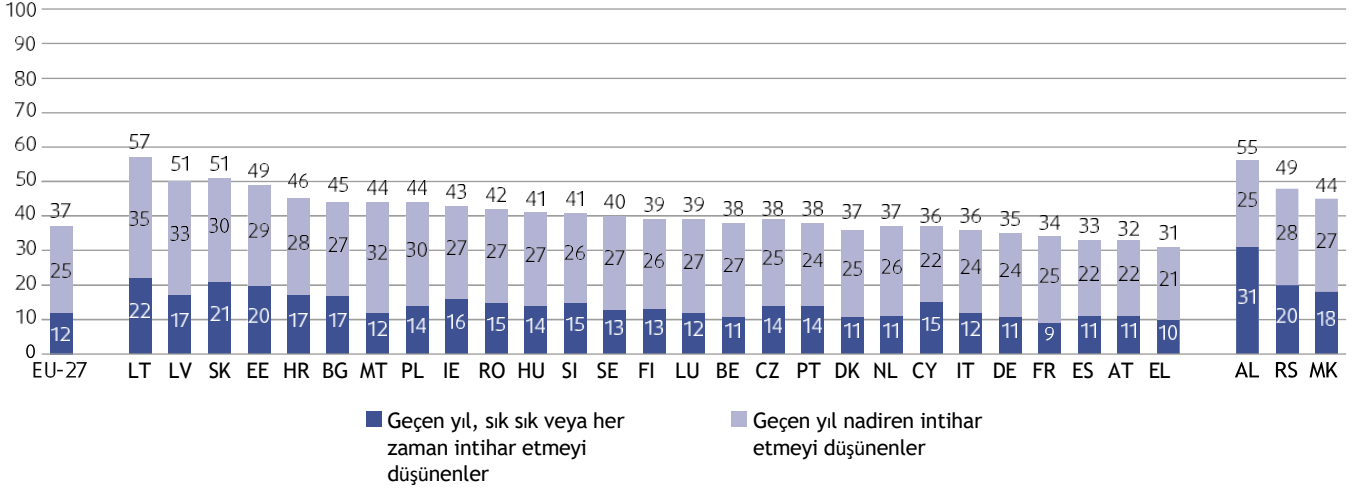
Tüm katılımcılar için sonuçlar (AB-27 n = 98 272).

“Aşağıdakilerden herhangi birini en son ne zaman yaptınız?” sorusuna verilen cevaplar: A. Mamografi; B. Servikal smear testi; C. Kolonoskopi D. HIV testi.’

3.2.4. İntihar Düşünceleri

Şema 36, ankete katılanların %12'sinin intihar eğiliminde olduğunu ve intiharı "sık sık" veya "her zaman" düşündüklerini göstermiştir; bu oran trans kadınlar ve panseksüel katılımcılar arasında %24'e ulaşmaktadır. Anket, trans erkekler (%28), interseksler (%22), aseksüeller (%21) ve non-binary ve diğer kimliklerden bireylerin (%22) de yüksek oranlarda ve sık sık intihar düşüncelerine sahip olduklarını ortaya koymuştur.

ŞEKİL 36: ANKETTEN ÖNCEKİ BİR YIL İÇİNDE İNTİHARI DÜŞÜNME, ÜLKELERE GÖRE (%)

KAYNAK: FRA, AB LGBTİQ Anketi III (2023).

▲ Notlar:

Tüm katılımcılar için sonuçlar (AB-27 n = 98 272, AB-27 + 3 n = 100 577).

"Geçtiğimiz yıl içinde intihar etmeyi düşündünüz mü?" sorusuna verilen cevaplar: 1. Hiçbir zaman; 2. Nadiren; 3. Sık sık; 4. Her zaman.

‘Okulda lezbiyen olduğum için ölüm tehditleri aldım, bu da cinsel yönelimimin iğrenç olduğuna inanmama ve iki kere intihar girişiminde bulunmama neden oldu. O dönemde hiçbir destek almadım, çünkü yardım istemekten korkuyorum ve utanıyordum.’

(Lüksemburg, lezbiyen kadın, yaş 23)

Şema 37, 15-17 yaş arası her üç katılımcıdan birinin (%30) ve engelleri nedeniyle ciddi kısıtlılıkları olan katılımcıların da benzer bir oranının (%33) anketten önceki yıl içinde 'sık sık' veya 'her zaman' intiharı düşünmüş olduğunu gösteriyor.

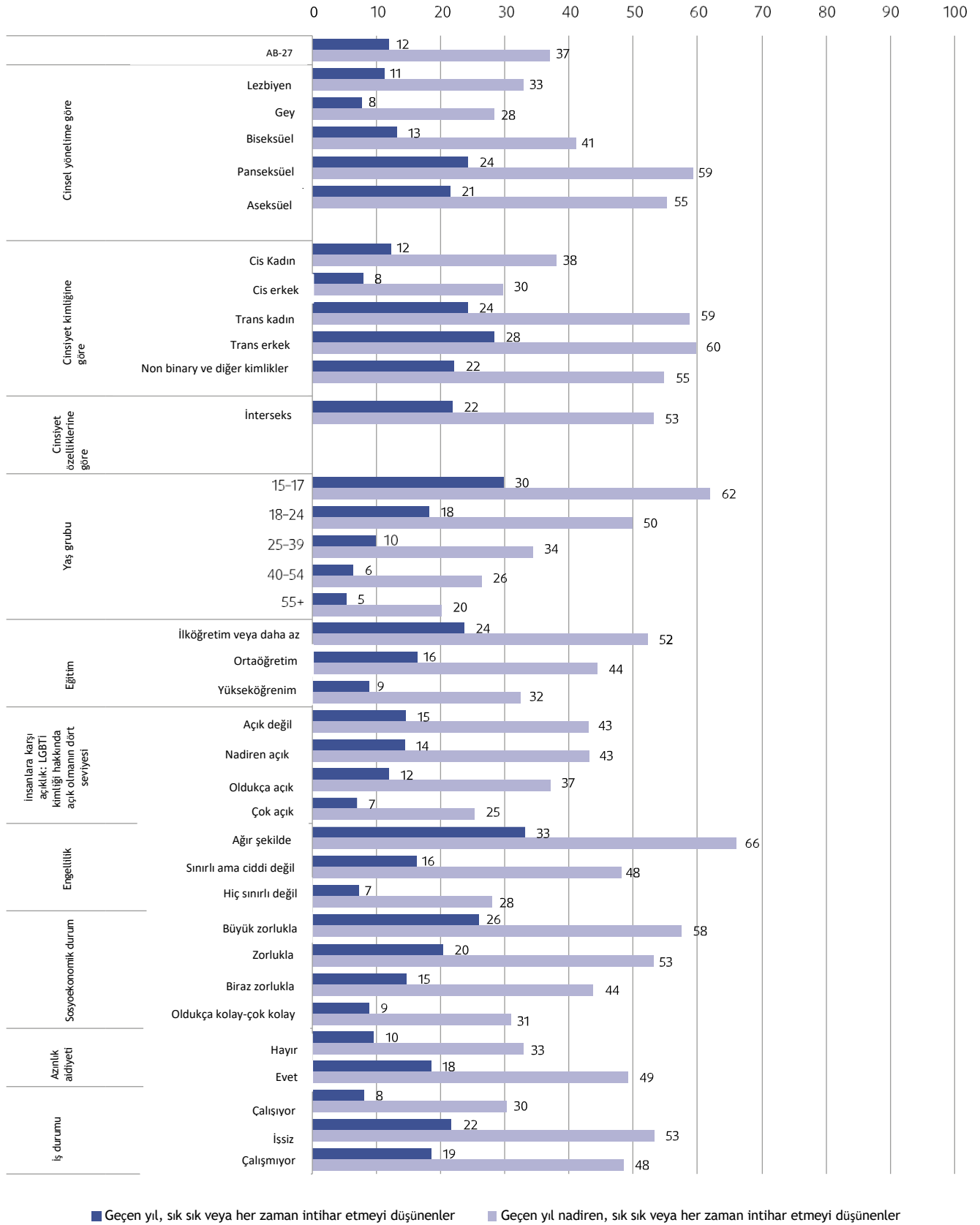
Ankete katılan ve engellilik nedeniyle ciddi kısıtlılıkları olan kişilerin üçte ikisi (%66); önceki yıl nadiren, sık sık veya her zaman intiharı düşündüğünü belirtmiştir. Benzer şekilde, mali sıkıntılar yaşayan, işsiz veya LGBTİQ olmanın yanı sıra başka bir azınlığa mensup olan katılımcıların yarısı veya daha fazlası, anketten önceki yıl içinde intiharı düşündüklerini belirtmiştir.

‘Lütfen bize yardım edin, yasa mutlaka değişmeli. Artık dayanamayacağımdan ve intiharı tekrar düşünebileceğimden korkuyorum,’

(Kuzey Makedonya, biseksüel trans erkek, yaş 19)

ŞEMA 37: CİNSEL YÖNELİM, CİNSİYET KİMLİĞİ VE CİNSİYET ÖZELLİKLERİ İLE SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERE GÖRE ANKETTEN ÖNCEKİ BİR YIL İÇİNDE NADİREN, SIK SIK VEYA HER ZAMAN İNTİHARI DÜŞÜNME (%)

Kaynak: FRA, AB LGBTIQ Anket III (2023).

▲ Notlar:

Tüm katılımcılar için sonuçlar (AB-27 n = 98 272).

"Geçtiğimiz yıl içinde intihar etmeyi düşündünüz mü?" sorusuna verilen cevaplar 1. Hiçbir zaman; 2. Nadiren; 3. Sık sık; 4. Her zaman.

‘Trans bir insan olarak Litvanya’da yaşamak beni her geçen gün daha da umutsuz hissettiriyor. Artık bir amaç ya da anlam bulmak, hatta bir şeylerin daha iyiye gitmesini dilemek bile zor.’

(Litvanya, aseksüel trans erkek, yaş 26)

‘Ben tamamen açılmış, bağımsız bir queer cis kadını ve yine de aile ortamında, özellikle de annem tarafından çok ağır psikolojik şiddete maruz kaldım. Bu yaşa gelmek ve maddi olarak bağımsız olmak bile beni ailemin bana verdiği acıdan korumuyor. Umarım LGBTQİ çocuklar bugün bunu yaşamak zorunda kalmaz! Bu anketi yaptığınız için teşekkürler, FRA!’

(Estonya, queer cis kadın, yaş 44)

‘Eğer dönüşüm terapisi ben büyürken kanunen yasaklanmış olsaydı muhtemelen çok daha az travma yaşardım, özgüvenim çok daha yüksek olurdu ve muhtemelen intihara kalkışmazdım. Kiliselerin dönüştürme terapisi benlik bilincimi, zihinsel dengemi yok etti ve doğuştan gelen eşcinsel kimliğimi elimden aldı.’

(Danimarka, gey non-binary, yaş 37)

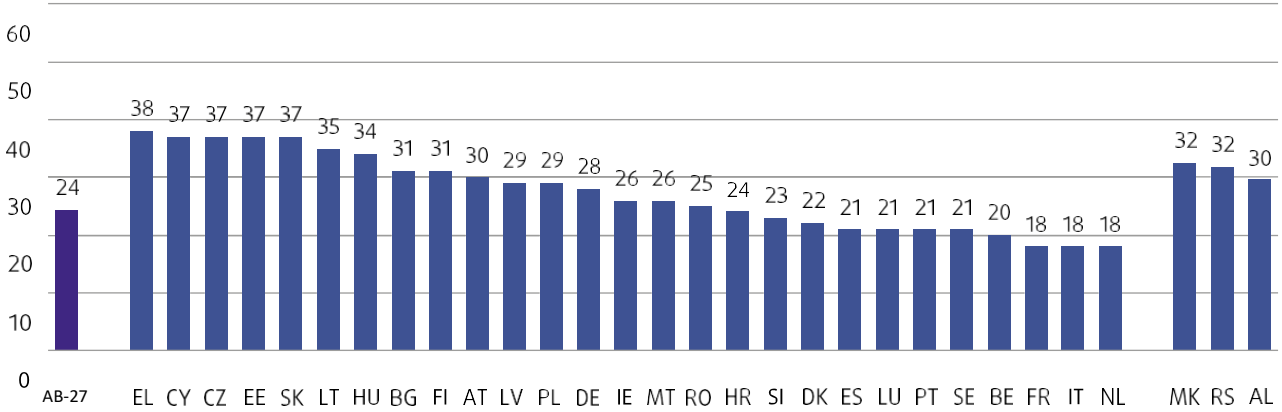
3.2.5. Dönüşüm uygulamaları

Sözde dönüşüm uygulamaları (“onarım terapileri” olarak da adlandırılır), LGBTİQ kişilerin cinsel yönelimlerini, cinsiyet kimliklerini veya ifadelerini değiştirmek ve bastırmak amacıyla yapılan zararlı, ayrımcı, aşağılayıcı ve fiziksel ve psikolojik şiddet içeren müdahalelerdir. Bu tür uygulamalar şu anda giderek artan sayıda Üye Devlet ve diğer ülkeler tarafından yasaklanmaktadır. Malta, 2016 yılında dönüştürme uygulamalarını yasaklayan ilk Üye Devlet olmuştur. BM'nin dönüştürme terapilerini yasaklama çağrısından bu yana(4) aralarında Almanya, Yunanistan, Fransa ve İspanya'nın da bulunduğu birçok Üye Devlet harekete geçti. Avusturya, Belçika, Kıbrıs, İrlanda, Hollanda, Polonya ve Portekiz’de de dönüşüm uygulamalarının yasaklanmasına yönelik girişimler başlatıldı(5).

Şema 38’de gösterildiği üzere, AB’de ankete katılan her dört kişiden biri (%24) cinsel yönelimlerini veya cinsiyet kimliklerini değiştirmeye yönelik müdahalelere maruz kaldıklarını belirtmiştir. Yunanistan (%38), Kıbrıs, Çekya, Estonya ve Slovakya (hepsi %37), Litvanya (%35), Bulgaristan (%31) ve Macaristan’da (%34) yüksek oranda, Fransa, İtalya ve Hollanda’da (hepsi %18) ise daha düşük oranda bildirilmiştir.

Dönüşüm uygulamalarına maruz kaldıklarını söyleyen katılımcıların oranı tüm yaş gruplarında benzerdir; 55 yaş ve üzeri katılımcıların %23’ü ile 15-17 yaş arası katılımcıların %27’si arasında değişmektedir.

ŞEMA 38: MARUZ KALINAN DÖNÜŞÜM UYGULAMALARI, ÜLKELERE GÖRE (%)

Kaynak: FRA, AB LGBTİQ Anketi III (2023).

▲ Notlar:

Tüm katılımcılar için sonuçlar (AB-27 n = 98 272, AB-27 + 3 n = 105 577).

Sorulara verilen cevaplar: 'Cinsel yöneliminizi ve/veya cinsiyet kimliğinizi değiştirmek amacıyla aşağıdaki müdahalelerden herhangi birine maruz kaldınız mı? A. Aile üyelerinin müdahalesi; B. Dua, dini ritüel veya danışmanlıklar; C. Psikolojik veya psikiyatrik tedavi; D. İlaç tedavisi; E. Fiziksel şiddet (dayak gibi); F. Cinsel şiddet; G. Sözlü taciz veya aşağılama; H. Diğer; I. Yukarıdakilerin hiçbiri'

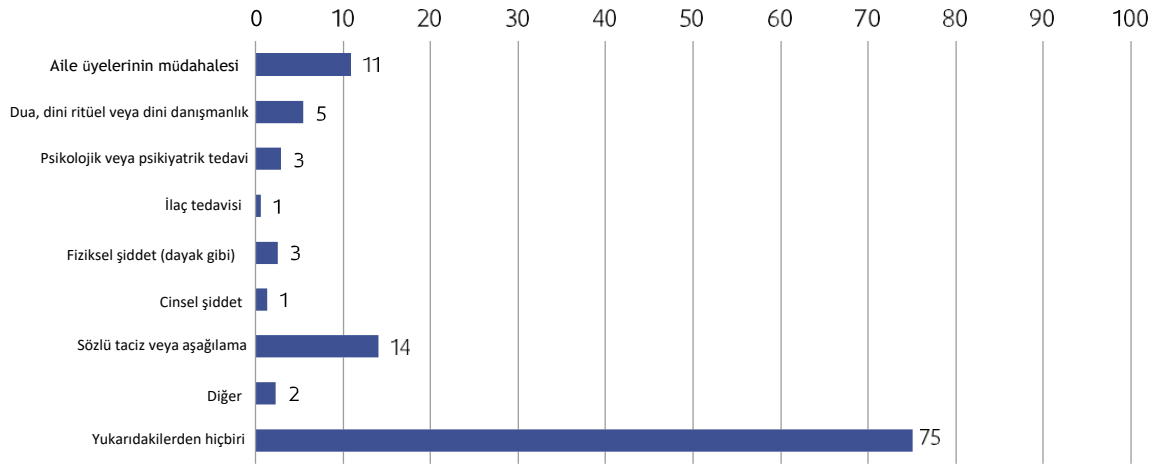
Dönüşüm uygulamalarının yoğunluğu ve yol açtığı zarar, müdahalenin türüne bağlı olarak değişmektedir.

Şema 39, anket katılımcılarına göre, en sık karşılaşılan müdahale türünün sözlü taciz veya aşağılama (%14) olduğunu, katılımcıların anket esnasında paylaştıkları kişisel hikayelerine göre de bunların önemli bir kısmının genellikle aile içinde gerçekleşmiş ve yakın akrabalarca yapılmış olduğunu ortaya koymaktadır. Anket katılımcılarının %3'ü psikolojik veya psikiyatrik tedavi görmek zorunda kalmış, %1'i ilaç kullanmış ve %5'i dini ritüellere katılma veya dini danışmanlık alma gibi süreçlerden geçmiştir.

'Biyolojik gerçekliğimi reddetmem ve cinsiyetimi ifade edişimle cinsel yönelimim konusunda kabul edilebilir ve uygun olduğu söylenen şeylere uyum sağlamam için kültürel ve psikolojik baskılara maruz kaldım.'

(İtalya, biseksüel interseks kadın, yaş 37)

ŞEMA 39: DÖNÜŞÜM UYGULAMALARINA MARUZ KALMA, MÜDAHALENİN TÜRÜNE GÖRE (%)

Kaynak: FRA, AB LGBTİQ Anketi III (2023).

▲ Notlar:

Tüm katılımcılar için sonuçlar (AB-27 n = 98 272).

Sorulara verilen cevaplar: 'Cinsel yöneliminizi ve/veya cinsiyet kimliğinizi değiştirmek için aşağıdaki müdahalelerden herhangi birini yaşadınız mı?

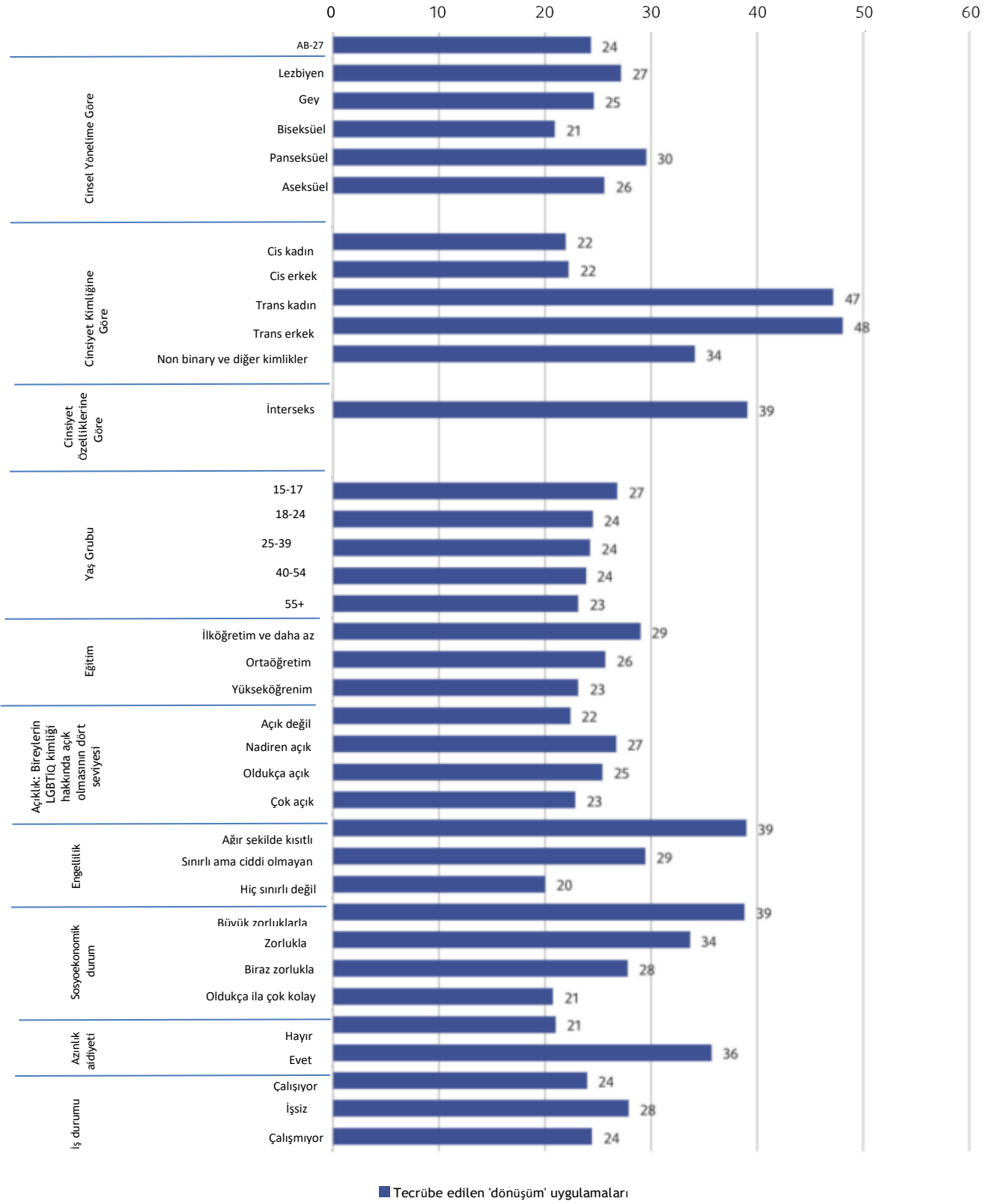
A. Aile üyelerinin müdahalesi; B. Dua, dini ritüel veya dini danışmanlık; C. Psikolojik veya psikiyatrik tedavi; D. İlaç tedavisi;

E. Fiziksel şiddet (dayak gibi); F. Cinsel şiddet; G. Sözlü taciz veya aşağılama; H. Diğer; I. Yukarıdakilerin hiçbiri.'

Şema 40'ta gösterildiği üzere, psikolojik veya fiziksel anlamda zararlı uygulamalara maruz kalanlar daha çok trans erkekler (%48) ve trans kadınlar (%47), interseks (%39) ve non-binary ile diğer cinsiyet kimliklerinden (%34) katılımcılardır.

Bu tür uygulamalara maruz kaldığını bildirenlerin %39'u engelleri nedeniyle ciddi kısıtlılıklara sahip veya ciddi maddi zorluklarla karşı karşıyadır, %36'sı etnik veya dini bir azınlığın bir mensubudur ve %29'u düşük eğitim seviyesine sahiptir.

ŞEMA 40: CİNSEL YÖNELİM, CİNSİYET ÇEŞİTLİLİĞİ, CİNSİYET ÖZELLİKLERİ VE SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERE GÖRE DÖNÜŞÜM UYGULAMALARINA MARUZ KALMA (%)

■ Tecrübe edilen 'dönüşüm' uygulamaları

Kaynak: FRA, AB LGBTİQ Anketi III (2023).

▲ Notlar:

Tüm katılımcılar için sonuçlar (AB-27 n = 98 272).

Sorulara verilen cevaplar: 'Cinsel yöneliminizi ve/veya cinsiyet kimliğinizi değiştirmek amacıyla aşağıdaki müdahalelerden herhangi birini deneyimlediniz mi? A. Aile üyeleri tarafından müdahale; B. Dua, dini ritüel veya dini danışmanlık; C. Psikolojik veya psikiyatrik tedavi; D. İlaç; E. Fiziksel şiddet (dayak gibi); F. Cinsel şiddet; G. Sözel saldırı veya aşağılayıcı davranışlar; H. Diğer; I. Hiçbiri.'

Dönüşüm müdahalelerini yaşayan katılımcıların çoğu (%76) müdahaleye rıza göstermediler.

Her 10 katılımcıdan 1'inden çoğu (%13) bu müdahalelere baskı veya tehdit altında onay verdiklerini belirttiler. Bu durumun, interseks katılımcıların beşte biri (%20) için de geçerli olduğu görüldü.

3.2.6. Evsizlik ve Ev Bulma Zorlukları

Yeterli konut eksikliği, AB genelinde herkes için büyüyen bir sorundur. Ancak anket sonuçları, bu sorunun LGBTİQ kişileri orantısız bir şekilde etkilediğini ortaya koymaktadır. Şema 41'de görüldüğü üzere, ankete katılanların tamamının %1'i (interseks katılımcıların %6'sı), hayatlarının bir döneminde en az bir kere veya belirli bir süre boyunca kamusal bir alanda uyumak zorunda kaldıklarını belirtmiştir. Bu oran, genel nüfus için ise %0.2'dir (6).

Tüm katılımcıların %13'ü, geçici olarak arkadaşlarının ve akrabalarının yanında kalmak zorunda kaldıklarını belirtti. Bu durum en çok non-binary ve diğer kimliklerden bireyleri (%18), interseksler ile trans kadınları (%17) ve panseksüel katılımcıları (%18) etkilemiştir. Bu oran, genel nüfus için ise %3'tür. (7).

Ayrıca, trans kadınların %6.6'sı ve interseks katılımcıların %5.9'u, kalıcı amaçlı tasarlanmamış, yetersiz konutlarda yaşamak zorunda kalmıştır. Bu durum bazı non-binary ve diğer kimliklerden bireyler (%4.7) ile trans erkekler (%4.3) için de geçerlidir.

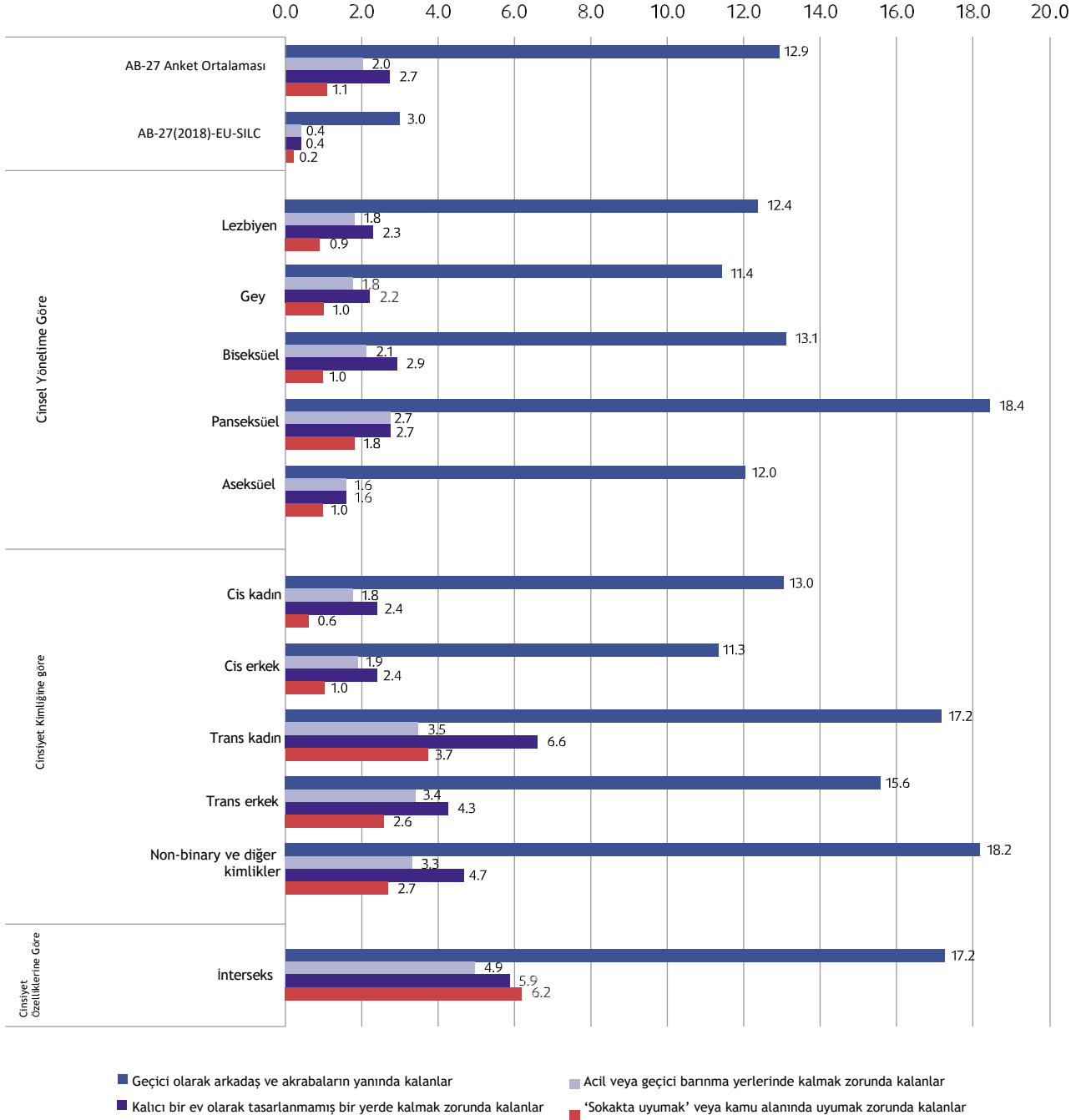
'Yeğenimin vaftiz annesi oldum ve bizim kilisemizin papazı benden lezbiyen olmadığımı belirten bir beyanname imzalamamı istedi. ... Şaşkınlık içinde kaldım ve törenin gerçekleşmeyeceğinden korktuğum için imzaladım.'

(Yunanistan, lezbiyen kadın, yaş 34)

'Evide özgürce ve açıkça yaşayamıyorum çünkü [ailemin] beni evden atacaklarından korkuyorum.'

(Kıbrıs, lezbiyen kadın, yaş 18)

ŞEMA 41: HAYATLARINDA EN AZ BİR KEZ EV BULMA SORUNU YAŞAYAN KATILIMCILAR, ZORLUK TÜRÜNE VE CİNSEL YÖNELİM, CİNSİYET KİMLİĞİ VE CİNSİYET ÖZELLİKLERİNE GÖRE, GENEL NÜFUS İSTATİSTİKLERİ İLE KARŞILAŞTIRILMASI (%)

Kaynak: FRA, AB LGBTİQ Anketi III (2023), ve Avrupa İstatistik Ofisi (2020),
AB-SILC 2018 – Maddi yoksunluk, refah ve konut zorlukları.

▲ Notlar:

Tüm katılımcılar için sonuçlar (AB-27 n = 98 272).

Sorulara verilen cevaplar: 'Aşağıdaki konut zorluklarından herhangi birini yaşadınız mı? 1. Evet, arkadaşlarım veya akrabalarımın yanında geçici olarak kalmak zorunda kaldım; 2. Evet, acil veya geçici barınma yerlerinde kalmak zorunda kaldım; 3. Evet, kalıcı bir ev olarak tasarlanmamış bir yerde kalmak zorunda kaldım; 4. Evet, "sokakta uyumak" veya kamusal bir alanda uyumak zorunda kaldım; 5. Hayır.'

3.2.7. Serbest hareketlilik ve LGBTİQ ebeveynli aileler

3.2.7.1. Aynı cinsiyetten çiftlerin serbest hareketliliği

Başka bir Üye Devlet'e yerleşen tüm katılımcıların %16'sı, heteroseksüel çiftlere sunulan yardımlar veya hizmetlere erişim konusunda, aynı cinsiyetten çiftler oldukları için kısıtlamalarla karşılaştıklarını söyledi.

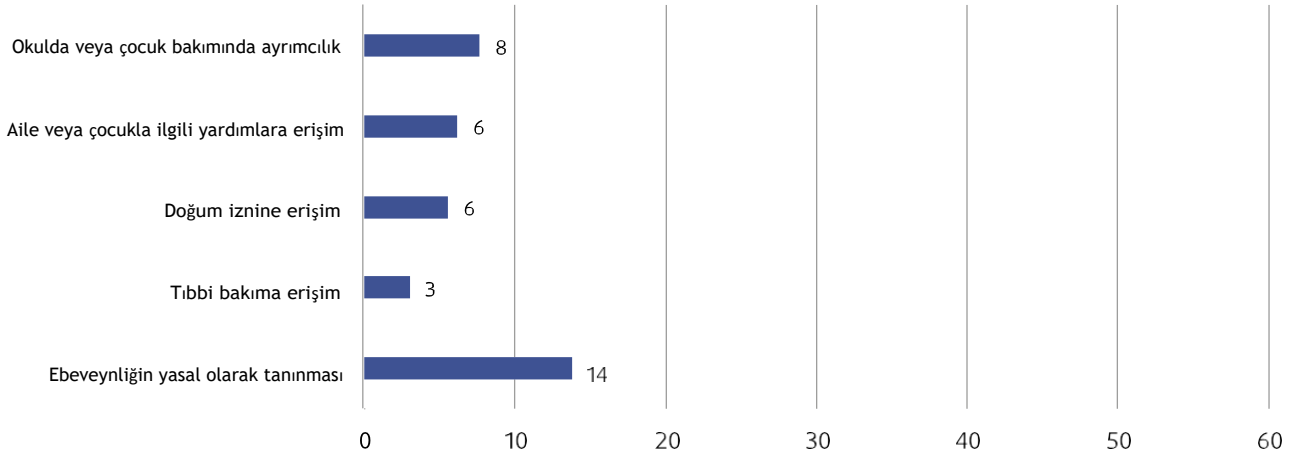
3.2.7.2. LGBTİQ ebeveynli ailelerin karşılaştıkları sorunlar

Ankette katılımcılara LGBTİQ ebeveynli bir ailede yaşayıp yaşamadıkları ve karşılaştıkları sorunlar sorulmuştur. Şema 42, bu tür ailelerde yaşayan katılımcıların %14'ü için en büyük sorunun ebeveynliğin yasal anlamda tanınması olduğunu göstermiştir; ve katılımcıların %8'i okulda veya çocuk bakımında ebeveynlikle ilgili ayrımcılıktan bahsetmiştir. Bu katılımcıların daha az bir kısmı, doğum izni gibi yardımlara erişimle ilgili sorunlardan söz etmiştir.

'Polonya'da haklarımızın çok sınırlı olması nedeniyle kalıcı olarak başka bir ülkeye taşınmayı düşünüyorum - evlenemiyoruz [ya da] birlikteliğimizi tescil ettiremiyoruz, birlikte (yasal anlamda) çocuk sahibi olamıyoruz veya hükümetin konut kredilerine ilişkin programlarına dahil olamıyoruz ... Başka bir Avrupa ülkesinde çocuk sahibi olursak, çocuklarımız iki ebeveynin çocuğu olarak tanınmamakla kalmayacak, Polonya'dan alacakları belgelerini, örneğin pasaport veya kimlik kartı, alamayacaklar.'

(Polonya, panseksüel kadın, yaş 36)

ŞEKİL 42: LGBTİQ EBEVEYNLİ AİLELERDE OLMALARI NEDENİYLE SORUNLARLA KARŞILAŞANLAR (%)

Kaynak: FRA, AB LGBTİQ Anketi III (2023).

▲ Notlar:

Tüm katılımcılar için sonuçlar (AB-27 n = 7 415).

Sorulara verilen cevaplar: 'Ailenizde LGBTİQ ebeveyniniz olduğu için için aşağıdakilerden herhangi biriyle ilgili sorun yaşadınız mı? A. Ebeveynliğin yasal olarak tanınması; B. Tıbbi bakıma erişim; C. Doğum iznine erişim; D. Aile veya çocukla ilgili yardımlara erişim; E. Okulda veya çocuk bakımında ayrımcılık; F. Diğer; G. Hiçbir engel yaşamadım.'

‘Kucak dolusu sevgiler, yaptıkların için teşekkür ederim. Seni seviyorum. Hayallerim gibi bir yaşam sürebileceğimi sanmıyorum, belki başka bir hayatta yaşayabilirim.’

(Yunanistan'dan bir katılımcının FRA'ya hitaben yorumu,
(lezbiyen trans kadın, yaş 51)

‘Çocuklu bir LGBT ailesi olarak kesinlikle daha fazla hak ve yasal anlamda tanınmaya ihtiyacımız var. Okul öğretmenleri ve idare personeli de dahil olmak üzere, kimse LGBT aileleri hakkında düzgün bir eğitim almamış durumda ve bu 2023 yılında bile büyük bir sorun ... Bu nedenle pasaport veya kimlik kartı gibi belgeleri alamıyoruz.’

(Lüksemburg, gey erkek, yaş 38)

Dipnotlar

- (1) Vatandaş Hakları ve Anayasal İşler Politikaları Departmanı, İç Politikalar Genel Müdürlüğü (2023), **LGBT+ Kişilere Yönelik Dönüşüm Uygulamaları**.
- (2) Avrupa Konseyi (2023), '**Tedavi edilecek bir şey yok: LGBTİ kişilerin sözde "dönüştürme terapilerine" son verilmesi**', 16 Şubat.
- (3) Irkçılık ve Hoşgörüsüzlüğe Karşı Avrupa Komisyonu ve Avrupa Konseyi (2023) **LGBTİ kişilere karşı hoşgörüsüzlük ve ayrımcılığın önlenmesi ve bunlarla mücadeleyle ilişkin ECRI Genel Politika Tavsiye Kararı No: 17**.
- (4) Birleşmiş Milletler Genel Kurulu (2020), **Sözde 'dönüşüm terapisi' uygulamaları; Cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğine dayalı şiddet ve ayrımcılığa karşı koruma konusunda bağımsız uzman raporu**, A/HRC/44/53, 1 Mayıs 2020.
- (5) Vatandaş Hakları ve Anayasal İşler Politikaları Departmanı, İç Politikalar Genel Müdürlüğü (2023), **LGBT+ Kişilere Yönelik Dönüştürme Uygulamaları**.
- (6) Avrupa İstatistik Ofisi (2020), **EU-SILC 2018 – Maddi yoksunluk, refah ve konut zorlukları**
- (7) Avrupa İstatistik Ofisi (2020), **EU-SILC 2018 – Maddi yoksunluk, refah ve konut zorlukları**

Ek: Örnekleme anketi, metodoloji ve sosyo-demografik özellikler

AB LGBTİQ Anketi III, 15 Haziran ile 24 Ağustos 2023 arasında çevrimiçi olarak gerçekleştirildi ve 30 ülkede 100.000'den fazla LGBTİQ katılımcıya ulaşıldı. FRA'nın rehberliği ve denetiminde, Agilis SA ve Metron Analysis SA, arka plan araştırması, çevrimiçi veri toplama ve hazırlama, veri işleme ve anahtar göstergeleri gerçekleştirdi. Çevrimiçi anket iletişim kampanyası ve tanıtımı, Homoevolution ve Avrupa'daki ulusal anket tanıtıcıları ağı tarafından tasarlandı ve uygulandı (1).

Coğrafi Kapsam

Katılımcılar, yalnızca anket kapsamındaki 30 ülkeden birinde en az 1 yıl yaşamış olduklarını bildirmeleri durumunda ankete katılabilirler. Bu ülkeler, Avrupa Birliği Üye Devletleri ile aday ülkeler olan Arnavutluk, Kuzey Makedonya ve Sırbistan'dır. Son üç ülke, FRA'nın Yönetim Kurulu'nda gözlemci statüsüne sahip aday ülkeler olarak dahil edilmiştir.

ÖRNEKLEM

Çevrimiçi olarak gerçekleştirilen AB LGBTİQ Anketi III, 98 272'si 27 Üye Devlet'te yaşayan katılımcılardan olmak üzere tam 100.577 yanıtta veri toplamıştır.

Ankette katılımcılara cinsel yönelimleri (SO, sexual orientation), cinsiyet kimlikleri (GIE, gender identity and expression) ve cinsiyet özellikleri (SC, sexual characteristics) sorulmuş ve sonuçta üç boyutlu SO-GIE-SC kesişimsel profili ortaya çıkmıştır.

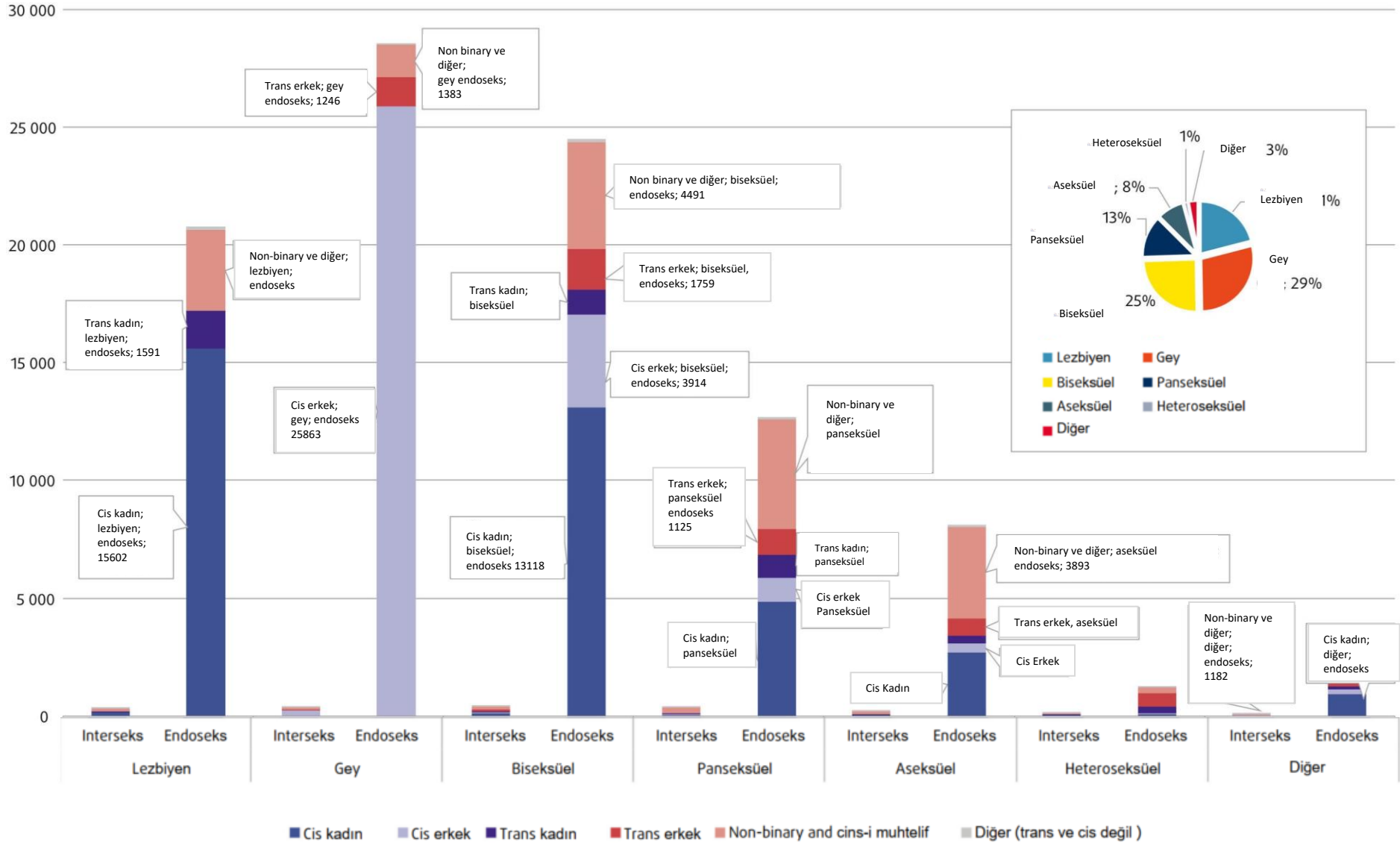
LGBTİQ-SO-GIE-SC KESİŞİMLERİ

AB LGBTİQ Anketi katılımcıları, Şema 43 ve Tablo 1'de olduğu gibi, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği ve ifadesi ile cinsiyet özellikleri (SO-GIE-SC) temelinde haritalandırılabilir. Bu şema ve tablo, katılımcıların sayısının cinsel yönelim, cinsiyet kimliği ile ifadesi ve cinsiyet özelliklerine göre dökümünü sunar.

SO-GIE-SC tanımlamaları dinamiklerdir. Zamanla ve farklı sosyal, tarihi ve siyasi bağlamlarda algılanma, tanımlanma ve temsil edilme biçimleri değişebilir ve evrilebilir. Bunlar, ya LGBTİQ kişiler ve topluluklarından tabandan yukarıya doğru sosyal veya tarihi bir alanda gelişen ve günlük kullanım ve toplumda onaylanma yoluyla ortaya çıkan kavramlar, terimler ve kelimelerle ya da hükümetler, devlet veya uluslararası aktörler, kurumlar ve LGBTİQ'lar adına veya onlar için kullanılan güçlü resmi veya gayri resmi terminoloji ile bağlantılıdır.

Şema 43, 100.577 AB LGBTİQ Anketi III katılımcısının dökümünü üç kesişen SO-GIE-SC boyutu arasında ve bu LGBTİQ anketinin yakaladığı LGBTİQ topluluklarının çeşitliliği üzerinde kapsamlı bir bakış açısı sunar. Dünyanın en büyüklerinden biri olan bu ankette, 100.000'den fazla katılımcı bulunmaktadır.

ŞEMA 43: Cinsel Yönelime (Lezbiyen, Gay, Biseksüel, Panseksüel, Aseksüel, Heteroseksüel, Diğer), Cinsiyet Kimliğine (Cinsiyetlerarası, Trans) ve Cinsiyet Özelliklerine (Endoseks, İnterseks) Göre Örneklem Büyüklüğü, 30 Anket Ülkesinden (AB-27 + Arnavutluk, Kuzey Makedonya ve Sırbistan) Katılımcılar Dahil

Kaynak: FRA, AB LGBTIQ Anket III (2023).

▲ Notlar:

Kalite kriterlerini geçen bir anket cevabı veren tüm katılımcılar için sonuçlar (n = 100 577); ağırlıksız sonuçlar.

Katılımcıların kimliklerinin belirlenmesini önlemek amacıyla, belirli bir kategorideki örneklem büyüklüğü 20'den azsa frekanslar ve oranlar yayımlanmamıştır. Veriler, A2, A3, A4, A5, A6 ve A8 sorularına verilen cevaplara dayanmaktadır.

Tablo 1, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği ve cinsiyet özellikleri gibi üç kesişen boyut altındaki anket örnekleminin mutlak sayılarıyla büyüklüğünü sunmaktadır.

TABLO 1: CİNSEL YÖNELİM (LEZBİYEN, GEY, BİSEKSÜEL, PANSEKSÜEL, ASEKSÜEL, HETEROSEKSÜEL, DİĞER), CİNSİYET KİMLİĞİ (CİNSİYETLERARASI, TRANS) VE CİNSİYET ÖZELLİKLERİ (ENDOSEKS, İTERSEKS) GÖRE ÖRNEKLEM BÜYÜKLÜĞÜ, 30 ANKET ÜLKESİNDEN (AB-27 + ARNAVUTLUK, KUZAY MAKEDONYA VE SİRBİSTAN) KATILIMCILAR DAHİL

	SO																GIE-SC'ye göre toplamlar
	Lezbiyen		Gey		Biseksüel		Panseksüel		Aseksüel		Heteroseksüel		Diğer				
GIE-SC	<i>İnterseks</i>	<i>Endoseks</i>	<i>İnterseks</i>	<i>Endoseks</i>	<i>İnterseks</i>	<i>Endoseks</i>	<i>İnterseks</i>	<i>Endoseks</i>	<i>İnterseks</i>	<i>Endoseks</i>	<i>İnterseks</i>	<i>Endoseks</i>	<i>İnterseks</i>	<i>Endoseks</i>	<i>İnterseks</i>	<i>Endoseks</i>	<i>GIE'ye göre toplam</i>
Cis kadın	143	15 602			121	13 118	45	4 854	22	2 689	< 20	60	< 20	924	350	37 247	37 597
Cis erkek			232	25 863	55	3 914	< 20	1 023	< 20	395	< 20	46	< 20	190	317	31 431	31 748
Trans kadın	68	1 591			44	1 058	41	961	34	327	30	319	< 20	131	234	4 387	4 621
Trans erkek			43	1 246	56	1 759	31	1 125	22	737	< 20	537	< 20	371	189	5 775	5 964
Non-binary ve diğer kimlikler	127	3 424	82	1 383	156	4 491	224	4 623	123	3 893	24	265	45	1 182	781	19 261	20 042
Diğer (trans olmayan, cis olmayan)	< 20	135	< 20	64	< 20	124	< 20	110	< 20	68	< 20	< 20	< 20	49	49	556	605
SO-SC'ye göre toplam	342	20 752	367	28 556	442	24 464	357	12 696	207	8 109	104	1 233	101	2 847	1 920	98 657	100 577
SO'ya göre toplam	21 094		28 923		24 906		13 053		8 316		1337		2948		100 577		

Kaynak: FRA, AB LGBTİQ Anketi III (2023).

▲ Notlar:

Kalite kriterlerini geçen bir anket cevabı sağlayan tüm katılımcılar için sonuçlar kriterler (n = 100 577); ağırlıksız sonuçlar.

Katılımcıların kimliklerinin belirlenmesini önlemek amacıyla, belirli bir hücredeki örneklem büyüklüğü 20'den azsa frekanslar ve oranlar yayımlanmamıştır. Veriler, A2, A3, A4, A5, A6 ve A8 sorularına verilen cevaplara dayanmaktadır.

ANKET TÜRÜ

AB LGBTİQ Anketi, açık ve kendi kendine yönetilen bir çevrimiçi ankettir. Bu yöntem, 'rastgele olasılık örnekleme' gibi geleneksel yöntemlerle LGBTİQ kişiler hakkında anket yapmanın getirdiği özel zorluklar nedeniyle seçilmiştir. Bu tür anketlerin sağladığı kendiliğindenlik, geniş erişilebilirlik ve sağlanan anonimlik ve gizlilik, hedef nüfusun farklı katmanlarından çok sayıda katılımcının, geleneksel bir ankette LGBTİQ olduğunu açıklamak istemeyenler de dahil olmak üzere katılımını sağlar. Yüksek katılım oranlarını sağlamak için anket, dikkatle hazırlanmış mesajlar ve estetik bir tanıtım kampanyası aracılığıyla, ulusal anket tanıtımcıları ağı, Avrupa ve birçok ulusal LGBTİQ örgütü tarafından desteklenerek tanıtılmıştır. Ayrıca, anaakım, LGBTİQ'ya özgü sosyal medya kanalları ve arkadaşlık uygulamaları kullanılarak insanlara anket hakkında bilgi verilmiş ve ankete çok sayıda katılımcının kendiliğinden, rastgele, engelsiz, anonim ve gerçek katılımı hedeflenmiştir.

ANKET FORMU

Anket formu, 2019 yılında yapılan önceki anket çalışmasında kullanılan form temel alınarak hazırlanmıştır. AB ve uluslararası kurumlar, insan hakları kuruluşları ve organizasyonları, Avrupa ve küresel LGBTİQ organizasyonları ve ağları, uzmanlar ve akademisyenlerle yapılan istişareler sonrasında genişletilmiş ve geliştirilmiştir. Anket formu, 126 tek ve çoktan seçmeli sorudan oluşmakta ve kaliteyi sağlamak için bir dizi kontrol içermektedir. Çevrimiçi anket formu yaklaşık 19 dakikada tamamlanabilmektedir.

TEMSİL EDİLEBİLİRLİK

Kendi kendine seçilen ve kendi kendine uygulanan anonim ve açık bir çevrimiçi anket olarak, AB LGBTİQ Anketi, anket yapılan ülkelerdeki LGBTİQ nüfusunu tam olarak temsil ettiğini iddia etmemektedir. FRA, anketin 'mümkün olduğunca temsil edici' olmasını sağlamak için bazı adımlar atmıştır. Örneğin, her ülkedeki LGBTİQ nüfusunu dikkatlice haritalayarak LGBTİQ gruplarına ve yaş kategorilerine göre ülke başına hedef örneklem büyüklüklerini hesaplamıştır. Örneklem büyüklüklerini hesaplamak için kullanılan veriler, İngiltere ve Galler Ulusal İstatistik Ofisi'nin 2021 Nüfus Sayımı, 2021 yılında gerçekleştirilen çok ülkeli Ipsos anketi, Birleşik Krallık'ta 2020 yılında gerçekleştirilen Yıllık Nüfus Araştırması ve 2018 yılında Danimarka'da gerçekleştirilen SEXUS projesinden elde edilmiştir.

VERİ KALİTESİ VE TUTARLILIĞI

Veri seti, iç tutarlılık ve yanıtların gerçekliği bakımından kontrol edilmiştir. Kontroller kapsamında 'hızlı cevaplayanlar' (anketi çok hızlı tamamlayanlar, yani soruları okumak için gereken minimum süreyi almadan yanıtlayanlar), içsel tutarsız yanıtlar, sonuçları çarpıtmayı amaçlayan yanıtlar vb. yer almaktadır. Yanıtlara birleşik bir kalite puanı atanmış ve veri kalite standartlarını karşılamayan yanıtlar silinmiştir. Toplamda, FRA 1.425 yanıtı (%1,4) hariç tutmuştur. Bu nedenle, bu raporda sunulan sonuçların analizi, çevrimiçi anket aracı aracılığıyla toplanan 102.002 tamamlanmış anketten 100.577 nihai yanıt örneğine dayanmaktadır.

AĞIRLIKLANDIRMA

Her ülkede belirli bir grubun örnekleme aşırı veya yetersiz temsil edilmesi nedeniyle anket sonuçlarının çarpıtılmasını önlemek amacıyla, ağırlık setleri hesaplanmış ve uygulanmıştır.

Üyelik ağırlıkları kullanılarak, bir LGBTİQ örgütüne üye olduğu için ankete katılma olasılığı daha yüksek olan bir katılımcıya, böyle bir örgüte üye olmayan birine göre daha düşük bir ağırlık verilmiştir.

Ölçüt ağırlıkları, her ülkede belirli bir LGBTİQ grubunun yaş grubuna göre aşırı veya yetersiz temsil edilmesini düzeltmek için kullanılmıştır. Bu ağırlık, her ülkede LGBTİQ grupları ve yaş kategorileri arasındaki göreceli dağılımları dikkate alarak bazı LGBTİQ ve yaş gruplarının yetersiz temsilini düzeltmiştir.

Ülke başına hesaplanan ölçü ağırlıkları, yaşlı katılımcıların yetersiz temsilini, biseksüel katılımcıların yetersiz temsilini (özellikle yaşlı yaş gruplarında, Polonya'daki erkekler ve Çek Cumhuriyeti ve Fransa'daki kadınlar arasında) ve genç trans katılımcıların aşırı temsilini (özellikle Almanya, Estonya ve İsveç'te) düzeltmiştir. Sosyal medya aracılığıyla tanıtılan çevrimiçi anketler, medyanın kullanımından dolayı genç ve yaşlı yaş gruplarının sırasıyla aşırı ve yetersiz temsiline göre şekillenme eğilimindedir.

Ülke ağırlıkları, üyelik ve ölçüt ağırlıklarının standartlaştırılmış çarpımı olarak hesaplanmıştır. Ülke ağırlıklarının genel etkisi, yaşa göre LGBTİQ gruplarının katılımcılar içindeki dağılımındaki dengesizlikleri düzeltmiştir. Ayrıca, üyelik etkisini de düzeltmiştir.

AB ağırlıkları, nihai ağırlıklardır ve üyelik etkisini yaş ve ülkeye göre düzeltir, her ülke için yaş dağılımına göre LGBTİQ katılımcılardaki dengesizlikleri giderir ve her ülke için hedef popülasyonun beklenen dağılımındaki sapmaları düzeltir.

Analizlerde ağırlıklar, AB LGBTİQ Anketi III ve AB LGBTİ Anketi II karşılaştırılırken kullanılmıştır. Üçüncü çalışmanın sonuçları, ölçüt ve üyelik ağırlıklarının bir kombinasyonu ile ağırlıklandırılmıştır.

Ağırlık kırpma işlemi, anketin ağırlıklı sonuçları üzerindeki aykırı ağırlık değerlerinin etkisini azaltmak için kullanılmıştır. Bu amaçla, çok yüksek (10,0'dan fazla) veya çok düşük (0,1'den az) ağırlık değerlerinin belirlenmesine yönelik bir kırpma kuralı uygulanmıştır.

Dipnotlar

(1) Dış yüklenicilerden oluşan konsorsiyumda yer alan AB merkezli araştırma ve iletişim şirketleri, 2022 yılında açık ihale çağrısı yoluyla LGBT İQ araştırması ihalesini kazanmıştır.

AB İLE İLETİŞİM

Bizzat

Avrupa Birliği genelinde yüzlerce Avrupa Direkt Bilgi Merkezi bulunmaktadır. Size en yakın merkezin adresini bulabilirsiniz.

(https://europa.eu/european-union/contact_en).

Telefonla veya yazılı olarak

Europe Direct, Avrupa Birliği hakkında sorularınızı yanıtlayan bir hizmettir. İletişime geçmek için:

— Ücretsiz telefon hattı: 00 800 6 7 8 9 10 11
(Belirli operatörler bu çağrılar için ücret talep edebilir.)

— Standart numara: +32 22999696,

— Form aracılığı ile : https://europa.eu/european-union/contact_en.

AB Hakkında Bilgiler

Çevrimiçi

Avrupa Birliği hakkındaki bilgilere AB'nin tüm resmi dillerinde Europa websitesinden ulaşabilirsiniz: (https://europa.eu/european-union/index_en).

AB Yayınları

AB yayınlarını şu adresten görüntüleyebilir veya sipariş edebilirsiniz:
(op.europa.eu/en/publications).

Europe Direct veya yerel dokümantasyon merkezinizle iletişime geçerek ücretsiz yayınların birden fazla kopyasını edinebilirsiniz
(european-union.europa.eu/contact-eu/meet-us_en).

AB Hukuku ve İlgili Dokümanlar

1951'den bu yana tüm resmi dillerdeki AB yasaları da dahil olmak üzere AB'ye ilişkin yasal bilgilere erişmek için EUR- Lex adresine gidin: (<http://eur-lex.europa.eu>).

AB'den açık veri

data.europa.eu portalı AB kurum, kuruluş ve ajanslarının açık veri setlerine erişim sağlamaktadır. Bunlar hem ticari hem de ticari olmayan amaçlarla ücretsiz olarak indirilebilir ve yeniden kullanılabilir. Portal ayrıca Avrupa ülkelerinden çok sayıda veri setine erişim sağlamaktadır.

TEMEL HAKLARINIZIN AB ÇAPINDA DESTEKLENMESİ VE KORUNMASI —

FRA'nın üçüncü LGBTİQ anketi, insanların hala nefret saikli şiddet ve ayrımcılığa maruz kaldığını gösteriyor. Translar ve interseksler daha fazla mağduriyetle karşı karşıya kalıyorlar. Ancak, gelişim emareleri, AB'nin ve Üye Devletler'in çabalarının insanların yaşamlarını olumlu yönde etkileyebileceğini gösteriyor. Daha fazla LGBTİQ kişi, cinsel yönelimleri, cinsiyet kimlikleri, cinsiyet ifadeleri ve cinsiyet özellikleri hakkında açık konuşabiliyor.

FRA'nın anketi, bu alanda yapılmış en büyük anketlerden biridir. AB ve komşu ülkelerde 15 yaş ve üzeri 100.000'den fazla LGBTİQ kişinin deneyimlerini analiz ediyor. Bu, FRA'nın ilk olarak 2012'de ve ardından 2019'da gerçekleştirdiği anketin üçüncü çalışmasıdır. Zaman içinde eşitlikte kademeli bir gelişimi gösteren sonuçlar sunmaktadır. Bulgular, LGBTİQ kişilerin ihtiyaçlarını karşılamak ve temel haklarını korumak için yasal ve politik önlemlerin geliştirilmesine katkıda bulunmaktadır. Rapor, AB ile Üye Devletlerin onur ve eşitliği sağlamak için atması gereken adımları belirlemektedir. Gecikmeden, bu konudaki çabaları artırmak gerekmektedir.

FRA – AVRUPA BİRLİĞİ TEMEL HAKLAR AJANSI
Schwarzenbergplatz 11 – 1040 Viyana – Avusturya
T +43 158030-0 – F +43 158030-699

fra.europa.eu

[facebook.com/fundamentalrights](https://www.facebook.com/fundamentalrights)
twitter.com/EURightsAgency
[linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency](https://www.linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency)

Publications Office
of the European Union